Colson Whıtehead
Nickel Çocukları

Çeviren: Begüm Kovulmaz
Siren Yayınları

Colson Whitehead

1969 yılında New York'ta doğdu. Harvard Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra yeniden New York'a yerleşti ve *Village Voice* gazetesinde yazmaya başladı. 1999 yılında çıkan *Intuitionist (Asansör* adıyla Doğan Kitap tarafından yayımlanmıştır) adlı romanını, büyük beğeni toplayan *John Henry Days, Sag Harbor, Apex Hides The Hurt* ve *Noble Hustle* gibi kitapları izledi. Guggenheim ve MacArthur Deha Bursuna layık görülmüş; Dos Passos Ödülü, Whiting Yazar Ödülü, Young Lions Ödülü ile onurlandırılmıştır.

Whitehead, aralarında Columbia, Vassar ve Princeton'ın da yer aldığı üniversitelerde yaratıcı yazarlık dersleri vermiştir. Algan Sezgintüredi'nin çevirisiyle yayımladığımız sıra dışı romanı *Bölge Bir*'de, insanları birer 'leş' haline getiren bir salgının ardından çöken Amerikan toplumunu ele alır. Büyük ses getiren ve edebiyat eleştirmenlerinden tam not alan romanı *Yeraltı Demiryolu,* yazara kurmaca dalında Pulitzer'i, Arthur C. Clarke Ödülü'nü ve Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandırdığı gibi Andrew Carnegie Madalyası'nı da getirmiş ve tüm dünyada muazzam bir ilgi uyandırmıştır. *Yeraltı Demiryolu,* bir kadının, onu yok etmeye kararlı dünyada verdiği ölüm kalım mücadelesini ta bugüne yansıyan adaletsizliklerin, insanlık suçlarının ışığında ele alır. Bu sarsıcı ve sorgulayıcı roman, *New York Times'*dan Amazon'a, Goodreads'e, NPR'a, *The Wall Street Journal'*a uzanan bir yelpazede yer alan tüm mecralar tarafından Yılın En İyi Kitapları arasında anılmıştır. Colson Whitehead'in bu metni, Amerika'nın temellerinde yatan insanlık suçlarını ele alma biçimi ve günümüz dünyasında halen çözülmemiş ayrımcılık, üstünlükçülük ve ırkçılık gibi meselelere bütünsel yaklaşımıyla da göz doldurmuştur.

Yeraltı Demiryolu'nun ardından gelen *Nickel Çocukları,* ilhamını gerçek bir olaydan, çocuk suçluların gönderildiği bir Florida ıslah kurumundan alır. Whitehead, Dickens'ı anıştıran bu anlatıda Amerikan sivil haklar mücadelesinin altmışlı yıllardaki arka planını da resmetmiştir. Elwood adlı bir gencin ona sırt çeviren dünyada ayakta kalma macerasını ele alan roman, Colson Whitehead'i 2019 yazında *Time* dergisinin kapağına taşımakla kalmamış, yılın en çok öne çıkan kitapları arasında anılmıştır.

New York Times, Harpers, New Yorker gibi basın organlarında halen yazmakta olan Whitehead, çağdaş Amerikan edebiyatının özgün ve benzersiz seslerinden biridir ve New York'ta yaşamaktadır.

Begüm Kovulmaz

İÜ İngiliz Dili Edebiyatı mezunu. 2000 yılından beri editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Yayımlanmış çevirilerinden bazıları: *Yeraltı Demiryolu,* Colson Whitehead (Siren 2017) *Buradayım,* Jonathan Safran Foer (Siren, 2017) *Makul Bir Saatte Yeniden Uyansam,* Joshua Ferris (Siren, 2015) *Bilinç Tene Kuşanınca,* Susan Sontag (Agora, 2015) *Müzikofili,* Oliver Sacks (YKY, 2014) *İncelenen Hayatlar,* Stephen Grosz (YKY, 2014) *Yeniden Doğan,* Susan Sontag (Agora, 2013) *Doğu, Batı,* Salman Rushdie (Can, 2011) *Büyük Balık,* Daniel Wallace (YKY, 2011) *Floransa Büyücüsü,* Salman Rushdie (Can, 2009) *Öfke,* Salman Rushdie (Can, 2008) *Soytarı Şalimar,* Salman Rushdie (Can, 2007) *Büyülü Oyuncakçı Dükkânı,* Angela Carter (Everest, 2002) *Beklenmedik Anlar,* Dermot Healy (İş Bankası Kültür, 2002.)

Nickel Boys
© Colson Whitehead, 2019
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Siren Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar haricinde, yayıncının izni olmaksızın hiçbir surette ve hiçbir ortamda paylaşılamaz.
Siren Yayınları – Roman
Sertifika No: 16232
ISBN: 978-605-5903-80-0
Birinci Baskı: Ekim 2019
Yayın Yönetmeni: Sanem Sirer
Yayın Koordinatörü: Erol Aydın
Çeviren: Begüm Kovulmaz
Kapak Tasarım: Oliver Munday
Kapak Fotoğrafı: Reflection, Harlem, New York,
1964 (ayrıntı) © Neil Libbert/Bridgeman Images
Kapak Uygulama: Nazlım Dumlu
İç Tasarım:ademsenel.com
Baskı: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, No: 12/197-203 Topkapı, İstanbul.
Tel: 212 567 80 03 Sertifika No:44865
Asmalı Mescit Mah. Ensiz Sokak No. 9/312 Beyoğlu-İSTANBUL
Tel: (212) 243 45 65 Fax: (212) 251 05 32
www.sirenyayinlari.com info@sirenyayinlari.com
sireninsesi.blogspot.com

Nickel Çocukları
Colson Whitehead
Çeviren: Begüm Kovulmaz

Siren Yayınları

Richard Nash için

Giriş

Çocukların ölüsü bile başa belaydı.

Gizli mezarlık Nickel yerleşkesinin kuzeyinde, eski ambarla okul çöplüğünün arasındaki yabani otların bürüdüğü arazideydi. Zamanında, vergi mükelleflerini çocukların masraflarının yükünden kurtarmak için Florida eyaletinin okulda mandıra işletip çevre sakinlerine süt sattığı dönemde burada hayvan otlatılırdı. Okulun yerine bir ofis kompleksi inşa etmek isteyen şirket, bu boş alana açık hava kafeteryasını kondurmayı tasarlamıştı, açıklığa dört su öğesi ve zaman zaman yapılan etkinlikler için beton bir platform inşa edilecekti. Bulunan cesetler, inşaata başlamak için çevre araştırmasının sonucunu bekleyen şirket için pahalıya patlayan bir pürüz oluşturdu, okuldaki suistimal iddialarıyla ilgili soruşturmayı kısa süre önce kapatan eyalet savcısı için de öyle. Yeni bir soruşturma açılması, ölülerin kimlikleriyle ölüm nedenlerinin belirlenmesi gerekiyordu ve geç bile kalındığı konusunda herkes hemfikir olsa da bu uğursuz yerin ne zaman yıkılıp yok olacağı, ne zaman tarihten silinip gideceği belli değildi.

Çocukların hepsi bilirdi bu meşum noktayı. İlk çocuğun bir patates çuvalının içine tıkılıp buraya gömülmesinin üzerinden onlarca yıl geçmiş olsa da mezarlığı gün ışığına çıkarmak, South Florida Üniversitesi'nden bir öğrenciye düştü. Jody, mezarlığı nasıl keşfettiği sorulduğunda, "Zemin bir tuhaftı," diyecekti. Toprak çökük, yabani otlar seyrek, çalılar güdüktü. Jody ve arkeoloji bölümünden

arkadaşları aylardır okulun resmi mezarlığında kazı yapıyorlardı. Eyalet yetkilileri, mezarlıktaki kalıntılar uygun bir yere taşınmadan önce okul arazisini elden çıkaramıyordu, arkeoloji öğrencilerinin de mezun olmak için saha çalışması yapması gerekiyordu. Alanı kazıklar ve tellerle bölümlere ayırmış, küreklerle, iş makineleriyle kazmışlardı. Toprağı elekten geçirdiklerinde kemikler, kemer tokaları ve gazoz şişelerinden oluşan esrarengiz bir sergiyle karşılaştılar.

Nickel Çocukları resmi mezarlıktan Tahtalıköy diye bahsederlerdi, okula gönderilip de bu tür eğlencelerden yoksun kalmadan önceki yaşamlarında, cumartesi matinelerinde izledikleri kovboy filmlerinde böyle denirdi. Kuşaklar sonra, hayatlarında hiç kovboy filmi izlememiş South Florida Üniversitesi öğrencileri de aynı adı kullandı. Tahtalıköy kuzey yerleşkesindeki yüksekçe bayırın hemen arkasındaydı. Mezar yerlerini işaretleyen beton X'ler aydınlık akşamüstlerinde ışıl ışıl parlıyordu. Haçların üçte ikisine isimler kazınmıştı, diğerleri boştu. Çıkarılan cesetlerin kimliğini saptamak uzun ve zorlu bir işti ama genç arkeologlar arasındaki rekabet gelişme kaydedilmesini sağladı. Özensiz tutulmuş olsa da okul kayıtları, WILLIE 1954'ün kim olduğunu belirlemelerine yardımcı oldu. Yanmış ceset kalıntıları, 1921'deki yatakhane yangınında ölenlerle eşleştirildi. Üniversite öğrencileri buraya gömülenlerin halen hayatta olan yakınlarını bulmaya çalıştı ve alınan DNA örnekleri, ölüleri, onlarsız yoluna devam eden yaşayanların dünyasıyla yeniden bir araya getirdi. Kırk üç cesetten yedisinin kimliği saptanamadı.

Öğrenciler beyaz beton haçları kazı alanının kenarına üst üste yığdılar. Bir sabah işbaşı yaptıklarında birinin gelip hepsini paramparça etmiş olduğunu gördüler.

Tahtalıköy bağrındaki çocukları birer birer çıkardı. Jody hendeklerin birinden alınan toprağı hortumla yıkayıp ilk kalıntılarını bulduğunu sanınca çok heyecanlandı fakat Profesör Carmine

elindeki minik kemiğin bir rakuna veya bir başka küçük hayvana ait olduğunu söyledi. Gizli mezarlık bunun telafisiydi. Telefonu daha iyi çeksin diye bahçede dolaştığı sırada bulmuştu bu yeri. Tahtalıköy kazısında karşılaştıkları aykırılıklar yüzünden profesör de Jody'nin önsezisini destekledi; çatlamış ve parçalanmış kafatasları, saçmalarla delik deşik olmuş göğüs kafesleri vardı ellerinde. Resmi mezarlıktaki kalıntılar bile böyle kuşkuluyken işaretlenmemiş mezar yerinde yatanların başlarına neler gelmişti kim bilir? Ceset arama köpekleri ve radar görüntüleme teknikleri iki gün sonra kuşkuları doğruladı. Bu sefer beyaz haçlar veya isimler yoktu. Yalnızca birinin onları bulmasını bekleyen kemikler vardı, o kadar.

"Bir de buraya okul diyorlarmış," diye söylendi Profesör Carmine. Yarım hektarlık bir alanda, toprak, içinde pek çok şey gizleyebilirdi.

Çocuklardan ya da onların yakınlarından biri haberi basına sızdırdı. Arkeoloji öğrencilerinden bazıları, onlarca görüşmenin ardından burada büyümüş çocuklarla kişisel ilişkiler kurmuşlardı artık. Buranın çocukları, eski mahallelerindeki huysuz ihtiyarları, sinirli tipleri hatırlatıyordu üniversite öğrencilerine; tanıdıkça bazen yumuşayan ama içlerindeki sertliği asla yitirmeyen adamlar. Arkeoloji öğrencileri, buradan çıkmış çocuklara ve kemiklerini kazıp çıkardıkları çocukların yakınlarına ikinci mezarlıktan bahsetti, yerel Tallahassee kanallarından biri konuyu araştırması için bir muhabir gönderdi. Daha önce pek çok çocuk gizli mezarlıktan söz etmişti ama Nickel'le ilgili her konuda olduğu üzere, başka biri çıkıp aynı şeyi söyleyene dek onlara kimse inanmamıştı.

Hikâye ulusal basında yer bulunca insanlar bu ıslah kurumuna ilk defa alıcı gözüyle baktılar. Nickel'in üç yıldır kapalı olması bahçenin bakımsızlığını ve her zamanki yeniyetme vandalizminin izlerini açıklıyordu ama en masum manzara –bir toplantı salonu veya Amerikan futbol sahası– bile fotoğraf hileleri olmaksızın ürkütücü

görünüyordu. Kamera görüntüleri izleyenleri huzursuz etmişti. Kıyıda köşede gölgeler geziniyor, leke veya izler kurumuş kanı andırıyordu. Kameranın kaydettiği görüntülerin karanlık doğası, içeriden görebildiğiniz ama dışarıdan göremediğiniz Nickel'i açığa çıkarıyordu sanki.

Burası kendi halinde bir yerse ve durum böyleyse, tekinsiz yerler nasıldı ki acaba?

Nickel Çocukları'nın bini bir paraydı, on sente kiralanan dans partnerlerinden bile ucuzdular, paranız karşılığında daha fazlasını alırdınız hem, en azından o zamanlar söylenen buydu. Son yıllarda okulun eski öğrencilerinden bazıları destek grupları oluşturmuş, internette bir araya gelerek restoranlarda, McDonalds'larda ya da bir saat yol gidip içlerinden birinin mutfak masasının çevresinde buluşmuşlardı. Kendi hayali arkeolojik çalışmalarını gerçekleştirerek onlarca yıl öncesini beraberce eşelemiş, o günlerin enkaz ve eserlerini gün yüzüne çıkarmışlardı. Hepsinin kendine ait parçaları vardı. *Seni daha sonra ziyaret edeceğim, derdi hana. Okulun bodrumundaki merdivenlerin gıcırtısı. Spor ayakkabımın içine, parmaklarımın arasına dolan kan.* Kırıkları birleştirdiler ve onları, paylaştıkları karanlığın kanıtına dönüştürdüler: Senin için gerçek olan bir başkası için de gerçekse yalnız değilsindir artık.

Omaha'lı emekli bir halı satıcısı olan Koca John Hardy, Nickel Çocukları için en son haberleri derleyen bir internet sitesi kurmuştu. Yeniden soruşturma açılması için verilen dilekçenin ya da hükümetten talep ettikleri özür metninin akıbetini diğerleriyle paylaşan Koca John'du. Ekranda yanıp sönen dijital grafik, yapılması önerilen anıt için toplanan paranın güncel miktarını bildiriyordu. Nickel günlerinizin hikâyesini Koca John'a e-postayla gönderirseniz fotoğrafınızla birlikte sitede yayınlıyordu. Sitenin

bağlantısını ailenizle paylaşmak, ben burada yetiştim demekti. Hem bir açıklama hem de bir özür dileme yöntemi.

Beşinci kez gerçekleşen yıllık anma toplantısı tuhaf olsa da gerekliydi. Nickel Çocukları yaşlı adamlardı artık; eşleri, eski eşleri, konuştukları veya konuşmadıkları çocukları, bazılarının beraberinde getirdiği, bazılarının görüşmesine izin olmayan torunları vardı. Nickel'den çıktıktan sonra güç bela birer hayat kurmayı başarmış ya da normal insanlara asla uyum sağlayamamışlardı. Daha önce hiç görmediğiniz sigara markalarının son tiryakileriydi onlar, kişisel gelişim furyalarına hep geç kalmışlardı, her an kaybolmanın eşiğindeydiler. Hapishanelerde ölüp giden, haftalık kiralanan otel odalarında çürüyen veya terebentin içtikten sonra ormanda donarak hayatını kaybeden adamlar. Eleanor Garden Oteli'nin konferans salonunda toplanıp önce sohbet eder, sonra konvoy halinde Nickel'i ziyarete giderlerdi. Bazen, kötü anılarla dolu bir yere ulaştığını bilmenize rağmen o beton patika boyunca ilerleyebilecek kadar güçlü hisseder, bazen hissetmezdiniz. O sabah ne kadar güç topladığınıza bağlı olarak bir binayı görmezden gelir veya karşısına dikilip bakardınız. Koca John, her buluşmadan sonra, gelemeyenler için günün raporunu yayınlardı.

New York'ta yaşayan Elwood Curtis adlı bir Nickel Çocuğu vardı. Arada bir eski ıslah okulunu internette araştırır, okulla ilgili bir gelişme olup olmadığına bakardı ama çeşitli nedenlerden ötürü yıllık toplantılardan uzak durur, adını listelere eklemezdi. Ne anlamı vardı ki? Koca koca adamlar. Ne yapacaklardı yani, sırayla birbirlerine kâğıt mendil mi uzatacaklardı? Başka birisi, bir gece arabasını Spencer'ın evinin önüne park ettiğini ve saatlerce evin pencerelerini, içerideki silüetleri seyrettiğini, sonra kendini güç bela ikna edip adamdan intikam almaktan vazgeçtiğini yazmıştı. Müdürün üzerinde kullanmak için deri bir kayış bile yaptırmıştı üstelik. Elwood

anlamakta güçlük çekiyordu. Onca yol gitmişti madem, düşündüğü şeyi yapsaydı ya işte.

Gizli mezarlık bulunduğunda geri dönmesi gerektiğini anladı. Televizyon muhabirinin arkasındaki sedir ağaçlarını görünce ısıyı yeniden teninde hissetti, sineklerin vızıltısını duydu. Nickel fazla uzak sayılmazdı. Asla olmayacaktı.

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Elwood, hayatının en güzel hediyesini 1962 Noel'inde aldı; hediyenin zihnine soktuğu fikirler her ne kadar mahvına sebep olsa da durum böyleydi. Sahip olduğu tek plaktı bu: *Martin Luther King Zion Tepesi'nde.* Onu pikaptan hiç çıkarmazdı. Büyükannesi Harriet'ın birkaç gospel plağı vardı ama bunları yalnızca feleğin yeni bir sillesini yediği zamanlarda çalardı ve Elwood'un Motown gruplarını veya müstehcen içerikli benzer popüler şarkıları dinlemesi yasaktı. O yıl gelen diğer hediyelerin hepsi –kırmızı bir süveter, çoraplar– giysiydi, bunları iyice yıpranana kadar giydi giymesine ama hiçbirini plak kadar sık ve sürekli kullanmadı. Aylar içinde plağın yüzeyinde beliren her çizik, her yeni iz, papazın sözlerini yeni bir kavrayışla algılayan Elwood'un aydınlanmasının işaretiydi. Hakikatin çatırtısı.

Televizyonları yoktu ama Dr. King'in –siyahların geçmişte ne olduğunu ve gelecekte ne olacağını anlatan– konuşmaları öyle canlı bir tarih anlatışıydı ki, plak televizyonun yerini tutuyordu. Belki daha bile iyiydi, Elwood'un iki kez gittiği Davis Arabalı Sineması'ndaki dev ekran kadar muazzam. Elwood her şeyi görüyordu: kölelik denen beyaz günahıyla eziyete uğrayan Afrikalılar, ırk ayrımı politikalarıyla baskı altında tutulup aşağılanan siyahlar ve onun ırkına kapalı olan yerler açılınca belirecek aydınlık manzara.

Dr. King'in Detroit'te, Charlotte ve Montgomery'de, farklı farklı yerlerde kaydedilen konuşmaları Elwood'u ülkenin dört bir yanındaki

sivil haklar mücadelesine bağlıyordu. Konuşmalardan özellikle birini dinlerken kendini King ailesinin bireylerinden biri gibi hissetti. Eğlence Kasabası denen lunaparkı duymamış çocuk yoktu, herkes oraya gitmişti ya da gitme hayalleri kuruyordu. Plağın A yüzünün üçüncü bölümünde, Dr. King küçük kızının Atlanta, Stewart Bulvarı'ndaki lunaparka gitmek istediğinden bahsediyordu. Otobandan arabayla geçerken lunaparkın kocaman tabelasını veya televizyonda reklamını görünce, annesiyle babasına onu oraya götürmeleri için yalvarıyordu kız. Dr. King, alçak, hüzünlü sesiyle kızına siyahi çocukları çitin diğer tarafında kalmaya mahkum eden ırk ayrımı sistemini açıklamak zorunda kalıyor, bazı beyazların – hepsi olmasa da yeterli çoğunluğun– bu ayrımı güçlendiren ve anlamlandıran hatalı düşünceler içinde olduğunu anlatıyordu. Kızına nefretin ve öfkenin tuzağına direnmesini salık veriyor, "Eğlence Kasabası'na gidemesen de, oraya giden herkes kadar iyi olduğunu bilmeni istiyorum," diye onu temin ediyordu.

Elwood da öyleydi – herkes kadar iyi. Atlanta'nın üç yüz yetmiş kilometre güneyinde, Tallahassee'de yaşıyordu. Georgia'daki kuzenlerini ziyaret ettiğinde Eğlence Kasabası'nın reklamını görüyordu bazen. Raylarda inip çıkan lunapark trenleri, çalan neşeli müzik, Vahşi Fare Hız Treni'ne, Dick'in Mini Golf Sahası'na girmek için kuyrukta bekleyen neşeli beyaz çocuklar. Ay'a yolculuk etmek için binilen Atomik Roket. Reklamlarda her dersten tam not aldıklarını gösteren bir karneyle gelen çocukların ücretsiz içeri alınacağı söyleniyordu, öğretmen kırmızı damgasını bastıysa tamamdı. Elwood'un bütün notları A'ydı ve Eğlence Kasabası'nı Dr. King'in vaat ettiği gibi Tanrı'nın tüm çocuklarına açacakları güne kadar karnelerini saklayacaktı. "Bir ay boyunca her gün ücretsiz girerim kesin," dedi büyükannesine, oturma odasında yüz üstü yere uzanıp parmağını havı dökülmüş halıda dolaştırırken.

Büyükannesi Harriet, halıyı Richmond Oteli'nin son renovasyonunun ardından otelin arkasındaki ara sokaktan kurtarmıştı. Odasındaki çekmeceli yazı masası, Elwood'un yatağının yanındaki minik masa ve evdeki üç masa lambası da Richmond Oteli'nden atılan eski eşyalardı. Büyükanne Harriet, temizlik ekibindeki annesiyle birlikte on dördünde işe başladığı günden beri otelde çalışıyordu. Elwood liseye başlayınca otel müdürü Bay Parker onu istediği zaman kapı görevlisi olarak işe alacağını açıkça söylemişti, onun gibi zeki bir çocuğu kaçırmak istemezdi. Elwood, Marconi'nin Tütün ve Sigara Dükkânı'nda çalışmaya başlayınca beyaz adam düş kırıklığına uğradı. Bay Parker aileye her zaman nazik davranmıştı, hırsızlık yaptığı için Elwood'un annesini kovmak zorunda kaldıktan sonra bile.

Elwood, Richmond'dan ve Bay Parker'dan hoşlanıyordu ama otel çalışanı kayıtlarına eklenen dördüncü kuşak olmak onu tarifi zor bir biçimde huzursuz ediyordu. Ansiklopedi olayından önce bile böyleydi. Henüz küçükken okuldan sonra otel mutfağında bir kasaya oturur, büyükannesi üst katlarda ortalığı toplayıp yerleri ovalarken çizgi roman ve Hardy Çocukları dizisinin kitaplarını okurdu. Büyükanne, annesiyle babası olmayan dokuz yaşındaki torununun evde yalnız kalmak yerine yakınında olmasını tercih ediyordu. Elwood'u mutfak çalışanlarının yanında gördükçe bu akşamüstlerinin de bir tür okul olduğunu hissediyor, yetişkin erkeklerle zaman geçirmenin torununa iyi geleceğini düşünüyordu. Çocuğu maskot gibi benimseyen aşçılar ve garsonlar onunla saklambaç oynar, ona çeşitli konularda kuşkulu öğütler verirlerdi; beyaz adamın neyi nasıl yaptığını, bir kıza nasıl iyi vakit geçirtileceğini, eve para zulalama stratejilerini anlatırlardı. Adamların neden söz ettiğini genelde anlamayan Elwood macera kitaplarına gömülmeden önce yine de onaylar gibi başını sallardı.

Günün yoğun saatleri geride kalınca Elwood bazen tabak kurulama yarışı için bulaşıkçılara meydan okurdu, onlar da iyi niyetle çocuğun üstün becerisinden etkilenmiş numarası yaparlardı. Elwood'un gülümsediğini, kazanınca sevindiğini görmekten hoşlanıyorlardı. Zamanla personel değişti. Şehir merkezindeki yeni oteller çalışanları kaptı, aşçılar gitti ve yenileri geldi, su baskınından sonra mutfak yeniden açılınca garsonlardan bazıları dönmedi. Personel değiştikçe Elwood'un bulaşık kurulama yarışları da sevimli bir oyun olmaktan çıkıp kötü niyetli bir koşuşturmaca halini aldı; yeni bulaşıkçılar, temizlikçi kadınlardan birinin torununun, eğer oyun olduğunu söylerseniz sizin işinizi yaptığını öğrenmişti. Herkes köpek gibi çalışırken ortalıkta aylak aylak gezinen bu ağırbaşlı çocuk nereden çıkmıştı ki? Bay Parker, baş belası bir köpek yavrusuymuş gibi arada onun başını okşar, çocuk da dünya umurunda değilmiş gibi çizgi roman okurdu. Yeni mutfak çalışanlarının körpe bir zihne verecek farklı dersleri vardı ama. Dünya hakkında öğrendikleri şeyler. Elwood yarışma koşullarının değiştiğini fark etmedi bile. Yarış fikrini ortaya attığı zaman mutfaktakiler sırıtışlarını gizlemeye çalıştı.

Ansiklopediler ortaya çıktığında Elwood on iki yaşındaydı. Komilerden biri üst üste koyduğu kutuları sürükleyerek mutfağa getirdi ve herkesin başına toplanmasını istedi. Elwood da kalabalığın arasından kutulara bakıyordu; seyyar bir satıcının üst kattaki odalardan birinde bıraktığı ansiklopedi setiydi bu. Zengin beyazların odalarında bıraktığı kıymetli eşyalar hakkında anlatılan efsaneler kulaktan kulağa dolaşırdı fakat böyle bir ganimet onların bölgesi olan mutfağa nadiren ulaşırdı. Aşçı Barney en üstteki kutuyu açtı ve sırtında *Fisher'ın Evrensel Ansiklopedisi*, *Aa-Be* yazan ilk cildi eline aldı. Cildi Elwood'a uzatınca çocuk ansiklopedinin ne kadar ağır olduğuna şaştı; kenarı kırmızı boyalı cilt ağır bir tuğla gibi

oturmuştu eline. Sayfaları karıştırıp küçücük sözcüklere baktı – *Akdeniz, Arşimet, Argonotlar*– ve oturma odasındaki kanepede hoşuna giden sözcükleri defterine geçirdiğini hayal etti. Sayfa üzerinde ilginç görünen veya içinden telaffuz edince ilginç gelen sözcükleri ezberleyecekti.

Komi Cory, ansiklopedileri isteyene vereceğini söyledi; okuması yoktu, yakın zamanda öğrenmeyi de düşünmüyordu. Elwood ansiklopedileri istediğini belirtti. Mutfak çalışanlarından bunları isteyecek başkası çıkmazdı. Derken yeni bulaşıkçılardan Pete, ansiklopediler için Elwood'la kapışacağını söyledi.

İki ay kadar önce mutfakta çalışmaya başlayan sakar bir Teksaslıydı Pete. Masalara servis yapsın diye işe alınmıştı ama birkaç ufak kazadan sonra mutfağa yollanmıştı. Çalışırken, izlendiğinden kuşkulanıyormuş gibi arkasına bakar dururdu, pek konuşmazdı fakat çınlayan kahkahasından dolayı diğer mutfak çalışanları zamanla şakalarını ona yöneltmeye başlamışlardı. Ellerini pantolonuna silen Pete, "Tamam dersen akşam yemeği servisinden önce zamanımız var," dedi ona.

Mutfaktakiler gerçek bir yarış düzenlediler. Şimdiye dek yapılanların en büyüğü. Bir kronometre bulundu ve yirmi yıldan uzun süredir otelde çalışan kır saçlı garson Len'e verildi. Siyah servis üniformasına özenle bakar, yemek salonundaki en iyi giyimli erkek olduğunu, beyaz müşterileri bile utandırdığını söylerdi Len. Ayrıntılara dikkat eden iyi bir hakem olacağı kesindi. Elli tabaklık iki yığın hazırlandı, bulaşıklar Elwood ve Pete'in gözetiminde yıkanıp durulandı. İki komi yarışçılara yardımcı olmak için tabakların başına dikildi, isteyene temiz kurulama bezi uzatacaklardı. Müdürün çıkıp gelmesi olasılığına karşı mutfak kapısına bir gözcü yerleştirildi.

Elwood kimseye meydan okumaya meraklı değildi ama dört yıldır hiçbir tabak kurulama yarışmasını kaybetmemişti, özgüveni

yüzünden okunuyordu. Pete konsantre olmuş gibi görünüyordu. Teksaslıyı tehdit olarak görmüyordu Elwood, başka yarışlarda onu geçmişti. Pete, çoğu zaman, kaybetmeyi sorun eden biri değildi.

Len ondan başlayıp geriye saydı, yarışma başladı. Elwood yıllardır geliştirdiği yönteme sadık kaldı ve tabakları mekanik, nazik hareketlerle birer birer alıp kuruladı. Şimdiye dek ıslak tabaklardan birini bile elinden düşürmemiş, tezgâha hızlıca koyup çatlatmamıştı. Mutfak çalışanları tezahürat yaparken, Pete'in kurulayıp bıraktığı tabak yığını Elwood'u endişelendirmeye başladı. Teksaslı onu geçmek üzereydi, gerçek hızını ilk kez sergiliyordu. Seyirciler hayret nidaları çıkardı. Elwood hızlandı, oturma odasına dizeceği ansiklopedilerin peşinden koştu.

Len, "Durun!" dedi.

Elwood bir tabak farkla yarışı kazanmıştı. Adamlar bağrıştılar, güldüler ve birbirlerine Elwood'un ne anlama geldiğini daha sonra anlayacağı bakışlar attılar.

Komi Harold, Elwood'un sırtına pat pat vurdu. "Bulaşık kurulamak için yaratılmışsın sen, hızlı çocuk." Mutfaktakiler güldü.

Elwood sırtında *Aa-Be* yazan cildi kutuya koydu. Büyük bir ödül kazanmıştı.

"Hak ettin," dedi Pete. "Umarım onları bol bol kullanırsın."

Elwood kat müdürüne gidip eve erken döneceğini büyükannesine haber vermesini istedi. Kütüphane rafına dizilmiş bekleyen zarif ve seçkin ansiklopedileri görünce büyükannesinin yüzünün ne hale geleceğini merak ediyordu. Kutuları iki büklüm Tennessee'deki otobüs durağına kadar çekti. Elwood beyaz tenli olsaydı eğer, karşı kaldırımdan ona bakanların gördüğü sahne –dünyanın bilgisinin ağırlığını yüklenmiş çeken ciddi çocuk– bir Norman Rockwell resmini andıracaktı.

Eve ulaşınca Hardy Çocukları ve Tom Swift kitaplarını oturma odasındaki yeşil kitaplık raflarından indirdi, kutuları açtı. Sırtında *Ga* yazan cilde gelince durdu, Fisher yayınevindeki zeki insanların *galaksi* sözcüğünü nasıl açıkladığını merak etmişti. Ama sayfalar boştu – hepsi hem de. Mutfakta gördüğü ansiklopedi hariç ilk kutudaki her cildin sayfaları boştu. Diğer iki kutuyu açtı, yüzü kızarmaya başladı. Ciltlerin hepsi bomboştu.

Büyükannesi eve gelince başını iki yana salladı ve ansiklopedilerin defolu olabileceğini söyledi, belki de satıcının müşterilere gösterdiği boş numunelerdi bunlar, müşteriler bunlar sayesinde setin evlerinde nasıl duracağını görebiliyordu. Elwood o gece yatağa girdiğinde düşünceler kafasının içinde dört döndü. Kominin ve mutfaktakilerin kitapların boş olduğunu bildiğini anladı. Onu kandırmışlardı.

Ansiklopedileri yine de indirmedi kitaplıktan. Sırtları rutubetten soyulduktan sonra bile etkileyiciydiler. Deri cilt dahi sahteydi.

Ertesi gün öğleden sonra mutfağa son kez uğradı. Herkesin dikkatle yüzüne baktığını fark etti. Cory, “Kitapları nasıl buldun?” diye sorup tepkisini bekledi. Lavabonun başındaki Pete’in yüzünde bıçakla kanırtılmış gibi görünen sabit bir gülümseme vardı. Biliyorlardı. Büyükannesi evde tek başına kalabilecek kadar büyüdüğünü kabul etti. Lise boyunca, bulaşıkçıların başından beri tabak kurulama yarışlarını kazanmasına izin verip vermediğini düşündü durdu. Aptalca ve basit de olsa gurur duyduğu bir başarıydı bu. Yarışların hakikatini yadsınamaz kılan Nickel’e gidene değin bu konuda kesin bir karara varamadı.

2

Mutfağa veda etmek, kendi başına oynadığı diğer oyuna da veda etmek demekti: Yemek salonuna açılan çift kanatlı kapı sallanarak aralandığında içeri göz atıp siyahi müşteri var mı yok mu diye bakma oyunu. *Brown ve Topeka Eğitim Kurulu* davasının sonucuna göre okullarda ırk ayrımı sonlandırılıyordu; tüm görünmez duvarların inmesi an meselesiydi artık. Anayasa Mahkemesi kararının radyoda açıklandığı gece, büyükannesi üzerine sıcak çorba dökülmüş gibi çığlığı basmıştı. Sonra kendini toplayıp elbisesini düzeltmişti. ”Jim Crow sinsi yüzünü rahatça gösteremeyecek artık,” demişti. ”O çirkin yüzünü.”

Kararın açıklandığı gecenin sabahında güneş doğduğunda her şey aynı görünüyordu. Elwood siyahların ne zaman Richmond’da kalmaya başlayacağını sorunca büyükannesi birine yapılacak doğru şeyi söylemekle o kişinin doğru şeyi yapması arasında fark olduğunu anlattı. Kanıt olarak Elwood’un bazı davranışlarını sayıp dökünce Elwood başını salladı: Belki de haklıydı büyükannesi. Fakat restoran kapısının kanatları er ya da geç ardına dek açılacak ve içeride kahverengi bir yüz görülecekti: Tallahassee’ye iş için gelmiş şık bir iş adamı veya şehri dolaşmaya gelmiş süslü bir hanım mutfaktan gelen nefis kokuları içine çekecekti o zaman. Emindi bundan. Oyuna dokuz yaşında başlamıştı; üç yıl sonra yemek salonunda gördüğü siyahiler hâlâ servis yapanlar veya yerleri paspaslayanlardı. Richmond’da geçirdiği son günde bile bu

oyundan vazgeçmemişti. Oyundaki rakibi kendi aptallığı mıydı yoksa dünyanın inatçı değişmezliği mi, belirsizdi.

Elwood'un iyi bir işçi olacağını düşünen yalnızca Bay Parker değildi. Başka beyaz adamlar da Elwood'a iş teklif ediyor, onun çalışkan doğasını, güvenilir karakterini fark ediyor, en azından tavırlarının siyahi akranlarından daha farklı olduğunu görüp bunu çalışkanlık addediyorlardı. Macomb Sokağı'ndaki tütün dükkânının sahibi Bay Marconi, Elwood'u paslı ve gıcırdayan bir bebek arabasının içinde cıyaklayan küçük bir bebek olduğu günlerden beri tanıyordu. Elwood'un siyah ve yorgun gözlü annesi incecik bir kadındı ve çocuğunu susturmaya asla yeltenmezdi. Kucak dolusu sinema dergisi alır, arabasında avaz avaz haykıran Elwood'la birlikte sokağın sonunda gözden kaybolurdu.

Bay Marconi yazarkasanın başındaki tüneğinden nadiren ayrılırdı. Tıknaz, sürekli terleyen, saçları geriye taranmış, ince ve siyah bıyıklı adamın üstü başı akşama doğru iyice dağılırdı. Saç toniğinin keskin kokusu dükkânın ön tarafına yayılır, sıcak günlerde arkasında aromatik bir iz bırakırdı. Bay Marconi sandalyesinden Elwood'un büyüyüp kendi yolunda ilerleyişini, mahallenin çocuklarından uzaklaşışını seyretmişti; diğer yeniyetmeler hâlâ reyon rafları arasında itişip kakışır, Bay Marconi'nin görmediğini sandıkları anlarda tulum ceplerine Red Hot çikolatası atarlardı. Oysa Bay Marconi her şeyi görür ama bir şey demezdi.

Elwood, Frenchtown mahallesindeki ikinci kuşak müşterilerindendi. Bay Marconi dükkânını 1942'de, askeri üsten birkaç ay sonra açmıştı. Gordon Johnston Karargâhı veya Dale Mabry Ordu Havaalanı'ndan otobüslerle gelen siyah askerler hafta sonu Frenchtown'i altüst eder, sonra ayak sürüyerek trenlere binip savaşa dönerlerdi. Şehir merkezinde dükkân açıp iyi iş yapan akrabaları vardı ama ırk ayrımı ekonomisini iyi bilen bir beyaz da kâr

edebiliyordu. Marconi'nin dükkânı Bluebell Oteli'nin birkaç kapı aşağısındaydı. Tip Top Barı ve Marybelle Bilardo Salonu da köşeyi döner dönmez karşınıza çıkardı. Bay Marconi, tütün çeşitleri ve Romeos marka kondom satarak iyi para kazanıyordu.

Savaş bitince sigaraları dükkânın arkasına taşıdı, duvarları beyaza boyadı, ön tarafa dergi rafları, bir sentlik şeker, bir de gazlı içecek dolabı ekledi ve bu sayede dükkânının saygınlığı hemen arttı. Dükkâna çırak da aldı. Aslında yardımcıya ihtiyacı yoktu ama karısı emirlerinde birinin çalıştığını söylemekten hoşlanıyordu ve Bay Marconi de dükkânın bu sayede siyah Frenchtown'ın kibar kesimine daha fazla hitap ettiğine inanıyordu.

Tütün dükkânının kıdemli çırağı Vincent askere yazıldığında Elwood on üç yaşındaydı. Pek de özenli bir çalışan olmayan Vincent dakikti ve iyi görünümlüydü: Bay Marconi'nin kendisinde değilse de başkalarında önem verdiği özelliklerdi bunlar. Vincent'ın son iş gününde, Elwood çoğu öğleden sonra yaptığı gibi çizgi roman rafı önünde oyalanıyordu. Satın alacağı çizgi romanları baştan sona okur, dokunduğu tüm çizgi romanları alırdı. Bay Marconi, beğense de beğenmese de alacağına göre neden önceden okumakla vakit harcadığını sorunca, Elwood, "Emin olmak için," dedi. Dükkân sahibi ona işe ihtiyacı olup olmadığını sordu. Elwood elindeki *Gizeme Yolculuk* kopyasını kapadı ve büyükannesine sorması gerektiğini söyledi.

Harriet'ın kabul edilebilir ve edilemez şeyler hakkında uzun bir kural listesi vardı, Elwood bunlardan bazılarını ancak hata yaptığında öğreniyordu. Akşam yemeğinin bitmesini bekledi, kızarmış yayınbalığı ve karalahana yediler, büyükannesi masaja toplamak için ayaklandı. Bu iş teklifine itirazı yoktu, gerçi Abe amcası puro içerdi ve bak sonu ne olmuştu, hem o Macomb Sokağı eskiden bir ahlaksızlık yuvasıydı ve onlarca yıl önce ona kötü

davranan İtalyan tezgâhtara duyduğu öfkeyi seve seve biriktirmişti ama, “Herhalde akraba değildirler,” dedi, ellerini kurularken. “Veya en fazla uzak akrabadırlar.”

Kadın, Elwood’un okuldan sonra ve hafta sonları dükkânda çalışmasına izin verdi; haftanın sonunda maaşının yarısına ev masrafları, yarısına üniversite eğitimi için el koyuyordu. Elwood önceki yaz üniversiteye gitmekten söz etmişti ama lafın gelişiydi, söylediklerinin öneminin farkında bile değildi. *Brown ve Topeka Eğitim Kurulu* davası alışılmadık bir dönüşümdü ama Harriet’ın ailesinden birinin yükseköğretime ilgi duyması gerçek bir mucizeydi. Kadının tütün dükkânıyla ilgili tüm kuşkuları bununla beraber silinip gitmişti.

Elwood gazetelerle çizgi romanları tel raflara yerleştirir, pek rağbet görmeyen şekerlerin tozunu alır, sigara kutularını Marconi’nin düzenine ve bunun “beynin mutluluk bölümünü” nasıl uyardığı konusundaki teorilerine göre yerleştirmeye özen gösterirdi. Çizgi romanlarla hâlâ zaman geçiriyor, onları elinde dinamit varmış gibi dikkatle tutarak okuyordu ama haber dergileri onu daha çok çekmeye başlamıştı. Şaşaalı *Life* dergisine düşkündü. Büyük beyaz bir kamyon her perşembe bir paket *Life* dergisi bırakıyordu; Elwood bu kamyonun fren sesini ezberlemişti. İadeleri verdikten ve gelen dergileri raflarına yerleştirdikten sonra portatif merdivene oturup derginin Amerika’nın bilinmeyen köşelerine yaptığı son gezileri takip ediyordu.

Frenchtown’ın siyahların mücadelesinin bir parçası olduğunun farkındaydı, mahallesinin sınırından sonra beyaz yasanın geçerli olduğunu biliyordu. *Life*’ın fotoğraflı makaleleri onu başka cephelere ulaştırdı; Baton Rouge’daki otobüs boykotlarına, Greensboro’daki oturma eylemlerine; yaşı ondan pek de büyük olmayan genç insanların harekete katıldığı yerlere. Onları demir çubuklarla

dövüyor, üzerlerine itfaiye hortumlarıyla su sıkıyorlardı, öfkeli beyaz ev kadınları yüzlerine tükürüyordu ve fotoğraf makineleri bu soylu direniş anlarını kaydediyordu. Ufak ayrıntılar hayret vericiydi; çevrelerindeki karmaşaya rağmen genç erkeklerin kravatları nasıl oluyor da dümdüz siyah oklara benziyordu, genç kadınların mükemmelen yapılı saçlarının bukleleri dikdörtgen protesto pankartlarının önünde nasıl da kıvrılıyordu. Yüzlerinden kanlar akarken bile çekici görünüyorlardı. Ejderlerle dövüşen genç şövalyeler. Dar omuzlu, kuş gibi zayıf Elwood gözlüğü için endişeleniyordu; rüyalarında polis copları, levyeler veya beyzbol sopaları pahalı gözlüğünü ortadan ikiye kırıyordu ama yine de onlara katılmak istiyordu. Başka şansı yoktu.

Dükkânın sakin saatlerinde sayfaları çeviriyordu. Marconi'nin dükkânındaki vardiyalar Elwood'a olmak istediği insan konusunda farklı kapılar açtı ve onu zaten benzemediği Frenchtown gençlerinden iyice ayırdı. Büyükannesi haylaz bulduğu, giderek azgınlaştıklarını düşündüğü mahalle çocuklarından uzak durması için uzun süredir onu teşvik ediyordu zaten. Tütün dükkânı da otel mutfağı gibi güvenli bir koruma alanıydı. Harriet onu disiplinli yetiştirmişti, bunu herkes biliyordu ve oturdukları Brevard Sokağı'ndaki diğer ebeveynler Elwood'u kendi çocuklarına örnek göstererek onu diğerlerinden iyiden iyiye uzaklaştırıyorlardı. Eskiden kovboyculuk oynadığı çocukların onu bazen sokakta kovalaması veya taş atmasının nedeni, yaramazlıktan çok ona içerlemeleriydi.

Aynı blokta oturan komşuları sürekli Marconi'nin dükkânına uğruyordu ve iki dünya kesişiyordu. Bir akşamüstü kapının üstündeki çıngırak çaldı ve Bayan Thomas içeri girdi.

"Merhaba, Bayan Thomas," dedi Elwood. "Portakallı gazoz var isterseniz, soğuk."

“Belki içerim, El,” dedi kadın. Moda meraklısı Bayan Thomas modelini Audrey Hepburn’ün bir dergide gördüğü fotoğrafından kopyaladığı, evde dikilmiş sarı puantiyeli elbisesini giymişti o akşam. Mahalle kadınlarından pek azının bu giysiyi böyle vakarla taşıyabileceğinin farkındaydı; kımıltısız durduğu zaman poz verir gibi görünüyor, sanki her an patlayacak flaşları bekliyordu.

Bayan Thomas, Elwood’un annesi Evelyn Curtis’in en yakın çocukluk arkadaşıydı. Elwood’un en eski anılarından biri, sıcak bir günde arkadaşıyla remi oynayan annesinin kucağında oturmaktı. Elindeki kartları görmek için kıvranmaya başlayınca annesi ona uslu durmasını, havanın çok sıcak olduğunu söylemişti. Annesi tuvalete gidince Bayan Thomas gizlice Elwood’a portakallı gazozundan içirmişti. Oğlunun dilinin turuncuya boyandığını görünce olanları anlayan annesi şakacıktan azarlamış, onlar da kıkırdamışlardı. Elwood o günü hiç unutmamıştı.

Bayan Thomas iki gazozun ve o haftaki Jet’in ücretini ödemek için cüzdanını açtı. “Derslerine çalışıyor musun?” dedi.

“Evet efendim.”

“Çocuğu fazla çalıştırmıyorum,” dedi Bay Marconi.

“Hımm,” dedi Bayan Thomas kuşkulu bir sesle. Frenchtown kadınları zamanında tütün dükkânının adının kötüye çıktığını hatırlıyor, İtalyan adamı evlerinde yaşanan dramların suç ortağı kabul ediyorlardı. “Yapman gerekenleri yap, El.” Para üstünü aldı, Elwood onun gidişini seyretti. Annesi ikisini birden terk etmişti; oğluna yazmayı unutsa da, arkadaşına gittiği yerlerden kartpostal atıyor olabilirdi. Bayan Thomas günün birinde ona annesinden haber getirebilirdi.

Bay Marconi *Jet* dergisini satıyordu elbette, *Ebony*’yi de. Elwood onun *The Crisis, The Chicago Defender* ve diğer siyahi gazetelerini de satmasını sağladı. Büyükannesi ve büyükannesinin arkadaşları

bunlara aboneydiler ve dükkânda satılmamaları Elwood'a tuhaf gelmişti.

"Haklısın," dedi Bay Marconi. Dudağını çekiştirdi. "Eskiden satıyorduk galiba. Sonra ne oldu bilmiyorum."

"Harika," dedi Elwood.

Bay Marconi düzenli müşterilerinin satın alma alışkanlıklarıyla ilgilenmeyi ne zamandır bırakmıştı, ama Elwood kimin dükkâna ne için geldiğini hâlâ ezbere biliyordu. Ondan önce aynı görevi yürüten Vincent mekânı arada bir pis bir şakayla canlandırırdı ama etliye sütlüye pek karıştığı söylenemezdi. Elwood çok girişkendi aksine, Bay Marconi'ye hangi tütün tedarikçisinin son teslimatta eksik mal getirdiğini, hangi şekeri yeniden stoklamasına gerek olmadığını anımsatırdı. Bay Marconi Frenchtown'in siyahi hanımlarını birbirinden ayırt etmekte zorlanıyordu –onu görünce hepsi kaşlarını çatıyordu– ve Elwood becerikli bir temsilciydi. Bay Marconi dergilere gömülüp giden çocuğu seyreder, onu anlamaya çalışırdı. Büyükannesi sertti, orası besbelliydi. Çocuk zekiydi, çalışkan, ırkı için gurur kaynağı. Fakat en basit şeyler konusunda kalın kafalı olabiliyordu. Geriye çekilip olayları akışına bırakmayı bilmiyordu. Hatta bu yüzden gözü morarmıştı.

Derilerinin rengi ne olursa olsun çocuklar şeker aşırırdı. Bay Marconi de zincirinden boşanmış genç bir haytayken benzer ahmaklıklar yapmıştı. Arada bir bu tür ufak kayıplar olsa da büyük resmi görmek gerekiyordu; çocuklar bugün çikolata çalar, ama sonra arkadaşlarıyla birlikte yıllar boyunca dükkânda para harcarlardı. Hem çocuklar hem ebeveynleri. Önemsiz bir hırsızlık yüzünden onları kovalarsa, özellikle herkesin birbirinin işine karıştığı bu tür mahallelerde olanlar anında duyulur, ebeveynler utandıkları için dükkâna gelmez olurdu. Çocukların ufak tefek hırsızlıklarına göz yummak ona göre bir tür yatırımdı neredeyse.

Elwood dükkânda çalıştığı süre içinde farklı bir bakış açısı edindi. Marconi'nin dükkânında çalışmaya başlamadan önce arkadaşlarının şeker soygunlarını anlatıp böbürlenmesini dinler, dükkândan yeterince uzaklaşınca açtıkları Bazooka sakızlarını çiğneyip küstah küstah pembe balonlar şişirmelerini seyrederdi. Elwood onlara eşlik etmezdi ama ona dokunmazdı yaptıkları. Bay Marconi onu işe aldığında paspasın yeri ve önemli teslimatların yapıldığı günlerin yanı sıra arakçılar hakkındaki düşüncelerini de anlatmıştı. Elwood aylar boyunca şekerlerin çocukların ceplerinde kayboluşunu seyretti. Bakışlarını yakaladığında ona göz kırptıkları bile oluyordu. Bir yıl boyunca hiçbir şey söylemedi. Ama bir gün Bay Marconi tezgâhın arkasına eğilmişken Larry ve Willie'nin limonlu şekerleri avuçladığını görünce kendini daha fazla tutamadı.

"Yerine koyun onları."

Çocuklar donup kaldı. Larry ve Willie, Elwood'u bebekliklerinden beri tanıyorlardı. Küçükken onunla misket ve ebelemece oynamışlardı ama Larry, Dade Sokağı'ndaki boş arsayı yakmış, Willie iki kez sınıfta kalmış ve o günler çoktan geride kalmıştı. Harriet onları torununa uygun oyun arkadaşları listesinden çıkarmıştı. Üç aile de kuşaklardır Frenchtown'da yaşıyordu. Larry'nin büyükannesi, Harriet'la aynı kilise grubundaydı, Willie'nin babası da Elwood'un babası Percy'nin çocukluk arkadaşıydı. Birlikte orduya katılmışlardı. Willie'nin babası her gün tekerlekli sandalyesinde verandada oturur, piposunu tüttürür ve Elwood ne zaman oradan geçse ona el sallardı.

"Yerine koyun," dedi Elwood.

Bay Marconi başını yana eğdi: Bu kadarı yeter. Çocuklar şekerleri yerine bırakıp öfkelerini zorlukla bastırarak dükkândan çıktı.

Elwood'un hangi yoldan eve döneceğini biliyorlardı. Bazen bisikletiyle eve giderken Larry'nin penceresinin önünden geçtiğinde

iyilik timsali halleri yüzünden onunla alay ederlerdi. O gece üzerine saldırdılar. Hava kararmaya başlamıştı, manolyaların kokusu kızarmış domuz eti kokusuna karışıyordu. Onu ve bisikletini ilçe belediyesinin o kış yenilediği asfalta yapıştırdılar. Elwood'un süveterini parçaladılar, gözlüğünü yola attılar. Onu döverlerken Larry bir yandan Elwood'a aklının başında olup olmadığını sordu; Willie de dersini alması gerektiğini söyledi ve bunun için elinden geleni yaptı. Elwood birkaç yerine darbe aldı, öyle uzun uzun anlatmaya değecek bir şey olmadı. Ağlamadı. Mahallede kavga eden iki çocuk gördüğünde araya girip ortalığı yatıştıran Elwood olurdu ama şimdi sıra ondaydı. Sokağın karşısında oturan yaşlı bir adam kavgayı durdurup Elwood'a içeri gelip üstünü başını temizlemek ya da bir bardak su içmek isteyip istemediğini sordu. Elwood ikisini de reddetti.

Bisikletinin zinciri atmıştı, eve yürüyerek döndü. Harriet gözüne ne olduğunu sordu ama torununu sorguya çekmedi. Elwood başını iki yana salladı. Gözünün altındaki şişe sabah kan oturmuştu.

Larry'nin bir konuda haklı olduğunu teslim etmeliydi Elwood: Zaman zaman aklı başında değilmiş gibi davranıyordu. Bu durumu kendine bile açıklayamıyordu ama sonra aradığı dili, *Zion Tepesi Konuşmaları'*nda buldu. *Önemli biri olduğumuza, değerli biri olduğumuza, dikkate değer biri olduğumuza tüm içtenliğimizle inanmalı, bu saygınlık ve önem hissini gündelik hayatta nereye gidersek gidelim korumalıyız.* Plak tartışma götürmez temel dayanağına dönen bir iddia gibi dönüp duruyor, Dr. King'in sözleri dar cepheli küçük evin oturma odasını dolduruyordu. Elwood bir yasaya göre yaşıyordu ve Dr. King o yasaya biçim, ifade ve anlam katıyordu. Siyahları baskı altında tutmak isteyen Jim Crow gibi büyük güçler ve sizi sindirmeye çalışan, başka insanlar gibi küçük güçler vardı ve hepsinin karşısında, hem büyükler hem küçükler

karşısında dimdik durup kimliğinizi savunmanız gerekiyordu. Ansiklopediler boştu. Sizi kandıran, gülümseyerek boşluğu elinize uzatan insanlar, özsaygınızı yok edenler vardı. Kim olduğunuzu unutmamanız şarttı.

Bu haysiyet hissi. Dr. King'in çatırtılar eşliğinde söyleyişiyle vazgeçilmez bir güçtü. Sonuçları, evinize döndüğünüz karanlık sokaklarda pusuya yatıp sizi beklese bile. Onu dövmüş, giysilerini yırtmış, beyaz adamı korumak istemesine anlam verememişlerdi. Bay Marconi'ye karşı sınırı aştıklarında, söz konusu bir şeker veya çizgi roman olsa bile aslında Elwood'a hakaret etmiş olduklarını onlara nasıl anlatacaktı? Kilisede söyledikleri gibi kardeşine saldıran ona saldırmış sayılacağından değil, hiçbir şey yapmamak kendi haysiyetini baltalamak anlamına geleceği için. Bay Marconi'nin aldırış etmediğini söylemesi, vaktiyle yanında hırsızlık yaptıklarında Elwood'un arkadaşlarına tek kelime etmemiş olması bir şeyi değiştirmiyordu. Özündekini görmediği zaman bunlar anlamsız geliyordu insana.

Elwood böyleydi – herkes kadar iyi. Tutuklandığı gün, polis memuru çıkıp gelmeden önce, radyoda Eğlence Kasabası'nın reklamını dinliyor, mırıldanarak şarkıya eşlik ediyordu. Babası eğlence parkıyla ilgili gerçekleri ve onu dışlayıp izleyici olmaya, diğer taraftaki dünyayı yalnızca seyretmeye mahkum eden beyaz düzeni anlattığında Yolanda King'in altı yaşında olduğunu anımsadı. Ebeveynleri çekip gittiğinde Elwood da altı yaşındaydı ve ona göre Dr. King'ın kızıyla kendisi arasındaki bir başka bağ da buydu, çünkü o da dünyaya o zaman uyanmıştı.

3

Ders yılının ilk gününde Lincoln Lisesi öğrencileri, yolun karşısındaki beyaz liseden gelen ikinci el ders kitaplarını alırdı. Kitapların nereye gideceğini bilen beyaz öğrenciler yeni sahipleri için sayfalara notlar bırakırdı: *Geber Zenci! Leş Kokuyorsun. Bok Ye.* Eylül ayı, beyaz Tallahassee gençlerinin etek boyları ve saç kesimleri gibi her yıl değişen son moda yakıştırmalarını öğrenme zamanıydı. Biyoloji kitabının sindirim sistemi bölümünü açıp *Geber Git ZENCİ* yazısıyla karşılaşmak küçültücü bir olaydı ama ders yılı devam ettikçe Lincoln Lisesi öğrencileri bu küfürleri, bu kaba önerileri fark etmez hale gelirlerdi. Her gurur kırıcı davranışta devrilecek olsalar yollarına nasıl devam edeceklerdi? İnsanın dikkatini odaklamayı öğrenmesi gerekirdi.

Bay Hill, okula Elwood'un lise sona başladığı yıl geldi. Elwood'u ve tarih dersindeki diğer öğrencileri selamladıktan sonra karatahtaya adını yazdı. Sonra öğrencilere siyah keçeli kalemler dağıttı ve ilk iş ders kitaplarındaki bütün çirkin sözcüklerin üstünü karalamalarını söyledi. "Çok canımı sıkıyor," dedi, "böyle şeyler görmek. Eğitim almaya çalışıyorsunuz siz, o sersemlere aldırmamalısınız." Sınıftaki diğer öğrenciler gibi Elwood da başta şaşırdı. Önce ders kitaplarına, sonra öğretmene baktılar. Derken keçeli kalemlerle işe koyuldular. Elwood'un başı döndü. Kalbi küt küt atıyordu; böylesi bir başkaldırı. Daha önce neden bunu yapmalarını söyleyen olmamıştı?

“Hiçbir sözcüğü atlamadığınızdan emin olun,” dedi Bay Hill. “Bu beyaz çocuklar ne hindir bilirsiniz.” Öğrenciler küfürlerle bedduaları karalarken onlara kendini tanıttı. Tallahassee’ye kısa süre önce gelmiş, Montgomery’deki bir üniversitenin eğitim bölümünden daha yeni mezun olmuştu. Önceki yaz Florida’ya gitmiş, Washington DC’den Tallahassee’ye bir otobüste özgürlük binicisi[1] olarak gelmişti. Yürüyüşlere katılmıştı. Oturması yasak olan restoran tezgâhlarına oturup hizmet beklemişti. “Bol bol ders çalışma fırsatım oldu,” dedi, “gelmek bilmeyen kahvemi beklerken.” Huzuru bozduğu gerekçesiyle onu nezarete atan şerifler olmuştu. Bu hikâyeleri anlatırken neredeyse sıkılıyor gibiydi, sanki yaptıkları dünyanın en doğal şeyleriydi. Elwood onu *Life* veya *Defender* dergilerinin sayfalarında, hareketin büyük liderleriyle kol kola veya arkada dimdik ve gururlu duran anonim insanlar arasında görmüş olabileceğini düşündü.

Bay Hill’in papyon koleksiyonu genişti; puantiyeli, parlak kırmızı, muz sarısı. Sağ gözünün üstündeki hilal şeklindeki yara izi geniş ve nazik yüzünü bir şekilde daha da nazik gösteriyordu. Bir beyaz, levyeyle açmıştı bu yarayı. “Nashville’de oldu,” dedi, bir gün öğleden sonra birisi yarayı sorunca, sonra da armudunu ısırdı. O yıl tarih dersinde İç Savaş sonrası ABD tarihi görmeleri gerekiyordu ama Bay Hill onları sık sık bugüne getiriyor, yüz yıl önce olanlarla gündelik hayat arasında bağlantılar kuruyordu. Dersin başında belli bir yolda ilerlemeye başlıyor ama sonunda kendilerini hep kendi kapılarının önünde buluyorlardı.

---

[1] Özgürlük Binicileri, toplu taşıma ve eyaletlerarası karayollarında siyah ve beyazların aynı araçta, aynı koltuklarda oturmalarına izin verilmemesi uygulamasını protesto etmek amacıyla seyahat eden siyah ve beyaz aktivistlerdir. Özgürlük Binicileri, özellikle Güney eyaletlerinde görünürlük kazanmıştır. (ç.n.)

Elwood'un sivil haklar mücadelesine ilgi duyduğunu fark eden Bay Hill, görüşlerini söylediği zaman çocuğu buruk gülümsemesiyle destekliyordu. Lincoln Lisesi'ndeki öğretmenleri onu pek seviyor, dingin mizacına minnet besliyordu. Yıllar önce ebeveynlerine öğretmenlik yapanlar onun kimin çocuğu olduğunu anlamakta zorlanıyordu; babasının adını taşıyor olabilirdi ama çocukta Percy'nin vahşi cazibesinden de Evelyn'in yıldırıcı hüznünden de eser yoktu. İkindi sıcağında, sınıfın uyuklamaya başladığı dakikalarda Ehvood'un doğru anda ortaya attığı *Arşimet* veya *Amsterdam* gibi konularla dersi kurtaran öğretmenler ona minnettar kalırdı. Çocuğun elinde *Fisher'ın Evrensel Ansiklopedisi*'nin yalnızca bir cildi vardı, o da cildi karış karış okumuştu haliyle. Hiç yoktan iyiydi. Sayfalarını karıştırmış, cildi zamanla yıpratmış, sevdiği bölümleri okuduğu macera hikâyeleri gibi yeniden ziyaret etmişti. Ansiklopedi bir hikâye olarak tutarsız ve noksandı ama yine de kendi içinde heyecanlıydı. Elwood en sevdiği tanımları ve etimolojik bağlantıları defterine kaydetti. Sonradan bu kırıntılara tamah etmeyi acınası bulacaktı.

Lise birinci sınıfın sonunda, Özgürlük Günü'nde her yıl tekrar sahnelenen tiyatro oyununa yeni bir başrol oyuncusu gerekince doğal olarak onu seçtiler. Tallahassee'deki kölelere özgür kaldıklarını haber veren Thomas Jackson adlı adamı canlandırmak, gelecekte dönüşeceği kişiye hazırlanmak gibiydi. Elwood, karakteri tüm sorumluluklarına gösterdiği içtenlikle canlandırırdı. Oyunda, şeker kamışı plantasyonunda tarla işçisi olan Thomas Jackson savaşın başlangıcında Birlik Ordusu'na katılmak için kaçıyor ve evine bir devlet adamı olarak dönüyordu. Elwood sesini her yıl farklı yerlerde yükseltip alçaltır, farklı jestler yapar, inançlarıyla portreye canlılık kattıkça söylevleri daha ikna edici bir hal alırdı. "Siz kibar beylere ve hanımlara köleliğin boyunduruğundan kurtulup gerçek

Amerikalılar olma zamanının –nihayet!– geldiğini bildirmekten mutluluk duyarım!" Biyoloji öğretmeni olan oyun yazarı yıllar önce Broadway'e yaptığı ziyaretin büyüsünü yaşatmaya çalışmıştı.

Elwood aynı rolü üç yıl boyunca canlandırdı ve her seferinde en çok oyunun düğüm noktasında, Jackson'ın nişanlısını yanağından öpmek zorunda olduğu sahnede gerildi. Evleneceklerini, yeni Tallahassee'de mutlu ve bereketli bir hayat geçireceklerini anlatıyordu bu jest. Marie-Jean karakterini çilli ve beyza yüzlü şirin Anne, tavşan dişleri alt dudaklarına değen Beatrice veya son performanstaki, Elwood'dan otuz santim uzun olan ve öpmek için parmak uçlarına kalkmak zorunda kaldığı Gloria Taylor da oynasa sonuç değişmedi, Elwood'un her seferinde endişeden göğsü sıkıştı, başı döndü. Marconi'nin kütüphanesindeki uzun saatler onu zor söylevler vermeye hazırlamıştı ama Lincoln Lisesi'nin kahverengi tenli güzelleriyle sahnede veya sahne dışında yakınlaşmaya henüz hazır değildi.

Hakkında her şeyi okuduğu ve hayalini kurduğu hareket başta uzaktaydı ama giderek yaklaştı. Frenchtown'da protestolar oldu ama Elwood bunlara katılamayacak kadar küçüktü. Florida A&M Üniversitesi'nden iki kız öğrenci otobüs boykotunu başlattığında Elwood on yaşındaydı. Büyükannesi başta olayları neden onların şehrine taşımak istediklerini anlamamıştı ama birkaç gün sonra o da işine herkes gibi aynı yöne giden insanların arabasında gidiyordu. "Leon ilçesinde herkes delirmiş," dedi, "ben dahil!" O kış sonunda şehirdeki otobüsler kaynaştırıldı ve Harriet direksiyonun arkasında ilk defa siyah bir şoför gördü. Sonra dilediği yere geçip oturdu otobüste.

Dört yıl sonra, öğrenciler Woolworths'ün yemek salonunda oturma eylemi başlattığında, büyükannesinin onaylar gibi güldüğünü hatırlıyordu Elwood. Şerif öğrencileri hapse atınca gençlerin yasal

savunma hakkı için bağış toplayanlara elli sent verdi. Gösteriler bittiğinde bile şehir merkezindeki mağazaları boykot etmeyi sürdürdü ama bunun ne kadarı dayanışmadan kaynaklanıyordu, ne kadarı yüksek fiyatları protesto etmek içindi belli değildi. 63 yazında üniversite öğrencilerinin koltuklarını siyahlara açmadığı için Florida Sineması'nı protesto edeceği duyuldu. Elwood, mücadeleyi desteklerse Harriet'ın onunla gurur duyacağını sandı.

Yanılıyordu. İncecik, sinekkuşu gibi bir kadın olan Harriet Johnson her şeyi öfkeli bir adanmışlıkla yapardı. Ona göre, yapmaya değer şeyleri –çalışmak, yemek yemek, biriyle konuşmak– ciddiyetle yapmak veya hiç yapmamak gerekirdi. Yastığının altında davetsiz misafirlere karşı bir şeker kamışı palası tutardı ve Elwood, yaşlı kadının herhangi bir şeyden korktuğunu hayal etmekte bile zorlanırdı. Korku yakıtıydı onun.

Evet, Harriet otobüs boykotuna katılmıştı. Mecburdu, çünkü Frenchtown'da toplu taşıma kullanan tek kadın olamazdı. İnce Harrison denen adam 57 model Cadillac'ıyla onu almaya geldiğinde, şehir merkezine giden diğer hanımlarla birlikte aracın arka koltuğuna dizildikleri her yolculukta korkudan titremişti. Oturma eylemleri başladığında ona görev düşmediği için minnet duymuştu. Oturma eylemleri gençlere göreydi, onun kalbi kaldırmazdı. Yerini bilmeyen öderdi bedelini. İlla ki öderdi, ya kısmetine düşene tamah etmediği için Tanrı'yı ya da ona layık gördüğü kırıntılardan fazlasını istedi diye ona bir ders verecek olan beyaz adamı öfkelendirdiği için Harriet'a bedel ödetirlerdi. Babası, Tennessee Bulvarı'nda beyaz bir hanımın yolundan çekilmemenin bedelini ödemişti. Kocası Monty öne çıkmanın bedelini ödemişti. Elwood'un babası Percy orduya katılınca aklına öyle çok yeni fikir dolmuştu ki döndüğü zaman kafasının içindekiler Tallahassee'ye sığmamıştı. Şimdi de Elwood. O Martin Luther King plağını Richmond'ın önünde bir satıcıdan on

sente almıştı, hayatının en kötü harcanmış on sentiydi bu. O plakta fikirden başka şey yoktu.

Çalışmak önemli bir erdemdi çünkü çok çalışınca protesto yürüyüşlerine veya oturma eylemlerine zaman kalmazdı. Elwood'a o sinema saçmalığına karışıp sorun çıkarmamasını söyledi. "Okuldan sonra dükkânında çalışmak üzere Bay Marconi'ye söz verdin," dedi. "İşini ihmal edersen kovulursun." Sorumluluk duygusu onu koruduğu gibi çocuğu da koruyabilirdi belki.

Evin altında bir cırcırböceği kıyameti kopartıyordu. Öyle uzun zamandır orada yaşıyordu ki artık kira vermeye başlasa yeriydi. Elwood başını okuduğu bilim kitabından kaldırıp "Peki," dedi büyükannesine. Ertesi akşamüstü Bay Marconi'den bir gün izin istedi. Elwood daha önce iki gün hasta olmuş ama büyükannesiyle aileyi ziyaret ettiği dönemler haricinde üç yıldır her gün dükkânda çalışmıştı.

Bay Marconi ona izin verdi. At yarışı bülteninden başını kaldırmamıştı.

Elwood önceki yıl Özgürlük Günü'nde tiyatro oyununda giydiği siyah kumaş pantolonu giydi. Boy attığı için paçalarını açtı ama beyaz çorapları birazcık görünüyordu yine de. Siyah kravatını zümrüt yeşili yeni kravat iğnesiyle tutturdu ve altı denemeden sonra bağlamayı başardı. Cilalı ayakkabıları pırıl pırıldı. Görünüşünden memnundu ama polis copları aklına gelince gözlüğü için endişeleniyordu. Beyazların demir boru ve beyzbol sopası taşıdığı da oluyordu. Gazetelerle dergilerde gördüğü kanlı sahneleri zihninden attı ve gömleğinin eteğini pantolonuna soktu.

Monroe'daki Esso tren istasyonuna ulaşınca slogan atanların seslerini duydu. "Ne istiyoruz? Özgürlük! Ne zaman istiyoruz? Şimdi!" A&M öğrencileri yılankavi halkalar çizerek Florida Sineması'nın önünde dolaşıyor, pankartlarını havaya kaldırıyor ve

tenteli giriş kapısının önünde sloganlar atıyorlardı. Sinemada *Çirkin Amerikalı* oynuyordu, yetmiş beş sentiniz varsa ve ten renginiz uygunsa Marlon Brando'yu beyaz perdede izleyebilirdiniz. Şerif ve yardımcıları güneş gözlüklerini takmış, kollarını kavuşturmuş kaldırımda bekliyorlardı. Polislerin arkasında durmuş protestocularla alay eden, hakaretler savuran bir grup beyaz vardı. Sokakta yürüyen başka beyazlar da onlara katılıyordu. Elwood bakışlarını yerden ayırmadan çetenin yanından geçti, sıra olup bekleyen protestoculara katıldı ve çizgili kazaklı, yaşça ondan daha büyük bir kızın arkasına geçti. Kız Elwood'a gülümsedi, gelmesini bekliyormuş gibi başıyla selamladı.

İnsan zincirine katılır katılmaz sakinleşen Elwood diğerleriyle birlikte slogan attı. KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİK. Pankartı neredeydi? Görünümüne özenmiş ama malzemelerini unutmuştu. Yaşça büyük gençlerin kusursuz pankartları gibisini hazırlayamazdı zaten. Onlar deneyimliydi. SLOGANIMIZ ŞİDDETSİZLİK. SEVGİYLE KAZANACAĞIZ. Başı traşlı, kısa boylu bir çocuk elindeki pankartı sallıyordu: ÇİRKİN AMERİKALI SEN MİSİN cümlesi ve çevresinde soru işaretleri. Bir el Elwood'un omzunu tuttu. Başına inen bir somun anahtarı göreceğini sandı ama gelen Bay Hill'di. Tarih öğretmeni onu son sınıf Lincoln öğrencilerinden bir grubun yanına götürdü. Basket takımından Bill Tuddy ve Alvin Tate elini sıktılar. Daha önce ona selam bile vermemişlerdi. Hareketle ilgili hayallerine öyle sıkı sarılmıştı ki okulda onun gibi ayağa kalkma ihtiyacı duyan başkaları olabileceğini hiç düşünmemişti.

Ertesi ay şerif iki yüzden fazla protestocuyu kolluk kuvvetlerine itaatsizlikten tutuklayacak, kalabalığı gözyaşartıcı gaz atarak dağıtacaktı ama bu ilk gösteri olaysız geçti. İkinci gösteride FAMU öğrencilerine Melvin Griggs Teknik Okulu öğrencileri de katıldı. Florida Üniversitesi ve Florida Devlet Okulu'ndan beyaz gençler. Irk

Eşitliği Komitesi'nden deneyimli kimseler. O gün genç ve yaşlı beyaz adamlar onlara bağırıp çağırmıştı ama bisikletle giderken arabalardan haykırıldığını duyduğu şeylerden fazlası değildi. Kırmızı yüzlü beyaz çocuklardan biri Richmond'ın müdürünün oğlu Cameron Parker'a benziyordu, ikinci turda kuşkusu doğrulandı. Birkaç yıl önce otelin arkasındaki ara sokakta çizgi roman değiş tokuş etmişlerdi. Cameron onu tanımadı. Yüzüne patlayan flaşları görünce şaşırdı ama fotoğrafçı *Register*'dan geliyordu ve ırk konusunda taraflı yayın yaptığı gerekçesiyle büyükannesi bu gazeteyi okumayı reddediyordu. Daracık mavi kazaklı üniversiteli bir kız üzerinde BEN BİR İNSANIM yazan pankartı eline tutuşturdu ve protestocular State Sineması'nın önüne ilerlediğinde Elwood pankartı havaya kaldırarak mağrur koroya eşlik etti. State'te *Marslıların Dünyayı İşgal Ettiği Gün* gösteriliyordu ve o gece Elwood bir gün içinde yüz bin mil yol kat ettiğini düşündü.

Üç gün sonra Harriet karşısına dikildi; bir tanıdık Elwood'u görmüş, haberi büyükannesine uçurmuştu. Torununu yıllardır kemerle pataklamıyordu ve oğlan artık büyümüştü, bu yüzden Johnson ailesinin eski reçetelerinden birine başvurarak Elwood'u sessizlikle cezalandırdı. Ailede 1800'lerin ortasından beri kullanılan bu yöntem hedefindeki kişiyi tamamen yok sayarak mahvediyordu. Pikabı yasakladı, yeni kuşak siyahi gençlerin direnme gücünü hissettiği için onu yatak odasına taşıyıp üstüne tuğla yığdı. Sessizlikte ikisi de acı çekti.

Bir hafta sonra evde her şey eski düzenine dönmüştü ama Elwood artık başka biriydi. *Daha yakın.* Protesto gösterisinde bir şekilde kendine *daha yakın* olduğunu hissetmişti. Bir an için. Güneşin altında, açık havada. Hayallerini beslemeye yetmişti bu. Üniversiteye gidip Brevard'daki dar cepheli küçük ahşap evden çıkınca hayatı başlayacaktı. Kızları sinemaya götürecekti –o

cephede kendi yoluna taş koymaktan vazgeçmişti– ve hangi alanda eğitim alacağını seçecekti. Kendilerini siyahların yaşam koşullarının iyileştirilmesine adayan genç ve meşgul hayalperestler arasında yerini alacaktı.

Tallahassee'de son yaz çabucak geçti. Bay Hill okulun son günü ona James Baldwin'in *Yerli Oğulun Notları* kitabını verince Elwood'un zihni çalkalandı. *Zenciler Amerikalıdır ve onların kaderi bu ülkenin kaderidir.* Florida Sineması protestosuna kendi haklarını veya parçası olduğu siyahi ırkın haklarını savunmak için değil, herkesin hakkını savunmak için katılmıştı, ona bağırıp çağıranların bile. Benim mücadelem sizin mücadeleniz, sırtınızdaki yük benim yüküm. Ama insanlara nasıl anlatacaktı? Gece geç saatlere kadar oturup *Tallahassee Register* gazetesine ırk konulu mektuplar yazdı ama bunların hiçbiri yayımlanmadı. *The Chicago Defender*'a da yazdı ve mektuplarından biri yayımlandı. "Eski kuşağa soruyoruz: davetimize icabet edecek misiniz?" Utangaçlığından mektuplardan kimseye söz etmedi ve müstear isim kullandı: Archer Montgomery. Ona geleneksel ve hoş bir isim gibi gelmişti. Büyükbabasının adını kullandığını, o adı siyah beyaz gazete kâğıdında görene değin fark etmedi.

Haziran ayında Bay Marconi'nin ilk torunu dünyaya geldi, İtalyan'ın bilinmeyen yönlerini ortaya çıkaran bir dönüm noktasıydı bu. Dükkânı babacan ve hevesli biri devralmıştı sanki. Uzun sessizliklerin yerini göçmenliğin zorluklarıyla ilgili dersler ve uçuk iş tavsiyeleri aldı. Torununu görmek için dükkânı bir saat erken kapatmaya ve Elwood'a tam mesai parası vermeye başladı. Öyle günlerde Elwood oynayan var mı diye basket sahalarına gidiyordu. O, yalnızca izliyordu ama gösterilere katılmak utangaçlığını üzerinden biraz atmasını sağlamıştı ve mahalleden birkaç arkadaş edinmişti. İki sokak ileride oturan bu çocukları yıllardır görürdü ama

daha önce konuşmamışlardı. Bazen de Peter Coombs'la birlikte şehir merkezine iniyordu. Keman çaldığı ve torunu gibi kitap kurdu olduğu için Harriet bu komşu çocuğuyla arkadaşlık etmesini onaylıyordu. Peter'ın keman çalışması gerekmiyorsa birlikte plak dükkânlarına gidiyor, satın almaları yasak olan plakların kapaklarına gizlice bakıyorlardı.

"Dynasound ne?" diye sordu Peter.

Yeni bir müzik türü mü? Farklı bir dinleme biçimi mi? Şaşırıp kalmışlardı.

Sıcak öğleden sonra saatlerinde bazen FAMU öğrencisi kızlar gazoz içmek için dükkâna uğrarlardı, Florida gösterilerinden gelenler olurdu. Elwood protestolar hakkında bilgi almak isteyince bu bağlantıya sevinir, onu tanımış gibi yaparlardı. Birkaçı onu üniversite öğrencisi sandığını bile söyledi. Bu sözler, onları iltifat kabul eden Elwood'un evden ayrılma hayallerini süslüyordu. İyimserlik onu kasanın altında duran ucuz karamela gibi yumuşatmıştı. Temmuz ayında tarih öğretmeni Bay Hill dükkâna uğradığında keyfi yerindeydi.

Elwood ilk anda öğretmenini tanımadı. Renkli papyonu yoktu, ekoseli turuncu gömleğinin altından atleti görünüyordu, güneş gözlüğü havalıydı; Bay Hill, haftalardır değil aylardır işe gitmemiş gibi görünüyordu. Eski öğrencisini yaz boyu tatil yapan birinin rahatlığıyla selamladı. Birkaç yıldan beri ilk defa bu yaz yolculuk etmediğini söyledi Elwood'a. "Beni meşgul edecek yeterince şey var burada," dedi, başıyla kaldırımı işaret ederek. Hasır şapkalı genç bir kadın onu bekliyordu, ince parmaklı elini güneşe karşı gözlerine siper etmişti.

Elwood, öğretmenine nasıl yardımcı olabileceğini sordu. "Seni görmeye geldim Elwood," dedi Bay Hill. "Arkadaşım bir fırsattan söz etti, aklıma hemen sen geldin."

Bay Hill'in özgürlük binicilerinden bir yoldaşı Melvin Griggs Teknik Okulu'nda öğretim görevlisi olmuştu. Siyahilerin devam ettiği bu yüksekokul Tallahassee'nin hemen güneyindeydi. Bay Hill'in arkadaşı İngiliz ve Amerikan edebiyatı dersleri veriyordu, okulda üçüncü yılıydı. Üniversite bir süredir kötü yönetiliyordu ama yeni dekan durumu değiştirmeye kararlıydı. Melvin Griggs'deki dersler bir süredir başarılı lise öğrencilerine açıktı ama bölgedeki ailelerin bundan haberi yoktu. Dekan tarafından görevlendirilen arkadaşı Bay Hill'e gelmişti. Lincoln'de böyle bir fırsatla ilgilenecek başarılı öğrenciler var mıydı?

Elwood elindeki süpürge sapını daha sıkı tuttu. "Kulağa harika geliyor ama derslerin ücretini ödeyebilir miyiz bilmiyorum," dedi. Arkasından başını iki yana salladı: Ne zamandır üniversite için para biriktiriyordu, hâlâ Lincoln'e devam ederken o dersleri de alsa ne olurdu ki?

"Ama dersler ücretsiz, Elwood. En azından bu sonbahar için, böylece bu programı bölgede tanıtmayı umuyorlar." "Büyükanneme sormam lazım."

"Sor tabii," dedi Bay Hill. "Gerekirse onunla ben de konuşurum." Elini Elwood'un omzuna koydu. "Asıl önemli olan, senin için iyi bir fırsat olması. Bu programı senin gibi öğrenciler için başlattılar."

Elwood o akşamüstü vızıldayarak uçan kocaman bir karasineği dükkândan kovmaya çalışırken, Tallahassee'de üniversite seviyesinde eğitim gören çok fazla beyaz çocuk olmadığını düşündü. *Yarışa geriden başlayan hep geride kalmalıdır veya önündekinden daha hızlı koşmalıdır.*

Harriet, Bay Hill'in önerisini beğendi, özellikle *ücretsiz* sözcüğünü duyunca hemen ikna oldu. Bundan sonra, Elwood'un yazı kaplumbağa gibi ağır ilerlemeye başladı. Bay Hill'in arkadaşı İngiliz edebiyatı öğretmeni olduğundan edebiyat dersi almak zorunda

olduğunu sanmıştı ama istediği dersi alabildiğini öğrendiğinde bile seçimini değiştirmedi. Büyükannesinin de belirttiği üzere, İngiliz yazarlara giriş dersi pek kullanışlı bir konuya benzemiyordu ama Elwood'u asıl çeken de buydu zaten. Uzun zamandır gereğinden daha ciddi bir yaşam sürüyordu.

Kim bilir, belki de üniversitedeki ders kitapları yepyeniydi. Lekesiz. Belki sayfalarında karalanması gereken hiçbir şey yoktu. Mümkündü bu.

Üniversitedeki ilk dersine gitmeden bir gün önce, Bay Marconi onu kasanın yanına çağırdı. Üniversitedeki dersleri takip edebilmek için perşembeleri izin alması gereken Elwood, patronunun yokluğunda her şeyin yolunda gideceğinden emin olmak istediğini sandı. Oysa İtalyan hafifçe öksürerek boğazını temizledi ve ona kadife kaplı bir kutu uzattı. "Eğitimin için," dedi.

Kutuda pirinç saplı lacivert bir dolmakalem vardı. Bay Marconi kalemi düzenli müşterisi olan kırtasiyeciden indirimli almıştı ama hoş bir armağandı. Erkekçe el sıkıştılar.

Harriet ona iyi şanslar diledi. Okula giderken her sabah üstünü başını dikkatle gözden geçirir ama arada bir kumaş tiftiğini almak dışında hiçbir şey yapmazdı. O gün de öyle oldu. "Çok yakışıklısın, El," dedi ve torununu öpüp otobüs durağına gitti. Onun önünde ağlamak istemediği zamanlardaki gibi kamburunu çıkararak yürüyordu.

Elwood'un okuldan sonra üniversiteye gitmek için bol zamanı vardı ama Marvin Griggs'i ilk kez göreceği için öyle heyecanlıydı ki erkenden yola çıktı. Dayak yediği akşam tekerleğinin perçinlerinden ikisi kırılan bisikletinin zinciri uzun yolda sık sık atıyordu; bu nedenle otostop çekecek veya on kilometre yürüyecekti. Kapıdan içeri girip kampüsü dolaşacak, binaların arasında kaybolacak veya avluya oturup havayı soluyacaktı.

Old Bainbridge'in köşesinde eyalet yolu istikametinde giden siyahi bir şoför beklemeye başladı. İki pikap geçti, sonra dev bir yayınbalığı gibi basık ve yüzgeçli 61 model parlak yeşil bir Plymouth Fury yavaşladı. Şoför eğilip yolcu koltuğunun kapısını açtı. "Güneye gidiyorum," dedi. Elwood koltuğa otururken yeşil-beyaz sentetik kumaş döşemesi gıcırdadı.

"Ben Rodney," dedi adam. Şişmanca ama sağlam yapılıydı, siyah bir Edward G. Robinson gibi. İncecik mor çizgili gri takımı da bu izlenimi pekiştiriyordu. Rodney elini sıkarken yüzükleri parmaklarına batınca Elwood yüzünü buruşturdu.

"Elwood." Okul çantasını bacaklarının arasına koydu, Plymouth'un uzay çağından gelmişe benzeyen gösterge panosuna, gümüş panele dizilmiş düğmelere baktı.

Güneye, 636. Karayolu'na doğru ilerlediler. Rodney boş yere radyonun düğmelerine basıyordu. "Şunu bir türlü çalıştıramıyorum, sen denesene," dedi. Düğmeleri tek tek deneyen Elwood R&B çalan bir radyo istasyonu buldu. Kanalı değiştirecekti ki Harriet'ın orada olmadığını hatırladı, büyükannesi göndermeli şarkı sözlerine itiraz edip Elwood'un aklını karıştıran kuşkulu açıklamalar yapamazdı. O kanalı seçti, bir doo-wop grubu çalıyordu. Bay Marconi'yle aynı saç toniğini kullanıyordu Rodney.

Arabanın içindeki hava toniğin kokusuyla ağırlaşmıştı. Elwood bu kokudan izin gününde bile kurtulamadığını düşündü.

Rodney, Valdosta'da yaşayan annesini ziyaretten dönüyordu. Melvin Griggs Teknik Okulu'nu duymamış olduğunu söyleyince Elwood'un bu büyük günde duyduğu gururu birazcık incitti. "Üniversite demek," dedi Rodney. Dişlerinin arasından ıslık çaldı. "Ben on dört yaşındayken bir sandalye fabrikasında çalışmaya başlamıştım," dedi.

"Ben de bir tütün dükkânında çalışıyorum," dedi Elwood.

“Eminim öyledir,” dedi Rodney.

Diskjokey pazar günkü bitpazarıyla ilgili bilgi verdikten sonra Eğlence Kasabası’nın reklamı başladı, Elwood reklam melodisini mırıldandı.

“O da ne?” dedi Rodney. Derin bir nefes alarak küfretti. Eliyle düzleştirilmiş saçlarını düzeltti.

Dikiz aynasında polis arabasının kırmızı ışığı belirdi.

Şehir dışındaydılar, etrafta başka araç yoktu. Rodney homurdandı ve arabayı kenara çekti. Elwood okul çantasını kucağına koydu, Rodney ona sakin olmasını söyledi.

Beyaz polis birkaç metre arkalarına park etti. Sol eli tabanca kılıfında, yanlarına geldi. Güneş gözlüğünü çıkarıp göğüs cebine koydu.

“Beni tanımıyorsun değil mi?” dedi Rodney.

“Hayır,” dedi Elwood.

“Ona söylerim.”

Polis tabancasını çıkardı. “Çalıntı bir Plymouth’un arandığını söyledikleri zaman,” dedi, “bunun altından çıksa çıksa bir zenci çıkar diye düşünmüştüm.”

İKİNCİ BÖLÜM

4

Yargıç Nickel'e gönderilmesini emrettikten sonra Elwood evde üç gece daha geçirdi. Eyalet aracı salı sabahı yedide onu almaya geldi. Mahkeme görevlisi taşra tarzı gür sakallarıyla sakin bir gençti ve akşamdan kalma gibi, hafif yalpalayarak yürüyordu. Üzerine dar gelen gömleğinin düğmeleri gerilmişti. Silahlı bir beyazdı, derbeder görüntüsüne rağmen belli bir titreşim yayıyordu. Mahallenin erkekleri verandalarda olanları izliyor, sigara içiyor, düşmekten korkarmış gibi korkulukları sıkı sıkı tutuyorlardı. Komşular olanları görebilmek için gizlice pencerelerinden bakıyor, sahneyi yıllar önceki başka bir sahneyle, benzer şekilde götürülen ve sokağın karşısında yaşayan biri değil yakınları olan bir erkeğin veya çocuğun götürülüşüyle ilişkilendiriyorlardı. Bir kardeş, bir oğul.

Pek sık konuşmayan memur konuştuğu zaman ağzındaki kürdanı çeviriyordu. Elwood'u ön koltuğun arkasındaki demir çubuğa kelepçeledi ve sonraki dört yüz kırk iki kilometre boyunca ağzını açmadı.

Tampa'ya ulaştıklarında memur cezaevi yazmanıyla kavgaya tutuştu. Bir hata yapılmıştı; çocukların üçü de Nickel Akademisi'ne gidecekti ama siyah çocuk en önce değil en son alınacaktı. Tallahassee'den bir saatte ulaşılıyordu okula. Çocuğu yoyo gibi bir yukarı bir aşağı eyalette dolaştırmak tuhaf gelmedi mi diye sordu yazman. Kıpkırmızı kesilmişti.

"Kâğıtta yazan yerlere gittim," dedi memur.

“Liste alfabetik,” dedi yazman.

Kelepçelerin bileklerinde bıraktığı kırmızı izleri ovuşturan Elwood bekleme odasındaki bankın kilise sırası olduğuna yemin edebilirdi, şekli tıpkı öyleydi.

Yarım saat sonra yeniden yoldaydılar. Franklin T. ve Bill Y. alfabetik olarak ona uzaktı, karakterleriyse daha da uzaktı. Elwood yanında oturan iki beyaz çocuğun ters bakışlarını görür görmez sert tipler olduklarını tahmin etti. Franklin T.’nin yüzü ömründe gördüğü en çilli yüzdü, teni güneşten yanmıştı, kızıl saçlarının iki yanı kısacık, tepesi biraz daha uzundu. Hüzünlü görünüyordu, başını önüne eğmişti, ayaklarına bakan mahzun gözleri insanlara bakarken hep öfkeliydi. Diğer yandan Bill Y.’nin gözleri yumruklanmaktan morarmış, altlarına kapkara kan oturmuştu, bakışları donuktu. Şiş dudakları kabuk tutmuştu. Sağ yanağındaki armut biçimindeki kahverengi leke alacalı yüzüne bir renk daha katıyordu. Elwood’a bakıp küçümsemeyle güldü ve yolda bacakları temas ettiğinde kendi bacağını sıcak ütü değmiş gibi yana çekti.

Hayat hikâyeleri ne olursa olsun, Nickel’e gönderilmek için ne yapmış olurlarsa olsunlar, çocuklar aynı şekilde zincirlenmişti ve aynı istikamete gidiyorlardı. Franklin ve Bill bir süre sonra bilgi alışverişi yaptılar. Franklin’in Nickel’e ikinci gelişiydi. İlk seferinde itaatsizlikten, ikincisinde okuldan kaçtığı için buraya gönderilmişti. Nickel’deyken yurt babalarından birinin karısına gözünü dikip baktığı için dayak yemişti ama onun haricinde düzgün bir yerdi okul ona kalırsa. En azından üvey babasından uzaktı. Bill’e ablası bakıyordu; yargıcın deyişiyle çürük elmaların arasına düşmüştü Bill. Bir eczanenin vitrinini indirmiş ve yakalanmışlardı ama Bill yakayı iyi sıyırmıştı aslında. Yalnızca on dört yaşında olduğundan Nickel’e gidecekti oysa diğerlerini Piedmont’a göndermişlerdi.

Memur beyaz çocuklara bir araba hırsızıyla yolculuk ettiklerini söyleyince Bill güldü. “Arabayla dolaşmaya bayılırım, hep yaptığım şey,” dedi. “Beni aptal bir vitrin için değil onun için tutuklamalılardı.”

Gainesville’den çıkınca eyaletlerarası yola saptılar. Memur yol kenarında çiş molası verdi, onlara hardallı sandviç dağıttı. Yeniden arabaya bindiklerinde kelepçeleri takmadı. Kaçmayacaklarını bildiğini söyledi. Araç artık öyle bir yer yokmuş gibi Tallahassee’den uzak durarak şehrin dışından geçti. Jackson İlçesi’ne vardıklarında, ağaçları bile tanımıyorum artık, diye düşündü Elwood hüzünle.

Okulu görünce Franklin’in haklı olabileceğini düşündü – belki de Nickel o kadar kötü değildi. Yüksek taş duvarlar ve dikenli teller görmeyi bekliyordu ama duvar falan yoktu. Yerleşke çok bakımlıydı, bol yeşillik arasında kırmızı tuğladan iki-üç katlı binalar göze çarpıyordu. Uzun, yaşlı sedir ve kayın ağaçlarının gölgesi serindi. Elwood’un gördüğü en güzel yerdi; gerçek ve iyi bir okula benziyordu, son birkaç haftadır zihninde kurduğu ürkütücü ıslah kurumuna değil. Üzücü bir şakaydı ama Melvin Griggs Teknik Okulu hakkındaki hayalleriyle kesişiyordu bu yer, yalnızca birkaç heykel ve sütun eksikti.

Araba uzun yoldan ana yönetim binasına ilerlerken Elwood çocukların bağrışarak antrenman yaptığı Amerikan futbolu sahasını gördü. Zihninde çizgi filmlere layık sahneler, prangalanmış çocuklar canlandırmıştı ama buradakiler çimenlerin üstünde gürültüyle koşuşturarak güzel zaman geçiriyorlardı.

“Vay be,” dedi Bill, halinden memnun. Rahatlayan yalnızca Elwood değildi.

Memur, “Fazla heveslenme,” dedi. “Yurt görevlileri sizi haklayamadı ve bataklığı içine gömülmeden aşabildiniz diyelim—”

“Apalachee eyalet cezaevinden köpekleri getirtiyorlar,” dedi Franklin.

“İyi geçinirseniz geçinir gidersiniz,” dedi memur.

Binaya girdiklerinde memur bir sekretere el etti, o da onları alıp duvarlarına ahşap evrak dolapları dizilmiş sarı bir odaya götürdü. Dersliklerdeki gibi dizilmiş sandalyelere, birbirlerinden uzağa oturdular. Elwood alışkın olduğu üzere ön sıraya geçti. Müdür Spencer kapıyı açıp içeri girince ayağa kalktılar.

Maynard Spencer ellili yaşlarının sonunda bir beyazdı, kısa kesimli siyah saçlarının arasında gümüş teller parlıyordu. Harriet olsa gerçek bir “şafak kuşu” olduğunu söylerdi adamın. Her hareketi ayna karşısında prova edilmiş gibi ölçülüydü. Rakunu andıran sivri yüzündeki minik burnu, gözlerinin altındaki mor halkalar ve çalı gibi kalın kaşları Elwood’un dikkatini çekti. Lacivert, jilet gibi Nickel üniformasıyla müdür keskin bir bıçağa benziyordu.

Spencer çocuklara baktı ve Franklin’e başıyla hafifçe selam verince çocuk oturduğu sıranın kenarını sıkı sıkı tuttu. Müdür çocuğun döneceğini biliyormuş gibi belli belirsiz gülümsedi. Karatahtaya yaslanıp kollarını kavuşturdu. “Buraya geldiniz bir kere,” dedi, “bu yüzden fazla uzatmayacağım. Burada olmanızın nedeni düzgün insanların yanında nasıl davranacağınızı bilememeniz. Sorun değil. Burası bir okul, bizler de öğretmeniz. Size başkalarının yanında nasıl davranacağınızı öğreteceğiz.”

“Biliyorum, bunları daha önce duydun Franklin, ama dersini öğrenememişsin demek ki. Belki bu kez öğrenirsin. Şu anda hepiniz Larva’sınız. Burada davranışlarınıza göre dört gruptan birine dahil edilirsiniz. Larva olarak başlar, çalışıp önce Kâşif, sonra Öncü, en sonunda As olursunuz. Örnek davranışlarınızla övgü kazandıkça basamakları çıkarsınız. En üstteki As rütbesini alınca mezun olup evinize, ailenize dönersiniz.” Duraksadı. “Tabii sizi isterlerse, ama bu onlarla sizin aranızda.” As olanların yurt görevlilerinin ve yurt babalarının sözünden çıkmadığını, vazifeden kaçmadan, hasta

numarası yapmadan verilen görevleri yerine getirdiğini, çalışmalarını ciddiye aldığını söyledi. Bir As kargaşa çıkarmaz, küfretmez, saygısızlık yapmaz, söylenen söze karşılık vermezdi. Sabahtan akşama çalışırdı. “Bizimle ne kadar kalacağınız size bağlı,” dedi Spencer. “Burada ahmaklarla uğraşmayız. Düzene uyamazsanız gönderileceğiniz yerler var ve başınıza geleceklerden hoşlanmayacağınıza sizi şahsen temin ederim.”

Spencer’ın yüz hatları sertti ama kemerindeki kocaman anahtar halkasına dokunduğunda ağzının kenarları hazla veya daha anlaşılmaz bir duyguyla titreşiyordu. Nickel’e ikinci kez gelen çocuğa döndü. “Söyle onlara, Franklin.”

Franklin’in ilkin sesi çıkmadı, sonra boğazını temizleyip cevap verdi: “Peki efendim. Burada haddini aşan cezasını çeker.” Müdür çocuklara teker teker baktı, zihnine birtakım notlar aldı ve ayağa kalktı. “Bay Loomis kalan işlemlerinizi tamamlar “ dedi ve dışarı çıktı. Kemerindeki anahtar halkası Western filmlerindeki bir şerifin mahmuzları gibi şıngırdıyordu.

Suratsız genç bir beyaz –Loomis– birkaç dakika sonra çıkıp geldi ve onları okul üniformalarını seçmeleri için bodrum katına götürdü. Duvar raflarına denim kumaşından pantolon, gri iş gömleği ve kalın tabanlı kahverengi erkek ayakkabıları istiflenmişti. Loomis çocuklara uygun beden giysi bulmalarını söyledi ve Elwood’u daha eski üniformaların durduğu siyahlar bölümüne yönlendirdi. Yeni kıyafetlerini giydiler. Elwood gömleğini ve tulumunu katladı, evden getirdiği kanvas torbaya koydu. Torbada iki süveter vardı, kilisede giymek için Özgürlük Günü tiyatro oyunundaki takım elbisesini de yanında getirmişti. Franklin’le Bill’in eşyası yoktu.

Elwood giyinirken diğer iki çocuğun bedenindeki izlere bakmamaya çalıştı. İkisinin de teninde uzun ve kabarık yara izleri ve yanık izine benzeyen lekeler vardı. O günden sonra Franklin’le Bill’i

bir daha hiç görmedi. Okulun altı yüzden fazla öğrencisi vardı; beyaz çocuklar tepeden aşağı, siyah çocuklar tepeden yukarı gidiyordu.

Giriş odasında, yurt babalarının gelip onları almasını beklediler. Önce Elwood'unki geldi; tombul, beyaz saçlı, koyu tenli bir adamdı, gri gözleri neşeli bakıyordu. Spencer ne kadar sert ve ürkütücüyse Blakeley de o kadar yumuşak huylu, cana yakın biriydi. Elwood'un elini samimi bir tavırla sıktı ve atandığı yatakhaneye Cleveland dendiğini, kendisinin de o binanın yöneticisi olduğunu söyledi.

Yerleşkenin siyahların kaldığı bölümüne yürüdüler. Elwood birazcık rahatlamıştı. Spencer gibi adamlar tarafından yönetilen bir yerde olmaktan korkuyordu; tehdit etmekten haz alan ve tehditlerinin insanlar üzerindeki etkisini görmekten hoşlanan bir adamın gözetiminde bulunmak istemezdi ama belki de siyah görevliler kendilerinden olanı korurlardı. Hem beyazlar kadar kötü olsalar da, Elwood başkalarının başını derde sokan uygunsuz davranışlardan uzak kalmayı bilmişti hep. Her zaman yaptığı şeyi yapması gerektiğini düşünüp kendini teselli etti; doğru davranacaktı.

Etrafta fazla öğrenci yoktu. Meskun binaların camlarının arkasında kımıldayan figürler gördü. Akşam yemeği zamanı, diye tahmin etti Elwood. Beton kaldırımda yanlarından geçen birkaç çocuk Blakeley'yi saygıyla selamlarken Elwood'a bakmamışlardı bile.

Blakeley, on bir yıldır, "eski kötü günlerden beri" okulda çalıştığını söyledi. Okulun bir felsefesi olduğunu anlattı, burada çocuklar kaderlerini kendileri tayin ediyorlardı. "Her şeyi siz çocuklar yönetiyorsunuz," dedi Blakeley. "Gördüğün tüm binaların tuğlalarını pişirdiniz, betonunu serdiniz, çimenlere bakıyorsunuz. İyi de iş çıkarıyorsunuz, gördüğün üzere." Çalışmanın çocuklara iyi geldiğini, mezun olduklarında faydalanabilecekleri beceriler kazanmalarını sağladığını söyledi. Florida hükümetinin vergi düzenlemelerinden

bina kodlarına ve park cezası belgelerine tüm basım işlerini Nickel matbaası yapıyordu. “O büyük siparişleri yerine getirmeyi öğrenmek, sorumluluk almak hayat boyu faydasını göreceğin beceriler.”

Her çocuğun derslere devam etmesi gerektiğini söyledi Blakeley, kurallar böyleydi. Diğer ıslahevleri eğitimle ıslahat arasında denge kurmayı beceremese de, Nickel öğrencilerinin derslerinden geri kalmamasını önemsiyordu ve çocuklar bir gün işe bir gün okula gidiyordu. Pazarlar boştu.

Yurt babası Elwood’un yüz ifadesinin değiştiğini fark etti. “Burası beklediğin gibi çıkmadı mı?”

“Bu yıl üniversite dersi almaya başlayacaktım,” dedi Elwood. Ekim ayıydı, şimdiye sömestre dalıp gitmiş olurdu.

“Bu konuda Bay Goodall’la konuş,” dedi Blakeley. “Daha büyük öğrencilere ders veriyor. Bir şekilde anlaşırsınız eminim.” Gülümsedi. “Hiç tarlada çalıştın mı?” diye sordu. Beş yüz elli hektar arazide farklı mahsuller yetiştiriliyordu: misket limonu, tatlı patates, karpuz. “Ben çiftlikte büyüdüm,” dedi Blakeley. “Bu çocukların çoğu hayatları boyunca hiçbir şey yetiştirmemiş.” ”Evet efendim,” dedi Elwood. Gömleğinin içindeki etiket veya benzer bir şey boynunu ısırıyordu.

Blakeley durdu. “Ne zaman *evet efendim* diyeceğini bilirsen –her zaman– sorun yaşamazsın evlat,” dedi. Elwood’un “durumundan” haberdardı, ses tonu “durum” sözcüğünü başka sözcükler yerine kullandığını anlatıyordu. “Buradaki çocukların çoğu boyunu aşan işler yüzünden geldi. Durumunu değerlendirmek ve aklını başına toplamak için fırsat olarak gör bunu.”

Cleveland yerleşkedeki diğer yatakhane binalarından farksızdı: yeşillenmiş bakır kaplı çatının altında Nickel tuğlaları, çevresinde kırmızı topraktan çıkan çitler. Blakeley Elwood’u ön kapıdan içeri sokunca, çocuk binanın dışıyla içinin tamamen farklı olduğunu gördü. Eğik döşeme tahtaları aralıksız gıcırdıyordu, badanası

dökülmüş sarı duvarlar çizik içindeydi. Dinlenme salonundaki kanepelerin, koltukların dolguları dökülüyordu. Yüzlerce yaramaz el masalara adının baş harflerini ve lakabını kazımıştı. Elwood, büyükannesinin hemen dikkatini çekecek temizlik ayrıntılarını fark etti; dolap mandallarının, kapı tokmağının çevresindeki bulanık parmak izi lekeleri, köşelerdeki pislik topakları, saçlar.

Blakeley yerleşim planını anlattı. Her yatakhane binasının ilk katında küçük bir mutfak, yönetim ofisleri ve iki büyük toplantı odası vardı. İkinci katta ikisi lise çağındaki öğrenciler, biri daha küçük çocuklara ayrılmış yatakhaneler. “Küçük öğrencilere ‘çulluk’ deriz, nedenini sorma, kimse bilmiyor.” En üst katta Blakeley’nin odası ve depo olarak kullanılan birkaç oda daha bulunuyordu. Blakeley ona çocukların yatmak üzere olduğunu söyledi. Yemekhaneye yürümek gerekiyordu, akşam yemeği bitmek üzereydi, yine de yemekhane kapanmadan önce bir şeyler atıştırmak ister miydi acaba? Yemek Elwood’un aklındaki son şeydi, midesi düğümlenmiş gibi hissediyordu zaten.

İki numaralı yatakhanede boş bir yatak vardı. Mavi linolyum zemine üç sıra halinde dizilmiş onar ranzanın ayak ucunda çocukların eşyalarını koyduğu sandıklar duruyordu. Yolda kimse Elwood’la ilgilenmemişti ama yatakhaneye girdiği anda çocukların hepsi onu bakışlarıyla şöyle bir ölçtü, Blakeley onu ranzaların arasından geçirirken bazıları arkadaşlarıyla sessizce görüş alışverişinde bulundu, bazıları değerlendirmelerini daha sonraki zamanlar için sakladı. Çocuklardan biri otuz yaşında bir adama benziyordu ama Elwood bunun mümkün olmadığını biliyordu çünkü on sekiz yaşına basanı salıveriyorlardı. Bazıları Tampa’dan gelirken arabayı paylaştığı çocuklar gibi sert bir izlenim vermeye çalışıyordu ama çoğunun mahallesindeki çocuklar kadar sıradan görünmesine

sevindi, yalnızca daha üzgün duruyorlardı. Müdavimler çoğunlukla böyleyse, Elwood burada idare edebilirdi.

Duyduğu her şeye rağmen Nickel gerçekten de bir okuldu, reşit olmayan suçlular için kasvetli bir hapishane değil. Avukatı Elwood'un kendini şanslı sayması gerektiğini söylemişti. Araba çalmak Nickel için büyük bir suçtu. Oraya gönderilen çocukların çoğunun çok daha hafif –ayrıca daha karmaşık ve anlaşılmaz– cürümler işlediğini öğrenecekti. Ailesi olmayan, devletin vesayeti altındaki öğrencileri de gönderecek başka yer bulunamıyordu bazen.

Blakeley yatağının ayakucundaki sandığı açıp Elwood'a sabununu ve havlusunu gösterdi, onu iki yanında yatan çocuklarla tanıştırdı: Desmond ve Pat. Yurt babası onlara neyin nasıl yapıldığını Elwood'a göstermelerini söyledi: "Gözüm üzerinizde olacak." İki çocuk mırıldanarak Elwood'u selamladı ve Blakeley gözden kaybolur kaybolmaz beyzbol kartlarına döndüler.

Elwood sık ağlamazdı ama tutuklandığından beri ağlar olmuştu. Gözyaşları özellikle geceleri, Nickel'de onu nelerin beklediğini düşündüğü zaman akmıştı; büyükannesinin de yan odada ağladığını, dolaştığını, ellerini nereye koyacağını bilmediği için bir şeyleri açıp kapadığını duyduğu zamanlarda. Hayatının neden bu kahır dolu yola saptığını anlamaya çalışıp başaramadığında. Çocukların ağladığını görmesine izin vermemesi gerektiğini biliyordu, bu yüzden onlara arkasını döndü, yastığını başının üstüne koydu ve çevresini dinledi; şakalar, alaycı sözler, evle ve uzaktaki ahbaplarla ilgili hikâyeler, dünyanın nasıl döndüğüne dair çocuksu çıkarımlar ve onu alt etmek için yapılan naif planlar.

Güne eski hayatında başlamış, sonunda kendini burada bulmuştu. Yastık kılıfı sirke kokuyordu; geceleri çayır çekirgeleri ve cırcırböcekleri dalgalar halinde ötüyor, sesleri bir yavaşlayıp bir hızlanıyor, bir ileri bir geri gidiyordu.

Farklı bir kükreme koptuğunda Elwood uyumuştu. Ses dışarıdan geliyordu, aralıksız tekrarlanan vınlamalar ve ıslık sesi. Sert, mekanik, kökeni belirsiz bir ses. Hangi kitapta gördüğünü bilmiyordu ama sözcüğü hatırladı: *taşkın.*

Odanın köşesinden biri, “Birisine dondurma ısmarlayacaklar,” deyince çocukların bazıları kıs kıs güldü.

5

Elwood, Turner'la Nickel'deki ikinci gününde tanıştı, gece duyduğu sesin çirkin amacını da aynı gün keşfetti. "Zencilerin çoğu oraya haftalar sonra götürülür," diyecekti Turner adlı çocuk ona, sonradan. "Bu inek öğrenci hallerini bırakmalısın El."

Çoğu sabah bir borazancının kalk borusuyla uyanıyorlardı. Blakeley 2 numaralı yatakhanenin kapısına tak tak vurup, "Kalkma zamanı!" diye haykırıyordu. Öğrenciler Nickel'de yeni sabahı homurdanıp küfürler ederek karşılıyorlardı. Sayım için ikişerli sıra oluyor, arkasından iki dakikalık duş süresi dolmadan tebeşirden hallice sabunu köpürtüp hızla yıkanmaya çalışıyorlardı. Elwood umumi duşa şaşırmamış gibi yapmayı becerdiyse de acımasız soğuk suyun altına girince dehşetini saklamayı pek beceremedi. Borulardan gelen su çürük yumurta kokuyordu ve kurulanana kadar herkes aynı kokuyu teninde hissediyordu.

"Kahvaltı zamanı," dedi Desmond. Ranzası Elwood'unkinin yanındaydı ve yurt babasının önceki gece verdiği emri yerine getirmek için çaba gösteriyordu. Desmond'ın başı yuvarlak, tombul yanakları bebeksi, ilk duyuşta herkesi şaşırtan ses tonu boğuk ve pesti. Sessizce yaklaştığı çullukları yerlerinden zıplatır, bununla çok eğlenirdi ama bir gün sesi ondan bile pes olan gözetmenlerden biri gizlice yanına sokulup ona dersini verdi.

Elwood tanışma faslında yeni bir aşamaya geçtiklerini göstermek ister gibi ona adını tekrarladı.

“Dün gece söyledin ya,” dedi Desmond. Pırıl pırıl cilalanmış kahverengi ayakkabılarının bağcıklarını bağladı. “Bir süredir buradaysan puan almak için Larva olanlara yardım etmen gerekiyor. Öncülük yolunu yarıladım ben.”

Elwood’la birlikte yemekhaneye giden bir buçuk kilometreyi yürüdü ama yemek sırasında ayrı düştüler ve Elwood oturacak yer ararken onu göremedi. Gürültü ve itiş kakıştan nasibini alan yemekhane, sabah haylazlıklarının peşindeki Cleveland yatakhanesi çocuklarıyla doluydu. Elwood yeniden görünmez olmuştu. Uzun masalardan birinde boş bir yer buldu ama oturmak için yaklaştığında çocuğun biri sandalyeye elini koyup dolu olduğunu söyledi. Sıradaki masada daha küçük çocuklar oturuyordu ve Elwood tepsisini masaya koyunca ona çıldırmış gibi baktılar. “Büyük çocukların küçüklerin masasına oturması yasak,” dedi biri.

Elwood gördüğü ilk boş yere doğru seğirtip çabucak oturdu ve paylanmamak için kimseyle göz teması kurmadan yemeye başladı. Yulaf bulamacına kötü tadı gizlemek için bol bol tarçın atılmıştı. Elwood tabağındaki her şeyi yaladı yuttu. Portakalını soyduktan sonra sonunda başını kaldırıp karşısında oturan ve gözlerini dikmiş onu seyreden çocuğa baktı.

Elwood’un fark ettiği ilk şey çocuğun sol kulağındaki çentik oldu; sık kavga eden bir sokak kedisi gibi. Çocuk, “O yulafı annen yapmış gibi yedin,” dedi.

Annesi hakkında konuşan bu tip de kimdi? “Ne?”

“Ters bir şey demek istemedim, daha önce burada yemeğini senin gibi yiyen birini görmemiştim sadece... İştahla yani.” Elwood’un fark ettiği ikinci şey, çocuğun tuhaf benlik duygusuydu. Yemekhane gençliğin taşkınlığı ve gürültüsüyle uğulduyordu ama bu çocuk kendi sakin bölgesinde havada yüzer gibiydi. Zamanla Elwood onun her yerde aynı anda hem evindeymiş hem de orada

olmamalıymış gibi göründüğünü fark edecekti; aynı anda hem içeride hem dışarıdaydı; bulunduğu yerin hem parçasıydı hem uzağında. Bir derenin üstüne devrilen ağaç gövdesi gibi hem oraya ait değildi hem orada olmadığı vaki değildi; genel akıntının içinde kendi dalgacıklarını yaratıyordu.

Adının Turner olduğunu söyledi çocuk.

"Ben Elwood. Tallahassee'liyim. Frenchtown."

"Frenchtown." Masadaki çocuklardan biri sesini incelterek Elwood'un ağzına öykününce arkadaşları gülüştü.

Üç kişiydiler. En iri olanı dün gece görmüştü, Nickel'de bulunmak için fazla yaşlı gibi görünen çocuk. Bu devin adı Griff'ti, olgun görünümünün yanında göğsü ağaç gövdesi gibi geniş, sırtı koca bir boz ayı gibi kamburdu. Griff'in babasının annesini öldürdüğü ve Alabama'da prangalı mahkum olduğu söyleniyordu, demek ki zalimliğini ondan miras almıştı. Griff'in iki arkadaşı Elwood'un boylarındaydı, çırpı gibiydiler ama bakışları vahşi ve acımasızdı. Lonnie'nin yüzü bir buldog gibi geniş, kazınmış başı mermi gibi sivriydi. Hainlik düşünürken güç bela uzattığı seyrek bıyığını işaret ve başparmaklarıyla çekiştirirdi. Üçüncünün adı Siyah Mike'tı. Opelousas'lı bu sırım gibi çocuk huzursuz kanıyla sürekli mücadele halindeydi; o sabah da oturduğu yerde hafif hafif sallanıyor, havaya savrulmalarına engel olmak için ellerinin üstüne oturuyordu. Üçü masanın diğer ucundaydı, aralarındaki sandalyeler boştu çünkü diğer çocuklar bu üçlüden uzağa oturmaya özen gösteriyordu.

"Neden rahat durmuyorsun bilmem, Griff," dedi Turner. "Bu hafta gözleri üstünde, biliyorsun."

Elwood onun yurt görevlilerini kastettiğini sandı; sekiz kişiydiler ve yemekhanenin farklı masalarına dağılmış, gözetimlerindeki öğrencilerle birlikte yemek yiyorlardı. Söylenenleri işitmiş olması olanaksızdı ama en yakındaki yurt görevlisi başını kaldırınca hepsi

bir şey yokmuş gibi davrandı. Çam yarması Griff Turner'a bakıp havlar gibi bir ses çıkarınca diğer ikisi güldü, köpek sesi aralarında devam eden bir şaka olmalıydı. Saçı kazınmış olan çocuk, Lonnie, Elwood'a göz kırptı ve sabah toplantılarına döndüler.

"Ben Houston'lıyım," dedi Turner. Sesi sıkkındı. "Gerçek bir şehir. Sizin bu taşranıza benzemez."

"Teşekkürler," dedi Elwood, başıyla masanın diğer ucundaki zorbaları işaret ederek.

Çocuk tepsisini masadan aldı. "Bir şey yapmadım."

Sonra herkes ayaklandı: Ders zamanı gelmişti. Desmond gelip Elwood'un omzuna dokundu, onu dersliğe götürdü. Siyahların okulu tepenin aşağısında, garajla deponun yanındaydı. "Eskiden okuldan nefret ederdim," dedi Desmond. "Ama burada biraz kestirebiliyor insan."

"Kurallar çok sıkı sanıyordum," dedi Elwood.

"Evdeyken okulu bir gün assam babamdan dayak yerdim. Ama Nickel öyle mi ya." Desmond, akademik başarının öğrencilerin mezun olma sürecini hiç etkilemediğini söyledi. Öğretmenler yoklama almıyor, not vermiyordu. Zeki çocuklar puan toplamak için çaba harcıyordu. Yeterince puan toplayanlar erken salıveriliyordu. Çalışkanlık, özenli hal tavır, kurallara uymak, uysallık – bunlar puan toplamanı sağlıyordu ve Desmond hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Eve dönmek zorundaydı. Gainesville'liydi, babası ayakkabı boyacısıydı. Desmond o kadar sık evden kaçmış, ortalığı öyle bir ayağa kaldırmıştı ki babası onu Nickel'e alsınlar diye yalvarmıştı. "O kadar sık yıldızların altında uyuyordum ki başımın üstünde bir çatı olmasının iyi olacağını düşündü."

Elwood, ona puan toplamak işe yarıyor mu diye sordu.

Desmond dönüp, "Bir an önce Öncü olmam lazım," dedi cılız bedeninden yükselen yetişkin erkek sesiyle.

Okul binası yatakhane binasından daha eskiydi, okulun açıldığı günlerden beri ayakta olan birkaç yapıdan biriydi. Üst kattaki iki derslikte çulluklar, alt kattaki iki derslikte daha büyük öğrenciler eğitim görüyordu. Desmond Elwood'u sınıflarına götürdü, sınıfa elli kadar sıra sığdırılmıştı. Elwood ikinci sıradaki sıralardan birine sıkıştı ve kısa sürede dehşete düştü. Duvarlardaki posterlerde alfabeyi söyleyen gözlüklü baykuşlar ve ilkokulda öğrenilen sözcüklerin resimleri vardı: ev, kedi, ahır. Bebeklere göre şeyler. Lincoln Lisesi'ndeki ikinci el ders kitaplarından daha kötüsü, Nickel'deki kitapların Elwood doğmadan önce basılmış olmasıydı, Elwood'un ortaokuldan hatırladığı kitapların daha eski versiyonlarıydı bunlar.

Öğretmen Bay Goodall sınıfa geldi ama ona aldıran olmadı. Altmışlarının ortasındaki, pembe yüzlü Goodall'un gözlüğü kalın bağa çerçeveliydi, keten bir takım giymişti, yeleyi andıran beyaz ve kabarık saçlarıyla bilge birine benziyordu, fakat ders anlatmaya başlayınca o âlimane halinden eser kalmadı. Onun dikkatsiz, donuk bir tavırla ders anlatma çabası yalnızca Elwood'u dehşete düşürmüştü, diğer çocuklar maskaralıkla, şakalarla vakit öldürüyorlardı. Griff ve arkadaşları sınıfın arkasında kâğıt oynuyordu. Elwood dönüp Turner'a baktı, onun da buruşuk bir Superman çizgi romanı okuduğunu gördü. Turner bakışlarını fark etti, omuz silkti ve çizgi romanının sayfasını çevirdi. Desmond uyuyakalmış, başı tuhaf ve rahatsız bir açıyla yana sarkmıştı.

Bay Marconi'nin tüm muhasebesini aklından tutan Elwood, bu ilkel matematik dersini hakaret kabul etti. Üniversite dersleri alması gerekiyordu onun; o arabaya binmesinin nedeni de buydu. Yanında oturan, kahvaltısını ara ara kuvvetle geğiren çocukla okuma kitabını paylaşması gerekti ve ikisi de kitabı kendi önüne çekip durdu. Nickel Çocukları'nın çoğu okuma bilmiyordu. Her çocuk o sabahki hikâyeyi

sırayla okurken –çalışkan bir tavşanla ilgili saçma bir şeydi– Bay Goodall hatalarını düzeltmeye veya doğru telaffuzu öğretmeye bile yeltenmedi. Elwood her heceyi öyle hassas, öyle kesin bir vurguyla okudu ki çevresindeki öğrenciler hangi siyah çocuğun böyle konuştuğunu görmek için başlarını kaldırdı.

Öğle yemeği arasında Goodall'un yanına gitti, öğretmen onu tanımış gibi yaptı: "Merhaba evlat, senin için ne yapabilirim?" Siyah çocukların biri daha işte, bir geliyor bir gidiyorlardı. Goodall'un pembe yanakları ve burnunun derisi girintili çıkıntılı, eski aknelerin izleriyle delik deşikti. Önceki gece devirdiği şişenin etkisiyle keskinleşen terinden tatlı bir buğu yükseliyordu.

Nickel'de üniversiteye hazırlanan öğrenciler için dersler olup olmadığını sorarken Elwood sesindeki haklı öfkeyi gizlemeye çalıştı. Derste anlatılanları yıllar önce öğrendiğini söyledi, acizane.

Goodall cana yakın davrandı. "Elbette! Müdürle bu konuyu konuşurum. Adın neydi demiştin?"

Elwood, Cleveland'a dönüş yolunda Desmond'a yetişti. Ona öğretmenle konuştuklarını anlattı. "Bu boka inanabiliyor musun?" dedi Desmond.

Öğle yemeğinden sonra sanat ve atölye dersleri sırasında Blakeley gelip Elwood'u kenara çekti. Yurt babası Elwood'un Larva olan diğer çocuklarla birlikte bahçedeki ekibe katılıp çalışmasını istiyordu. Diğer çocuklara vardiyanın ortasında katılmış olacaktı ama çalışırken yerleşkeyi daha iyi tanıyacağı da söylenebilirdi. "Okulu yakından görürsün," dedi Blakeley.

O ilk akşamüstü, Elwood ve beş çocuk –çoğu çulluktu– yerleşkenin siyahlara ayrılan bölümünü tırpanlarla, tırmıklarla temizlediler. Başlarında Jaimie adlı sessiz sakin bir çocuk vardı, Nickel öğrencilerinin çoğu gibi yetersiz beslenen Jaimie bir deri bir kemikti. Nickel'de sık sık yer değiştirmek zorunda kalıyordu. Annesi

Meksikalıydı, onunla ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Geldiği gün onu beyaz çocukların yanına koymuşlardı ama misket limonu tarlalarında bir gün çalıştıktan sonra teni öyle koyulaşmıştı ki Spencer onu siyahlar bölümüne postalamıştı.

Cleveland'da bir ay geçirdikten sonra, bir gün, Müdür Hardee binayı turlarken siyah yüzler arasındaki açık tenli yüzü görür görmez Jaimie'yi beyazlar tarafına yollatmıştı. Spencer da doğru zamanı beklemiş ve birkaç hafta sonra onu geri göndermişti. "Gidip gidip geliyorum," dedi Jaimie, çam iğnelerini tırmığıyla toplarken. Eksik ve çarpık dişleri yüzünden gülümsemesi yüzüne gömülüyordu. "Bir gün karar verirler herhalde."

Tepeye doğru ilerleyip çimleri biçerken Elwood da yerleşkeyi dolaşmış oldu. Siyahlara ayrılan diğer iki yatakhane binasının, kırmızı kil rengi basketbol sahalarının ve büyük çamaşırhane binasının yanından geçtiler. Tepeden beyaz yerleşkesinin neredeyse tamamı görünüyordu; üç yatakhane binası, hastane, yönetim binaları. Okul yöneticisi Müdür Hardee, önünde Amerikan bayrağı asılı büyük kırmızı binada çalışıyordu. Siyah ve beyaz çocukların farklı zamanlarda kullandığı ortak tesisler de vardı; jimnastik salonu, şapel ve ahşap atölyesi. Tepeden bakınca, beyazların okul binası siyahlarınkinin aynısıydı. Elwood, beyaz okulunun da Tallahassee'dekiler gibi daha iyi durumda olup olmadığını merak etti. Belki de Nickel öğrencilerine ten rengi ayrımı yapmadan aynı güdük eğitim veriliyordu.

Tepenin zirvesine ulaşan çim biçme ekibi geri döndü. Meydin diğer yanında mezarlık vardı, Tahtalıköy. Beyaz haçların, boz yabani otların, sallanan eğik ağaçların çevresinde kaba taşlardan alçak bir duvar. Çocuklar mezarlığın uzağından geçtiler.

Eğimin diğer tarafındaki yoldan aşağı inersen, diye anlattı Jaimie, matbaa binasına, ilk çiftliklere ve sonra da arazinin kuzey ucundaki

bataklığa ulaşıyordun. “Er ya da geç patates toplarsın, merak etme,” dedi Elwood’a. Öğrenciler gruplar halinde yollardan ve patikalardan geçiyor, işlerinin başına gidiyor, eyalet arabaları içindeki gözetmenler arazide dolaşarak onları gözlüyordu. Elwood on üç-on dört yaşlarında siyah bir çocuğun traktör kullandığını görünce hayretle bakakaldı, traktörün arkasındaki ahşap römorka öğrenciler doluşmuştu. Şoför kocaman koltuğunda uykulu ve dingin görünüyor, öğrencileri çiftliğe götürüyordu.

Diğer çocuklar sessizleşip gerginleştiklerinde Spencer yakınlarda demekti.

Beyazlara ve siyahlara ayrılan arazilerin ortasında tek katlı, dikdörtgen şeklinde, alçak, küçük bir bina vardı. Elwood burayı bir depo veya eşya barakası sandı. Beyaz badanalı beton duvarlarını sarmaşık misali pas lekeleri kaplamıştı ama pencerelerle kapının yeşil boyası taze ve temizdi. Daha uzun duvardaki büyük pencerenin yanında ördek yavruları gibi dizilmiş üç küçük pencere daha vardı.

Binanın çevresindeki uzun ve bakımsız çimenleri gören Elwood, “Şunları da kessek mi?” dedi.

Elwood’un yanındaki çocuklar homurdandı. “Seni götürmedikleri sürece o yana gitmezsin Zenci,” dedi biri.

Elwood akşam yemeğinden önceki boş saatlerini Cleveland’ın dinlenme odasında geçirdi. Dolapları inceledi, içlerinin kâğıt, oyun ve örümcek dolu olduklarını gördü. Öğrenciler masa tenisi sırası için tartışıyor, sarkık filenin üstünden top aşırtıyor, isabetsiz atışlarda küfrediyorlardı. Beyaz topların tıkırtısı yeniyetme bir öğleden sonranın aksak kalp ritmi gibiydi. Elwood raflardaki birkaç kitaba baktı; Hardy Çocukları serisi ve çizgi romanlar. Doğa bilimleri hakkında küflü ciltler buldu, uzay manzaraları ve deniz tabanı

resimleri vardı kitaplarda. Karton satranç kutusunu açtı. İçinde üç satranç taşı kalmıştı: bir kale, iki piyon.

Diğer öğrenciler odada dolaşıyor, işlerinden dönüyor, spora gidiyor, üst kattaki yatakhaneye çıkıyor, kendi haylazlık köşelerine çekiliyorlardı. Bay Blakeley geçerken durdu, Elwood'u siyah yurt görevlilerinden Carter'la tanıştırdı. Carter yurt babasından daha gençti ve burnu havada bir tipti. Elwood'a bakıp şöyle bir başını salladı, sonra köşede parmağını emen çocuğa dönüp elini ağzından çıkarmasını söyledi.

Cleveland'daki yurt görevlilerinin yarısı siyah, yarısı beyazdı. "Yazı tura atmak gibi. Başlarını çevirip diğer yana mı bakacaklar yoksa seninle mi uğraşacaklar asla bilemezsin," dedi Desmond. "Ten renkleri bir şeyi değiştirmiyor." Desmond kanepelerden birine uzanmış, döşemedeki sağlıksız lekeyle temas etmemek için başının altına bir çizgi roman koymuştu. "Çoğu iyidir ama bazılarının içinde kuduz köpekler bekliyor." Desmond kurallara uyum ve katılımı takip eden öğrenci liderini işaret etti. Bu hafta Cleveland'ın lideri Birdy lakaplı, sarı bukleli, açık tenli bir gençti; ayakları içe bastığı için ona böyle diyorlardı. Birdy konumunun göstergesi klipsli not panosu ve kalemiyle ilk katı denetliyor, kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu. "Bu seni hemen ispiyonlar," dedi Desmond. "Ama iyi bir lidere denk gelirsen Kâşif veya Öncü olmak için güzelce puan toplayabilirsin."

Bir araç havalı kornasını çalarak güneye, tepeden aşağı ilerledi. Geçenin kim olduğunu anlamak olanaksızdı. Elwood ahşap bir kasayı ters çevirip üzerine çöktü. Bu yeri hayatının akışında nereye uyduracaktı? Tavan boyası kabuk kabuk kalkmıştı, kirli camlar yüzünden hava her saat kapalı gibiydi. Elwood, Dr. King'in Washington DC'de lise öğrencilerine yaptığı konuşmayı hatırladı: Jim Crow'un aşağılamalarından ve bu aşağılanmayı eyleme dönüştürmek gerektiğinden söz etmişti. *Başka hiçbir şeyin*

yapamayacağı gibi ruhunuzu zenginleştirir. Size yalnızca sevgiden ve kardeşlerinize özverili bir biçimde yardım etmekten kaynaklanan o az bulunur yücelik hissini yaşatır. İnsancıllığı meslek edinin. Bunu hayatınızın merkezine yerleştirin.

Buraya kısıldım kaldım ama elimden gelenin en iyisini yapacağım, dedi Elwood kendi kendine, hem de en kısa sürede yapacaktı. Onu tanıyan herkes sakin ve güvenilir olduğunu bilirdi; Nickel de yakında öyle olduğunu anlayacaktı. Akşam yemeğinde Desmond'a Larva olmaktan kurtulmak için kaç puan toplaması gerektiğini, çoğu öğrencinin ilerleyip mezun olmasının genelde ne kadar sürdüğünü sordu. O iki kat hızlı yapacaktı hepsini. Onun direnişi de buydu.

Kararını verince üç satranç setini elden geçirerek eksiksiz bir satranç seti yaptı ve üst üste iki oyun kazandı.

Tuvaletteki kavgaya neden karıştığını daha sonra kendine bile doğru dürüst açıklayamadı. Harriet'ın hikâyelerinde büyükbabasının yapabileceği türde bir şeydi; yanlış bir şey gördüğünde müdahale ederdi o da.

Zorbalığa uğrayan daha küçük yaştaki Corey adlı çocuğu hiç görmemişti ama zorbalarla kahvaltı masasında karşılaşmıştı: buldog suratlı Lonnie ve manik arkadaşı Siyah Mike. Elwood işemek için ilk kabine girdiğinde, daha uzun boylu iki çocuk Corey'yi yakalayıp duvarın çatlak fayanslarına yapıştırdı. Belki Frenchtown çocuklarının dediği gibi Elwood akılsızın teki olduğundan, belki de iki çocuk uzun, hırpaladıkları çocuk ufak tefek olduğu için. Avukatı, yargıcı Elwood'un Nickel'e gelmeden önceki son birkaç günü evde geçirmesine izin vermeye ikna etmişti; zaten o gün onu Nickel'e götürecek kimse yoktu ve Tallahassee hapishanesi aşırı kalabalıktı. Eyalet hapishanesinde biraz zaman geçirmiş olsa, Elwood başka insanlar arasındaki kavgalara karışmanın ne olursa olsun iyi bir fikir olmadığını bilirdi.

Elwood, “Hey,” dedi ve bir adım attı. Siyah Mike dönüp çenesine bir yumruk indirince Elwood sendeleyerek lavaboya çarptı.

Bir başka çocuk, çulluklardan biri tuvalet kapısını açtı ve, “Ah, kahretsin,” diye bağırdı. Beyaz yurt görevlisi Phil yakınlardaydı. Hep uykulu görünürdü, genellikle burnunun ucunda olanları bile görmemiş gibi yapardı. En iyisinin bu olduğuna çok erken yaşta karar vermişti. Desmond, Nickel’de adaletin yazı tura atmaya benzediğini söylemişti. O gün Phil, “Siz küçük zenciler neler karıştırıyorsunuz?” dedi. Sakin bir ses tonuyla söylemişti bunu, daha çok meraklanmış gibi. Gördüklerini yorumlamak onun işi değildi. Kim suçlu, kim başlattı, neden. Onun işi bu siyah çocukları hizada tutmaktı ve bugünkü sorumluluğuyla baş edebilecekmiş gibi hissediyordu. Diğer çocukların adlarını biliyordu. Yeni çocuğa adını sordu.

“Bay Spencer ilgilenecek konuyla,” dedi Phil. Çocuklara akşam yemeği için hazırlanmalarını söyledi.

6

Beyaz çocukların teni siyahlardan daha farklı çürüyüp morardığından onlar o yere Dondurma Fabrikası diyorlardı çünkü bedenlerinde her türlü morlukla dışarı çıkıyorlardı. Siyah çocuklar buraya Beyaz Saray diyorlardı çünkü resmi adı buydu; uygun bir addı, daha fazla süslenmesine gerek yoktu. Beyaz Saray yasaları uyguluyor, herkes itaat ediyordu.

Yatakhaneye sabah birde geldiler ama çok az kişiyi uyandırdılar çünkü geleceklerini bildiğiniz zaman, sizin için gelmeseler bile zor uyunurdu. Çocuklar dışarıdaki çakılları ezen araba tekerlerinin sesini işitti, kapılar açıldı, merdiveni çıkan ayak sesleri duyuldu. İşitmek görmekti; çocukların hepsi olanları zihninde canlandırabiliyordu. Adamların el fenerlerinin ışığı yatakhanede dans ediyordu. Yatakların nerede olduğunu biliyorlardı; ranzalar arasında altmış santim vardı, daha önce yanlış çocukları alıp götürdükleri olmuştu, o yüzden artık önceden kontrol ediyorlardı. Lonnie'yi ve Siyah Mike'ı aldılar, Corey'yi ve Elwood'u da götürdüler.

O geceki ziyaretçiler Müdür Spencer ve Earl adlı iri yarı, çevik yurt görevlisiydi; Earl, çocuklar arka odalardan birinde bayılacak olursa onları ayıltıp devam etmekte Spencer'a yardımcı oluyordu. Eyalet araçları kahverengi Chevy'lerdi. Gündüz okul arazisinde devriye geziyor, gece nakliye yapıyorlardı. Spencer, Lonnie ve Siyah Mike'ı arabasına attı, Earl de Elwood'u ve bütün gece ağlayan Corey'yi Chevy'ye bindirdi.

Akşam yemeğinde kimse Elwood'la konuşmamıştı, sanki yaklaşan şey bulaşıcıydı. Yanlarından geçerken bazı çocuklar – *Aptala bak*– gibi şeyler fısıldıyor, zorbalar ona öfkeyle bakıyordu ama asıl hissedilen yatakhanedeki tehlike ve tedirginlik havasıydı, adamlar gelip çocukları götürene kadar geçmedi bu. Yatakhanedekiler ancak dört çocuk götürülünce rahatladı, hatta bazıları rüya bile görmeye başladı.

Işıklar söndürülünce, Elwood'a, dayak başlayınca hiç kımıldamamasının daha iyi olacağını fısıldadı Desmond. Deri kayışa çentikler açılmıştı, kımıldarsa etine takılıp daha beter keserdi. Arabada, Corey kendi kendine tekrarlamaya başladı: "Tutunup kımıltısız duracağım, tutunup kımıltısız duracağım." Belki gerçekten öyle yapması lazımdı. Elwood, Desmond'a onu kaç kez götürdüklerini sormadı çünkü çocuk tavsiyesini verdikten sonra sessizliğe gömüldü.

Beyaz Saray eskiden atölye olarak kullanılıyordu. Araba tek katlı binanın arkasında durdu, Spencer ve adamı çocukları arkadan eve soktu. Dayak kapısı diyordu çocuklar arka kapıya. Önündeki yoldan geçerken bakışlarını buradan kaçırıyorlardı. Spencer dev anahtar halkasını karıştırıp evin anahtarlarını hemen buldu, kapıdaki iki asma kilidi açtı. İçerisi berbat kokuyordu, betona idrar ve başka şeyler sızmıştı. Çıplak bir ampul koridorda vınlıyordu. Spencer ve Earl onları iki hücreden geçirip binanın ön tarafındaki odaya götürdüler. Burada cıvatalarla birbirine tutturulmuş sandalyeler ve bir masa vardı.

Ön kapı karşılarındaydı. Elwood kaçmayı düşündü ama yapmadı. Okul arazisinin duvar, çit veya dikenli telle çevrilmemiş olmasının, çocukların kaçmaya çalışmamasının nedeni, onları içeride tutan duvar bu evdi.

Spencer ve Earl önce Siyah Mike'ı içeri aldılar. Spencer ona, "Geçen seferden sonra aklın başına gelir sanmıştım," dedi.

"Yine altına işeyecek," dedi Earl.

Kükreme başladı, hatta bir fırtınaydı bu. Elwood'un sandalyesi enerjiyle titriyordu. Ne olduğunu anlayamadı –bir tür makine çalışıyordu– ama Siyah Mike'ın çığlıklarını ve kayışın şaklamasını bastıracak kadar yüksek sesliydi. Bir süre sonra Elwood saymaya başladı. Diğer çocukların kaç darbe aldığını bilirse, ne kadar dayak yiyeceğini aşağı yukarı tahmin edebilmeyi umuyordu. Tabii her çocuk için ayrı bir değerlendirme sistemi yoksa; suçu tekrarlayan, azmettiren, olanları karışmadan seyreden. Elwood'dan olanları anlatmasını isteyen olmamıştı, tuvaletteki kavgayı ayırmaya çalıştığını bilen yoktu, ama belki araya girdiği için daha az dayak yerdi. Dayak sona ermeden önce yirmi sekiz darbe saydı ve Siyah Mike'ı sürükleyerek arabalardan birine götürdüler.

Corey hıçkırarak ağlamaya devam ediyordu, Spencer döndüğü zaman ona çenesini kapatmasını söyledi ve bu sefer Lonnie'yi içeri aldılar. Lonnie'ye yaklaşık altmış kez vurdular. Spencer'la Earl'ün ona içeride neler söylediğini duymak olanaksızdı ama Lonnie'nin ortağından daha fazla talimata veya uyarıya ihtiyacı vardı anlaşılan.

Corey'yi içeri götürdüklerinde, Elwood masada duran Kitabı Mukaddes'i gördü.

Corey'ye yaklaşık yetmiş kez vurdular –Elwood sayarken birkaç kez sırayı şaşırdı– ve bunu anlayamadı; zorbalığa uğrayanı neden zorbalardan daha fazla dövüyorlardı? Artık ne kadar dayak yiyeceğini hiç bilmiyordu. Mantık boşa çıkmıştı. Belki onlar da sayıyı karıştırmışlardı. Belki de bu şiddetin sistemi falan yoktu ve hiç kimse, ne gardiyanlar ne tutsaklar biliyordu neyin neden yapıldığını.

Sonra sıra Elwood'a geldi. İki hücrenin kapısı karşılıklıydı, aralarından koridor geçiyordu. Dayak odasında kanlı bir döşek ve onu ısıran ağızlardan saçılan salyayla lekelenmiş bir yastık duruyordu. Bir de kükreme sesinin kaynağı; devasa bir endüstriyel vantilatör. Fanın kükremeyi andıran sesi tüm kampüsü dolaşıyor, fizik kurallarının izin verdiğinden çok daha uzaklara ulaşıyordu. Aslında çamaşırhanede durması gerekiyordu, o eski makineler yazları ortalığı cehenneme çeviriyordu ama belirli aralıklarla yapılan düzenlemelerle günün birinde fiziksel ceza da yasaklanınca birinin aklına onu buraya getirme fikri gelmişti. Fanın kuvvetli esintisi kanları duvarlara sıçratmıştı. Akustik öyle tuhaftı ki fanın uğultusu çocukların çığlıklarını bastırıyordu ama okul görevlilerinin talimatlarını fanın hemen yanında durmanıza rağmen kolayca işitiyordunuz: *Parmaklığa tutun ve sakın bırakma. Ses çıkartırsan daha fazla dayak yersin. O pis çeneni kapa zenci.*

Doksan santim uzunluğundaki kayışın ahşap bir tutamacı vardı. Spencer'dan önceki zamanlarda Siyah İnci adını vermişlerdi ona. Spencer'ın elindeki orijinal kayış değildi tabii; arada bir tamir edilmesi veya değiştirilmesi gerekmişti. Deri kayış bacaklarınızın üstüne inmeden önce tavana çarparak yaklaştığını haber veriyor, her darbede yatağın yayları gıcırdıyordu. Elwood yatağın başına tutundu ve yastığı ısırdı ama işleri bitmeden önce kendinden geçti ve daha sonra kayışın kaç kez indiğini sorduklarında cevap veremedi.

7

Harriet sevdiklerine doğru dürüst veda edememişti. Babası, şehir merkezinde beyaz bir kadın tarafından yolundan çekilmemekle suçlandıktan bir süre sonra hapishanede ölmüştü. Jim Crow yasalarının *saldırgan temas* diye tanımladığı suçu işlemişti adam. Eski günlerde böyleydi işte. Babası yargıcın mahkeme gününü belirlemesini beklerken hücresinde asılmış halde bulunmuştu. Polisin hikâyesine inanan olmamıştı. "Zenciler ve hapishane," demişti amcası, "zenciler ve hapishane." Ölümünden iki gün önce, Harriet okuldan eve dönerken karşı kaldırımda babasını görüp ona el sallamıştı. Onu son görüşüydü: İri yarı, neşeli babası yürüyerek ikinci işine gidiyordu.

Harriet'ın kocası Monty, Miss Simone'un Yeri'nde bir kavgayı ayırmaya çalışırken kafasına bir sandalye yemişti. Gordon Johnston Karargâhından gelen birkaç siyah erkek bir grup Tallahassee *cracker*'ıyla[2] bilardo sırası için birbirlerine girmişti. İki kişi ölmüştü. Ölenlerden biri, Simone'un bulaşıkçısını üç beyazdan korumak için araya giren Monty'siydi. Bulaşıkçı hâlâ her yıl Noel'de Harriet'a kart atıyordu. Orlando'da taksi şoförüydü ve üç çocuğu vardı.

---

[2] Cracker: Güneyli yoksul beyazlar için kullanılan aşağılayıcı sözcük. Etimolojik kökeni kesin değil ama şaklayan kırbaç sesinden geldiği ve köleci beyazları tanımlamak için kullanıldığı görüşü siyahlar arasında yaygın. (ç.n.)

Kızı Evelyn ve damadı Percy'ye çıkıp gittikleri gece veda etmişti. Percy'nin çekip gideceği yıllardır belliydi ama damadının Evelyn'i de götüreceğini tahmin etmemişti Harriet. Savaştan döndüğünden beri kasaba Percy'ye dar geliyordu. Pasifik cephesinde, cephenin gerisindeki tedarik zincirinde çalışmıştı.

Geri döndüğünde kötüleşmişti. Denizaşırı görevinde şahit oldukları yüzünden değil, dönüşte gördükleri yüzünden. Orduyu seviyordu, hatta bölük komutanına siyah askerlerin gördüğü adaletsiz muameleyi anlatan bir mektup yazdığı için takdirname almıştı. ABD hükümeti orduyu açtığı gibi ülkeyi de siyahların ilerleyişine açmış olsa, başka türlü bir hayatı olabilirdi. Ama birinin sizin için insan öldürmesine izin vermekle kapı komşunuz olmasına izin vermek farklı şeylerdi. Askerler için çıkarılan yasalar, birlikte orduda hizmet ettiği beyaz çocukların işine yarıyordu ama üniformanın anlamı kimin üzerinde olduğuna göre değişiyordu anlaşılan. Banka sizi kapısından içeri almıyorsa faizsiz kredi hakkınız olmasının ne anlamı vardı? Percy birliğinden bir arkadaşını ziyaret etmek için arabasıyla Milledgeville'e gitti ve başı *cracker*'larla derde girdi. Şu küçük kasabalardan birinde benzin almak için durmuştu. *Cracker* kasabası, kafa patlatanların kasabası. Canını zor kurtardı – beyaz gençlerin üniformalı siyahları linç ettiğini herkes biliyordu ama Percy böyle bir saldırıya hedef olacağını aklından bile geçirmemişti. Onun başına gelmezdi böyle şeyler. Üniforma giymedikleri için giyenleri kıskanan, bir zencinin üniforma giymesine izin veren dünyadan korkan bir grup beyaz.

Evelyn onunla evlendi. Zaten evleneceklerdi, küçüklüklerinden belliydi bu. Elwood'un doğumu da Percy'nin içindeki huzursuzluğu yatıştırmadı; mısır viskisi ve yol kenarı barlarında geçirilen geceler, Brevard Sokağı'ndaki evlerine taşıdığı serserilik. Evelyn hiçbir zaman fazla güçlü olmamıştı ve Percy'nin yanında onun bir uzvuna,

fazladan bir kola veya bacağa dönüşüyordu. Bir ağıza dönüşüyordu: Şanslarını denemek için California'ya gideceklerini Harriet'e Evelyn söylemişti.

"Gecenin bir yarısı kim kalkıp da California'ya gider?" diye sordu Harriet.

"Bir fırsat için biriyle görüşmem lazım," dedi Percy.

Harriet çocuğu uyandırmaları gerektiğini düşünüyordu. "Bırak uyusun," dedi Evelyn. Harriet onlardan bir daha haber alamadı. Kızı annelik yapmaya uygunsa bile bunu hiç göstermemişti. Minik Elwood'u emzirirken kızının yüzünde beliren ifadeyi –neşesiz, boş bakışlı gözlerini evin duvarlarının ötesindeki hiçliğe dikerdi– Harriet ne zaman hatırlasa iliklerine kadar ürperirdi.

Mahkeme görevlisinin Elwood'u almaya geldiği gün vedaların en ağırıydı. İkisi öyle uzun zamandır birlikte yaşıyorlardı ki. Bay Marconi'yle birlikte, avukatın, davasıyla yakından ilgilenmesini sağlayacaklarını söyledi Harriet, Elwood'a. Bay Andrews Atlanta'lıydı, hukuk okumak için kuzeye gidip değişmiş olarak dönen bir dava adamıydı. Harriet onu karnını doyurmadan göndermiyordu evden. Harriet'ın meyveli pastasını göklere çıkaran avukat, Elwood'un geleceği konusunda iyimserdi.

Bu feci karmaşadan kurtulmanın bir yolunu bulacaklarını söyledi torununa ve Nickel'deki ilk pazar günü onu ziyaret edeceğine söz verdi. Ama okula gittiği zaman Elwood'un hasta olduğunu ve ziyaretçi kabul edemeyeceğini söylediler.

Torununun nesi olduğunu sorduğunda Nickel görevlisi, "Ben nereden bileyim hanımefendi?" diye karşılık verdi.

Elwood'un hastane yatağının yanındaki sandalyede yeni bir blucin pantolon duruyordu. Dayak yerken ilk pantolonun parçaları derisine işlemiş, doktorun kumaş liflerini yaradan temizlemesi iki saat sürmüştü. Doktor bunu zaman zaman yapmaya alışkındı.

Cımbız çok işe yarıyordu bu durumda. Çocuk ağrı çekmeden yürüyebilecek hale gelene dek hastanede kalacaktı.

Dr. Cooke'un ofisi muayene odalarının yanındaydı. Adam burada sabahtan akşama kadar puro içer, para meseleleri veya işe yaramaz akrabaları yüzünden bütün gün telefonda karısını azarlardı. Purosunun patatesi andıran kokusu koğuşa dolar, ter, kusmuk ve kirli deri kokusunu bastırır, şafağa doğru silinirdi ve doktor işinin başına dönünce ortalığı yeniden puro kokusu kaplardı. Şişeler ve kutular içindeki ilaçların saklandığı camlı ilaç dolabını ciddiyetle açan doktor, her seferinde büyük aspirin kutusunu çıkarırdı.

Elwood yatağında yüzüstü yatmak zorundaydı. Nedeni belliydi. Hastanenin ritmine alıştı. Dinç ve haşin bir kadın olan Hemşire Wilma çoğu gün homurdanarak koğuşta dolaşıyor, çekmeceleri ve dolap kapaklarını çarparak kapatıyordu. Saçma meyan kökü kırmızısı bir bone takan, yanaklarına allık süren bu kadın Elwood'a korkunç bir şekilde canlanmış şeytani bir bebeği veya korku çizgi romanlarından fırlamış bir canavarı anımsatıyordu. *Dehşet Mahzeni, Korku Mezarı* gibi çizgi romanları kuzeninin evinin tavan arasında, pencerenin kenarında okumuştu. Korku çizgi romanlarında iki tür ceza olduğunu fark etmişti: kesinlikle hak edilmeyen cezalar ve kötüleri cezalandıran sinsi adalet. O anki talihsizliğini ilk kategoriye yerleştirdi ve sayfayı çevirmeyi bekledi.

Hemşire Wilma sıyrıklar ve önemsiz şikayetlerle gelen beyaz çocuklara neredeyse tatlı denebilecek bir tavırla, ikinci bir anne gibi davranıyordu. Siyah çocuklardan birine nazik bir söz söylediğiyse görülmemişti. Elwood'un sürgüsünü özellikle hakaret kabul ediyor, uzattığı avuçlarına işemiş gibi tersleniyordu. Gösteri yürüyüşü rüyalarında birkaç kez onun yüzünü gördü Elwood: ona servis yapmayı reddeden garson kızın tezgâhın arkasındaki yüzü, ağzından tükürükler saçarak ana avrat küfreden ev hanımının yüzü.

Rüyasında dışarıda olduğunu ve yürüyüşlere katıldığını görmek hastanede uyandığı her sabah moralini yükseltiyordu. Zihni hâlâ yolculuk edebiliyordu demek ki.

İlk gün hastanede tek bir çocuk daha vardı, yatağı koğuşun uzak ucundaki paravanın arkasına gizlenmişti. Hemşire Wilma veya Dr. Cooke'un çocukla ilgilenirken bile çekip kapattığı paravanın minik tekerleri beyaz fayans üzerinde gıcırdıyordu. Görevliler ona hitap ettiğinde hasta asla karşılık vermiyordu ama onunla konuşurken seslerinde diğer çocuklarla konuştuklarında işitilmeyen neşeli bir ton seziliyordu: Çocuk ölümcül bir vaka veya bir aristokrat olmalıydı. Koğuşta kalan çocukların hiçbiri onun kim olduğunu veya neden orada olduğunu bilmiyordu.

Çocuklar gelip gidiyordu. Elwood başka türlü karşılaşmayacağı beyaz çocuklarla tanıştı. Devlet vesayetinde olan çocuklar, yetimler, para için erkekleri eğlendiren annelerden veya gecenin bir yarısı odalarına giren tuhaf babalardan kaçanlar. Bazıları sert tiplerdi. Para çalmış, öğretmenlerine küfretmiş, kamu malına zarar vermişlerdi, kanlı bilardo salonu kavgaları ve ev yapımı kaçak viski satan amcalarıyla ilgili hikâyeler anlatıyorlardı. Nickel'e Elwood'un daha önce hiç duymadığı suçlardan gönderilmişlerdi; temaruz etmek, aylaklık, ıslah olmazlık. Çocuklar da suçlarının ne anlama geldiğini bilmiyordu ama sonuç belliyken ne önemi vardı ki: sonuç Nickel'di. *Isınmak için bir garajda uyurken yakalandım, öğretmenimden beş dolar çaldım, bir gece bir şişe öksürük şurubu içtim ve saçmaladım. Tek başıma idare etmeye çalışıyordum.*

"Vay canına, seni fena benzetmişler," diyordu Dr. Cooke, Elwood'a ne zaman pansuman yapsa. Elwood bakmak istemiyordu ama mecburdu. Bacaklarının iç kısmını gördü, arkadaki yaralar uğursuz parmaklar gibi açılıp öne doğru uzanıyordu. Dr. Cooke ona bir aspirin verdi ve ofisine çekildi. Beş dakika sonra ne idüğü belirsiz

bir iş için borç isteyen kuzeni yüzünden telefonda karısıyla kavgaya tutuşmuştu bile.

Gürültüyle horlayan birinin sesiyle gecenin bir yarısı uyanan Elwood saatlerce uyuyamadı. Teni yanıyor, kaşınıyor, sargıların altında sanki kıpırdıyordu.

Hastanede bir hafta geçirmişti. Bir sabah uyandığında, karşısındaki yatakta Turner'ı gördü. *The Andy Griffith Show*'un jenerik müziğini ıslıkla çalan Turner neşeli ve kıpır kıpırdı. İyi ıslık çalıyordu; arkadaşlıklarının devamında onun ıslıkla çaldığı şarkılar bir yaramazlığın ruh halini veya komik bir yorumu vurgulayarak dostluklarının fon müziğini oluşturdu.

Hemşire Wilma'nın sigara molası için dışarı çıkmasını bekleyen Turner, ziyaret amacını ondan sonra açıkladı. "Biraz tatil yapayım dedim." Hastalanmak için sabun tozu yutmuştu. Bir saatlik karın ağrısından sonra tüm günü boştu. Veya iki günü – hastalığını nasıl pazarlayacağını biliyordu. "Çorabıma da biraz sabun tozu sakladım," dedi. Elwood düşüncelere daldı.

"Üfürükçü doktoru nasıl buldun?" diye sordu Turner, daha sonra. Dr. Cooke birkaç yatak ötedeki şiş yüzlü, inek gibi inleyen çocuğun ateşine bakmıştı. Telefon çalınca çocuğun avcuna iki aspirin bırakmış ve ofisine koşturmuştu.

Turner, Elwood'un yanına geldi. Çocuk felci hastalarından kalan eski tekerlekli sandalyelerden birine oturmuş, sandalyeyi tıkırdatarak koğuşta dolaşıyordu. "Buraya kafan kopmuş vaziyette gelsen bile sana ancak bir aspirin verir."

Elwood gülmek istemiyordu, gülünce acısına ihanet etmiş olacaktı ama elinde değildi. Kayış bacaklarının arasına gelmiş, testisleri şişmişti. Gülünce içinde bir şeyler çekildi ve ağrısı yeniden başladı.

“Zencinin biri buraya gelse,” dedi Turner, “kafası kopmuş, kolları ve bacakları kesilmiş bile olsa o lanet üfürükçü doktor ’Bir tablet mi vereyim iki mi?’ diye sormaktan başka şey yapmaz.” Sandalyenin takılan tekerleğini kurtardı, uzaklaştı.

Okul gazetesi *The Gator*’dan başka okuyacak şey yoktu, bir de okulun açılışının ellinci yılını kutlayan bir broşür. İkisi de Nickel öğrencileri tarafından kampüsün diğer tarafında basılmıştı. Fotoğraflarda her çocuk gülümsüyordu ama Elwood okulda kısa süre kalmış olmasına rağmen çocukların bakışlarında Nickel’e özgü donukluğu görebiliyordu. Artık okula gerçekten başlamış olduğuna göre kendi bakışlarında da aynı donukluğun belirdiğinden kuşkulanıyordu. Yavaşça yan döndü, dirseğinin üstünde doğruldu ve broşürü birkaç kez baştan sona inceledi.

Nickel, eyalet tarafından 1899’da, Florida Endüstri Erkek Okulu adıyla açılmıştı. “Suç işleyen gençlerin tehlikeli suçlulardan uzakta fiziksel, zihinsel ve ahlaki eğitim alacağı, ıslah edileceği ve amaç sahibi, iyi bir vatandaşa uygun bir karakterle, onurlu ve dürüst bir adama uygun bir meslek veya beceriyle mezun olacağı bir reform okulu.” Onları hapishaneleri dolduran şiddet eğilimli suçlulardan ayırmak amacıyla çocuklara mahkum değil öğrenci deniyordu. Şiddet eğilimli suçlular kurumun görevlileri asıl, diye ekledi Elwood içinden.

Açıldığında okul beş yaşındaki çocukları bile kabul ediyordu. Bu bilginin verdiği kederle Elwood’un gözüne uyku girmedi; onca çaresiz çocuk. İlk dört yüz hektarı eyalet hibe etmişti, yıllar içinde yerel halk da tüm cömertliğiyle yüz elli hektar daha bağışlamıştı. Nickel geçimini sağlamayı başarmıştı. Matbaanın kuruluşu her açıdan gerçek bir başarıydı. “Yalnız 1926’da, öğrencilere mezun olduktan sonra sürdürebilecekleri faydalı bir meslek öğretmenin yanında, matbaa okula 250 bin dolar gelir kazandırdı.” Tuğla imalatı

makinesi günde yirmi bin tuğla üretiyordu; üretilen tuğlalar Jackson İlçesi'nin büyük küçük tüm binalarında kullanılıyordu. Okulun, her yıl öğrenciler tarafından tasarlanan ve uygulanan Noel ışıkları sergisi, kilometrelerce öteden ziyaretçileri çekiyordu. Gazete bu olaya tanıklık etmesi için her yıl bir muhabir gönderiyordu.

1949'da, broşürün basıldığı yıl, okula birkaç yıl önce yönetime getirilen ıslahatçı Trevor Nickel'ın adı verilmişti. Çocuklar, hayatları beş sent bile etmediği için okulun adının Nickel olduğunu söylerlerdi çünkü nikel beş sentlik para birimiydi ama gerçek başkaydı. Arada bir koridorda Trevor Nickel'ın portresinin önünden geçtiğinizde, ne düşündüğünüzü anlamış gibi kaşlarını çattığını görürdünüz. Hayır, öyle değil; ne düşündüğünüzü zaten biliyormuş gibi bakardı.

Saçkıran olan Cleveland çocuklarından biri revire geldiğinde, Elwood sonraki gelişinde okuması için kitap getirmesini istedi ondan, çocuk da getirdi. Bir yığın eski doğa ve bilim kitabını yere bıraktı, şansa bakın ki kadim güçleri anlatıyordu kitaplar; tektonik çarpışmalar, gökyüzüne uzanan sıradağlar, volkanik patlamalar. Yeraltında kaynayan şiddet yaratıyordu yukarıdaki dünyayı. Kalın kitaplar renkli resimlerle doluydu, kırmızı ve turuncu resimler koğuşun bulanık, grileşmiş beyazıyla tezat oluşturuyordu.

Turner'ın hastanedeki ikinci gününde, Elwood onu çorabının içindeki katlanmış karton parçasını çıkarırken yakaladı. Turner kartonun içindekileri yutup bir saat sonra haykırmaya başladı ve ofisinden çıkıp gelen Dr. Cooke'un ayakkabılarının üstüne kustu.

"Sana yemek yememeni söylemiştim," dedi Dr. Cooke. "Burada çıkan yemek seni hasta eder demiştim."

"Peki başka ne yiyebilirim, Bay Cooke?"

Doktor gözlerini kırpıştırdı.

Turner kusmuğu paspaslamayı bitirince Elwood, "Karnını ağrıtmıyor mu?" diye sordu.

“Elbette ağrıtıyor,” dedi Turner. “Ama bugün çalışmak istemiyorum. Bu şilteler topak topak olmuş ama nasıl yatacağını bulursan güzel bir uyku çekebiliyorsun yine de.”

Paravanın arkasındaki gizemli çocuk derin derin iç geçirince Elwood ve Turner yerlerinden sıçradılar. Çocuk hemen hiç ses çıkarmadığı için orada olduğunu kolayca unutuyorlardı.

“Hey!” dedi Elwood. “Sen, oradaki!”

“Şşşt!” dedi Turner.

Paravanın arkasından ses gelmedi, battaniye bile kımıldamadı.

“Git de bak,” dedi Elwood. Bir şeyler yoluna girmiş olmalıydı, bugün daha iyi hissediyordu. “Bak bakalım kimmiş. Nesi varmış öğren.”

Turner ona aklını kaçırmış gibi baktı. “Kimseye bir halt soracağım yok.”

“Korktun mu?” dedi Elwood, sokağındaki çocuklardan biri gibi. Mahallesindeki kankalar birbirlerine böyle takılırdı.

“Kahretsin be,” dedi Turner, “bir şey bildiğin yok senin de. Gidip ona bakarsan yer değiştirmeniz gerekir belki. Korku hikâyelerinde olduğu gibi.”

O gece Hemşire Wilma geç saatlere kadar koğuşta kaldı ve perdenin arkasındaki çocuğa kitap okudu. Kutsal Kitap, bir ilahi; sesi, Tanrı’nın adını ağzına alanlara özgü bir tınıyla çıkıyordu.

Yataklar bir doluyor bir boşalıyordu. Koğuşa bozuk şeftali konservelerini de yığmıştılar. Yeterince yatak kalmadığından çocuklar yataklarda ikişerli yatıyorlardı. Yataklarda yatanlar sürekli değişiyordu. Larva olanlar, Kâşif olanlar ve Öncü olan gayretliler. Yaralananlar, enfeksiyon kapanlar, hasta numarası yapanlar, gerçekten hasta olanlar. Örümcek ısırığı, bilek burkulması, yükleme makinesinde kaybedilen bir parmak ucu. Beyaz Saray ziyareti.

Oraya gittiğini bildiklerinden, diğer çocuklar artık ona mesafeli davranmıyordu. Onlardan biriydi artık.

Elwood sandalyenin üstünde duran yeni pantolonuna bakıp durmaktan sıkılmıştı. Pantolonu katlayıp şiltesinin altına tıktı.

Dr. Cooke'un ofisindeki bütün gün açık duran büyük radyonun sesi bitişikteki metal atölyesinden gelen gürültülerle yarışıyordu: elektrikli testereler, çeliği kesen çelik. Doktor radyonun sağaltıcı etkisine inanıyordu ama Hemşire Wilma çocukların üstüne titremeye gerek olmadığını düşünüyordu. *Don McNeill'in Kahvaltı Kulübü,* rahipler ve arkası yarınlar, Elwood'un büyükannesinin dinlediği melodram dizileri. Radyo programlarındaki beyazların sorunları eskiden uzak, başka bir dünyaya aitmiş gibi gelirdi Elwood'a. Şimdi onları dinleyince Frenchtown'a, yuvasına dönmüş gibi hissediyordu.

Elwood, *Amos ve Andy*'yi yıllardır dinlememişti. Sözcüklerin uygunsuz ve bozuk kullanıldığı, alçaltıcı maceralarıyla *Amos ve Andy* başladığında büyükannesi radyoyu kapatırdı. "Beyazlar bu tür şeyleri seviyor ama biz dinlemek zorunda değiliz," derdi büyükannesi. *Defender*'da programın yayından kaldırıldığını okuyunca memnun olmuştu. Nickel yakınlarındaki bir radyo istasyonu eski bölümleri yayınlıyordu. Eski bölümler başlayınca kimse radyonun düğmesine dokunmaz, Amos'la Kingfish'in maskaralıklarına beyaz veya siyah herkes gülerdi. "Kutsal uskumru dolması!"

Radyo istasyonlarından biri bazen *The Andy Griffith Show*'un melodisini çaldığında Turner da ıslıkla müziğe eşlik ederdi.

"Hasta numarası yaptığını anlayacaklarından korkmuyor musun?" diye sordu Elwood. "Böyle mutlulukla ıslık çalıyorsun?"

"Ben numara yapmıyorum ki, sabun tozu gerçekten felaketti," dedi Turner. "Ama seçim benim, başkasının değil."

Aptalca bir bakış açısıydı ama Elwood bir şey demedi. Programın jenerik müziği aklına takılmıştı, Elwood da melodiyi mırıldanmak veya ıslıkla çalmak istiyordu ama Turner'ı taklit etmiş durumuna düşmek istemiyordu. Amerika'nın geri kalanından ayrı, minik, düzenli bir parçasının şarkısıydı. İtfaiye hortumlarına, Ulusal Muhafızlar'a gerek yoktu orada. Elwood, programın geçtiği Mayberry adlı küçük kasabada hiç beyaz görmediğini fark etti.

Radyodaki spiker, Sonny Liston'ın Cassius Clay adlı gelecek vaat eden genç bir boksörle maç yapacağını ilan etti. "O da kim?" dedi Elwood.

"İki seksen devrilmek üzere olan bir zenci," dedi Turner.

Bir akşamüstü, Elwood tam uyuklarken donup kaldı, rüzgâr çanını andıran bir ses duymuştu. Spencer doktoru görmek için koğuşa gelmişti. Elwood, bedenine inmeden önce tavanda şaklayan deri kayışın sesini bekledi... Derken müdür çekip gitti ve odaya yeniden radyo sesi doldu. Yatak örtüleri terden sırılsıklam olmuştu.

"Herkese böyle mi yapıyorlar?" diye sordu Turner'a, yemekten sonra. Hemşire Wilma sandviç ve sulandırılmış greyfurt sularını beyaz çocuklardan başlayarak dağıtmıştı.

Turner, Elwood'un neyi kastettiğini hemen anladı. Çocuk felci sandalyesine atlayıp kucağında öğle yemeğiyle Elwood'un yanına geldi. "Sana yaptıkları gibi değil," dedi. "O kadar kötüsünü yapmıyorlar. Ben hiç gitmedim oraya. Bir kez sigara içtiğim için tokatlandım yalnızca."

"Benim avukatım var," dedi Elwood. "Bir şeyler yapabilir."

"Zaten ucuz atlattın," dedi Turner.

"Neden?"

Turner meyve suyunu höpürdeterek bitirdi. "Kimilerini Beyaz Saray'a götürürler ve onları bir daha kimse görmez."

Koğuşta onların konuşmasından başka ses yoktu, bitişik binadan elektrikli testere sesi geliyordu. Elwood öğrenmek istemiyordu ama yine de sordu.

“Ailen okula ne olduğunu sorduğu zaman kaçmaya çalıştığını söylerler,” dedi Turner. Beyaz çocuklar duymasın diye fısıldayarak devam etti: “Sorun şu, Elwood,” dedi, “sen ne işler döndüğünü bilmiyordun. Corey ve şu iki elemanı ele alalım. Yalnız Kovboy’luk yapmak, yardımına koşup o zenciyi kurtarmak istedin. Ama onu uzun zaman önce hallettiler aslında. Bak, bu üçü bunları sürekli yapıyor. Corey’nin de hoşuna gidiyor. Ona sert davranıyorlar, o da onları bir tuvalet bölmesine falan sokup dizlerinin üstüne çöküyor. Öyle takılıyorlar.”

“Yüzünü gördüm, korkmuştu,” dedi Elwood.

“Neyi neden yaptığını bilemezsin,” dedi Turner. “İnsanların neyi neden yaptığını bilemezsin. Eskiden dışarının dışarısı olduğunu, buradayken de burada olduğumu sanıyordum. Nickel’de herkesin farklı olduğunu ve buradayken bu hale geldiklerini sanıyordum. Spencer ve diğerleri... belki dışarıda, özgür dünyada iyi insanlardı. Gülümsüyorlardı. Çocuklarına iyi davranıyorlardı.” Çürük dişini emiyormuş gibi ağzını büzdü. ”Ama dışarı çıkıp döndükten sonra anladım. Burada insanları değiştiren bir şey yok. Burası ve dışarısı aynı, sadece burada kimse rol yapmak zorunda değil.”

Dolambaçlı konuşuyordu, her şey başladığı yere varıyordu. Elwood, “Yasalara aykırı bu,” dedi. Hem eyalet yasalarını hem kendi yasalarını kastediyordu. Herkes başını çevirirse, olanlara herkes ortak demekti. Görmezlikten gelirse kendisi de geri kalanlar gibi suçlu olacaktı. Durumu böyle görüyordu, bakış açısı hep böyle olagelmişti.

Turner bir şey demedi.

“Böyle olmaması gerekir,” dedi Elwood.

“Olması gereken kimsenin umurunda değil. Siyah Mike’la Lonnie’yle yüzleşirsen olanlara izin veren herkesle yüzleşmiş olursun. Herkesi ispiyonlamış olursun.”

“Ben de sana bunu diyorum.” Elwood, Turner’a büyükannesini ve avukat Bay Andrews’u anlattı. Spencer’ı, Earl’ü ve kötülük yapan herkesi rapor edeceklerdi. Öğretmeni Bay Hill aktivistti. Ülkenin her yanında yürüyüşlere katılmıştı. Yazdan sonra Lincoln Lisesi’ne dönmemişti çünkü yeniden eylemlere girişmişti. Elwood ona yazıp tutuklandığını anlatmıştı ama öğretmenin mektubu aldığından emin değildi. Bay Hill, Nickel gibi bir yerin varlığını öğrenmek isteyecek insanları tanırdı. ”Eski günlerdeki gibi yürümüyor artık işler,” dedi Elwood. “Direnebilir, kendimizi savunabiliriz.”

“Bu söylediklerin dışarıda bile pek işe yaramıyor, burada ne faydası olacak?”

“Böyle diyorsun çünkü dışarıda senin için mücadele eden kimse yok,” dedi Elwood.

“Doğru,” dedi Turner. “Ama bu neyin nasıl olduğunu göremeyeceğim anlamına gelmiyor. Hatta belki de bu yüzden olanları daha net görüyorum.” Midesinde sabun tozunun etkisini hissedince yüzünü buruşturdu. “Burada hayatta kalmanın sırrı dışarıdakiyle aynı; insanların nasıl davrandığını çözmeli, sonra engelli bir parkur gibi onların etrafından dolaşmalısın. Buradan sağ salim çıkmak istiyorsan tabii eğer.”

“Mezun olmak diyecektin sanırım.”

“Buradan sağ salim çıkmak diyorum,” diye düzeltti Turner onu. “Bunu yapabilir misin dersin? İzleyip düşünebilir misin? Seni başka kimse çıkaramaz buradan, yalnız kendin yapabilirsin.”

Dr. Cooke, ertesi sabah Turner’ı iki aspirinle taburcu etti ve okul yemeğini yememesi konusundaki tavsiyesini tekrarladı. Elwood koğuşta tek başına kalmıştı. İsimsiz çocuğun yatağının yanındaki

paravan katlanmış, köşede duruyordu. Yatak boştu. Gecenin bir yarısı kimseyi uyandırmadan kaybolup gitmişti çocuk.

Elwood, Turner'ın öğüdünü tutmayı düşünüyordu, hatta buna kararlıydı ama sonra bacaklarının halini gördü. Bu onu bir süreliğine yenilgiye uğrattı.

Hastanede beş gün daha kaldı, sonra diğer Nickel Çocukları'nın arasına döndü. Okul ve iş. Artık pek çok açıdan onlardan biriydi, sessizliği kucaklayışı bile aynıydı. Büyükannesi ziyarete geldiği zaman, Dr. Cooke sargıları açtığında ve banyonun soğuk fayansları üstünde yürüdüğünde ne gördüğünü ona anlatmadı. Elwood aynada kendine şöyle bir baktı ve büyükannesinin yüreğinin olanları kaldırmayacağını anladı, üstelik başına bunların gelmesine neden olduğu için utanıyordu da. Büyükannesinin karşısında oturuyordu ama ailesinin ortadan kaybolan diğer bireyleri kadar uzaktı ona aslında. Ziyaret günü büyükannesine iyi ama üzgün olduğunu söyledi, zorlandığını ama idare ettiğini anlattı, oysa ona söylemek istediği tek bir cümle vardı: *Bak bana ne yaptılar, bak bana ne yaptılar.*

8

Elwood hastaneden taburcu olunca yeniden bahçe ekibine katıldı. Meksikalı Jaimie beyazların tarafına gönderildiğinden ekibin başında başka bir çocuk vardı. Elwood onun birkaç kez orağını öfkeyle savurduğunu fark etti, sanki elinde deri bir kayışla otlara saldırıyordu. Duraksadı ve kalp atışlarının sakinleşmesini bekledi. On gün sonra, Jaimie yeniden siyah çocukların arasına döndü – Spencer göndermişti onu– ama durumunu umursamıyordu. “Benim hayatım böyle işte, pinpon topu gibi.”

Elwood’un okuldaki durumu iyileşmeyecekti. Bunu kabullenmesi gerekiyordu. Okul binasının önünde Bay Goodall’un koluna dokunduğunda öğretmen onu tanımadı bile. Goodall ona daha yüksek seviyeli ders ayarlama vaadini tekrarladı ama Elwood öğretmenden ümidini kesmişti artık, bu konuyu bir daha açmadı. Kasım ayının sonlarına doğru bir öğleden sonra başka çocuklarla birlikte okul binasının bodrum katını temizlemeye gönderildiklerinde, 1954 takvimleriyle dolu bir kutunun altında Chipwick’in İngiliz Klasikleri setini buldu. Trollope, Dickens ve benzer isimli yazarların kitapları. Ders saatlerinde çevresindeki çocuklar kekeleyerek öğretmenin verdiği hikâyeyi okumaya çalışırken Elwood klasiklerin hepsini tek tek bitirdi. Üniversitede İngiliz edebiyatı okumayı planlamıştı. Şimdi bu konuda kendi kendini eğitmesi gerekiyordu. Böylesiyle yetinecekti.

Haddini aştığı için cezalandırılmak Harriet'ın dünyaya bakışının temel ilkelerinden biriydi. Elwood, hastanedeyken, yediği dayağın şiddetinin daha zor dersler talep etmesiyle ilgili olabileceğini düşünmüştü: *Şu kibirli zenci görsün hele gününü.* Ama şimdi yeni bir teori geliştiriyordu: Nickel'in zalimliğini yönlendiren yüksek bir sistem yoktu, fark gözetmeyen bir kin vardı ve insan ayırt etmiyordu. Onuncu sınıftaki fen derslerinden birinde öğrendiği devridaim makinesi geldi aklına, buradaki de insan aracılara gereksinim duymadan çalışan bir devridaim ıstırap makinesiydi. Ansiklopediden öğrendiği ilk isimlerden birini de hatırladı, Arşimet. Şiddet dünyayı yerinden oynatabilecek kadar büyük olan tek kaldıraçtı.

Düşündü ama erkenden mezun olmanın bir yolunu bulamadı. Puan ve kredi uzmanı Desmond bile yardım edemedi ona. "Yapman gerekenleri yaparsan, her hafta kendiliğinden puan topluyorsun. Ama yurt babası seni başka biriyle karıştırırsa veya canını yakmak isterse işin bitti. Ne zaman ihtar alacağını bilemezsin." İhtar skalası yatakhaneden yatakhaneye değişiyordu. Sigara içmek, kavga etmek, dağınıklığa yol açmak... Bunların cezası sizi nereye gönderdiklerine ve yurt görevlilerinin keyfine göre değişiyordu. Küfretmek Cleveland'da yüz puan kaybetmenize yol açarken –Blakeley Tanrı korkusu olan biriydi– Roosevelt'te elli puan kaybetmenize neden oluyordu. Otuzbir çekmek Lincoln'de iki yüz puan kaybetmek demekti ama başka birine otuzbir çektiriyorsanız yalnızca *yüz* puanınız gidiyordu.

"Yalnızca yüz mü?"

"Lincoln'da öyle," dedi Desmond, cinleri ve düka altınlarıyla yabancı bir ülkeden söz eder gibi.

Blakeley'nin içkiyi sevdiğini fark etmişti Elwood. Adam akşamüstüne kadar çakırkeyif oluyordu genelde. Yurt babasının hesaplarına güvenemeyeceği anlamına mı geliyordu bu? Diyelim ki

başını derde sokmadı ve her şeyi doğru yaptı – son seviye Larva olmaktan çıkıp en yüksek seviye As olması ne kadar sürerdi? “Her şey kusursuz ilerlerse?”

“Kusursuz ilerleme için çok geç, şimdiden puan kaybettin,” diye hatırlattı Desmond ona.

Sorun şu ki, beladan kaçsanız bile bela elini uzatıp sizi yakalayabiliyordu. Başka bir öğrenci bir zayıflığın kokusunu alıp kavga çıkarabilirdi, görevlilerden biri gülümsemenizden hoşlanmayıp dişlerinizi kırabilirdi. En başta buraya düşmenize neden olan türde bir talihsizlik yumağının ortasında bulabilirdiniz kendinizi. Elwood kararını verdi: Haziran geldiğinde puan merdivenini tırmanarak bu çukurdan çıkmış olacaktı, yani Nickel’de yargıcın belirlediği süreden dört ay daha kısa kalacaktı. Rahatlatıcı bir düşünceydi bu; zamanı okul takvimine göre ölçmeye alışkındı, dolayısıyla haziranda mezun olursa Nickel yüzünden sadece bir yıl kaybetmiş olacaktı. Gelecek yıl bu zamanlar son senesini bitirmek için Lincoln Lisesi’ne dönecek, Bay Hill’in desteğiyle yeniden Marvin Griggs’e yazılacaktı. Üniversite için biriktirdiği parayı avukata harcamışlardı ama Elwood gelecek yaz fazladan çalışırsa planda değişiklik yapmasına gerek kalmayacaktı.

Bir tarih belirlemişti, sırada eylem planı vardı. Hastaneden çıktığı o ilk günlerde, Turner’ın öğüdünü hareketteki kahramanlarından öğrendikleriyle birleştirene kadar kendini çok kötü hissetti. İzleyecek, düşünecek, planlayacaktı. Dünya çetelerle dolu olabilirdi fakat Elwood onların arasından yürüyerek geçecekti. Küfürler edebilir, tükürebilir, ona vurabilirlerdi ama o, diğer tarafa ulaşmayı başaracaktı. Kanlar içinde ve yorgun olacaktı ama diğer tarafa ulaşacaktı.

Bekledi ama Lonnie ve Siyah Mike’tan bir misilleme gelmedi. Bir keresinde Griff kalçasını savurarak Elwood’u merdivenlerden aşağı

itti ama bunun haricinde onu görmezden geldiler. Savunmaya çalıştığı çocuk, Corey de ona bir kere göz kırptı. Herkes sıradaki olası Nickel felaketine hazırlanıyordu.

Bir çarşamba günü kahvaltıdan sonra yurt görevlisi Carter, Elwood'a yeni görevi için ambara gitmesini emretti. Turner onu orada bekliyordu, yanında uzun boylu, hippiler gibi kambur duran, yağlı sarı saçlı genç bir beyaz vardı. Elwood farklı binaların gölgesinde sigara içerken görmüştü onu. Adı Harper'dı ve personel kayıtlarına göre Kamu Hizmetleri bölümünde çalışıyordu. Bir süre Elwood'u inceleyen Harper, sonunda, "Tamam, gelsin," dedi. Ambarın kayan kapısını kapadı, sürgüledi ve gri bir minibüsün ön koltuğuna oturdular. Diğer okul araçlarının aksine, bu aracın yanına Nickel'in adı yazılmamıştı.

Elwood ikisinin arasına oturdu. "Gidiyoruz," diyen Turner camını indirdi. "Harper bana Smitty'nin yerine kimi alacağımızı sorunca senin adını verdim. Ona buradaki ahmaklardan biri olmadığını söyledim."

Smitty, Roosevelt yatakhanesindeki yaşça daha büyük çocuklardan biriydi. As mertebesine ulaşmış ve önceki hafta mezun olmuştu, gerçi Elwood onun için *mezun oldu* demenin aptalca olduğu görüşündeydi. Çocuğun okuma yazma bilmediği her halinden belliydi.

Harper, "Çeneni kapamayı becerebileceğini söyledi, bu işin koşullarından biri budur," dedi. Okul arazisinden çıktılar.

Elwood ve Turner hastaneden beri sık sık birlikte vakit geçiriyor, akşamüstleri Cleveland dinlenme odasında satranç oynayarak veya Desmond'la ya da başka sakin mizaçlı çocuklarla masa tenisi oynayarak zaman öldürüyorlardı. Turner genellikle bir şeyler arar gibi bir odaya girer, sonra şakalaşmaya başlar ve oraya neden geldiğini unuturdu. Satrançta Elwood'dan daha iyiydi, şakaları

Desmond'dan daha komikti ve Jaimie'nin aksine bir belirip bir kaybolmuyordu. Elwood onun Kamu Hizmetleri bölümünde görevlendirildiğini biliyordu ama soru sorduğu zaman Turner ağzı sıkı davranıyordu: "Bazı şeyleri taşıyor, gitmeleri gereken yere ulaştıklarından emin oluyoruz."

"O da ne de-de-demek oluyor lan?" dedi Jaimie. Doğuştan ağzı bozuk tiplerden değildi, arada bir kekelemesi küfürlerinin etkisini daha da azaltıyordu ama Nickel'de edinebileceği kötü huylar arasında küfürbazlık kötünün iyisi seçeneklerden sayılırdı.

"Kamu Hizmetleri demek oluyor," dedi Elwood.

Elwood için Kamu Hizmetleri, otostop çekerek üniversiteye gitmemiş gibi yapmaktı – birkaç saatliğine Nickel'den çıkmak. Gelişinden beri özgür dünyaya yaptığı ilk yolculuktu bu. Özgür dünya hapishane jargonuydu ama ıslahevine de uğramıştı çünkü mantıklıydı; terimi talihsiz babasından veya amcasından duyan bir çocuk da getirmiş olabilirdi, Nickel'de kullanılan okulla ilgili terimlere rağmen gözetimindeki çocuklar hakkında gerçekte ne hissettiğini açık eden bir okul görevlisi de.

Elwood'un ciğerlerine dolan hava serindi, araba camının arkasındaki her şey de göz alıcı, yenilenmiş. "Bu mu yoksa bu mu, hangisi?" diye sorardı göz doktoru muayene sırasında, farklı güçte iki mercek arasında seçim yapmasını isterken. Elwood çevrede dolaşıp dünyanın yalnızca küçük bir bölümünü görmeye alışmanın ne kadar hayret verici olduğunu düşünmüştü hep. Gerçek dünyanın yalnızca küçücük bir bölümünü gördüğünüzü bilmeden. *Bu mu yoksa bu mu, hangisi?* Kesinlikle *buydu,* minibüsün hızla önünden geçtiği her şeyin ani görkemi, hatta dar cepheli, yıkık dökük ahşap evler ve hüzünlü beton binalar, bahçelere terk edilmiş hurda arabalar. Paslanmış bir tabeladaki vişne suyu reklamını görünce hayatında hiç bu kadar susamamış olduğunu fark etti.

Harper, Elwood'un halindeki değişimi fark etmişti. Gözetmen, "Dışarıda olmak hoşuna gitti," dedi ve Turner'la gülüştüler. Harper radyoyu açtı. Elvis şarkı söylüyordu. Direksiyona hafifçe vurarak tempo tutmaya başladı.

Harper beklenmedik karakterde bir Nickel çalışanıydı. "Bir beyaz için fena sayılmaz," diyordu Turner onun hakkında. Neredeyse okul arazisinde doğmuştu, yönetim binasında sekreter olarak çalışan teyzesi büyütmüştü onu. Sayısız öğleden sonrayı okul bahçesinde beyaz öğrenciler arasında maskot gibi dolaşarak geçirmiş, yeterince büyüdüğünde de işlerin ucundan tutmaya başlamıştı. Fırça tutmayı öğrendiği günden beri her yıl Noel sergisinde ren geyiklerini boyuyordu. Artık yirmi yaşındaydı ve Nickel'de tam zamanlı çalışıyordu. "Teyzem geçinmesi kolay biri olduğumu söyler," dedi çocuklara bir gün, bir mağazanın önünde vakit öldürürken. "Öyleyim sanırım. Siz çocuklarla birlikte büyüdüm, beyazlar ve siyahlarla. Tıpkı benim gibisiniz, sadece şansınız yaver gitmemiş, biliyorum."

İtfaiye müdürünün evine gitmeden önce Eleanor kasabasında dört yere daha uğradılar. İlki JOHN LOKANTASI'ydı, paslı tabeladaki ilk sözcüğün kesme işareti ve –un eki düşmüş olmalıydı. Ara sokaklardan birine park ettiklerinde Elwood minibüsün yükünü iyice inceleme fırsatı buldu; karton kutular ve kasalar dolusu Nickel mutfak erzağı. Konserve bezelye, konserve şeftali, elma püresi, fasulye konservesi, salça. Bu hafta Florida eyaleti tarafından gönderilen sevkiyatın bir bölümü.

Harper bir sigara yaktı, kulağını transistörlü radyosuna yaklaştırdı, bugün maç vardı. Turner fasulye konservelerini ve soğan çuvallarını Elwood'a verdi, bunları birlikte restoranın arka kapısına taşıdılar.

"Şeker pekmezini unutmayın," diye seslendi Harper.

İşleri bitince restoran sahibi ortaya çıktı –önlüğü koyu renkli lekelerden görünmez olmuş şişman bir *redneck*[3]– ve Harper'ın sırtına pat pat vurdu. Harper'a bir zarf uzatıp ailesini sordu.

"Lucille Teyze'yi bilirsin," dedi Harper. "Dinlenmesi gerek ama bir dakika yerinde durmuyor."

Sonraki iki durak da restoranlardı; bir barbekü tezgâhı ve et yanında servis edilen birkaç çeşit yemekten birini seçebileceğiniz bir güney restoranı. Sonra konserve sebzeleri Top Shop Marketi'ne taşıdılar. Harper nakit para dolu zarfları ikiye katlıyor, üzerlerine paket lastiği geçirip sıradaki hedefe doğru yola çıkmadan önce onları torpido gözüne atıyordu.

Turner işin ne olduğunu kendi kendine anlamasına izin verdi. Harper, Elwood'un bu yeni görevini iç rahatlığıyla yapacağından emin olmak istiyordu. "Şaşırmış görünmüyorsun," dedi genç beyaz adam.

"Yiyeceklerin bir yerden çıkacağı belliydi," diye karşılık verdi Elwood.

"Nasıl oluyor dersen," dedi Harper. "Spencer bana nereye gideceğimi söylüyor, o da Müdür Hardee'ye hesap veriyor." Harper biraz daha rock and roll dinleyip radyoyu karıştırdı, yeniden Elvis'in sesi duyuldu. Her yerdeydi Elvis. "Eskiden daha da betermiş," dedi Harper, "teyzemin anlattığına göre. Ama eyalet duruma el koymuş, artık güney kampüsünün erzak deposuna dokunamıyoruz." Yani yalnızca siyah öğrencilerin erzağını çalıyorlardı. "Nickel'i eskiden yöneten bir herif vardı, adı Roberts'tı. Yapabilse soluduğunuz havayı bile satardı. İşte o tam bir sahtekârdı!"

"Tuvalet temizlemekten iyidir," dedi Turner. "Çim biçmekten de iyidir, bana sorarsan."

---

[3] ABD'nin güney eyaletlerinin kırsal bölgelerinde yaşayan eğitimsiz mavi yakalılar için kullanılan aşağılayıcı terim. (ç.n.)

Dışarıda olmak güzeldi, Elwood da bu konuda hemfikirdi. Sonraki aylar boyunca üç kişilik ekiple teslimatlara devam eden Elwood, Florida'nın Eleanor kasabasını köşe bucak tanıdı. Harper servis girişlerine park ettiğinden ana caddenin arkasındaki sokakları ezberledi. Bazen defter ve kalem taşıdılar, bazen ilaç ve bandaj ama çoğunlukla yiyecek. Şükran günü hindileri, Noel jambonları restoran aşçılarına teslim edildi, ilkokulun müdür yardımcısı bir kutu silgiyi açıp içindekileri tek tek saydı. Elwood çocuklara neden diş macunu verilmediğini merak etmişti ama artık nedenini biliyordu. Ucuz ürün satan Fisher's Eczanesi'nin arkasına park ettiler ve kasaba doktorunu telefonla aradılar. Bir süre sonra kaçak tavırlarla şoför penceresine sokuldu adam. Bazen çıkmaz bir sokağın ucundaki üç katlı yeşil evin önünde duruyorlardı ve kolsuz yelekler giyen, kelli felli, belediye meclisi üyesine benzeyen bir adam Harper'a kalın bir zarf veriyordu. Harper adamın hikâyesini bilmiyordu ama nazik tavırları ve gıcır gıcır nakit parası olduğunu, bir de Florida takımlarından konuşmayı sevdiğini söylüyordu.

Bu mu yoksa bu mu, hangisi? Okul arazisinden her ayrılışında yeni bir mercek aracılığıyla görmeye başlıyordu dünyayı.

Bir gün, minibüsün arkası boşaldığında Elwood doğruca Nickel'e döneceklerini sandı ama onun yerine ona Tallahassee'nin beyazların yaşadığı güzel kesimlerini anımsatan temiz, sessiz bir sokağa girdiler. Engebeli bir yeşillik denizinin ortasında yüzen büyük beyaz bir evin önünde durdular. Çatıya dikilmiş bayrak direğindeki Amerikan bayrağı iç geçiriyordu. Minibüsten indiler ve arkasına yeniden bakınca kanvas örtünün altına gizlenmiş boya malzemelerini gördüler.

"Bayan Davis," dedi Harper, başını eğerek.

Saçları kabartılıp tepesinde topuz yapılmış beyaz bir hanım evin verandasından onlara el salladı. "Ne kadar heyecanlı," dedi.

Elwood kadınla göz teması kurmadan Harper'ın peşinden evin arka bahçesine yürüdü. Meşe ağaçlarının kıyısına gri, yorgun görünümlü bir çardak kondurulmuştu.

"Bu mu?" diye sordu Harper.

"Büyükbabam kırk yıl önce inşa etmiş," dedi Bayan Davis. "Conrad bana orada evlenme teklif etti." Kazayağı desenli sarı bir elbise giymiş, Jackie Kennedy gibi koyu renk bir güneş gözlüğü takmıştı. Omzunda incecik yeşil bir böcek görünce onu bir fiskede üstünden uzaklaştırdı ve yeniden gülümsedi.

Çardağın boyanması gerekiyordu. Bayan Davis, Harper'a bir süpürge verdi, Harper süpürgeyi Elwood'a uzattı ve Elwood taban döşemesini süpürürken Turner minibüsten boyaları almaya gitti.

"Bize yardıma gelmeniz çok hoş, çocuklar," dedi Bayan Davis onlara, eve dönmeden önce.

"Saat üç gibi gelirim," dedi Harper. Sonra o da ortadan kayboldu.

Turner, Harper'ın Maple'da bir kız arkadaşı olduğunu söyledi. Kocası fabrikalardan birinde uzun vardiyalar boyunca çalışıyordu.

"Boya mı yapacağız?" dedi Elwood.

"Evet dostum."

"Bizi burada mı bırakacak?"

"Evet. Bay Davis itfaiye müdürü. Bizi sık sık buraya getirtir, ufak tefek işler yaptırır. Smitty ve ben üst katın odalarını boyamıştık." Elwood'un duvarları görüp takdir etmesi mümkünmüş gibi çatı katı pencerelerini işaret etti. "Okul yönetim kurulundakilerin hepsi bizi çalıştırır. Bazen boktan işler yaptırırlar ama burada, dışarıda olmayı okuldaki işlerin hepsine yeğlerim ben."

Elwood için de aynısı geçerliydi. Nemli bir kasım günüydü, böceklerin ve kuşların, özgür dünya seslerinin keyfini çıkardı. Onların çiftleşme çağrılarına ve uyarılarına Turner'ın ıslığı da eklendi çok geçmeden – bir Chuck Berry şarkısı tutturmuştu,

Elwood yanılmıyorsa eğer. Boyanın markası Dixie,[4] rengin adı Dixie Beyazı'ydı.

Elwood en son Bayan Lamont'un evinin müştemilatını boyamıştı ve bu iş için büyükannesi onun adına on sent almıştı. Turner gülerek Elwood'a eski günlerde okulun Eleanor'daki büyükbaşların işlerini yapmaları için öğrencileri sürekli kasabaya gönderdiğini anlattı. Harper'a göre, bazen bu boya işi gibi bedavaya birilerine iyilik yapıyor ama çoğu zaman para karşılığında çalışıyorlardı ve okul, tıpkı yetiştirilen ürünlerden, matbaadan ve tuğlalardan elde edilen gelir gibi, "bakım masrafı" adı altında bu paraya da el koyuyordu. Daha da eskiden durum çok daha vahimdi. "Mezun olduğunda ailenin yanına dönemiyordun, şartlı tahliye ediliyordun ve seni bir maymun gibi bu kasabadaki insanlara satıyorlardı. Köle gibi çalışıyor, bodrumlarda yaşıyordun, öyle şeyler işte. Seni dövüyor, tekmeliyor, boktan şeyler yediriyorlardı."

"Şimdi yediklerimiz gibi yani?"

"Yok yahu. Çok daha beteri. Borcunu ödeyene kadar çalışmak zorunda kalıyordun," dedi Turner. "Ancak o zaman salıveriyorlardı seni."

"Neyin borcunu ödüyordun?"

Turner cevap veremedi. "Öyle düşünmemiştim hiç," dedi. Elwood'un kolunu tuttu. "Acele etmesen daha iyi olur," dedi. "Doğru hesaplarsak bu işi üç güne yayabiliriz. Bayan Davis bize limonata da ikram eder."

Bronz bir tepsi üzerinde gelen iki bardak limonata enfesti gerçekten.

---

[4] ABD'nin güneyindeki, İç Savaş sırasında Konfederasyonu oluşturan on bir eyalete verilen isim. (ç.n.)

Parmaklıkları ve kafesli duvarları bitirdiler. Elwood yeni bir Dixie Beyazı kutusunu alıp iyice sallayarak güç bela açtı ve boyayı karıştırdı. O, nasıl yakalanıp Nickel'e gönderildiğini Turner'a anlatmıştı –"Of, şans senden yana değilmiş,"– ama Turner eski hayatından hiç söz etmiyordu. Bir yıl kadar dışarıda kaldıktan sonra okula ikinci gelişiydi bu. Belki nasıl geri getirildiğini sormak en iyisiydi. Nickel anaforu her şeyi içine çektiğinden arkadaşının geçmişi de bir şekilde hikâyeye dahil olabilirdi.

Turner, Elwood'un sorusunu duyunca yere oturdu. "Lobut dizici nedir biliyor musun?"

"Bowling salonlarında olur," dedi Elwood.

"Tampa'da, Holiday'de bir bowling salonunda lobut diziyordum," dedi Turner. "Çoğu yerde bu işi makineler yapar ama Bay Garfield hâlâ direniyordu; lobutçu çocukların sürat koşucuları gibi kulvarın sonuna çömelip beklemesini görmekten hoşlanıyordu. Veya av köpekleri gibi. Fena bir iş değildi. Her atıştan sonra lobutları topluyor, sonraki atış için diziyorduk. Bay Garfield, Everett'ların arkadaşıydı, ben onların yanında kalıyordum. Eyalet, Everett'lara çocuklara bakmaları için para veriyordu. Az para ha, çok değil. O evde sürekli benim gibi evden kaçmış çocuklar kalıyor, bunların biri geliyor biri gidiyordu.

"Dediğim gibi, iş fena değildi. Perşembe gecesi salon siyahlara ayrılıyordu, her yerden insan geliyordu, farklı siyah bowling ligleri toplanıyordu ve iyi zaman geçiriyorduk ama genelde müşterilerin çoğu Tampa'lı *redneck*'lerdi. Bazıları kötü, bazıları biraz daha az kötüydü beyazların. Ben oldukça hızlıydım ve çalışırken kolayca gülümsüyordum çünkü ne yapıyor olursam olayım aklım başka yerdeydi. Müşteriler beni seviyor, bol bahşiş veriyordu. Müdavimlerden bazılarını tanıyordum. Yakından tanımıyordum ama her hafta görüyordum onları. Öyle işte. Onlarla şakalaşmaya

başladım... Tanıdığım biriyse kötü bir atış yaptığında espri yapar, topu boşa attığında yüzümü şekilden şekle sokardım. Buna alışmıştım, müdavimlerle şakalaşmaya yani, bahşişlerden de memnundum.

"Mutfakta çalışan yaşlıca bir adam vardı, adı Lou'ydu. Görmüş geçirmiş tiplerdendi, bilirsin. Biz lobutçu çocuklarla pek konuşmaz, burger pişirirdi. Pek arkadaş canlısı olmadığından fazla sohbet etmezdik. Bir gece mola verip sigara içmek için mutfağa gittim, ızgaranın yanına geçtim. O da oradaydı. Yağlı önlüğüyle. Sıcak bir akşamdı. Beni baştan aşağı süzdü. Sonra şöyle dedi: 'Dışarıda yaptığın şovları görüyorum, zenci. Neden bu beyazlar için şaklabanlık ediyorsun? Sana kendine saygı duymayı öğreten olmadı mı?'

"İki lobut toplayıcı daha vardı yanımızda. Bana söylenenleri duyunca *vaaay,* dediler. Yüzüm kıpkırmızı oldu, o yaşlı sersemi yumruklayacaktım az kalsın... Beni tanımıyordu. Hakkımda hiçbir şey bilmiyordu. Ona baktım, yerinden kımıldamadı. Sardığı sigarayı içiyordu ve bir şey yapmayacağımı biliyordu. Söylediklerinde haklıydı.

"Sonraki vardiyamda, bilmiyorum, daha farklı şeyler yapmaya başladım. Onlarla şakalaşmak yerine ters davrandım. Topu boşa attıklarında veya çizgiye bastıklarında yüzümde dostane bir ifade belirmedi. Oyunun değiştiğini fark ettiklerini bakışlarından anladım. Belki önceden aynı taraftaymış ve eşitmiş gibi yapıyorduk ama artık öyle değildi.

"Gece boyunca kahrolası bir beyaz herifle alay etmiştim. Eşek gibi anıran bir mankafaydı. Sıra ona geldi ve kötü bir atış yaptı. Ben Bugs Bunny gibi, "Aman ne felaket," dedim ve sabrı taştı – kulvar boyunca koşarak üzerime atıldı. Beni kovalamaya başladı. Kulvardan kulvara atlayıp herkesin oyununu bozdum, toplardan

kaçtım, sonunda arkadaşları onu yakalayıp zapt etti. Salona sürekli geldiklerini, Bay Garfield'in işini zorlaştırmaya çalışmadıklarını söylediler. Beni tanıyorlardı veya tuhaf davranmaya başlayana kadar tanıdıklarını sanıyorlardı. Arkadaşlarını alıp sakinleştirdiler, çekip gittiler."

Turner hikâyesini gülerek anlatmıştı. Son bölüme kadar. Gözlerini kısarak küçük bir şeyi görmeye çalışır gibi çardağın zeminine baktı. "Sonra her şey bitti," dedi, kulağındaki çentiği kaşıyarak. "Sonraki hafta o adamın arabasını otoparkta görünce ön camından içeri kocaman bir beton parçası attım, polisler de beni yakaladı."

Harper bir saat gecikmişti. Çocuklar şikâyetçi değildi bu durumdan. Nickel'de geçirilecek boş zaman veya dışarıdaki dünyada çalışmak arasında seçim yapmak kolaydı. Harper geldiği zaman Elwood, "Merdiven gerekecek," dedi.

"Peki," dedi Harper.

Arabaya binip motoru çalıştırdıkları zaman Bayan Davis onlara verandadan el salladı.

"Kız arkadaşın nasıl Harper?" diye sordu Turner.

Harper gömleğinin eteğini pantolonuna sokuşturdu. "Tam iyi vakit geçirmeye başlayacakken son görüşmenizden beri akıllarında olan bir şeyi ortaya atıveriyorlar," dedi.

"Bilmez miyim?" diyen Turner uzanıp Harper'ın sigaralarından bir tane aldı.

Elwood dışarıdaki dünyada gördüğü her şeyi daha sonra yeniden düşünmek için zihninde biriktiriyordu. Şeylerin neye benzediğini, nasıl koktuğunu ve başka yönlerini ezberliyordu. İki gün sonra Harper ona artık Kamu Hizmetleri ekibine katıldığını söyledi. Beyaz adamlar Elwood'un çalışkanlığını hep fark ederdi zaten. Bu haber moralini düzeltti. Nickel'e her dönüşlerinde, dışarıda olup biteni bir kompozisyon defterine not ediyordu. Tarihi. Teslimat yaptıkları

kişinin veya kurumun adını. Bazı adları öğrenmesi uzun zaman aldı ama Elwood hep sabırlı ve ayrıntıcı biri olmuştu.

9

Zayıflıklarını gözleyen ve onlara oynayan acınası bir zorba olmasına rağmen çocuklar Griff'i tutuyorlardı. Bir zayıflık bulamadığı zaman uydururdu, örneğin çarpık bacaklı değilse bile içlerinden birine, "çarpık bacaklı bok," diyebilirdi. Onlara çelme takıp paldır küldür düşmelerine güler, başına bir iş gelmeyeceğinden emin olduğunda çocukları tokatlardı. Onları karanlık odalara sürükleyip korkuturdu. At gibi kokardı ve anneleriyle alay ederdi; öğrencilerin çoğunun annesiz olduğu düşünüldüğünde epey alçakçaydı bu. Tatlılarını sık sık yürütür, pişmiş kelle gibi sırıtarak onları tepsilerinden alıverirdi ve söz konusu tatlılar harika şeyler olmasa da önemli olan prensiplerdi. Çocuklar Griff'i tutuyorlardı çünkü her yıl düzenlenen boks maçında Nickel'in siyah yarısını o temsil edecekti ve yılın geri kalanı boyunca ne yaparsa yapsın, dövüş günü tek bir siyah bedende hepsini birleştirerek o beyaz çocuğu nakavt edecekti.

Ondan önce birkaç dişini tükürürse ne âlâ.

Siyah çocuklar on beş yıldır Nickel'in boks şampiyonluğunu ellerinde tutuyorlardı. Okulda eskiden beri çalışanlar son beyaz şampiyonu hatırlıyor ve ondan hâlâ övgüyle söz ediyorlardı; eski günlerle ilgili başka şeyleriyse daha nadir konuşuyorlardı. Terry "Doc" Burns demir yumruklu iyi bir çocuktu ve komşunun tavuklarını boğduğu için Suwanee İlçesi'nin küflü bir köşesinden alınıp Nickel'e gönderilmişti. Tam sayı vermek gerekirse yirmi bir tavuğu telef etmişti çünkü onları boğazlamasa tavuklar, "onun işini bitireceklerdi."

Acı, eğimli bir çatıdan akan yağmur gibi yuvarlanıp giderdi çocuğun üstünden. Doc Burns özgür dünyaya döndükten sonra final dövüşüne çıkan beyaz çocuklar önemsiz rakiplerdi, öyle beceriksizdiler ki eski şampiyon hakkında anlatılan abartılı hikâyeler zamanla iyice çığrından çıktı: Doc Burns'ün kolları doğaüstü mesafelere uzanıyordu, yorulmak bilmiyordu, efsanevi kombinasyonlarıyla her rakibi ezip geçiyor, camları titretiyordu. Aslında Doc Burns hayatı boyunca ailesinden ve yabancılardan öyle çok dayak yemiş ve kötü muameleye maruz kalmıştı ki Nickel'e geldiğinde tüm cezalar ona hafif gelmişti.

Griff'in boks takımındaki ilk dönemiydi bu. Nickel'e şubat ayında, önceki şampiyon Axel Parks'ın mezun oluşundan hemen sonra gelmişti. Axel'ın dövüş sezonundan önce mezun olması gerekirdi ama Roosevelt'in yurt görevlileri unvanını korumak için okulda kalmasını sağlamışlardı. Yemekhaneden elma çaldığı iddiası yeniden Larva seviyesine gerilemesini ve maç için müsait olmasını garantilemişti. Yerleşkedeki en zalim kardeş olduğu kısa sürede anlaşılan Griff, Axel'in doğal halefi oluvermişti. Griff, ring dışında zayıf çocukları, arkadaşsız çocukları ve ağlamaklı çocukları dehşete düşürmeyi hobi edinmişti. Ringe girince kurbanı avlanmakla vakit kaybetmesin diye hemen onun önüne dikilirdi. Elektrikli tost makinesi veya otomatik çamaşır makinesi gibi boks da hayatı kolaylaştıran modern bir gelişmeydi.

Siyah takımın koçu Max David adlı bir Mississippi'liydi ve okul garajında çalışıyordu. Kısa süre yarı orta sıklet maçları yaptığı dönemde öğrendiklerini paylaştığı için yıl sonunda ödeme alıyordu. Max David, her zamanki söylevini yaz başında tekrarladı Griff'e. "İlk dövüşümde gözüm şaşı oldu," dedi, "veda maçımda gözlerim yeniden düzeldi, o yüzden bu sporun seni daha iyi hale getirmek için önce yıkacağını söylediğimde güven bana, gerçek bu çünkü." Griff

gülümsedi ve sonbahar boyunca rakiplerini amansız bir kaçınılmazlıkla unufak ederek hüngür hüngür ağlattı. Zarif değildi, teknik dövüşmüyordu. Güçlü bir şiddet enstrümanıydı ve bu kadarı yeterli oluyordu.

Öğrencilerin Nickel'de genellikle ne kadar kaldığı –görevlilerin sabotajları hariç– düşünüldüğünde, çoğu öğrenci yalnızca bir veya iki dövüş sezonuna şahit olabiliyordu. Şampiyona maçı yaklaşırken, Larva olanlara aralık ayında yapılacak maçların önemini anlatmak gerekiyordu; ön elemeler yatakhanelerde yapılırdı, sonra yatakhane şampiyonuyla diğer iki yatakhanenin şampiyonları kapışırdı ve sonunda en iyi siyah dövüşçüyle beyazların ortaya attığı mankafanın maçı gelirdi. Şampiyonluk, çocukların Nickel'de adaletle tek karşılaşmasıydı.

Dövüşün teskin eden bir yanı vardı, günlük aşağılanmaları daha kolay atlatmalarını sağlıyordu. Trevor Nickel, şampiyona maçlarını 1946'da, reform yetkisiyle Florida Endüstri Erkek Okulu'nun müdürü oluşundan kısa süre sonra başlatmıştı. Nickel daha önce okul yönetmemişti, ziraat altyapısından geliyordu. Fakat ahlaki gelişim, çalışmanın değeri ve yardıma gereksinim duyan genç ruhların tabiatıyla ilgili doğaçlama söylevleriyle Klan toplantılarında göz doldurmuştu. Fırsat çıktığında, doğru insanlar onun bu konudaki tutkusunu hatırlamıştı. Okulda geçirdiği ilk Noel'de, yaptığı iyileştirme çalışmalarına şahit olma şansını verdi herkese. Boyanması gereken her yüzey yeni bir kat boyaya kavuştu, karanlık hücreler kısa süre için daha masum amaçlarla kullanıldı ve dayak seansları arazinin ortasındaki küçük beyaz binaya alındı. Eleanor'un iyi kalpli sakinleri sanayi tipi fanı görseler akıllarına birkaç soru gelebilirdi fakat o yapı turun bir parçası değildi.

Nickel uzun zamandır boks meraklısıydı, bu sporun Olimpiyatlara dahil edilmesi için lobi faaliyetleri yürüten bir grubun lideriydi. Boks

okulda hep popülerdi, çocukların çoğu kavga seyretmeye meraklıydı ama yeni okul müdürü bu sporun konumunu yükseltmeyi görev edindi. Müdürlerin çekinmeden el atabildiği kolay bir hedef olan atletizm bütçesi nizami ekipman almak ve koçluk yapan görevlilerin zahmetini karşılamak için yeniden düzenlendi. Nickel bedenen formda olmayı önemseyen biriydi. Formunun zirvesindeki bir insan numunesinin mucizesine hararetle inanıyor, fiziksel eğitimlerinin ilerleyişini teftiş etmek için duş alan çocukları her fırsatta seyrediyordu.

"Müdür mü?" diye sordu Elwood, Turner ona hikâyenin bu son bölümünü anlattığında.

"Dr. Campbell o numarayı kimden kaptı sence?" dedi Turner. Trevor Nickel artık yoktu ama okul psikologu Dr. Campbell'ın flörtlerini seçmek için beyaz çocukların duşlarının çevresinde dolaştığı bilinen bir şeydi. "Bu pis sapıklar birleşip kulüp kurmuş."

Elwood ve Turner bir akşamüstü spor salonunun tribünlerinde vakit geçiriyorlardı. Griff'le antrenman yapan çocuk Cherry adlı bir melezdi ve boksa pedagojik eğitim amacıyla başlamıştı; başkalarına beyaz annesi hakkında nasıl konuşulmayacağını öğretmek için. Hızlı ve kıvraktı ama Griff onu güzelce benzetti.

Aralık ayının o ilk günlerinde, Griff'in antrenmanlarını izlemek Cleveland'ın en sevdiği meşguliyetlerden biriydi. Siyah yatakhanelerinden gelen çocukların yanında, tepenin aşağısından beyaz gözcüler de son durumu öğrenmeye geliyordu. İşçi Bayramı'ndan beri mutfaktaki vardiyasından azat edilen Griff gerçek bir şovmendi. Max onu tuhaf bir çiğ yumurta ve yulaf diyetiyle besliyor, içinde keçi sütü olduğunu iddia ettiği bir sürahiyi buzdolabında saklıyordu. Koçu bu karışımı önüne getirdiğinde Griff teatral tavırlarla hepsini yutuyor, intikam için ağır boks torbasının canını çıkarıyordu.

Turner, iki yıl önce, Nickel'deki ilk döneminde Axel'in maçlarını izlemişti. Ayakları yavaş olsa da eski bir taş köprü gibi sağlam ve sabitti Axel; göklerden gelen her şeye dayanabiliyordu. Griff'in samimiyetsizliğinin aksine, Axel küçük çocuklara nazik davranır, onları korurdu. "Şimdi nerededir acaba?" dedi Turner. "O zencinin bir gram aklı yoktu. Her neredeyse başına çorap örmekle meşguldür herhalde." Bir Nickel geleneği.

Cherry sendeleyip kıç üstü yere oturdu. Griff ağızlığını tükürüp ulur gibi haykırdı. Siyah Mike ringe girip Griff'in elini Özgürlük Heykeli'nin meşalesi gibi havaya kaldırdı.

"Rakibini alt edebilecek mi sence?" diye sordu Elwood. Griff'in rakibi büyük olasılıkla Koca Chet adlı bir çocuk olacaktı. Koca Chet Bataklık yöresinden gelen bir yaratığı andırıyordu.

"Şu kollara bak arkadaş," dedi Turner. "Piston bunlar. Veya füme domuz budu."

Boks maçından sonra iki çulluk eldivenlerini çıkarırken harcanmamış enerjisiyle titreyen Griff'i görenlerin bu devin kaybedebileceğini hayal etmesi zordu. Bu yüzden, iki gün sonra Spencer'ın Griff'e maçı kaybetmesini emrettiğini duyunca, Turner şaşkınlıkla doğrulup oturdu.

Deponun çatı katında, endüstriyel temizlik tozu kolileri arasına kurduğu gizli yerde uyuyordu Turner. Harper'la birlikte çalıştığını bildiklerinden, tek başına büyük depo binasına girdiği zaman görevliler onu rahatsız etmiyordu, yani Turner'ın kapağı atıp gizlenebileceği bir köşesi vardı. Burada gözetmen de yoktu öğrenci de – yalnızca o, bir yastık, bir asker battaniyesi ve Harper'ın transistörlü radyosu. Haftada birkaç saati orada geçiriyordu. Serserilik ettiği, kimseyle tanışmak istemediği, kimsenin de onunla ilgilenmediği günlerdeki gibi. Kendini köksüz hissettiği, eski bir

gazete parçası gibi sokaklarda yuvarlandığı böyle dönemler geçirmişti. Çatı arası onu o günlere götürüyordu.

Depo kapısının açılıp kapandığını duyunca uyandı. Derken Griff'in eşek anırmasını andıran sesini duydu: "Konu nedir Bay Spencer, efendim?"

"İdmanlar nasıl gidiyor, Griff? Bizim Max senin doğuştan boksör olduğunu söylüyor."

Turner kaşlarını çattı. Bir beyaz adam size kendiniz hakkında sorular soruyorsa haksızlığa uğrayacaksınız demekti. Griff öyle aptaldı ki neler olduğunu anlamıyordu. Derste elinde kaç parmak olduğunu bilmiyormuş gibi ikiyle üçü bile toplayamamıştı. Birkaç gözüpek çocuk ona gülüp alay edince sonraki hafta boyunca onları teker teker yakalayıp kafalarını klozete sokmuştu.

Turner'ın öngörüsü doğru çıktı: Griff gizli buluşmanın nedenini anlayamamıştı bile. Spencer dövüşün önemini, Aralık maçı geleneğinin tarihçesini anlatıp duruyordu. Sonunda talebini ima etti: Sportmenlik bazen diğer takımın kazanmasına izin vermek demekti. Sonra derdini söz sanatlarıyla anlatmaya çalıştı: Bir ağaç dalı bazen kırılmamak için esnemeliydi. Kadercilikten dem vurdu: Bazen, ne kadar uğraşırsan uğraş, işler istediğin gibi gitmezdi. Ama Griff fazla kalın kafalıydı. *Evet, efendim... Herhalde öyledir, Bay Spencer... Evet, haklısınız efendim.* Sonunda müdür Griff'e üçüncü raundda kendini yere atmasını söyledi, aksi takdirde onu arka kapıdan dışarı çıkaracaktı.

"Evet efendim, Bay Spencer," dedi Griff. Turner çatı arasında gizlendiği yerden onun yüzünü göremiyordu, bu yüzden ne istendiğini anlayıp anlamadığını bilemedi. Yumrukları kaya, kafası taş gibiydi bu çocuğun.

Spencer devam etti: “Onu yenebileceğini biliyorsun. Bununla yetinebilirsin.” Boğazını temizledi ve “Haydi gel şimdi,” dedi, yolunu kaybetmiş bir kuzuyu yönlendirir gibi. Turner yeniden yalnız kaldı.

“Ne iş ama değil mi?” dedi. O ve Elwood, Eleanor’dan yeni dönmüş, Cleveland’ın giriş kapısının basamaklarında oturuyorlardı. Günışığı zayıftı, kış eski bir kabın kapağı gibi inmeye başlamıştı. Turner’ın duyduklarını anlatabileceği tek kişi Elwood’du. Geri kalan mankafalar kesin boşboğazlık ederdi ve birilerinin kafası kırılırdı.

Turner daha önce Ehvood gibi bir çocukla tanışmamıştı. Tallahassee’li çocuk yumuşak görünüyor, iyilik timsali gibi davranıyordu; sinir bozucu bir şekilde her an nutuk çekmeye hazırdı ama Turner’ın aklına *dirençli* sözcüğü geliyordu onu düşündüğü zaman. Gözlüğünü kapıp bir kelebek gibi ayağının altında ezesi geliyordu insanın. Kolejli beyaz çocuklar gibi konuşuyordu, mecbur olmadığı halde kitap okuyordu ve kişisel atom bombasına yakıt yapmak için uranyum arar gibi kitap karıştırıyordu. Yine de dirençliydi işte.

Turner’ın anlattıkları Elwood’u hiç şaşırtmadı. “Organize boks müsabakalarının her aşaması hilelidir,” dedi bilmiş bir tavırla. “Bu konuda gazetelerde çok şey yazıldı.” Marconi’nin dükkânında geçirdiği boş saatlerde taburesine tüneyip okuduklarını anlattı. “İnsanların boks maçı düzenlemesinin tek nedeni bahis oynamak,” dedi.

“Param olsa ben de bahis oynardım,” dedi Turner. “Holiday’de bazen eleme maçları üzerine bahis oynardık. Kazanmışlığım var.”

“İnsanların canı sıkılacak,” dedi Elwood. Griff’in zaferinin bir şenlik havası yaratacağı kesindi fakat çocukların maçın heyecanıyla kurdukları hayaller, beyaz rakibin bağırsaklarının kontrolünü yitirdiği, Müdür Hardee’nin yüzüne kan kustuğu veya beyaz dişlerini “buz

kıracağıyla parçalanmış gibi" havaya püskürttüğü senaryolar bambaşkaydı. Onlara güç veren, canlandıran fanteziler.

"Elbette," dedi Turner. "Ama Spencer seni arka kapıdan çıkaracağını söylüyorsa onu dinlersin."

"Beyaz Saray'a mı götürecek çocuğu?"

"Sana göstereyim," dedi Turner. Akşam yemeğinden önce biraz boş zamanları vardı.

On dakika kadar yürüyüp günün o saatinde kapalı olan çamaşırhaneye ulaştılar. Turner kolunun altındaki kitabın konusunu sorunca, Elwood malikânelerini ve unvanlarını korumak için en büyük kızlarını evlendirmeye çalışan bir İngiliz aile hakkında olduğunu söyledi. Hikâye karmaşık dönemeçlerle ilerliyordu.

"Kızla evlenmek isteyen yok muymuş? Çok mu çirkinmiş?"

"Hoş bir yüzü olduğu yazıyor."

"Vay be."

Çamaşırhaneden sonra yıkık dökük ahırlara geldiler. Yapının tavanı uzun zaman önce çökmüş ve doğa içeri sızmıştı, iskeleti andıran çalılar ve pörsümüş otlar zemini kaplamıştı. Hayaletlere inanmayanlar için haylazlığa uygun bir yerdi ama öğrenciler bu konuda kesin bir karara varamadıkları için ne olur ne olmaz diye yıkıntı halindeki ahırlardan uzak duruyorlardı. Ahır binasının iki yanında gövdelerine demir halkalar takılmış iki meşe ağacı vardı.

"Birini *arka kapıdan çıkarınca* getirdikleri yer burası işte," dedi Turner. "Arada bir siyah bir çocuğu buraya getirip ağaçlara zincirlerlermiş. Kollarını iki yana açarlarmış. Sonra bir at kırbacı alıp onu paramparça ederlermiş."

Elwood yumruklarını sıktı ama sonra kendini topladı. "Beyaz çocukları getirmiyorlar mı?"

“Beyaz Saray karma bir yer. Burası ayrı. Seni arka kapıdan çıkardıklarında hastaneye götürmüyorlar. Kaçtığını söylüyorlar, o kadar.”

“Peki ya aileler?”

“Burada ailesi olan kaç çocuk tanıyorsun? Veya ailesi tarafından umursanan? Herkes senin gibi değil Elwood.” Elwood’un büyükannesi gelip ona yiyecek getirdiğinde Turner onu kıskanıyordu ve arada bir istemeden de olsa bunu belli ediyordu. Şu anki gibi. Elwood’un hayata at gözlüğüyle baktığını düşünüyordu bazen. Yasalar başka bir şeydi – protesto yürüyüşü yapabilir, pankartlarınızı havada sallayabilir, yeterli sayıda beyazı ikna ederseniz bir yasayı değiştirtebilirdiniz. Turner, Tampa’da şık gömlekleri ve kravatlarıyla Woolworths mağazasında oturma eylemi yapan üniversiteli çocukları görmüştü. Turner’ın çalışması gerekiyordu ama onlar protesto eylemi düzenliyorlardı. Başarılı da oldular, mağaza siyahlara açıldı ama Turner’ın orada yemek yiyecek parası zaten yoktu. Yasayı değiştirtebiliyordunuz ama insanları ve birbirlerine davranışlarını etkileyemiyordunuz. Nickel ırkçı bir yerdi – orada çalışanların yarısı hafta sonu Klan kostümlerine bürünüyordu kesin– ama Turner’a göre, burada kötülük ten renginden daha derine uzanıyordu. Spencer’dı kötülük. Spencer, Griff ve çocuklarının buraya gönderilmesine izin veren tüm ebeveynler. İnsanlardı kötülük.

Elwood’a ağaçları bu yüzden göstermişti. Kitaplarda bulamayacağı bir şeyi görmesini istemişti.

Elwood ağaca çakılmış halkalardan birini tutup asıldı. Halka ağacın parçasıymış gibi sağlamdı. Bağlanan kişinin kemiklerini kırar ama besbelli gevşemezdi.

Harper iki gün sonra bahis konusunu da açıklığa kavuşturdu. Terry’nin Barbeküsü’ne birkaç domuz bırakmışlardı. “Teslimat

tamam," dedi Turner, Harper minibüsün kapısını kapattığında. Elleri mezbaha kokuyordu. Turner, Harper'a boks maçını sordu.

"Final maçı belli olunca biraz para yatırırım," dedi Harper. Müdür Nickel'in yönetimindeki günlerde ufak tefek bahis oynanıyordu; sporun saflığını korumak için, vs. Şimdiyse para babaları ve üç ilçede bahis oynamaya meraklı kim varsa katılıyordu. Aslında herkes katılamıyordu, okul çalışanlarından birinin aracılığı şarttı. "Parayı her zaman siyah çocuğa yatırmak lazım, aksi aptallık olur," dedi Harper.

"Boks hileli bir spordur," dedi Elwood.

"Bir taşra papazı kadar sahtekâr," dedi Turner.

"Öyle şey yapmazlar," diye karşılık verdi Harper. Çocukluğu söz konusuydu. O maçları izleyerek, VIP sandalyelerinde patlamış mısırları mideye indirerek büyümüştü. "Bu müsabakalar bir harikadır."

Turner burun kıvırdı ve ıslık çalmaya başladı.

Büyük maç iki geceye bölünmüştü. İlk gece, yerleşkenin beyazları ve siyahları final maçına kimi göndereceklerini belirledi. İki ay önce, spor salonuna antrenman için üç boks ringi kurulmuştu, şimdiyse büyük salonun ortasında tek ring vardı. Dışarıda hava serindi, izleyiciler rutubetli salona doluştu. Kasabanın beyaz erkekleri ringe en yakın katlanan sandalyelere yerleşti, onların arkasına okul görevlileri oturdu, öğrenciler de tribüne dizildi veya dirsek dirseğe yerlere çömeldiler. Okuldaki ırk ayrımı spor salonunda da yeniden gösterdi kendini; beyaz çocuklar salonun güney tarafını, siyahlar kuzeyini doldurdu. Sınırlarda itişip kakışıyorlardı.

Müdür Hardee teşrifatçı rolünü üstlendi. Yönetim binasındaki ofisinden nadiren çıkardı o. Turner onu Cadılar Bayramı'nda Drakula kostümü giyip terli avuçlarına doldurduğu şekerli mısırları

küçük öğrencilere dağıttığı günden beri görmemişti. Hardee kısa boyluydu, takımları üzerine dikilmiş gibi görünürdü, bulut gibi beyaz saçlarla çevrili başının tepesi keldi. Hardee maça karısını da getirmişti, öğrenciler bu yuvarlak hatlı güzelin ziyaretlerini belleyip onu kaçamak bakışlarla takip ederdi; pervasızca gözünü dikip bakanları sıkı bir dayağın beklediği bilinirdi. Eskiden Güney Louisiana güzeliydi kadın veya öyle söyleniyordu. Kâğıt yelpazesiyle boynunu serinletiyordu şimdi.

Hardee'ler okul yönetim kurulu üyeleriyle birlikte ringin hemen önünde oturuyordu. Turner yönetim kurulu üyelerinin çoğunu tanıyordu; bahçelerindeki çimi biçmiş veya mutfaklarına jambon taşımıştı. Pembe boyunlarının keten yakalarından çıktığı en savunmasız yere vurup indirmek lazımdı onları.

Harper, diğer okul görevlileriyle birlikte VIP sırasının arkasında oturuyordu. Diğer okul görevlilerinin yanında hali tavrı daha farklıydı, dalgacı tavrından eser yoktu. Birlikte geçirdikleri öğleden sonralarında da bir yurt görevlisi veya gözetmen çıkıp geldiğinde Turner adamın yüzünün ve duruşunun bir anda değiştiğine şahit olmuştu. Sanki hazırda geçiyor, maskesini çıkarıyor veya bir maske takıyordu.

Hardee kısa bir konuşma yaptı. Yönetim kurulu başkanı –banka müdürü ve Nickel'in eskiden beri destekçisi– Bay Charles Grayson cuma günü altmış yaşına basıyordu. Hardee öğrencilere onun için "İyi ki doğdun" şarkısını söyletti. Bay Grayson ayağa kalkıp başıyla selam verdi, ellerini bir diktatör gibi arkasında kavuşturmuştu.

Önce beyaz yatakhanelerin dövüşçüleri çıktı ringe. Koca Chet iplerin arasından geçip ringin ortasına fırladı. Taraftarları hevesle tezahürata başladı; bir lejyon komutanı gibiydi. Beyaz çocukların durumu siyahlar kadar kötü değildi ama dünyanın ilgisi ve sevgisi yüzünden düşmemişlerdi Nickel'e. Koca Chet onların Büyük Beyaz

Umut'uydu. Söylentilere göre çocuk uyurgezerdi, uykusunda tuvalet duvarlarına yumruklarıyla delikler açıyordu. Sabahları parmak eklemlerini emerek uyanıyordu. "Herif aynı Frankenstein'a benziyor," dedi Turner. Kare kafa, uzun kollar, eşkin adımlar.

Açılış maçı olaysız üç raund boyunca sürdü. Gündüzleri matbaayı yöneten hakem maçı Koca Chet'e verince kimse itiraz etmedi. Hakemin düzgün bir adam olduğu söyleniyordu; bir keresinde bir çocuğu tokatlamış ve o sırada parmağında olan kardeşlik derneğinin yüzüğü çocuğu yarı kör etmişti. Bunun üzerine adam Kurtarıcımız'ın önünde diz çökmüş, bir daha kimseye öfkeyle el kaldırmamıştı – karısı hariç. Beyaz çocukların ikinci maçı hemen başladı, basınçlı bir aparkat Koca Chet'in rakibinin çocukluk korkularını depreştirdi ve çocuk kalan süreyi ve sonraki iki raundu ringde tavşan gibi sekerek geçirdi. Hakem kararını açıklayınca Koca Chet bir şeyleri çiğniyor gibi yaptı ve ağızlığını iki parça halinde ringe tükürdü. Kocaman kalın kollarını havaya kaldırdı.

"Bence Griff'i yenebilir," dedi Elwood.

"Belki de yener ama emin olmaları gerekiyor." İnsanlara istediğinizi yaptırabilecek güce sahip olduğunuz halde onu kullanmıyorsanız güç sahibi olmanın ne anlamı vardı?

Griff'in Roosevelt ve Lincoln şampiyonlarıyla kapışmaları kısa sürdü. Griff'ten bir baş daha kısa olan Pettibone'un ona uygun bir rakip olmadığını onları karşı karşıya gördüğünüz anda anlıyordunuz ama Roosevelt'in en iyi dövüşçüsü Pettibone'du ve yapacak bir şey yoktu. Zil çalınca Griff fişek gibi fırladı ve gövdesine *pat-pat-pat* indirdiği darbelerle rakibini iyice benzetti. İzleyiciler yüzlerini buruşturdu. "Akşama bonfile yiyecek!" diye haykırdı Turner'ın arkasındaki çocuklardan biri. Pettibone şaşkın bir ifadeyle parmak uçları üzerinde yükselip kirli matın üstüne iki seksen devrilince Bayan Hardee bir çığlık attı.

İkinci maç biraz daha dengeliydi. Griff, Lincoln yatakhanesinin şampiyonunu üç raund boyunca ucuz bir biftek gibi iyice yumuşattı ama Wilson kendini babasına ispatlamak için ayakta kaldı. Wilson iki maç birden yapıyordu; herkesin gördüğü maç ve yalnızca kendisinin görebildiği mücadele. Babası yıllar önce ölmüştü ve dolayısıyla büyük oğlu hakkındaki görüşlerini gözden geçirmesi mümkün değildi ama Wilson o gece yıllardır ilk kez kâbus görmeden uyudu. Hakem gergin bir gülümsemeyle maçı Griff'in kazandığını ilan etti.

Turner etrafındaki kalabalığı inceledi, salona toplanan büyükbaşlara, çocuklara ve bahisçilere baktı. Hileli bir oyun sunuyorsanız izleyen enayilere biraz heyecan yaşatmak şarttı. Eskiden, Tampa'da, Everett evinin birkaç blok ilerisindeki puro dükkânının önünde bul karayı al parayı oynatan bir üçkâğıtçı vardı. Ters çevirdiği bir karton kutunun üstünde karıştırdığı kartlarla tüm gün yolunacak kazların parasını toplardı. Parmaklarındaki yüzükler güneşte ışıldar, göz alırdı. Turner onun yanında oyalanıp oyunu seyretmekten hoşlanırdı. Düzenbazın bakışlarını izler, kupa kraliçesini bulmaya çalışan enayilerin bakışlarını takip ederdi. Kartı çevirdiklerinde ve sandıkları kadar zeki olmadıklarını anladıklarında yüzleri nasıl da bozum olurdu. Üçkâğıtçı, Turner'a basıp gitmesini söyledi ama haftalar geçtikçe sıkıldı ve çocuğun oralarda takılmasına izin verdi. "Neler olduğunu bildiklerini sanmaları lazım," dedi Turner'a, bir gün. "Kendi gözleriyle görüyorlar, gördüklerine dalıp gidiyorlar ve daha büyük oyunu fark edemiyorlar." Polisler onu yakalayıp hapse attıklarında karton kutusu haftalarca ara sokakta öylece durdu.

Ertesi günkü maçta dövüşecekler belli olunca, Turner kendini yeniden o köşe başında buldu. Bul karayı al parayı oynayanları izler gibiydi; ne dolandırıcıydı ne kurban, oyunun dışındaydı ama tüm

kuralları biliyordu. Ertesi akşam beyaz adamlar paralarını, siyah çocuklar umutlarını ortaya koyacak ve sonra üçkâğıtçı maça beyini açıp tüm bahisleri yutacaktı. Turner, Axel'in iki yıl önceki dövüşünün heyecanını, bir kez olsun bir şeylere sahip olmalarına izin verildiğini hissedince içlerine dolan delice neşeyi hâlâ hatırlıyordu. Birkaç saat boyunca mutlu olmuş, özgür dünyada vakit geçirmiş, sonra Nickel'e dönmüşlerdi.

Enayiydi hepsi.

Griff'in büyük maçının olduğu günün sabahı siyah öğrenciler uykusuzluktan bitap halde yataklarından çıktılar. Yemekhanede Griff'in eli kulağındaki zaferinin boyutları ve öneminden başka bir şey konuşulmuyordu. *O beyaz çocuğun dişleri yaşlı nineminkiler gibi dökülecek. Üfürükçü doktor ona bir kova aspirin yutturacak ama başının ağrısı geçmeyecek. Ku Klux Klan bütün hafta kukuletalarının altında ağlayacak.* Siyah çocuklar derste yerlerinde duramıyor, tahminler yürüterek hayallere dalıp gidiyor, tatlı patates tarlalarında işi aksatıyorlardı. Siyah şampiyon meselesine kafa yoruyorlardı: İçlerinden biri bir kez olsun zafer kazanacaktı ve onları baskı altında tutanlar toza dönüşüp yıldızları sayacaktı.

Peşinde bir çulluk sürüsü, siyah bir dük gibi çalımla dolaşıyordu Griff. Küçük çocuklar kendi özel, görünmez rakiplerine yumruklar savuruyor, yeni kahramanlarının cesaretiyle ilgili şarkılar uyduruyorlardı. Griff, Kutsal Kitap üzerine yemin etmiş gibi bir haftadır ring dışında kimsenin bir yerini kanatmamış, canını yakmamıştı. Siyah Mike ve Lonnie de dayanışma ruhuyla kendilerini tutuyorlardı. Anlaşılan o ki, Spencer'ın emri Griff'i huzursuz etmemişti, en azından Elwood'a öyle geliyordu. "Sanki unutmuş gibi," diye fısıldadı Turner'a, kahvaltıdan sonra depoya doğru yürüdükleri sırada.

“Bu kadar saygı gösterilse ben de durumun tadını çıkarırdım,” dedi Turner. Ertesi gün bunların hiçbiri olmamış gibi olacaktı. Büyük maçından sonraki gün Axel’in halini hatırlıyordu; el arabası dolusu betonu karıştırıyor, yeniden umutsuz ve küçülmüş görünüyordu. “Senden nefret eden ve korkan ahmaklar bir daha ne zaman Harry Belafonte’ymişsin gibi davranacak ki?”

“Belki de unuttu,” dedi Elwood.

O akşamüstü sıraya girip spor salonuna doluştular. Mutfakta çalışan çocuklardan bazıları kocaman bir tencerede patlattıkları mısırları kâğıt külahlara dolduruyorlardı. Ellerine geçirdikleri mısırı hemen yutan çulluklar ikinci tur için sıranın sonuna koştular. Turner, Elwood ve Jaimie yan yana tribünlerin ortasına sıkıştı. Maçı izlemek için iyi bir yerdi. “Hey Jaimie, senin diğer tarafta oturman gerekmiyor mu?” diye sordu Turner.

Jaimie sırıttı. “Kim kazanırsa kazansın kazanmış sayıyorum kendimi.”

Turner kollarını göğsünde kavuşturdu ve çevresindeki yüzleri inceledi. Spencer’ı gördü. Ön sıradaki şişman adamlarla, müdürle ve karısıyla el sıkışan Spencer kibirli ve kendinden emin tavırlarla görevlilerin arasına oturdu. Rüzgârlığının cebinden çıkardığı gümüş mataradan bir yudum aldı. Banka müdürü puro dağıtıyordu. Bayan Hardee de bir tane aldı ve herkes onun dumanı üfleyişini seyretti. Tavan lambalarının arasında incecik gri figürler, yaşayan hayaletler dönmeye başladı.

Salonun diğer tarafında beyaz çocuklar ayaklarını ahşap zemine vurmaya başladı ve gümbürtü duvarlarda yankılandı. Siyah çocuklar da onlara katılınca ayak sesleri salonu sallamaya başladı. Sonunda çocuklar durup dövüşçülerine tezahürata başladılar.

“Onu mezarına yolla!”

Hakem zili çaldı. Dövüşçülerin boyu ve kilosu aynıydı, aynı taştan yontulmuş gibi. Siyah şampiyonların geçmiş başarısı bir yana, rakipler bu kez birbirine denkti. Dövüşün başında ikisi de dans etmedi, kaçmadı. Dönüp dolaşıp birbirlerine vuruyor, darbe indiriyor ve alıyor, hissettikleri acıyı ölçüp biçiyorlardı. Kalabalık haykırıyor, dövüşçülerin her hamlesine ve geri çekilişine çığlık çığlığa eşlik ediyordu. Siyah Mike ve Lonnie iplere tutunmuş, Koca Chet'e bel altı hakaretler yağdırıyorlardı, sonunda hakem ellerini tekmeleyerek onları uzaklaştırdı. Griff yanlışlıkla Koca Chet'i devirmekten korkuyorsa bile belli etmiyordu. Siyah dev, beyaz çocuğu acımasızca patakladı, rakibinin karşı taarruzlarını sönümledi ve yumruklarını bir hapishane hücresinin duvarlarını yıkıyormuş gibi var gücüyle çocuğun yüzüne indirdi. Kan ve terden göremez olduğunda bile tekinsiz bir içgörüyle Koca Chet'in yerini hissetti ve darbelerini savuşturdu.

İkinci raundun sonunda, Koca Chet'in takdire şayan taarruzlarına rağmen maçı almayı Griff'in hak ettiğini teslim etmek gerekiyordu.

"İyi görünsün istiyor," dedi Turner.

Elwood'un performansı horgörüyle, kaşlarını çatarak izlediğini görünce gülümsedi. Elwood biliyordu, bu dövüş de Turner'a anlattığı bulaşık kurulama yarışları gibi yoz ve hileliydi, makinenin siyahları baskı altında tutmaya yarayan çarklarından biri. Büyük maçın büyüsüne ister istemez kapıldığını hissetse de, Turner arkadaşının bu yeni sinizm eğiliminden hoşlanıyordu. Düşmanları ve şampiyonları Griff'in o beyaz çocuğun canını yaktığını görmek insanın bir şekilde iyi hissetmesini sağlıyordu. Kendine rağmen. Üçüncü ve son raund başlarken bu duyguya tutunmak istedi. Yalan bile olsa, kalplerinde ve zihinlerinde gerçekti. Kazanamayacağını bilmesine rağmen Griff'in kazanacağından emindi Turner. Kendisi de bir düzenbazın hedefi, bir enayiydi işte, ama umursamıyordu.

Koca Chet birden Griff'in üzerine atıldı ve bir dizi hızlı ve ani direkt vuruşla onu köşesine çekilmeye zorladı. Griff tuzağa düşmüştü, Turner *şimdi* dedi içinden. Ama siyah çocuk rakibine sıkı sıkı sarıldı ve ayakta kaldı. Bedenine sert yumruklar indirerek sersemletti onu. Raundun bitmesine saniyeler kalmıştı ama Griff pes etmiyordu. Koca Chet burnunun ortasına sert bir yumruk indirdi ama Griff başını sallayarak kendini topladı. Turner kendini yere atması için kaç uygun fırsat çıktığını sayamadı –Koca Chet'in haşin saldırısı en kötü oyunculuğu bile inandırıcı kılardı– ama Griff fırsatların hiçbirini kullanmadı.

Turner dönüp yüzünde dehşet ifadesiyle maçı izleyen Elwood'u dürtükledi. İkisi de anlamıştı: Griff kendini yere atmayacaktı. Maçı alacaktı.

Sonrasında ne olursa olsun.

Zil son kez çaldığında, iki çocuk ringde kucaklaşıp kan ve ter içinde birbirlerine yaslanırken bir yerli çadırını andırıyorlardı. Hakem onları ayırdı ve sendeleyerek köşelerine geçtiler, tükenmişlerdi.

"Vay canına," dedi Turner.

"Belki de vazgeçtiler," dedi Elwood.

Hakemin işin içinde olması mümkündü tabii, belki de önceki tasarıdan vazgeçmişlerdi. Ama Spencer'ın tepkisi öyle olmadığını gösteriyordu. En ön sırada hâlâ oturan tek kişi müdürdü ve habis bir ifadeyle somurtarak bekliyordu. Şişman adamlardan biri kırmızı yüzüyle ona doğru döndü, kolunu tuttu.

Griff ayağa fırladı, sendeleyerek ringin ortasına geldi ve haykırarak bir şeyler söylemeye başladı. Kalabalığın gürültüsü sesini boğuyordu. Siyah Mike ve Lonnie aklını yitirmiş gibi görünen arkadaşlarını tutup çektiler. Ringi aşmaya çalışıyordu Griff.

Hakem herkesin oturmasını istedi ve kararını açıkladı. İlk iki raundu Griff, sonuncuyu Koca Chet almıştı. Siyah çocuklar kazanmıştı.

Zaferle ringde koşuşturmak yerine, Griff çevresindekilerin elinden kurtuldu ve Spencer'ın oturduğu yere koştu. Turner şimdi ne dediğini duyabiliyordu: "İkinci sandım! İkinci raund sandım!" Siyah çocuklar tezahüratlar eşliğinde onu Roosevelt'e sürüklerken hâlâ bağırıyordu. Griff'in ağladığını daha önce hiç görmemişlerdi ve bunları zafer gözyaşları sanıyorlardı.

Kafanıza darbe almak beyninizi sarsabilir. Başınıza şiddetli darbeler almak aklınızı karıştırabilir. Ama Turner onun iki artı birin kaç ettiğini unutabildiğine hâlâ inanamıyordu. Gerçi Griff'in matematiği hep kötüydü diye düşündü.

Griff o gece ringde siyah bir bedende hepsini temsil ediyordu ve beyaz adam onu arka kapıdan dışarı, o iki demir halkaya götürdüğünde yine hepsini temsil etti. Gecenin bir yarısı Griff için geldiler ve onu bir daha gören olmadı. Kendini yere atamayacak kadar gururlu olduğu söylendi. Diz çökmeyi reddettiği anlatıldı. Onun kaçtığına, okuldan kurtulup özgür dünyaya kavuştuğuna inanmak çocukların daha iyi hissetmesini sağlıyorsa kimse aksini söyleyecek değildi, gerçi alarmların çalmamasının, peşine köpeklerin salınmamasının tuhaf olduğunu söyleyenler de oldu. Florida eyaleti onu elli yıl sonra toprağın altından çıkardığında, adli tıp uzmanı diğer kırık kemiklerinin yanında bileklerindeki çatlakları da fark etti ve ölmeden önce bir yere bağlandığını tahmin etti.

Ağaçlardaki halkaların hikâyesini bilenlerin çoğu ölü artık. Demir halkalarsa hâlâ orada. Paslı. Ağacın derinlerine saplanmış. Dinlemek isteyen herkese kanıt sunmaya hazır.

10

Serseriler ren geyiklerinin başlarını parçalamışlardı. Tatilden sonra narin Noel süslerini paketlemek için topladıklarında biraz yıpranmış olmaları doğaldı. Eğilen boynuzlar, eklemden kopmuş bir bacak. Ama karşılarında duran şey kasıtlı hasar verme çabasıydı.

"Şunun haline bakın," diyen Bayan Baker cık cıkladı. Yakıcı öfke eğilimiyle Bayan Baker, Nickel'de öğretmenlik yapmak için biraz genç sayılırdı. Nickel'de onun köpürmeye hazır öfkesini en çok kabartan şeyler siyahların sanat odasının acınacak hah, yetersiz malzeme ve çeşitli iyileştirme çalışmalarına karşı koyan, ancak kurumsal direnç olarak tarif edilebilecek şeydi. Genç öğretmenler hiçbir zaman fazla dayanmaz, başka okullara giderlerdi. "Onca emek."

Turner ren geyiğinin kafasının içindeki top haline getirilmiş gazete sayfasını açıp baktı. Manşette ilk Nixon ve Kennedy münazarasının sonucu bildiriliyordu: HEZİMET. "Bunun işi bitmiş," dedi.

Elwood elini kaldırdı. "Hepsini en baştan yapmamızı mı istersiniz, yoksa yalnızca kafalarını mı yenileyelim, Bayan Baker?"

"Bence gövdeleri kurtarabiliriz," dedi kadın. Yüzünü ekşitti ve kıvırcık kızıl saçlarını topuz yaptı. "Yalnızca başlarını yenileyin. Gövdelerdeki tüyü biraz düzeltin, gelecek sene hepsini yeniden yaparız."

Eyaletin dört bir yanından insanlar, Georgia ve Alabama'dan aileler her yıl düzenlenen Noel Panayırı'na gelirdi. Okul yönetiminin

gurur duyduğu etkinlik, ıslahın boş bir kavram değil, uygulanabilir bir tasarı olduğunu kanıtlayan bir kaynak yaratma fırsatıydı. Kolay bir operasyon değildi bu, donanım ve tertibat gerektiriyordu. Sekiz kilometre uzunluğundaki renkli ışıklar sedir ağaçlarından sallanıyor, güney kampüsünün çatısını dolaşıyordu. Araba yolunun sonundaki dokuz metrelik Noel Baba'yı yerleştirmek için bir vinç gerekiyordu. Futbol sahasında dolaşan minyatür buharlı trenin kurulum talimatları kutsal bir tarikatın parşömenleri gibi onlarca yıldır sonraki kuşağa devrediliyordu.

Geçen yılki sergi, okul arazisine yüz binden fazla izleyiciyi çekmişti. Müdür Hardee, Nickel Akademisi'nin uslu çocuklarının bu sayıyı artırabileceğine inanıyordu.

Beyaz çocuklar inşaattan ve büyük parçaların birleştirilmesinden sorumluydu –dev kızak, İsa'nın doğumu diyoraması, tren rayları– ve boya işlerinin çoğunu siyah öğrenciler yapıyordu. Rötuşlar, yeni eklemeler. Onlardan önceki, daha özensiz çocukların sanatsal hatalarını düzeltiyor ve eskiyen parçaları yeniliyorlardı. Yatakhane binalarına giden yolun iki yanına doksan santim yüksekliğinde baston şekerler diziliyor, bunların her yıl mutlaka yeniden kırmızı ve beyaza boyanması gerekiyordu. Poster boyutundaki dev Noel kartpostallarına Kuzey Kutbu zımbırtıları, Hansel ve Gretel ya da Üç Küçük Domuzcuk gibi sevilen masallardan ve Kutsal Kitap'tan sahneler resmedilmişti. Bu kartlar büyük bir sinemanın lobisini süsleyen afişler gibi okul yollarının iki yanındaki standlara yerleştiriliyordu.

Öğrenciler yılın bu zamanını çok seviyorlardı; belki ne kadar sefil olsa da onlara evlerinde geçirdikleri Noelleri hatırlattığı için, belki de hayatlarında ilk defa gerçek bir Noel kutlamasına katıldıkları için. Siyah veya beyaz herkese hediye veriliyordu, Jackson İlçesi bu açıdan cömertti, üstelik yalnızca kazaklar ve iç çamaşırı değil,

beyzbol eldivenleri ve kutu içinde kurşun askerler de. Bir sabahlığına da olsa, gecelerin sessiz ve kabussuz geçtiği hoş mahallelerdeki hoş evlerde oturan çocuklar gibiydiler.

Bir yandan Zencefilli Kurabiye Adam'ın kartpostaldaki resmini rötüşlayıp bir yandan masal kahramanının alaylı haykırışını düşünürken Turner bile gülümsedi: "Kimse yakalayamaz beni, herkesten kaçar Zencefilli Kurabiye Adam." En iyisi onun gibi olmaktı. Masalın sonunu hatırlayamadı.

Bayan Baker elindeki işi bitirdi ve kâğıt hamuru masasının başındaki Jaimie, Elwood ve Desmond'ın yanına geldi.

Desmond, "Jaimie Earl diyor," diye fısıldadı.

Kutuyu Desmond bulmuştu ama plan Jaimie'nin başının altından çıkmıştı. Kısa zaman önce Öncü olmayı başaran bir öğrenciden beklenmeyecek bir öneriydi. Neredeyse çıkmak üzereydi buradan. Jaimie de Elwood gibi Tallahassee'de büyümüştü ama ikisinin de gittiği tek bir ortak yer bulamamışlardı. Farklı mahalleler, farklı şehirler. Jaimie'ye babasının tam zamanlı bir dolandırıcı, aynı zamanda bir elektrik süpürgesi şirketinin yarı zamanlı bölge satıcısı olduğu söylenmişti; eyaleti turlayıp kapı kapı dolaşıyordu. Jaimie'nin annesiyle nasıl tanıştığı belli değildi ama tanıştıklarının bir kanıtı Jaimie'ydi, diğeri de kiralık evden kiralık eve taşıdıkları elektrik süpürgesi.

Jaimie'nin annesi Ellie, South Monroe, All Saints'teki Coca-Cola şişeleme fabrikasında temizlikçiydi. Jaimie ve çetesi, fabrika yakınlarındaki demiryolunda aylaklık ederlerdi. Barbut oynar, paralanmış bir *Playboy* dergisini elden ele geçirirlerdi. İyi bir çocuktu, okula devam konusunda pek özenli değildi belki ama şu depo meselesi olmasa Nickel'in içini asla görmeyecekti. O eski depoda takılan yaşlı bir ayyaş elini çetedeki çocuklardan birinin

pantolonunun içine sokunca adamı bayıltana kadar dövmüşlerdi. Polislerden kaçmayı bir tek Jaimie beceememişti.

Nickel'de kaldığı süre boyunca, Meksikalı çocuk diğerlerini içine çeken tartışmalardan, psikolojik bölge çekişmelerinden ve sonu gelmez saldırılardan uzak durmayı becerdi. Sürekli yatakhanesinin değiştirilmesi sayılmazsa kafasını hiç kaldırmadı ve Nickel'in davranış kuralları rehberine uygun davrandı; bir mucizeydi bu, çünkü görevliler tarafından hep hatırlatılmasına rağmen kimse o el kitabını görmemişti. Adalet gibi o kılavuz kitap da yalnızca teoride mevcuttu.

Bir gözetmenin içeceğine ilaç katmak karakterine hiç uygun düşmüyordu.

Bununla birlikte: Earl.

Desmond tatlı patates tarlalarında çalışıyordu. Bundan yana şikâyeti yoktu. Hasat zamanı yaklaştığında patateslerin kokusu çok hoşuna gidiyordu; turbayı andıran sıcak bir kokuydu bu. İşten eve gelince onu yatağına yatıran babasının ter kokusunu getiriyordu aklına.

Önceki hafta Desmond bir ambarı düzenlemekle görevlendirilen ekipteydi; traktörleri koydukları büyük gri ambar. Ambarı aydınlatan lambaların yarısı yanmış, küçük yaratıklar her yana yuva yapmıştı. Bir köşeyi tamamen örümcek ağları sarmıştı ve Desmond içinden çıkabilecek şeylerden korkarak bu beyaz çiçekleri süpürge sapıyla tavandan toplamak zorunda kalmıştı. Raflara dizilmiş kutulardan bazılarının içinde ne olduğunu anlamış ve bunları yerlerine taşımıştı ama üzerindeki yazılar iyice silinmiş yeşil bir kutu elinde kalmıştı. Kutuyu sallamıştı; içi bir sıvıyla doluydu. Daha büyük çocuklardan birine kutuyu ne yapacağını sorunca, o kutunun orada olmaması gerektiğini söylemişti çocuk: "At ilacı bu, yanlış bir şey yediklerinde onları kusturmaya yarıyor." Eski ahır pek uzak sayılmazdı, belki de

orayı kapattıklarında bazı eşyaları buraya taşımışlardı. Nickel'de her şey sonunda olması gereken yere giderdi ama bir tembel veya bir haylaz düzeni bozabilirdi.

Desmond ilacı rüzgârlığının içine saklayıp Cleveland'a götürdü.

İçlerinden biri –her şey olup bittikten sonra kimse kim olduğunu hatırlamadı– ilacı okul görevlilerinden birinin içkisine koyma fikrini ortaya attı. Desmond başka neden getirmişti ki kutuyu? Sakin reddiyeleri ve karşıt savlarıyla planı gerçek kılan Jaimie oldu. "Sen olsan ilacı kime verirdin?" diye sordu arkadaşlarına sırayla, cevabı zaten belliymiş gibi. Jaimie, ona soru sorulduğunda kekelemeye başlardı –çabucak el kaldıran bir dayısı vardı– ama kutu hakkında konuşurken hiç kekelemedi.

Desmond, yatağını ıslattığı için onu döven ve kirli döşeğini gecenin bir yarısı sürükleyerek çamaşırhaneye götürmesini emreden yurt görevlisi Patrick'e vereceğini söyledi ilacı. "O beyaz hergelenin kusmaktan bayıldığını görmek isterim doğrusu."

Okul saatlerinden sonra, Cleveland'ın dinlenme odasındaydılar. Odada başka kimse yoktu. Arada bir spor sahalarının birinden yükselen tezahüratlar çalınıyordu kulaklarına. *Sen olsan kime verirdin?* Elwood, Duggin'in adını verdi. Duggin'le arasında bir sorun olduğunu kimse bilmiyordu. İnek gibi bakan uykulu gözleriyle etrafta dolaşan tıknaz bir beyazdı Duggin. Bir su birikintisi veya çukur gibi birden karşınızda belirivermek gibi bir huyu vardı ve kocaman, etli ellerinin sandığınızdan daha hızlı olduğunu omuz kemiğinizi veya ensenizi kıskaç gibi yakaladığında anlıyordunuz. Duggin'in hastanede tanıştığı beyaz bir öğrenciyle konuştuğu için midesine yumruk attığını anlattı Elwood. İki yerleşkenin öğrencilerinin arkadaşlık etmesine sıcak bakılmıyordu. Çocuklar başlarını salladı –"mantıklıydı"– ama hepsi onun ilacı aslında Spencer'a vermek istediğini biliyordu. Bacakları yüzünden. Hiçbiri bu gündüz düşü

esnasında Spencer'ın adını telaffuz etmeye cüret edemedi veya nefeslerini ona harcamak istemediler.

"Ben olsam Wainwright'a verirdim," dedi Turner. Wainwright'ın Nickel'deki ilk döneminde onu sigara içerken yakaladığını hepsine anlatmıştı. Başına öyle sert vurmuştu ki yanağında bir yumru kalmıştı. Wainwright solgun tenliydi ama saçları ve burnunu gören tüm siyah çocuklar onda zenci kanı olduğunu anlıyordu. Kendisi hakkında bilmiyormuş gibi yaptığı gerçeği bildikleri için siyah çocukları döverdi. "O zamanlar senden daha çaylaktım El," dedi Turner. Bir daha kimseye sigara içerken yakalanmamıştı.

Sıra Jaimie'ye geldi. Basitçe "Earl," dedi ve nedenini açıklamadı.

Neden?

"O biliyor nedenini."

Günler geçti, dama ve masa tenisi arasında bu eşek şakasını konuşmayı sürdürdüler. Öğrencilerden birinin kötü muameleye maruz kaldığını gördüklerinde veya geçmişteki kişisel karşılaşmalarını, yedikleri azarları, kulaklarına inen tokatları hatırladıklarında hedef değiştiriyorlardı. Ama bir isim hiç değişmiyordu: Earl. Elwood da bir gün Duggin'in adını vermekten vazgeçip Earl'ü hedef gösterdi. Onu Beyaz Saray'a götürdükleri gece dayak atanlar arasında Earl yoktu ama Spencer'dan sonra gelen isimlerden biriydi o da. Yeterince yakın bir hedef.

"Noel Yemeği nasıl oluyor?" diye sorduğunda, Elwood sorusunun cevabını zaten biliyordu.

Noel Yemeği, yatakhanenin girişindeki büyük takvime işaretlenmişti. Desmond bu etkinliğin onları ilgilendirmediğini, okul çalışanları için düzenlendiğini söyledi. Okul görevlileri, kuzey kampüsünde çok çalışmakla geçen bir yılı daha kutlamak için birlikte güzel bir öğle yemeği yiyorlardı.

“Et dolaplarını yağmalayıp en taze biftekleri mideye indiriyorlar,” dedi Turner. Çocuklar puan toplamak amacıyla servis yapmak için gönüllü oluyorlardı.

Desmond, “Bizim için çok iyi bir fırsat,” dedi. Niyetini hem söylüyor, hem söylemiyordu.

Jaime, her zamanki gibi “Earl,” dedi.

Earl bazen kuzey kampüsünde, bazen güney kampüsünde çalışıyordu. Normalde Jaimie’yle gözetmen arasındaki husumetin nedenini duymuş olurlardı ama ikisi de okulun beyaz tarafında vakit geçiriyordu ve orada aralarında ne geçtiğini hiçbiri bilmiyordu. Konu Âşıklar Yolu da olabilirdi, küstahça bir karşılık da, beyaz çocuklardan birinin komplosu da. Earl, geceleri otoparkta içen görevlilerin arasındaydı hep. Gece otoparkın ışığı yandığında ve alkol eşliğinde sohbete başladıklarını duyduğunuzda birazdan dayak yememek veya Âşıklar Yolu’na götürülmemek için dua ederdiniz. Sonu kötü biterdi.

Yeşil teneke kutu içinde tuhaf bir ilaç. Çocuklar sözcükleri ve tonlamalarıyla bir adalet büyüsü yapmak ister gibiydiler. Adalet veya intikam. Başından beri ciddi ciddi plan yaptıklarını hiçbiri itiraf etmek istemiyordu. Noel yaklaşırken sürekli bu konuya dönüyor, bu fikri tartışıp duruyor, eksisini artısını değerlendiriyorlardı. Eşek şakası soyut bir fikirden nasıl, ne zaman ve farz edelim’lerle dolu daha gerçek bir şeye dönüşürken, Desmond, Turner ve Jaimie farkında olmadan Elwood’u plandan dışlamaya başladılar. Bu şaka onun ahlak ve vicdan anlayışına tersti. Muhterem Martin Luther King Jr.’ın Vali Orval Faubus’a çaktırmadan müshil içirdiğini hayal etmek bile zordu. Üstelik Beyaz Saray’da yediği dayak Elwood’u baştan aşağı yaralamıştı, sadece bacaklarını değil. Ekinbiti gibi bütün kişiliğini istila etmişti. Spencer’ı gördüğü anda omuzları sarkıyor, büzülüyor

ve siniyordu. İntikamdan söz etmeye başladığında gerçeklik onu pençesine alıyordu.

Derken sıkıldılar ve artık bu konuyu açmadılar. “Bizi toprağa gömerler,” dedi Desmond, Jaimie “kimi hedef almalı” oyununu yeniden başlattığı zaman.

“Dikkatli olmalıyız,” dedi Jaimie.

“Ben basket oynamaya gidiyorum,” dedi Desmond ve gitti.

Turner iç geçirdi. Oyunun sıkıcı bir hal aldığını itiraf etmesi gerekiyordu. İşkencecilerinden birinin Noel Yemeği sırasında nefis yiyeceklerle dolu masaya kustuğunu ve diğer beyaz hergeleleri pisliğe boğduğunu hayal etmek bir süre için hoştu. Altını doldurduğunu, yüzünün acıdan çilek gibi kıpkırmızı olduğunu, midesinden yiyecek değil kendi koyu renkli kanının fışkırdığını hayal etmek de öyle. Hoş bir hayaldi bu, farklı türde bir ilaç. Ama planı gerçekleştirmeyeceklerdi ve bu da işin keyfini kaçırıyordu. Turner ayağa kalktı, Jaimie başını iki yana salladı ve onlarla birlikte basket sahasına yürüdü.

Cuma günü, Noel Yemeği’nin olduğu gün, kamu hizmeti ekibi yine dışarıda, teslimattaydı. Harper, Turner ve Elwood ucuzluk mağazasından çıkmışlardı ki, gözetmen yapacak bir işi olduğunu söyledi. “Hemen dönerim,” dedi onlara. “Burada bekleyin beni.”

Minibüs gözden kayboldu. Turner ve Elwood daracık arka sokaktan ana caddeye çıktılar. Harper onları daha önce de, yönetim kurulu üyelerinin evlerinde çalışırken yalnız bırakmıştı. Ama ana caddede hiç yalnız kalmamışlardı; iki ay boyunca arka sokaklarda teslimat yaptıktan sonra bile olana inanamıyordu Elwood. “Etrafta dolaşabilir miyiz?” diye sordu Turner’a.

“Fazla göze batmamalıyız ama evet, olur,” dedi Turner, aynı şeyi daha önce pek çok kez yaşamış gibi davranmaya çalışarak.

Nickel öğrencilerini ana caddede görmek çok da olağandışı bir şey değildi. Öğrenciler eyalet tarafından verilen blucin kumaşından formaları içinde gri okul otobüslerinden iner, kamu hizmeti için –gerçek kamu hizmeti, Turner ve Elwood'un kişiye özel hizmetleri değil– Dört Temmuz havai fişeklerinden veya Kurucular Günü geçit resminden sonra parktaki çöpleri toplarlardı. Okul korosu üyeleri senede bir kez Baptist kilisesini ziyaret edip güzel seslerini sergilerken Müdür Hardee'nin sekreterleri bağış zarflarını dağıtırdı. Çocuklardan biri bir gözetmen eşliğinde iş için kasabada dolaşabilirdi. Ama yanlarında refakatçi olmayan iki çocuk farklı bir manzaraydı. Öğle yemeği saati gelmişti. Eleanor'un beyaz sakinleri çocukların neden burada olduklarını kendilerine açıklamaya çalıştı. Kuşkulu bir halleri yoktu, korkmuş da görünmüyorlardı. Gözetmenleri hırdavatçı dükkânında olmalıydı; Bay Bontemps zencilerden nefret ettiğinden onları asla dükkânına sokmaz, dışarıda beklemelerini isterdi. Beyazlar yürüyüp geçti. Onları ilgilendiren bir durum yoktu.

Ucuzluk mağazasının vitrinine Noel oyuncakları –kurmalı robotlar, havalı tabancalar ve renkli trenler– doldurulmuştu. Çocuklar onlara hâlâ çekici gelen ama küçüklere göre olan şeylere duydukları ilgiyi gizlemeyi öğrenmişlerdi. Bankanın önünden hızla geçtiler. Yönetim kurulu üyelerinin, en azından reform okulu evrakı gibi resmi belgeleri imzalayan güçlü beyazların çıkabileceği bir yere benziyordu.

"Dışarıda olmak çok tuhaf," dedi Elwood.

"Sorun değil," dedi Turner.

"Başımızda kimse yok," dedi Elwood.

Kaldırım boştu, öğleden sonra trafik yavaşlamıştı. Turner arkadaşına dönüp gülümsedi. Elwood'un aklından geçenleri biliyordu. "Çoğu çocuk bataklığa koşmaktan söz eder," dedi. "Köpekler kokularını almasın diye suya girmeyi planlarlar, sonra da

ortalık yatışana kadar orada saklanıp otostopla çekip gitmeyi hayal ederler. Batıya veya kuzeye. Ama asıl o zaman yakalanırsın işte, çünkü herkes aynı yere kaçar. Suda kokunu yıkamak diye bir şey de yok, sadece filmlerde olur o."

"Sen olsan ne yapardın?"

Turner bu konuyu pek çok kez kafasının içinde evirip çevirmiş ama kimseyle paylaşmamıştı. "Bataklığa değil, özgür dünyaya gideceksin. Bir çamaşır ipinden giysi yürüteceksin. Güneye ilerleyeceksin, kuzeye değil, çünkü bunu beklemezler. Teslimatlar sırasında önünden geçtiğimiz boş evler var ya? Bay Tolliver'in evi mesela, o adam her zaman iş için başkentte. Evi hep boş. Onun evinden erzak alacaksın, sonra köpeklerle arana mesafe koymaya bakacak, onları iyice yoracaksın. İşin püf noktası, onların yapacağını sandığı şeyleri yapmamak." Sonra planın en önemli bölümünü hatırladı. "Yanına kimseyi almayacaksın," dedi. "O sersemlerden hiçbirini götürmeyeceksin. Ayak bağı olurlar."

Sallana sallana eczanenin önüne gelmişlerdi. İçeride sarışın bir kadın bir bebek arabasına doğru eğilmiş, bebeğine kaşıkla dondurma yediriyordu. Üstü başı batan, yüzüne çikolata bulaşan küçük oğlan mutlulukla haykırıyordu.

"Paran var mı?" diye sordu Turner.

"Senden çok var," dedi Elwood.

Hiç paraları yoktu. Güldüler çünkü dondurmacının siyahlara hizmet vermediğini biliyorlardı ve kahkahalar bazen o yüksek ve geniş ırk ayrımı barikatından birkaç tuğla eksilmesini sağlıyordu. Güldüler çünkü istedikleri son şey dondurmaydı.

Elwood'un isteksizliğinin nedenini tahmin etmek kolaydı: Dondurma Fabrikası'na yaptığı ziyaretin izlerini hâlâ taşıyordu. Turner'ın dondurma nefretinin kaynağındaysa teyzesinin erkek arkadaşı vardı. Turner on bir yaşındayken onların yanına taşınmıştı

adam. Mavis Teyze, Turner'ın annesinin ablası ve tek yakınıydı. Florida eyaletinin ondan haberi yoktu, o yüzden formlarda adının yazması gereken alan boştu ama Turner bir süre onunla yaşamıştı. Babası Clarence'ın biraz "avare" olduğu söylenirdi, gerçi bunu duymasına gerek yoktu çünkü aynı dertten mustaripti kendisi de. Turner babasının kocaman kahverengi ellerini ve genizden gelen gülüşünü hatırlıyordu. Rüzgârda savrulan sonbahar yapraklarının sesini duyunca bu gülüş geliyordu aklına. Onlarca yıl sonra bile şaklayan bir deri kayışın sesini duyduklarında Beyaz Saray'a yaptıkları ziyaretleri hatırlayan Nickel Çocukları gibi.

Turner babasını son görüşünde üç yaşındaydı. Ondan sonra adam kayıplara karışmıştı. Annesi Dorothy oğlunun yanında daha uzun süre kalmış, kendi kusmuğunda boğulacak kadar uzun süre dayanmıştı. Sert ve kalitesiz içkilere düşkünlüğü vardı; ne kadar sert o kadar iyi. Öldüğü gece morarıp buz kesene kadar içtiği şey oturma odasındaki kanepede kıvrılıp kalmasına yol açmıştı. Turner onun şimdi nerede olduğunu biliyordu: toprağın iki metre altında, St. Sebastian Mezarlığı'ndaydı ve Turner'ın saygın arkadaşı Elwood'a üstün hissettiği tek konu buydu. Elwood'un annesiyle babası Batıya gitmiş, oğullarına bir kartpostal bile göndermemişlerdi. Nasıl bir anne çocuğunu gecenin bir yarısı terk edip giderdi? Çocuğunu hiç umursamayan bir anne. Elwood'la gerçekten kavga edecek olurlarsa bel altı bir darbe vurabilmek için bu düşünceyi zihnine not etti. Turner annesinin onu sevdiğinden emindi. Alkolü ondan daha çok seviyordu kadın, o kadar.

Mavis Teyze onu evine aldı, Turner'ın okula düzgün giysilerle gitmesine ve günde üç öğün karnını doyurmasına özen gösterdi. Her ayın son cumartesi günü en şık kırmızı elbisesini giyer, boynuna parfüm sıkar ve kız arkadaşlarıyla dışarı çıkardı ama bunun haricinde hayatı hemşirelik yaptığı hastaneden ve Turner'dan

ibaretti. Güzel olduğunu söyleyen olmamıştı daha önce. Siyah gözleri minicik, çenesi yok gibiydi ve Ishmael ona kur yapmaya başladığında adama hemen kapılıverdi. Adam ona güzel olduğunu söylüyor, daha önce duymadığı pek çok şey anlatıyordu. Houston Havaalanı'nda tamirci olan Ishmael elinde çiçeklerle kapıya geliyor, çiçeklerin kokusu ne kadar yıkanırsa yıkansın derisinden çıkmayan endüstriyel kokuyu neredeyse gizliyordu.

Ishmael şiddeti bir batarya gibi biriktiren, aslında tehlikeli bir adamdı; Turner bu türde adamlara karşı uyanık olmayı onun sayesinde öğrendi. Mavis onu düşününce nasıl da neşelenir, sevdiği müzikallerden şarkılar mırıldanır, transistörlü radyo cızırdarken saç maşasıyla koridordaki tuvalete kapanırdı. Bir keresinde iki hafta boyunca güneş gözlüğüyle dolaşmasının nedenini, bazı sabahlar akşamüstüne kadar gizlendikten sonra odasından topallayarak, hafifçe inleyerek çıkmasının nedenini bilmiyordu Turner.

Ishmael'in yumruklarıyla Mavis'in arasına girdiği gün, Ishmael onu alıp dondurma yemeye götürdü. Alışveriş caddesindeki A.J. Smith'in yerine. "Bu genç adama en büyük meyveli dondurma tabağınızı getirin." Her lokma ağzına inen bir tokat gibiydi. Mutsuzluk içinde kaşık kaşık yedi ve o zaman fark etti; yetişkinler yaptıkları kötülükleri unutturmak için çocuklara sürekli rüşvet veriyorlardı. Teyzesinin evinden son kaçışında bu gerçeğin tadı ağzındaydı.

Nickel'de çocuklara ayda bir vanilyalı dondurma veriliyordu ve bir ağıl dolusu aptal domuz yavrusu gibi çığlık çığlığa sevindiklerini görünce Turner'ın içinden hepsini yere yıkmak geliyordu. Her ayın üçüncü çarşambası, Turner ve Elwood kuzey kampüsünün dondurma payının çoğunu Eleanor kasabasının eczanesinin arka kapısından içeri taşıyordu. Turner okul arkadaşlarına iyilik ettiğini, onları koruduğunu hissediyordu bunu yaparken.

Sarışın kadın bebek arabasını iterek yaklaşınca Elwood koşup ona kapıyı tuttu. Kadın tek kelime etmedi.

Harper minibüsle yanlarına gelip durdu, ön koltuktan onlara el salladı. “Siz çocuklar ne yaramazlık peşindesiniz?”

“Geliyoruz efendim,” dedi Turner. Elwood’a fısıldadı: “Sakın planımı çalmaya kalkma, El. Harika bir plan, biliyorum.” Minibüse bindiler.

Yönetim binasının yanından geçip siyahların yerleşkesine doğru ilerlerken, öğrencilerin endişeli gruplar halinde çimenlerde bekleştiğini gördüler. Harper yavaşladı ve beyaz çocuklardan birini yanına çağırdı. “Neler oluyor?”

“Bay Earl’ü hastaneye kaldırdılar. Birden hastalandı.”

Harper minibüsü deponun yanına park etti ve hastaneye koştu. Elwood ve Turner birlikte Cleveland’a döndüler. Elwood bir sincap gibi sürekli çevresini kolaçan ediyor, Turner kendini tutup sakin görünmeye çalıştığı için bir uzay robotu gibi yürüyordu. Neler olduğunu öğrenmeleri gerekiyordu. Kampüsteki ırk ayrımına rağmen, siyah çocuklar ve beyaz çocuklar kendi güvenlikleri için haber alışverişi yaparlardı. Nickel’de olmak bazen evde olmak gibiydi, nefret ettiğiniz abiniz veya ablanız ebeveynlerinizden birinin sinirli olduğunu veya gün boyu içtiğini haber verir, gerekli önlemleri almanızı sağlardı.

Desmond’ı siyahların yemekhanesinin önünde buldular. Turner başını uzatıp içeri baktı. Görevliler için kurulan masa hâlâ toplanmamıştı. Ortalık dağılmıştı: devrilen sandalyeler bir koşuşturmaca yaşandığını gösteriyor, yerdeki kan izi Earl’ü sürükleyerek dışarı çıkardıklarını anlatıyordu.

“Sanırım ilaç değildi,” dedi Desmond. Pes sesi korkutucu çıkmıştı.

Turner onun omzuna bir yumruk attı. “Hepimizi öldürteceksin!”

“Ben yapmadım! Ben yapmadım!” dedi Desmond. Turner’ın omzunun üstünden Beyaz Saray’a doğru baktı.

Elwood eliyle ağzını kapadı. Kanlı bir iş ayakkabısı izi görmüştü yerde. Dönüp tepeye, onları yakalamak için geliyorlar mı diye baktı. “Jaimie nerede?”

“Ah o Zenci,” dedi Desmond.

Yemekhane merdivenlerinde plan yaptılar. Turner beklemelerini, Earl’ün durumu hakkında diğer öğrencilerden bilgi almalarını istiyordu. Orada kalmak istemesinin asıl nedeni doğu sınırındaki yola doğrudan koşabilecek olmasıydı ama bunu söylemedi. Spencer adamlarıyla birlikte gelecek olursa tabanları yağlayacaktı. *Herkesten kaçar Zencefilli Kurabiye Adam.*

Jaimie bir saat kadar sonra çıkıp geldi, lunaparkta hız trenine binmiş gibi derbeder ve şaşkın görünüyordu. Diğer çocuklardan öğrendikleri hikâyeyi tamamladı. Noel Yemeği her zamanki gibi başlamıştı. Yılda bir kez havalandırılan masa örtüsü okul çalışanlarının şölen masasına serilmiş, kaliteli porselen tabakların tozu alınmıştı. Gözetmenler masada yerlerini alıp bol bol bira içmiş, kaba saba fıkralar, koca memeli sekreterler ve öğretmenler hakkında müstehcen hikâyeler anlatmaya başlamışlardı. Gürültüyle konuşup sohbet ediyor, yemeğin keyfini çıkarıyorlardı. Tabaklar geldikten birkaç dakika sonra Earl ayağa fırlayıp midesini tutmuştu. Başta boğazına bir şey kaçtığını sanmışlardı ama adam şiddetle kusmaya başlamıştı. Kan kusmaya başladığında onu tepeden aşağı, hastaneye taşımışlardı.

Jaimie ambulans gelip onu götürene kadar koğuşun önündeki çocukların arasında beklediğini anlattı arkadaşlarına.

“Çıldırmışsın sen,” dedi Elwood.

“Ben yapmadım,” dedi Jaimie. Yüzü ifadesizdi. “Ben futbol oynuyordum. Herkes gördü beni.”

“Kutu dolabımda değil ama,” dedi Desmond.

“Sana söyledim ya, ben almadım,” dedi Jaimie. “Belki birisi dolabından çaldı ve o yaptı bu işi.” Desmond’ın omzuna vurdu. ”At ilacı olduğunu söylemiştin!”

“Bana öyle söylendi,” dedi Desmond. “Siz de gördünüz, kutunun üzerinde at resmi vardı.”

“Keçi resmi de olabilir,” dedi Turner.

“Belki de at zehriydi,” dedi Elwood.

“Veya keçi zehri,” diye ekledi Turner.

“Atlar sıçan değildir sersem,” dedi Desmond. “Atları vururlar, zehirlemezler.”

“O zaman ölmediği için şanslı,” dedi Jaimie. Elwood ve Desmond onu sıkıştırmaya devam ettiler ama hikâyesini değiştirmedi.

Arada bir Jaimie’nin dudaklarında beliren gülümsemeyi görmemek olanaksızdı. Turner, Jaimie’ye yüzlerine baka baka yalan söylediği için hiç kızmıyordu. Yalan söyledikleri apaçık belli olmasına rağmen kimse bir şey yapamadığı için oyunu sürdüren yalancılara hayranlık duyardı. İnsanın başkaları karşısındaki çaresizliğinin bir kanıtı daha. Jaimie gerçekleri itiraf etmeyecekti, bu yüzden Turner tepenin aşağısında biriken çocukları ve olanları izledi.

Earl ölmedi. Fakat işe de dönmedi. Doktor böyle buyurmuştu. Bunu birkaç gün sonra haber aldılar. Birkaç hafta sonra Earl’ün yerine gelen Hennepin adlı uzun boylu adam daha kötü biri çıktı ve pek çok çocuğu zalim kaprislerine maruz bıraktı. Yine de o ilk geceyi bir şekilde atlattılar ve Dr. Cooke’un Earl’ün geçirdiği krizin adamın zayıf bünyesinden kaynaklandığını söylediğini duyunca –ailesinde bu tür hastalıklar vardı anlaşılan– Turner nasıl kaçacağını planlamaktan vazgeçti.

Işıklar kapanmadan az Önce, Elwood’la birlikte yatakhane binasının önündeki büyük meşe ağacının altında duruyorlardı.

Yerleşke sessizleşmişti. Turner sigara içmek istiyordu ama sırt çantası depodaki çatı arasındaydı. Onun yerine ıslıkla Harper'ın teslimatlar sırasında söyleyip durduğu Elvis şarkısını çaldı.

Gece hareketlenen böcekler dalga dalga üstlerine geliyordu. "Earl," dedi Turner. "Ne biçim işti ama."

"Keşke orada olup görebilseydim," dedi Elwood.

"Ya."

"Keşke Spencer olsaydı," dedi Elwood. "Çok hoş olurdu o zaman." Elini istemsizce bacağının arkasına, olanları hatırladığı zaman ovaladığı yere götürdü.

Uzaktan neşeli çığlıklar yükseldi. Tepenin aşağısında, gözetmenler Noel ışıklarını yakmıştı ve çocuklar son birkaç haftadır harcadıkları emeğin sonucunu görebilmişti. Yeşil, kırmızı, beyaz ampuller ağaçlar ve güney kampüsü binaları boyunca Noel neşesi saçıyordu. Uzakta, karanlıkta, giriş kapısının yanındaki dev Noel Baba içinden gelen şeytani bir ışıkla çevresini aydınlatıyordu.

"Ne gösteri ama," dedi Turner.

Beyaz Saray'ın ilerisinde, yanıp sönen ışıklar döne döne eski su kulesine tırmanıyordu – beyaz çocuklardan biri onları çivilerken merdivenden düşüp köprücük kemiğini kırmıştı. Ahşap payandaların X'lerini aydınlatan ışıklar kocaman su tankının çevresini sarıyor, üçgen tepesine yükseliyordu. Göğe fırlamak üzere olan bir uzay roketi gibi. Turner'a bir şeyi anımsatıyordu, sonra aklına geldi: şu lunapark, Eğlence Parkı, TV reklamlarındaki. O aptal, neşeli müzik, çarpışan arabalar, hız treni ve Atom Roketi. Diğer çocuklar da zaman zaman o yerden söz eder, özgür dünyaya kavuştuklarında oraya gideceklerini söylerlerdi. Turner bunu aptalca buluyordu. Siyahları öyle güzel yerlere almıyorlardı. Ama işte karşısındaydı, yıldızları işaret ediyordu, yüzlerce yanıp sönen lambayla süslenmiş,

kalkış ânını bekliyordu: bir roket. Karanlıkta göremedikleri bir başka gizemli gezegene doğru ilerlemeye hazırlanıyordu.

“Çok hoş görünüyor,” dedi Turner.

“İyi iş çıkardık,” dedi Elwood.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11

“Elwood?”

Karşılık olarak oturma odasından homurdandı, pencereden aşağıda Broadway’in incecik bir parçası görünüyordu: Sammy’nin Ayakkabı Tamircisi, kapanan seyahat acentası, bulvar boyunca uzanan refüj. Bakış açısı ikizkenar bir yamuk oluşturuyor, şehri kişisel kar küresinden seyrediyordu. Sigara içmek için iyi bir yerdi ve pencere pervazına sırtını incitmeden tünemenin bir yolunu bulmuştu.

“Bir torba buz almaya gidiyorum, artık dayanamıyorum,” dedi Denise. Çıkınca kapıyı arkasından kilitledi. Geçen hafta ona dairenin anahtarlarını vermişti.

Sıcağa aldırmıyordu o. Sakinlerine sefil bir yaz geçirtmeyi iyi biliyordu bu şehir, doğru, ama en sıcak günlerinde bile Güney’in eline su dökemezdi. Metroda, içki dükkânında yaz sıcağından şikâyet eden New York’lulara şehre geldiğinden beri kıs kıs gülüyordu. Şehre geldiği gün de çöpçüler grevdeydi, ama o zaman aylardan şubattı ve koku bu kadar feci değildi. Artık apartmanın antresinden her çıkışında sık bir çalılık gibi çevresini sarıyordu; bir palayla yara yara aşmak istiyordu onu. Henüz grevin ikinci günüydü üstelik.

Sendika kararını beklemeden başlatılan 68 grevi: şehirle tanışması öyle sefil koşullar altında gerçekleşmişti ki bunu bir tür kabul töreni gibi yorumlamıştı. Ağzına kadar dolmuş, günlerdir dokunulmamış çelik çöp kutuları kaldırımlarda bekliyor, torbalara ve

karton kutulara doldurulmuş çöpler yığın yığın birikiyordu. Yeni bir şehre alışana kadar toplu taşımayı kullanmazdı ve daha önce metroya hiç binmemişti. Liman İdaresi'nden şehir merkezine kadar yürümüştü. Düz bir hat boyunca yürümek olanaksızdı. Çöp yığınlarının arasından dolaşmak zorunda kaldı. Doksan Dokuzuncu Cadde'deki tek kişilik odalardan oluşan binaya ulaştığında, bina sakinlerinin fazlalıkları tekmeleyerek iki dev çöp yığını arasında bir yol açtığını gördü. Sıçanlar bir ileri bir geri koşuşturuyordu. İkinci kattaki odalardan birine gizlice girmek isterseniz tek yapmanız gereken çöp yığınına tırmanmaktı.

Otel müdürü ona dört kat yukarıda, arka tarafta kalan bir odanın anahtarını verdi. Odada elektrikli bir ocak vardı, banyo koridorun aşağısındaydı. Bu ucuz pansiyonu Baltimore'daki iş arkadaşlarından biri önermiş, korkunç bir yer olduğunu söylemişti. Adamın söylediği kadar kötü değildi pansiyon. Daha kötü yerlerde kalmıştı. Birkaç gün sonra marketten temizlik malzemesi aldı ve duşla tuvaleti temizleme işini üstlendi. Başka kimsenin umurunda değildi; o tür bir yerdi işte. Daha önce pek çok farklı yerde pek çok kez kirli tuvaletleri temizlemişti.

Dizlerinin üstünde, pislik içinde. New York'a hoş geldin.

Broadway'i seyretmeye devam ederken Denise'in karşıya geçtiğini gördü. Sokak seviyesinden bakınca refüj çoğu günler temiz görünüyordu ama üçüncü kattan, dalların ve ağaçların üstünden bakınca metro havalandırma ızgaralarında ve kaldırım taşlarında biriken çöpleri görüyordunuz. Kesekâğıtları, bira şişeleri ve bulvar gazeteleri. Artık çöpler yığınlar halinde her yerdeydi. Son grevle birlikte onun sürekli gördüğü şeyi herkes görmeye başlamıştı; şehir pis ve dağınıktı.

Sigarasını çay fincanında söndürdü ve gonglardan birini çaldırmadan kanepeye ulaştı. Belini incittiğinden beri arada kendini

iyi hissedip durumunu unutuyor, fazla hızlı davranıyordu, ama sonra *gong*: omurgasında bir patlama. Tuvalette otururken *gong,* pantolonunu yerden alırken *gong.* Köpek gibi inildedi, birkaç dakika yere uzandı. Tenine temas eden banyo fayansları serindi. Kendi suçuydu. O kutularda ve çekmecelerde ne olduğunu asla bilemezdiniz. Bir keresinde yaşlı bir Ukraynalı adamın evini taşıyorlardı –bu emekli polis memuru pılısmı pırtısını toplayıp Philadelphia'daki yeğeninin yanına gidiyordu– ve eğilip bir komodini kaldırmaya çalıştığı anda beli çat etmişti. Larry o sesi koridordan bile işittiğini söylemişti. Komodinin çekmecesine ağırlıklarını koymuştu emekli polis. Toplam yüz elli kiloluk ağırlığı, belki gecenin bir yarısı canı ağırlık çalışmak ister diye küçük komodine yerleştirmişti. Geçen hafta sırtını inciten şeyse zararsız görünen büyük ve ahşap bir yazı masasıydı ama para için fazladan vardiya yapmıştı. Uykusuz ve dikkatsizdi. "O modern Danimarka zımbırtılarına dikkat etmek gerek," demişti Larry. Eve dönen Denise'den, hazır mutfakta rom kola yaparken bir de sıcak su torbası hazırlamasını istemişti.

Blokta çoğu gece yüksek sesli salsa müziği çalıyordu ve etraf bu gece daha da gürültülüydü. Sıcaktan herkes pencerelerini açmıştı, üstelik sonraki gün Dört Temmuz'du. Herkes tatildi. Beli fazla sorun çıkarmazsa havai fişekleri izlemek için Coney Island'a gitmeyi planlamışlardı ama bu akşam evde kalıp Kanal 4'te *Kader Bağlayınca*'yı izleyeceklerdi. Sidney Poitier ve Tony Curtis birbirine kelepçelenmiş iki tutsaktı; bataklıkta koşuyor, av köpeklerini atlatıyor, aptal suratlı polislerden kaçıyorlardı. Sahte Hollywood şarlatanlığıydı işte, ama ne zaman gösterilse, genellikle *The Late Late Show*'da izliyordu filmi, Denise de Sidney Poitier'yi seviyordu.

Apartman dairesini, çalışırken eline geçen istenmeyen mobilyalarla döşemişti. New York'un her yanından gelen

mobilyaların sergilendiği bir tür salondu evi, üstelik sürekli dönüşüm halindeydi; yeni eşyalar geldikçe eskileri atıyordu. Çift kişilik yatağında tam da sevdiği gibi aşırı sert bir döşek vardı, komodinin kulpları süslü pirinçtendi, lambaları ve halıları tamdı. İnsanlar taşınırken pek çok şeyden kurtulmak istiyor, bazen yalnızca adreslerini değil kişiliklerini de değiştiriyorlardı. "İktisadi merdivenin basamaklarında" iniyor veya çıkıyorlardı. Belki yatak yeni eve sığmıyordu veya kanepe fazla küçüktü ya da yeni evlenmişlerdi veya oturma odası takımını değiştirmişlerdi. Beyaz göç akımına katılan ailelerin çoğu banliyölere, Long Island'a ve Westchester'a gidiyor, yeni bir başlangıç yapıyordu – silkelenip şehri üstlerinden atmak istiyorlardı ve bunun için kendilerini görme biçimlerinden de kurtulmaları gerekiyordu. O ve Horizon Nakliyat ekibinin diğer üyeleri, çöpçülerden önce istedikleri eşyayı seçebiliyordu. Üzerine uzandığı kanepe yedi yıl içinde on ikinci kanepesiydi. Sürekli daha iyisini buluyordu. Belinizin canına okusa da, bir nakliye firmasında çalışmanın böyle avantajları vardı.

Göçebe gibi çöpten mobilya toplaması bir yana, aslında kök salmıştı. Çocukluk evinden sonra en uzun süre yaşadığı yer bu apartman dairesiydi. New York'taki hayatına ucuz bir pansiyonda başlamış, 4 Brothers'ta bulaşıkçılığa başlayana dek birkaç ay orada kalmıştı. Sık sık taşınmıştı –şehir merkezi, Spanish Harlem– ama sonunda Horizon'da düzenli bir iş bulmuş, Broadway'le Seksen İkinci Cadde'nin kesişimindeki bu daireye taşınmıştı. Ev sahibi kapıyı ardına kadar açtığında bu daireyi kiralayacağını anlamıştı; evet, burası. Dört yıldır burada oturuyordu. "Artık orta sınıfım ben," diye şakalaşıyordu kendisiyle. Burada hamamböcekleri bile kibardı, tuvaletin ışığını yaktığı zaman onu görmezden gelmek yerine gölgelere kaçışıyorlardı. Onların tevazusunu da bir tür soyluluk alameti kabul ediyordu.

Denise döndü. “Sesimi duydun mu?” Mutfağa girdi ve buz torbasına tereyağı bıçağını saplamaya başladı.

“Ne?”

“Sıçanın biri ayağımın üzerinden geçince çığlığı bastım. Bağıran bendim,” dedi.

Uzun boyluydu Denise, Harlem’de büyümüş sert bir kızdı, kadın liginde istediği takımda basket oynayabilirdi. Hiçbir şeyden korkmayan şehir kızlarından biri. Sokakta yanından geçerken tatsız bir şeyler fısıldayan kaslı başbelasına nasıl küfrettiğine şahit olmuştu, adamın üstüne yürümüştü Denise, ama şimdi bir sıçan yüzünden küçük bir kız gibi cıyaklıyordu. Denise kesinlikle küçük bir kız değildi, bu yüzden o yönünü göstermesi her zaman şaşırtıcı oluyordu. 126. Cadde’de, boş bir arsanın yanında yaşıyordu, sıcak hava ve çöpler o arsanın her zamankinden daha hareketli bir hal almasına yol açmıştı. Sıçanlar her yerdeydi, yer altındaki gizli deliklerinden fırlayıveriyorlardı. Önceki gece köpek kadar bir sıçan gördüğünü anlatmıştı Denise. “Köpek gibi de havlıyordu üstelik.” Gördüğünün belki de gerçekten bir köpek olduğunu söyledi ona ama Denise bugün oraya dönmeyecekti ve onun yanında olmasından memnundu.

Denise’in çarşamba akşamındaki dersleri Dört Temmuz yüzünden iptal olmuştu. O gün o da izinliydi, Denise gelip yanına, yatağa girdiğinde uyuyordu. Kocaman gümüş küpelerini komodine koyunca –küpeler Turtle Bay’den York Bulvarı’na taşınan üç çocuklu, köpekli ve Gimbels marka oturma odası takımı sahibi Atkinson ailesinin dolaylı hediyesiydi– uyanmıştı. Belinde ağrıyan noktanın yerini artık iyice öğrenen Denise ona masaj yaptı ve sırt üstü yatmasını söyleyip üstüne çıktı. İşleri bittiğinde oda on derece daha sıcaktı, birbirlerine dolaşmışlardı. Sıcak rom ve kola bir süre idare etti ama sonra işe yaramamaya başladı ve buz almak gerekti.

13. Cadde'deki lisede tanışmışlardı. Akşamları yetişkinler için sınıflar açılıyordu orada. O, genel öğretim geliştirme testine hazırlanıyordu, Denise de yan sınıftaki Dominiklilere ve Polonyalılara ikinci dil olarak İngilizce öğretiyordu. Ona çıkma teklif etmeden önce kursu bitirmeyi bekledi. Sertifikasını aldı, kendisiyle gururlandı ve hayatında arada bir kazandığı başarılarla ilgilenen kimse olmadığını fark etti. O testi geçmek bir süredir aklındaydı. İki eliyle rüzgârdan koruduğu bir mum alevi gibi özenle koruyordu bu fikri de. Metrodaki reklamları görüp duruyordu –Eğitiminizi Akşamları Kendi Koşullarınıza Göre Tamamlayın– ve o kâğıt parçasını aldığı için öyle mutlu olmuştu ki ne olursa olsun deyip kızın yanına gitti. Kocaman gözleri kahverengi, burnunun üstü çilliydi kızın. *Kendi Koşullarınıza Göre.* Her şeyi öyle yapardı zaten.

Ona çıkma teklif etmişti ama olumsuz karşılık almıştı. Başka biriyle görüşüyordu kız. Bir ay sonra onu aramıştı ve bir Küba-Çin restoranına gitmişlerdi.

Denise romu ve buzlu kolaları getirdi. "Bize sandviç de aldım," dedi.

Amsterdam Bulvarı'ndan Bronx'taki Arthur Bulvarı'na taşınan Bay Waters'ın bıraktığı televizyon sehpasını kurdular. Güzelce katlanan sehpa kanepeyle küçük masanın arasına cuk diye oturuyordu. Bunu icat eden adam Nobel fizik ödülünü hak ediyordu.

"Kıçlarını kaldırıp çöpleri toplamaları lazım," dedi Denise, mutfaktan. "Beame telefon açıp bu insanlarla konuşmalı artık."

Belediye başkanının beş para etmez biri olduğunu düşünüyordu ve şikâyet etme fırsatı sunduğu için grevin tadını çıkarıyordu. Onun birer birer sayıp döktüğü şikâyetlerini dinlerken Kanal 4'ü daha net görmek için televizyonun anteniyle oynuyordu. Koku, dedi Denise, öncelikle; çürümüş yiyecek kokusu ve apartman görevlilerinin çöplerin üstüne döktüğü çamaşır suyunun kokusu. Çamaşır suyu,

iğrenç bir bulut halinde çöp yığınlarının üstünde dolaşan sinekler ve kaldırımda kıvranan kurtçuklar içindi. Sonra duman vardı. İnsanlar çöplerden kurtulmak için onları tutuşturuyordu –insan denen hayvanı yakından tanıdığını düşünmesine rağmen bunu anlamıyordu– ve binalar arasındaki hafif esinti dumanı her yana dağıtıyordu. İtfaiye araçları canavar düdüklerini çalarak bulvarlar ve yan sokaklardan şehrin dört bir yanına dağılıyordu.

Bunlar ve bir de sıçanlar.

İç geçirdi. Her tartışmada mutlaka kodamanların karşısında olan tarafta yer alırdı, bir numaralı kuralı buydu. Polisler ve politikacılar, kalın enseli iş adamları ve yargıçlar, ipleri elinde tutan muhtelif pislikler. "Hazır taşaklarından yakalamışken iyice burmaları gerek," dedi. "İşçilerin yapması gereken bu." Belediye Başkanı Beame, Nixon ve saçmalıkları, neredeyse o bile oy verecekti. Ama hükümetten mümkün olduğunca uzak duruyor, azıcık yaver giden şansını zorlamak istemiyordu.

"Otursana bebeğim," dedi. "Ben her şeyi ayarlarım."

"Ben hallettim bile," dedi Denise. Sıcak su şişesi için çaydanlığı ocağa koymuştu. Islığı duyuluyordu.

Çöp yangınlarının dumanı pencereden dolunca içerisi havalansın diye yatak odasının camını açtı. Denise haklıydı. Grev geçen seferki kadar uzun sürerse hayat gerçekten zorlaşacaktı. Dışarısı korkunçtu. Ama gerçekte nasıl bir yerde yaşadıklarını görmeleri şehrin geri kalanı için iyiydi ona kalırsa.

Biraz da onun bakış açısını denemeliydiler. Bakalım beğenecek miydiler?

Haber spikeri tatilde havanın nasıl olacağını anlattı, grevle ilgili kısa bir bilgi verdi –"görüşmeler devam ediyor"– ve izleyicilere *Saat Dokuz Sineması* için ekran başında kalmalarını hatırlattı.

Bardağıyla Denise'in bardağına hafifçe dokundu. "Artık benimle evlisin, işte bu da yüzüğün."

"Ne?"

"Filmden. Sidney Poitier söylüyor." Sidney onu *redneck* mahkuma bağlayan zincirleri havaya kaldırarak söylüyordu bu repliği.

"Ağzından çıkanlara dikkat etmelisin."

Doğru, diyalog kimin söylediğine ve kime söylediğine göre değişiyordu. Filmin sonu gibi. Bir yandan, mahkumların ikisi de özgürlüğüne kavuşamıyordu. Başka bir açıdan bakarsanız, diğerinin ölmesine izin verseler ikisi de özgür kalabilirdi. Belki de fark etmiyordu – her durumda boku yemişlerdi. Filmi izlemeyi birkaç yıl önce bırakmıştı çünkü anlamıştı ki bu filmi izlemesinin nedeni klişelerle dolu olması, gerçekleri yanlış anlatması veya ne kadar yol kat ettiğini göstermesi değil, filmi izleyince hüzünlenmesiydi ve içindeki kaçık bu hüznü arıyordu. Gelgelelim insanı üzen şeylerden uzak durmanın daha akıllıca bir tercih olduğunu nihayet öğrenmişti.

O gece de filmin sonunu göremedi çünkü Denise'in blucin kumaşından eteğinin altından çıkan dolgun bacakları dikkatini dağıtıyordu. Mide ilacı reklamı başlayınca elini Denise'in bacağına kaydırdı.

Kader Bağlayınca, sonra seks, sonra uyku. Gece geçen itfaiye araçları. Yarın sabah beli ağrısa da kalkıp evden çıkması gerekiyordu çünkü saat onda şu adamla buluşacak ve minibüsü satın alacaktı. Nakit parası yatağın altındaki botunun içinde duruyordu ve ödeme günü o yığına yirmi dolar daha eklemenin hazzını özleyecekti. Çamaşırhanedeki ilanı başkaları görmesin diye yırtıp almıştı: 67 model Ford Econoline. Aracı yeniden boyatması gerekecekti, hem de parlak bir renge ama 125. Cadde'deki tamircinin ona borcu vardı. Horizon'daki vardiyalarına bir de kendi girişimlerini ekleyecekti. Hafta sonu da çalışacak, eski eşine ödeme

yapabilsin diye Larry'yi de çağıracaktı. Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı'na bile güven olmazdı ama nafaka ödemeleri konusunda sızlanıp duran Larry, ABD Çelik Şirketi kadar güvenilirdi.

Şirketine As Nakliyat adını vermeyi kararlaştırmıştı. Telefon defterinin en başında olmak istiyordu ve AAA adı zaten alınmıştı. Seçtiği adın Nickel'den kalma olduğunu altı ay sonra anladı. As olunca özgür dünyada zikzaklar çizerek yolunuza devam edebilirdiniz.

12

Nickel'den çıkmanın dört yolu vardı.

Bir: Cezanızı çekerdiniz. Cezalar ortalama altı ay ve iki yıl arasındaydı ama yönetim uygun görürse istediği öğrenciyi yasal olarak tahliye etme hakkına sahipti. Gayretli bir çocuk As konumuna yükselmek için yeterince puan toplarsa iyi halden salıverilebilirdi. Onu mutlulukla karşılayan veya yaklaştığını görür görmez yüzlerini buruşturan ailesinin kucağına dönerdi ve bir sonraki felaket için geri sayım başlardı. Tabii ailesi varsa. Yoksa, Florida'nın çocuk koruma birimi bazıları diğerlerinden daha hoş koruyucu aileler veya kurumları devreye sokardı.

Yaş alarak da tamamlayabilirdiniz cezanızı. Okul on sekizinci yaş gününde çocuklara kapıyı gösterir, hızla ellerini sıkıp biraz cep harçlığı vererek yolcu ederdi. İster evlerine döner, ister kayıtsız dünyada kendilerine yol açarlar, büyük olasılıkla hayatın daha zorlu patikalarından birine dalarlardı. Nickel'e gelmeden önce farklı biçimlerde hırpalanan çocuklar, okula devam ettikleri süre içinde yine hasar görür ve yıpranırlardı. Onları daha ciddi hatalar ve daha sert kurumlar beklerdi. Genel gidişatı özetlemek gerekirse, Nickel Çocukları okula gelmeden önce, okulda kaldıkları süre boyunca ve sonrasında farklı biçimlerde hapı yutarlardı.

İki: Mahkeme bu işe el atabilirdi. Sihir gibi. Uzun zamandır kayıp olan bir teyze veya yaşça daha büyük bir kuzen birden ortaya çıkıp devleti size vasilik etmekten kurtarırdı. Sevgili annenizin durumu

varsa tuttuğu avukat durumun değiştiğini öne sürerek mahkemeden merhamet dilerdi: *Babası gittiği için eve ekmek getirecek birine ihtiyaç var.* Belki de görevli yargıç –yeni biri veya aynı suratsız adam– kendine özgü nedenlerden dolayı araya girerdi; el değiştiren para gibi, örneğin. Gerçi rüşvet verecek para olsa çocuk baştan Nickel'e gönderilmezdi zaten. Yine de düzen bozuktu, yasalar pek çok açıdan değişkendi ve bazen bir çocuk ilahi bir müdahale denebilecek olaylar sonucunda elini kolunu sallayarak çıkıp giderdi.

Üç: Ölürdünüz. Sağlıksız koşullar, yetersiz beslenme ve acımasız ihmal zincirlerinin katkısıyla da olsa, "doğal nedenlerden" dolayı, elbette. 1945 yazında, küçük bir çocuk o dönemde popüler bir ıslah aracı olan demir hücreye kapatma cezası sırasında kalp krizi geçirerek ölmüştü ve adli tabip bilgi formuna doğal nedenlerden öldüğünü yazmıştı. İçine tıkıldığınız demir kutuda bedeniniz dayanamayacak hale gelene kadar bekleyerek piştiğinizi hayal edin. Grip, tüberküloz ve zatürre de can alıyordu, kazalar, boğulma ve düşme vakaları da. 1921 yangını yirmi üç can almıştı. Yatakhane kapılarının yarısı dışarıdan sürgülenerek kapatılmıştı ve üçüncü kattaki karanlık hücrelere tıkılan iki çocuk yerinden bile kımıldayamamıştı.

Ölen çocuklar Tahtalıköy'e gömülür veya ailelerine teslim edilirdi. Bazı ölümler diğerlerinden daha kötüydü. Eksik olsalar da okul kayıtlarına bakmak bunu anlamak için yeterliydi. Künt travma, çifteyle vurulma. Yirminci yüzyılın ilk yarısında yöredeki ailelere kiralanan çocuklar da ölürdü bazen. Okuldan "izinsiz ayrılan" çocuklar öldürülürdü. İki çocuğu kamyon ezmişti. Bu ölümler araştırılmazdı. Güney Florida Üniversitesi arkeologları, birden fazla kez kaçma girişiminde bulunanların ölüm oranlarının diğerlerinden daha yüksek olduğunu fark etmişti. İnsan düşünüyordu ister istemez. İşaretsiz mezarlığa gelince, hâlâ sırlarını saklıyordu.

Dört: Nihayetinde, kaçabilirdiniz. Kaçmayı dener ve neler olacağını görürdünüz.

Bazı çocuklar farklı yerlerde farklı isimler altında sessiz geleceklere kaçıyor, gölgelerde kalıyordu. Hayatları boyunca Nickel'in onları yakalayacağı ânı bekleyerek korku içinde yaşıyorlardı. Kaçakların çoğu yakalanıyor, Dondurma Fabrikası'na götürülüyor, sonra tavırlarını düzeltmeleri için birkaç hafta boyunca karanlık hücrede tutuluyorlardı. Kaçmak delilikti, kaçmamak da öyle. Okul arazisi sınırlarının ötesine bakan, dışarıdaki özgür ve canlı dünyayı gören bir çocuk özgürlüğe doğru koşmayı nasıl hayal etmezdi ki? Bir kez olsun kendi hikâyesini yazmayı... Kaçış düşüncesini yasaklamak, en hafif kaçış arzusunu bile men etmek insanın insanlığını öldürmek demekti.

Nickel'den firar eden ünlü isimlerden biri Clayton Smith'ti. Hikâyesi yıllardır anlatılıyordu. Gözetmenler ve yurt görevlileri onun başına gelenlerin unutulmaması için ellerinden geleni yapıyordu.

Yıl 1952'ydi. Clayton'ın kaçacağını kimse tahmin etmiyordu. Ne zeki ve kurnaz bir tipti, ne cüretkâr ve coşkulu. Dayanacak iradeye sahip değildi yalnızca. Okula gelmeden önce epey eziyet görmüştü ama Nickel dünyanın zalimliğini arıtıp büyütmüş, çocuğun gözlerini daha kasvetli dalga boylarına açmıştı. On beş yılda bunca acı çektiyse onu başka neler bekliyordu kim bilir?

Clayton'ın ailesindeki erkekler birbirine benzerdi. Şahin gibi profilleri, açık kahverengi renkli gözleri, konuşurken çırpınan elleri ve ağızları hep aynıydı. Benzerlikler yalnızca fiziksel değildi, Smith ailesinin erkekleri ne şanslıydı ne de uzun yaşardı. Clayton'ın onlardan biri olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu.

Clayton dört yaşındayken babası kalp krizi geçirmişti. Sol eli çarşafı pençe gibi kavramış, ağzı ve gözleri ardına kadar açılmıştı. Clayton on yaşında okulu bırakıp üç abisi ve iki ablası gibi

Manchester portakal bahçelerinde çalışmaya başlamıştı. Ailenin en küçüğü de aile bütçesine katkıda bulunmak istiyordu. Annesi zatürreye yakalanıp ölünce çocukların velayeti Florida eyaletine geçti. Kardeşleri ayırdılar. Tampa'da, Nickel'e o günlerde Florida Endüstri Erkek Okulu denirdi. Genç erkeklerin karakterini geliştiren bir okul olarak bilinirdi; kötü tohum olanların da, gidecek yeri olmayanların da. Ablalarının ona yazdığı mektupları Clayton'a okuldaki arkadaşları okuyordu. Abileri dört bir yana dağılmıştı.

Çevresinde zorbaları uzak tutan büyük kardeşleri olduğundan Clayton kavga etmeyi öğrenememişti. Nickel'deki itiş kakışlarda hırpalanıyordu. Yalnızca mutfakta patates soyarken iyi ve huzurlu hissediyordu kendini. Orası sessizdi ve Clayton'ın kendine göre bir sistemi vardı. Roosevelt'in o dönemki yurt babası Freddie Rich adlı bir adamdı ve kariyer geçmişi çaresiz çocuklarla doluydu. Mark G. Giddins Evi, Gardenville Genç Erkekler Okulu, Clearwater'daki St. Vincent Yetimhanesi. Nickel Erkek Çocuklar Akademisi. Freddie Rich, kurbanlarını yürüyüşlerinden, hal ve tavırlarından tespit ediyor, idare binasındaki kayıtlara bakıp görüşünü pekiştiriyor, diğer çocukların davranışlarını inceleyerek son kararını veriyordu. Genç Clayton'ın işini çabucak bitirmiş, parmaklarıyla sırtını dürtükleyerek bir şey söylemesine gerek kalmadan *Haydi* demişti ona.

Freddie Rich'in odası Roosevelt'in üçüncü katındaydı ama kurbanlarını Nickel geleneklerine uygun biçimde beyaz okul binasının bodrum katına götürmeyi tercih ediyordu. Âşıklar Yolu'na yaptığı o son yolculuk Clayton için bardağı taşıran damla oldu. O gece bahçeden geçtiği sırada onu gören iki gözetmen, çocuğun tek başına yatakhaneye dönüşünü izlemeye alışkındı. Geçmesine izin verdiler. Böylece gidişi hemen fark edilmedi.

Gainesville'in hemen dışında bir kız yurduna gönderilen ablası Bell'e ulaşmayı amaçlıyordu çocuk. Kardeşlerinin aksine, kızın

durumu eskisinden daha iyiydi. Yurdu yönetenler iyi insanlardı, ırk meselelerinde açık fikirliydiler. Mısır lapasından ve yıpranmış elbiselerden kurtulmuştu Bell. Okula gidiyor ve yalnızca hafta sonları çalışıyor, diğer kızlarla birlikte dikiş dikiyordu. Büyüdüğü zaman gelip onu alacağını ve yeniden birlikte olacaklarını yazmıştı Clayton'a. Küçükken onu Bell yıkar ve giydirirdi, Clayton'ın hayatındaki tüm güzel anılar yarım yamalak hatırladığı o eski günlere aitti. Kaçtığı gece bataklığın kıyısına geldi, mantığı karanlık sulara girmesini söylüyordu ama nedense yapamamıştı. Hayaletler, kasvet, hayvanların cinsellik ve saldırganlık senfonisi korkutucu gelmişti. Clayton karanlıktan hep korkardı ve onu sakinleştiren şarkıları yalnızca Bell bilirdi. Clayton başını kucağına koyup ablasının örgüleriyle oynardı. Jordan Yolu'na ulaşana dek misket limonu tarlalarının kıyısından doğuya ilerledi.

Bütün sabah ve öğleden sonra yol kenarındaki ormanlardan ilerledi. Ne zaman bir araba geçse ağaçların arkasına, çalıların altına saklandı. Bir adım daha atamayacak hale gelince yol kıyısında tek başına duran gri bir evin altına gizlendi ve pis kokulu suların içine çömelip bekledi. Böcekler her yanını ısırdı, o da ısırıkları kanatmadan kaşıntıyı yatıştırmak için bacaklarındaki minik tümsekleri okşadı. Evde yaşayanlar bir süre sonra çıkageldi; yalnızca ayaklarını ve dizlerini gördüğü bir anne, baba ve yeniyetme bir kız. Kızın hamile olduğunu öğrenmişlerdi, bu durum ortalığı karıştırmış gibiydi. Belki de evde hava hep fırtınalıydı ve Clayton her zamanki hava koşullarına şahit oluyordu. Münakaşa bitip aile uyuyunca gizlendiği yerden sürünerek çıktı ve yoluna devam etti.

Yol kenarı kasvetli ve ürkütücüydü, çocuk ne yöne gittiğini bile bilmiyordu ama umurunda değildi. Av köpeklerinin sesini duymadığı sürece moralini bozmayacaktı. Gerçi Apalachee av köpekleri o sırada başka bir yerde görevlendirilmişti, Piedmont'tan kaçan üç

mahkumun peşindeydiler ve Freddie Rich, Clayton'ın kaybolduğunu yirmi dört saat boyunca kimseye söylememişti, tuzağa düşmüş bir sıçan gibi saldırılarının ortaya çıkmasından korkuyordu. Daha önceki işyerlerinden kovulmuş olduğundan son görev yerindeki kolaylık ve bolluktan memnundu.

Clayton daha önce hiç yalnız kalmış mıydı? Tampa'daki çıkmaz sokağın sonundaki evde ahileri ve ablaları hep yanındaydı, köhne evin üç odasında alt alta üst üste yaşıyorlardı. Sonra da müşterek aşağılama alanlarıyla Nickel geliyordu. Kafasının içinde zar gibi tıkırdayan düşünceleriyle baş başa bu kadar uzun zaman geçirmeye alışkın değildi çocuk. Ailesiyle yeniden bir araya gelmek dışında bir gelecek planı yapmamıştı. Üçüncü gün, bir senaryo uydurdu; birkaç yıl aşçılık yapacak, sonra para biriktirip kendi restoranını açacaktı.

Clayton portakal bahçelerinde çalışmaya başladıktan kısa süre sonra, ıssız bir kır yolunda müşterilerine arabalarında servis yapan Chet's Restoranı açılmıştı. İşe giderken kamyon kasasından dışarı bakar, restoranın cephesinin parlak kırmızı, beyaz ve mavi renklerini, çelik tentesini görmeye çalışırdı. Reklam afişleri asıldı, yol kenarına ilanlar kondu ve sonra mekân açıldı: Chet's. Genç ve beyaz garsonlar yeşil-beyaz çizgili tulumlar giyiyor, burger ve milkshake'leri gülümseyerek taşıyorlardı. Şık tulumlar firmanın erdemlerini anlatıyordu; çalışkanlık, özgüven. Lüks arabalardan tepsileri almak için uzanan eller. İlham verici bir manzara.

Doğru, Clayton hayatında hiç restoranda yemek yememişti ve mekânın görkemini abartıyordu. Belki de açlığı yüzünden restoran açma hayalleri kuruyordu. Koşarken restoranla ilgili hayalleri de – müşterilerin arasında dolaşıp yemeği nasıl bulduklarını sormak, filmlerde gördüğü gibi akşamları arka odada faturaları kontrol etmek– onunla birlikte geliyordu.

Dördüncü gün okuldan yeterince uzaklaştığını düşündü ve otostop çekmeye karar verdi. Nickel tulumu ve gömleği hâlâ üstündeydi. Eski bir pikapın büyük ve beyaz bir çiftlikten çıkıp uzaklaştığını görünce çamaşır ipinden aldığı giysileri giydi. Evi bir süre gözetlemiş, güvenli olduğunu düşündüğü zaman bir iş tulumu ve gömlek kapmıştı. İkinci kattaki yaşlı kadın onun ormandan çıkıp giysileri aldığını gördü. İş kıyafetleri ölen kocasına aitti ve artık torunu tarafından kullanılıyorlardı. Giysilerin gittiğini görünce sevindi çünkü onları başkasının üstünde görmek canını yakıyordu, özellikle de hayvanlara eziyet eden ağzı bozuk torununun üzerinde.

Onu birkaç saatlik mesafeye götürdüğü sürece bindiği aracın nereye gittiği önemli değildi. Clayton açlıktan kıvranıyordu. Bu kadar uzun süre yemek yemediği hiç olmamıştı ve bu sorunu nasıl çözeceğini bilmiyordu ama en önemlisi uzaklaşmaktı. Yoldan pek araba geçmiyordu, asfalta çıkacak cesareti topladığı zaman gördüğü beyaz yüzler onu korkutuyordu. Zenci şoför görmemişti hiç, belki de eyaletin bu bölgesinde hiçbir siyahın arabası yoktu. Lacivert döşemeli beyaz bir Packard görünce kendini başparmağını havaya kaldırmaya zorladı. Şoförün yüzünü göremiyordu ama Packard öğrendiği ilk araba markasıydı ve onlara zaafı vardı.

Şoför krem rengi takım elbise giymiş orta yaşlı bir adamdı. Elbette beyazdı, o arabada başka türlüsü mümkün müydü ki? Sarı saçlarını ortadan ayırmış adamın favorileri kırlaşmıştı. Tel çerçeveli gözlüğünün arkasında gözlerinin rengi güneşle birlikte değişiyor, bir mavi bir buz beyazı görünüyordu.

Adam Clayton'ı baştan aşağı süzdü. Çocuğa arabaya binmesini işaret etti. "Nereye gidiyorsun çocuk?"

Clayton aklına gelen ilk şeyi söyledi: "Richards." Büyüdüğü sokağın adı.

“Orayı bilmiyorum,” dedi beyaz adam. Clayton’ın daha önce duymadığı bir kasabanın adını söyledi ve onu gittiği yere kadar götüreceğini belirtti.

Clayton daha önce bir Packard’a binmemişti. Bacağının yanındaki döşeme kumaşını adamın göremeyeceği şekilde okşadı ve kumaş hafifçe dalgalandı, yumuşacıktı. Kaportanın altındaki piston ve vana labirentini merak etti, fabrikadaki işçilerin arabayı inşa edişini seyretmenin nasıl bir şey olacağının hayalini kurdu.

“Orada mı oturuyorsun çocuk?” diye sordu adam. “Richards’ta?” Sesinden eğitimli olduğu anlaşılıyordu.

“Evet efendim. Annem ve babamla.”

“Peki,” dedi adam. “Adın ne çocuk?”

“Harry,” dedi Clayton.

“Bana Bay Simmons diyebilirsin,” dedi adam. Anlaşmışlar gibi başını salladı.

Bir süre sessizce yol aldılar. Clayton adam onunla konuşmadığı takdirde ağzını açmayacaktı ve aptalca bir şey söylememek için dudaklarını birbirine bastırıyordu. Artık iki aptal ayağının üstünde olmadığından kaygısı arttı ve etrafta polis aracı aramaya başladı. Daha uzun süre saklanmadığı için kendine kızdı. Elinde el feneriyle arama ekibinin başında bekleyen Freddie Rich’i hayal etti, güneş ışığı Clayton’ın yakından tanıdığı kocaman kemer tokasından yansıyordu; tokanın görüntüsünü, beton zemine düşünce çıkardığı sesi anımsadı. Evler sıklaştı, Packard kısa bir ana caddeden geçti, çocuk koltuğuna gömülüp başını indirdi ama adama belli etmemeye çalıştı. Sonra yeniden ıssız yollara çıktılar.

“Kaç yaşındasın?” diye sordu Bay Simmons. Kapalı bir benzin istasyonunun önünden geçtiler, paslı benzin pompaları korkulukları andırıyordu. Küçük bir mezarlığın yanında beyaz bir kilise vardı.

Zemin sertleşmiş, mezar taşlarının dengesini bozmuştu, bu yüzden mezarlık çürük dişlerle dolu bir ağıza benziyordu.

“On beş,” dedi Clayton. Adamı kime benzettiğini bulmuştu: eski ev sahipleri Bay Lewis. Ona ayın ilk günü ödeme yapmazsanız saniyesinde kendinizi kapının önünde bulurdunuz. Birden midesi bulandı. Elini yumruk yaptı. Adam elini bacağına koyacak veya şeyine dokunacak olursa ne yapacağını biliyordu. Freddie Rich’in suratına yumruğu indirmeyi pek çok kez düşünmüş ama doğru an geldiğinde donup kalmıştı fakat bu kez bunu gerçekten yapabileceğini hissediyordu. Özgür dünyadan güç alıyordu.

“Okula gidiyor musun çocuk?”

“Evet efendim.” Günlerden salı olduğuna emindi. Geriye doğru saydı. Freddie Rich onu cumartesi geceleri çağırtırdı. *On sente kiralanan dans partnerlerinden bile ucuzdular, paranız karşılığında daha fazlasını alırdınız hem.*

“Eğitim önemlidir,” dedi Bay Simmons. “İnsana kapılar açar. Özellikle senin gibilere.” Gerilimli an geçmişti. Clayton bir basket topunu tutar gibi parmaklarını döşeme kumaşının üzerine yaydı.

Gainesville’e ulaşmasına kaç gün vardı acaba? Bell’in kaldığı evin adını hatırladı –Bayan Mary’nin evi– ama yerini bulmak için uğraşması gerekecekti. Gainesville nasıl bir şehirdi kim bilir? Kendi düzenini kurmadan önce yapması gereken çok şey vardı. Bell gizli haberleşme yöntemleri ve gizli buluşma yerleri ayarlardı, o konuda çok yaratıcıydı. Ablasının onu yatağına yatırıp iyi hissetmesini sağlayan şeyler söylemesine epey zaman vardı ama Bell’e yakın olursa bekleyebilirdi. “Haydi uyu Clayton...”

Packard marka araç Nickel araba yolunun ucundaki sütunların arasından geçtiğinde bunları düşünüyordu. Bay Simmons bir süre önce Eleanor’un belediye başkanlığından emekli olmuştu fakat hâlâ yönetim kurulundaydı ve okuldaki gelişmeleri takip ediyordu. Demir

atölyesine giden üç beyaz öğrenci Clayton'ın arabadan indiğini gördü ama onun kaçan çocuk olduğunu anlamadılar. Geceyarısı endüstriyel fan çalıştı ve yarı uyuyan öğrencilere Beyaz Saray'daki hareketliliği haber verse de kimin dondurma almaya gittiğini söylemedi. O günlerde çocuklar, gecenin bir yarısında okul çöplüğüne giden arabaların, gizli mezarlığa birinin daha gömüldüğü anlamına geldiğini bilmiyorlardı. Clayton Smith'in hikâyesini, olanları ibret olsun diye yeni oğlanına anlatan Freddie Rich iletti öğrencilere.

Kaçabilir, kurtulabileceğinizi umabilirdiniz. Bazıları kurtulmayı başarırdı. Çoğu başaramazdı.

Elwood'a göre Nickel'den çıkmanın beşinci bir yolu da vardı. Büyükannesinin ziyaretine geldiği günlerden birinde buldu bu yöntemi. Ilık bir şubat öğleden sonrasıydı, aileler yemekhanenin önündeki piknik masalarında toplanmışlardı. Çocukların bazıları yakınlarda oturduğundan anneleri ve babaları her hafta sonu yiyecek dolu çuvallar, yeni çoraplar ve mahalleden haberlerle çıkıp geliyordu. Ama öğrenciler Pensacola'dan Keys'e eyaletin her yanındandı ve bazı ebeveynlerin ele avuca sığmaz oğullarını görmek için uzun yollardan gelmesi gerekiyordu. Kalabalık otobüslerde uzun yolculuklar yapıyor, yağlı kâğıtlara sarılmış sandviçlerinin kırıntılarını kucaklarına döküyor, ılık meyve suyu içiyorlardı. Çalışmaları gerekiyordu, mesafeler yüzünden ziyarete gelemiyorlardı ve bazı çocuklar ailelerinin onları gözden çıkardığını anlıyordu. Ziyaret günü, sabah duasından sonra bir yurt görevlisi çocuklara onları ziyarete gelen olup olmadığını bildiriyordu ve gelen yoksa çocuklar spor sahalarında vakit öldürüyor, atölyelerde veya – sabah beyaz çocuklar, akşamüstü siyah çocuklar– yüzme havuzunda oyalanıyordu. Tepede aileleriyle buluşanlara bakmamaya çalışıyorlardı.

Harriet ayda iki kez Eleanor'a geliyordu ama hastalandığı için son ziyaret gününü kaçırmıştı. Elwood'a mektup yazıp üşüttüğünü haber verdi ve ilgisini çekeceğini düşündüğü bazı gazete kupürleri gönderdi: Martin Luther King'in New Jersey, Newark'taki konuşması ve uzay yarışıyla ilgili, renkli fotoğraflarla süslenmiş bir makale. Ertesi hafta yokuşu yavaş yavaş çıkarak torununa doğru gelirken çok yaşlanmış göründü Elwood'a. Hastalığı zayıf bedenini daha da inceltmişti, köprücük kemikleri yeşil elbisesinin altından seçiliyordu. Elwood'u görünce durdu ve torunu yanına gelip onu kucaklasın diye bekledi. Böylece piknik masasına ulaşmak için atması gereken birkaç adımdan önce biraz mola vermiş oldu.

Elwood ona her zamankinden daha uzun sarıldı, omzuna sokuldu. Sonra diğer çocukları hatırladı ve geri çekildi. Kendini fazla belli etmemek en iyisiydi. Büyükannesinin dönüşünü çok uzun süre beklemiş gibi hissediyordu ve bunun tek nedeni onun Tallahassee'den getireceği güzel haberler de değildi.

Nickel'deki hayatı itaatle ayak sürümekten ibaretti. Noel'den sonra bir süre hiçbir şey olmamıştı. Eleanor'a yaptıkları düzenli teslimatları birkaç kez tekrarladılar. Elwood her durakta ne olacağını biliyordu, hatta birkaç kez Harper'a o çarşamba Top Shop'a ve restorana gitmeleri gerektiğini hatırlattı, tütün dükkânında Bay Marconi'ye yardım ettiği gibi ona da yardımcı oldu. Yatakhaneler sonbahardakinden daha sessizdi. Yumruk dövüşleri ve itiş kakışlar nadiren gerçekleşiyordu, Beyaz Saray hep boştu. Earl'ün öbür dünyayı boylamayacağı anlaşılınca, Elwood, Turner ve Desmond, Jaimie'yi affettiler. Çoğu gün öğleden sonraları Monopoli oynayarak vakit geçirdiler; onların oyununda kurallar, komplolar, gizemli anlaşmalar ve intikam vardı. Kayıp piyonların yerine düğme kullandılar.

Günleri ne kadar sıradan geçerse geceleri de o kadar sıkıntılı geçiyordu. Gece yarısından sonra, tüm yatakhane uyurken uyanıyor, hayal ettiği seslere irkilerek tepki veriyordu: eşikte ayak sesleri, tavana çarpan deri kayışın sesi. Gözlerini kısarak karanlığa bakıyor ama bir şey göremiyordu. Sonra saatlerce uyuyamıyor, büyülenmiş gibi öylece yatıyor, huzursuz düşüncelere kapılıyor ve ruhunun çekildiğini, güçsüzleştiğini hissediyordu. Onu bu hale getiren Spencer değildi, gözetmenler veya yatakhanedeki bir hasım da; mücadele etmeyi bırakmaktı onu çökerten. Dikkati üzerine çekecek davranışlardan uzak durarak, ışıklar sönene kadar özenle tersliklerden kaçarak kazanabileceğini düşünmüş ama kendini kandırmıştı. Uyum sağladığı ve başını belaya sokmadığı için Nickel'i zekâsıyla alt ettiğini sanmıştı. Oysa mahvolmuştu aslında. Dr. King'in hapishaneden yazdığı mektuplarda anlattığı siyahlardan birine dönüşmüştü; bu adamlar yıllar boyunca baskı altında yaşadıktan sonra öyle kayıtsız ve uyuşuk bir hale geliyorlardı ki sonunda zulme uyum sağlıyor, tek yatakları oymuş gibi ancak acı çekince rahat ediyorlardı.

Daha karamsar anlarında Harriet'ın da onlardan biri olduğunu düşünmüştü. Şimdi büyükannesi gerçekten onlardan birine benziyordu, o da Elwood gibi küçülmüş, azalmıştı. Uzun süre estikten sonra dinen rüzgâr gibi.

"Yanınıza oturabilir miyiz?"

Cleveland'dan bir başka çocuk, çulluklardan Burt oturdukları piknik masasını paylaşmak istiyordu. Burt'ün annesi onlara teşekkür edip gülümsedi. Yirmi beş yaşlarında genç bir kadındı, etine dolgun, saf görünümlü. Yorgun ama zarif bir tavırla, kucağında Burt'ün minik kız kardeşiyle banka oturdu, bebek annesinin kucağında kıkırdıyordu. Onların sesleri ve oyunculuğu büyükannesini dinleyen Elwood'un dikkatini dağıttı. Gürültücü ve mutluydular – Elwood ile

büyükannesi onların yanında kilise gibi sessizdi. Gördüğü kadarıyla Burt yaygaracı ama iyi kalpli bir çocuktu. Elwood çocuğu pek tanımıyor, sorunlarını bilmiyordu ama buradan çıktığında yola gelip davranışlarına çeki düzen verebilirdi bu çocuk. Annesi özgür dünyada onu bekliyordu ve bu çok güzel bir şeydi. Çocukların çoğu bu kadar şanslı değildi.

Çıktığında, Elwood'un büyükannesi hayatta olmayabilirdi. Daha önce hiç aklına gelmemişti bu. Büyükannesi nadiren hastalanırdı ve hastayken yatıp dinlenmeyi reddederdi. Güçlü bir kadındı ama dünya onu lokma lokma yiyip bitirmişti. Kocası genç yaşta ölmüş, kızı Batı'ya gidip kaybolmuş, tek torunu bu korkunç yere mahkum edilmişti. Dünyanın ona layık gördüğü ıstıraba katlanmıştı ve şimdi Brevard Sokağı'nda tek başına kalmıştı, ailesi ondan birer birer alınmıştı. Çıktığında onu bulamayabilirdi Elwood.

Büyükannesinin kötü haberler getirdiğini anladı çünkü kadın Frenchtown'daki mahallelerinde olup bitenleri anlatırken her zamankinden daha çok uzattı lafı. Clarice Jenkins'in kızı Spelman'a girmişti, Tyron James yatağında sigara içerken evini yakmıştı, Macomb'da yeni bir şapkacı açılmıştı. Ona hareketle ilgili son gelişmeleri bile iletti: "Lyndon Johnson, Başkan Kennedy'nin sivil haklar tasarısını sürdürüyor. Tasarıyı kongreye taşıyacak. Güvenilir bir adam; aksilik olmazsa bir şeyler değişebilir. Eve döndüğünde her şey farklı olacak, Elwood."

"Başparmağın çok kirli," dedi Burt minik kardeşine, "ağzına sokma onu. Al benimkini kullan." Parmağını kızkardeşine uzatınca bebek yüzünü buruşturdu ve kıkırdadı.

Elwood masanın diğer tarafına uzanıp büyükannesinin ellerini tuttu. Daha önce hiç böyle, bir çocuğu avutur gibi dokunmamıştı ona. "Büyükanne, ne oldu?"

Ziyaretçilerin çoğu ziyaret gününde ağlardı; Nickel sapağını gördüklerinde, ayrılırken, sırtlarını oğullarına döndüklerinde. Burt'ün annesi Harriet'a bir mendil uzattı. Büyükannesi başını çevirip gözyaşlarını sildi.

Harriet'ın parmakları titriyordu, Elwood onları sıkı sıkı tuttu.

Avukat gitti, dedi büyükannesi. Bay Andrews, Elwood'un temyiz davası konusunda son derece iyimser olan o kibar, hoş, beyaz avukat pılını pırtını toplamış, tek kelime etmeden Atlanta'dan ayrılmıştı. Ona verdikleri iki yüz doları da götürmüştü. Bay Marconi onunla tanıştıktan sonra yüz dolar fazladan ödemişti. Ondan beklenmeyecek bir jestti bu, fakat Bay Andrews son derece kararlı ve ikna ediciydi. Klasik bir adli hata söz konusuydu. Büyükannesi otobüse binip onu görmek için şehir merkezine gittiğinde avukatın ofisini bomboş bulmuştu. Sahibi ofisi sıradaki kiracı adaylarından birine, bir dişçiye gösteriyordu. Büyükannesine kadın bir hiçmiş gibi bakmışlardı. "Seni yarı yolda bıraktım, El," dedi.

"Ben iyiyim," dedi Elwood. "Geçen gün Kâşif oldum." Dikkatleri üzerine çekmekten kaçınmış ve karşılığında ödüllendirilmişti. Onların istediği gibi davranmıştı.

Buradan çıkmanın dört yolu vardı. Sonraki gece yarısı krizinin ortasında Elwood beşinci bir yol daha olduğuna karar verdi.

Nickel'i yok etmek.

13

Maratonları asla kaçırmazdı. Kazananlar, dünya rekorunun peşinde koşan şu Superman kılıklılar, köprülerde, fazlaca geniş bulvarlarda, New York asfaltında taban patlatanlar umurunda değildi. Arabalara doluşan kameralar onları zaten takip eder, her ter damlasının, boyunlarından fırlayan damarların yakın plan çekimini yapar, motosikletli beyaz polisler kenarda bekleyen kalabalığın arasından fırlayacak bir manyağın onlara sataşmasına engel olurdu. Koşucular yeterince alkış alıyorlardı, ona neden ihtiyaçları olacaktı ki? Geçen yılki maratonu Afrikalı bir kardeş kazanmıştı, Kenyalı bir adam. Bu yılın birincisi beyaz bir İngilizdi. Ten renkleri hariç bedenleri tıpatıp benziyordu; bacaklarına bakınca gazeteye çıkacaklarını anlıyordunuz. Yıl boyunca antrenman yapan, yarışmak için dünyanın her yanına uçan profesyoneller. Kazananlar için tezahürat yapmak kolaydı.

O, koşmaktan bitkin düşenleri, otuz yedinci kilometrede yürümeye başlayan, dilleri Labrador misali dışarı sarkanları seviyordu. Ne yapıp edip bitiş çizgisini paldır küldür geçenleri, Nike'ları içindeki ayakları kanlı bifteğe dönenleri. Nal toplayanları, aksayanları, topallayanları, maraton parkuru boyunca değil kendi karakterlerinin derinlerine koşanları – bulduklarını alıp ışığa dönmek için mağaranın derinlerine dalanları. Columbus Meydanı'na ulaştıklarında televizyon ekipleri çoktan dağılmış, konik su kapları ve Gatorade şişeleri çayır papatyaları gibi parkuru kaplamış, termal

alüminyum battaniyeler rüzgârda sallanıyor olurdu. Bitiş çizgisinde onları bekleyenler belki vardı, belki yoktu. Bunu kutlamak gerekmez miydi?

Kazananlar en önde yalnız başlarına koşarak geçti, onların arkasından yarış parkurunu birbirlerine sokulup sendeleyerek ilerleyen sıradan koşucular doldurdu. Arkadan gelen koşucular ve kaldırımlarla köşeleri dolduran kalabalıklar için çıkıyordu evinden; bu New York güruhları öyle tuhaf ve güzeldi ki onu şehir merkezindeki apartman dairesinden ancak hısımlık diye nitelendirebileceği bir güçle çekip alıyorlardı. Maraton yarışı her kasım ayında insanlara karşı kuşkuculuğunu alıp bu pis şehirde hep birlikte oldukları gerçeğiyle çarpıştırıyordu; tanışmayan uzak kuzenler gibi.

İzleyiciler parmak uçlarına kalkıyor, yarışlar, protesto gösterileri ve başkanlar için çıkarılıp yol kenarlarına yerleştirilen mavi polis bariyerlerine yaslanıyor, yarışı görmeye çalışıyor, babalarının ve erkek arkadaşlarının omuzlarına tırmanıyorlardı. Seyyar teyplerde gümbür gümbür çalan eski kalipso melodilerinin arasından havalı korna ve ıslık sesleri yükseliyordu. ”Haydi devam!”, “Yapabilirsin!”, “Harikasın!” Havadaki esintinin yönüne göre burnuna Sabrett sosis tezgâhlarının kokusu veya yanında duran atletli kızın kıllı kol altının kokusu çalınıyordu. Geceleri yalnızca ağlama ve böcek seslerinin duyulduğu Nickel gecelerini düşününce, altmış çocukla alt alta üst üste aynı odada yatıp dünyadaki tek kişi olduğunu hissetmesine şaşıyordu. Orada çevresi insan doluydu ama aynı zamanda etrafında kimse yoktu. Buradaysa etrafı insan kaynıyordu ama boğazlarını sıkmak yerine nasıl oluyorsa hepsini kucaklamak istiyordu. Tüm şehir, yoksullar ve Park Avenue sakinleri, siyahlar, beyazlar ve Puerto Rico’lular kaldırımlara doluşmuş pankartlarını kaldırıyor, ülkelerinin bayraklarını sallıyor ve bir gün önce A&P kasa sırasında rakip gördükleri, metroda son boş koltuğu kapan,

kaldırımda bir mors gibi ağır ağır yürüyen insanlar için tezahürat yapıyorlardı. Apartman daireleri ve okullar, hatta soludukları hava için bile rekabet halinde oldukları insanlarla aralarındaki mücadele gerektiren ve cana can katan düşmanlıkları birkaç saatliğine unutmuş, bir dayanıklılık ayinini, onlar adına vekâleten çekildiğini hayal ettikleri acıyı kutluyorlardı. *Yapabilirsin.*

Yarın herkes cephelere dönecekti ama bugün barış son koşucuya yapılan son tezahürata dek sürecekti.

Güneş görünmüyordu. Kasım ayı herkese onun krallığında yaşadıklarını hatırlatmaya karar vermiş, ani rüzgârlar çıkmasını emretmişti. Altmış Altıncı Cadde'de parktan çıktı, iki atlı polisin arasından hızla geçerken polislerin gözlük camlarına siyah bir tatlı su balığı gibi yansıdı. Central Park West'e ulaştığında dağılan izleyicilerin sayısı da azalmıştı.

"Hey baksana! Hey, bir dakika bekle!"

New York'luların çoğu gibi onun da keşlere karşı geliştirdiği bir uyarı sistemi vardı, dönüp olacaklara kendini hazırladı.

Sırıtarak bakan bir adam duruyordu karşısında. "Beni hatırlamadın mı arkadaş – ben Chickie! Chickie Pete!"

Öyleydi gerçekten. Cleveland'dan Chickie Pete, şimdi koca adam olmuştu.

Eski günlerden tanıdığı insanlara pek sık rastlamazdı. Kuzey'de yaşamanın avantajlarından biri de buydu. Bir keresinde Garden'daki bir güreş maçında Maxwell'i görmüştü. Jimmy "Superfly" Snucka dev bir yarasa gibi havada süzülürken Maxwell büfe sırasında bekliyordu, gözünün üstünden başlayan ve çenesine kadar uzanan on beş santimlik yara izini görebileceği kadar yakındı ona. Bir keresinde de Gristedes'in önünde ayakları içe basan Birdy'yi görmüştü. Adamın kıvırcık sarı saçları aynıydı ama onu

görmüyormuş gibi boş bakışlarla süzmüştü. Sanki kılık değiştirmiş, sahte belgelerle sınırı geçmeye çalışıyordu.

“Nasılsın dostum?” Eski Nickel yoldaşının üstünde yeşil Jets swetshirtü ve bir beden büyük olduğundan ödünç alınmış gibi duran kırmızı eşofman altı vardı.

“İdare ediyorum. İyi görünüyorsun.” Onu görmeden enerjisini doğru değerlendirmişti; Chickie keş değildi ama feleğin çemberinden geçmiş olduğu belliydi, hapisten veya klinikten yeni çıkan bağımlıların çevreye yaydığı o hamlık vardı üstünde. İşte buradaydı, ona çak yapıyor, omzunu tutuyor, girişkenlik performansı sergileyerek fazlaca yüksek sesle konuşuyordu. Sakınmak gereken birine benziyordu.

“Dostum!”

“Chickie Pete.”

“Nereye gidiyorsun?” Chickie Pete birer bira içmeyi önerdi, o ısmarlayacaktı. Kurtulmak için yalvardı ama Chickie Pete itiraz kabul etmedi. Maratondan sonra eski bir ahbabına iyi niyetini göstermesi için bir tür testti bu belki. O eski ahbap geçmişin en karanlık günlerinden çıkıp gelmiş olsa bile.

Chipp’s adlı barı şehir merkezine taşınmadan önceki Seksen İkinci Cadde günlerinden biliyordu. Bu şehre geldiğinde Columbus uyuşuk bir yerdi, üzerindeki her yer en geç sekizde kapanırdı ama sonra bulvarda mahalle mekânları, bekâr barları ve rezervasyonla müşteri kabul eden restoranlar açılmıştı. Şehirdeki her yer gibi burası da bir çöplükken birdenbire popüler bir mekâna dönüşmüştü. Chipp’s eski usûl bir bardı; barmenler hangi içkiyi ısmarladığınızı ezberlerdi, burgerler lezzetliydi, sohbet etmek istiyorsanız sohbet eder, istemiyorsanız başınızla selam verip sessizliğe gömülebilirdiniz. Hatırladığı kadarıyla ırkla ilgili tek bir olay olmuştu:

Red Sox kasketli bir *cracker,* zenciler şöyle zenciler böyle diye konuşmaya başlamış ve ânında kapı dışarı edilmişti.

Horizon çalışanları pazartesileri ve perşembeleri, Annie'nin çalıştığı saatlerde buraya uğramayı severlerdi. Annie'nin birer bedava içki ikramı, dekoltesi gibi cömertti. As Nakliyat'ı kurup işlerini yoluna koyduktan sonra bazen çalışanlarını buraya içmeye getirirdi ama onlarla birlikte içtiği zaman cüretkârlaştıklarını anlayınca bundan vazgeçti. Birlikte dışarı çıktıkları gecelerin sabahında işe geç geliyor veya gelmiyorlardı. Ya da buruşuk üniformalarla, derbeder halde işbaşı yapıyorlardı. O üniformalar için ciddi paralar ödemişti. Logoyu kendisi tasarlamıştı.

Maç başladı, televizyonun sesi kısıktı. O ve Chickie bara oturdular, barmen bira bardaklarını ve üzerinde Smiles reklamı olan bardak altlıklarını önlerine koydu. Smiles, eskiden birkaç blok ileride olan lüks bir bekârlar barıydı. Barmen yeniydi, hödük tavırlı, kızıl saçlı bir beyaz. Ağırlık kaldırmaya meraklıydı besbelli, tişörtünün kolları pazılarında lastik gibi gerilmişti. Kalabalık cumartesi geceleri için tutacağınız türde gorillerden biriydi.

Chickie içkiler benden demişti ama bara bir yirmilik bıraktı yine de. "Eskiden trompet çalardın," dedi. Chickie siyahlar orkestrasında trompetçiydi, Noel'deki yetenek yarışmasında yanlış hatırlamıyorsa "Greensleves"in bebop denilebilecek kadar hareketli bir caz uyarlamasını çalarak büyük sükse yapmışlardı.

Yeteneği anımsatılınca Chickie gülümsedi. "Uzun zaman önceydi o," dedi. "Ellerim," diye ekledi ve yengeç bacağı gibi kıvrılmış iki parmağını havaya kaldırdı. Otuz gündür tek damla içki içmediğini anlattı.

Bir barda oturduklarını hatırlatmak nezaketsizlik olacaktı.

Gerçi Chickie noksanlarını kazanca çevirmeyi bilmişti hep. Nickel'e geldiğinde incecik bir bücürdü, okuldaki ilk yılında kavga

etmeyi öğrenene dek sık sık dayak yemiş ve istismar edilmiş, sonra o da kendinden küçük çocuklara eziyet etmeye, onları dolaplara ve depolara götürmeye başlamıştı – kendisi ne öğrendiyse onu öğretiyordu insan. Bu Nickel Çocuğu hakkında bundan ve trompet çaldığından başka bir şey anımsamıyordu ama Chickie ona hemen hayatını anlatmaya başladı. Aşina olduğu bir melodiydi bu, yıllar boyunca tekrar tekrar dinlemişti aynı hikâyeyi, Nickel Çocukları'ndan değilse bile benzer yerlerde zaman geçiren başkalarından. Düzen ve disiplin çekici geldiği için orduya katılmıştı. "Çocuk hapishanesinden çıkanların çoğu silahlı kuvvetlere katılır. Doğal bir seçenektir bu, özellikle dönecek bir eviniz yoksa. Veya dönmek istediğiniz." Chickie on iki yıl orduda görev yapmış, sonra sinirsel bir çöküntü yaşamış ve ihraç edilmişti. Birkaç kez evlenmişti. Ne iş bulursa yapmıştı. En iyi işi, Baltimore'da stereo satmaktı. Ses sistemleri hakkında sabaha dek konuşabilirdi.

"Hep içerdim," dedi Chickie. "Ama kendime bir düzen kurmaya çalıştıkça dağıtmaya, her gece zil zurna sarhoş olmaya başladım."

Geçen mayıs ayında barda adamın birini dövmüştü. Yargıç ona hapse girmekten veya alkolizm tedavisi programına başlamaktan başka seçenek bırakmamıştı. Harlem'de oturan ablasını ziyaret etmek için gelmişti şehre. "Ne yapacağıma karar verene kadar evinde kalmama izin veriyor. Bu şehri hep sevmişimdir."

Chickie ona neler yaptığını sorunca Elwood nispet yapar gibi şirketinden söz etmek istemedi, bu yüzden çalışanların ve kamyonların sayısını yarıya indirerek söyledi, Lenox'taki epey gururlandığı yeni ofisi de anlatmadı. On yıllığına kiralamıştı o ofisi. Şimdiye dek imzaladığı en uzun sözleşmeydi ve bu çok tuhaftı çünkü canını sıkan tek şey canını sıkan hiçbir şey olmamasıydı.

"Dostum," dedi Chickie. "Yükseliştesin! Hayatında bir kadın var mı?"

“Bir türlü yuva kuramadım. İş çok yoğun değilse akşamları çıkıyorum bazen.”

“Anlıyorum, anlıyorum.”

Işığı kesen uzun binalar sayesinde gece daha erken çöktüğünden sokak biraz daha karardı. Pazar akşamına özgü işe dönüş hüznü kapladı içini, bu konuda yalnız değildi çünkü barda içki sipariş edenlerin sayısı artmıştı. Kaslı barmen önce iki sarışın kız öğrenciye servis yaptı. Kızlar büyük olasılıkla içki satın alabilecek yaşta değildi, Columbia Üniversitesi’nin uğrak mekânlarının daha güneyindeki alkol alabilecekleri yerleri test ediyorlardı. Chickie bir bira daha ısmarlayarak onu geride bıraktı.

Eski günlerden konuşmaya başladılar ve kısa sürede karanlık konulara dalarak en zalim yurt görevlileriyle gözetmenleri anmaya başladılar. Beyaz hayaletinin Columbus Bulvarı’nda belirmesinden korkuyormuş gibi Spencer’ın adını ağızlarına bile almadılar, hâlâ o çocukluk korkusunun pençesindeydiler. Chickie yıllar boyunca karşılaştığı Nickel Çocukları’nı andı: Sammy, Nelson, Lonnie. Biri dolandırıcı olmuştu, bir başkası Vietnam’da kolunu kaybetmişti, bir diğeri uyuşturucu bağımlısıydı. Yıllardır aklına bile gelmeyen isimleri duydu Chickie’nin ağzından; sanki bir Son Akşam Yemeği sahnesiydi de ortadaki Chickie’yi ve çevresindeki on iki zavallıyı seyrediyordu. O okul çocukları bu hale getiriyordu işte. Çıktığınızda bile kurtulamıyordunuz oradan. Dürüst bir hayat süremeyecek hale gelene kadar eğip büküyordu insanı, oradan çıkarken çarpık ve hasarlı oluyordunuz.

Peki kendisi için ne diyecekti? O ne kadar hasar görmüştü?

“Sen 64’te mi çıkmıştın?” diye sordu Chickie.

“Hatırlamıyor musun?”

“Neyi?”

“Boş ver. Cezamı çektim.” Yanlışlıkla ıslahevinden söz ettiği zaman mutlaka söylediği bir yalanı tekrarladı. “Beni kapı dışarı ettiler. Atlanta’ya gittim, sonra kuzeye ilerlemeye devam ettim. Bilirsin. 68’den beri buradayım. Yirmi yıldır.” Bunca zamandır kaçışının Nickel’de bir efsane olduğunu sanmıştı. Öğrencilerin bir halk kahramanı destanı gibi onun hikâyesini nesilden nesile aktardığını düşünmüş, yeniyetme bir Stagger Lee figürü olduğunu hayal etmişti. Ama öyle olmamıştı. Chickie Pete onun nasıl çıktığını anımsamıyordu bile. Hatırlanmak istiyorsa, herkes gibi adını bir kilise sırasına kazımalıydı. Bir sigara daha yaktı.

Chickie Pete gözlerini kıstı. “Hey, hey baksana, sürekli birlikte takıldığın o çocuğa ne oldu?”

“Hangi çocuk?”

“Şu şeyi olan hani. Hatırlamaya çalışıyorum.”

“Hımm.”

“Birazdan hatırlarım,” dedi ve tuvalete gitti. Doğum günü kutlayan bir masa dolusu kıza bir şeyler söyledi geçerken. Tuvalete girdiği zaman kızlar arkasından gülüştü.

Chickie Pete ve trompeti. Profesyonel müzisyen olabilirdi, neden olmasın? Bir funk grubunda veya orkestrada çalabilirdi. Her şey farklı olsaydı. O okul onları mahvetmeseydi çocuklar pek çok şey olabilirdi. Hastaları tedavi eden veya beyin ameliyatı yapan doktorlar olabilir, hayat kurtaran şeyler icat edebilirlerdi. Başkanlığa aday olabilirlerdi. Kaybedilmiş dâhilerdi onlar –hepsi dâhi değildi tabii, örneğin Chickie Pete’in özel görelilik teorisini çözeceği yoktu– ama sıradan bir yaşam sürmenin basit hazzından bile mahrum bırakılmışlardı. Yarış başlamadan kıskıvrak bağlanarak engellenmiş, nasıl normal olunacağını öğrenmeye fırsat bulamamışlardı.

Buraya son gelişinden beri masa örtüleri yenilenmiş, hepsi kırmızı beyaz kareli vinille kaplanmıştı. Denise eskiden yapışkan

masalardan şikâyet ederdi. Denise – berbat ettiği bir başka şeydi o da. Çevresinde müşteriler çizburger yiyor, bira içiyor, özgür dünyanın neşesiyle sohbet ediyorlardı. Dışarıdan hızla bir ambulans geçince içki rafının arkasındaki karanlık aynada parlak kırmızı ışıkla çevrelenmiş kendi yansımasını gördü, bu ışıldayan hale onun aykırı biri olduğunu ilan ediyordu sanki. Kendisi Chickie'nin hikâyesini nasıl hemen tahmin ettiyse, onun dışlanmışlardan biri olduğunu da herkes görüyordu. O okuldan nasıl çıkmış olurlarsa olsunlar, her zaman kaçaktılar.

Hiç kimse hayatında uzun süre barınmıyordu.

Chickie Pete döndü, omzuna dostane bir tavırla pat pat vurdu. Chickie gibi mankafalar hâlâ hayattayken arkadaşının artık yaşamadığını düşününce birden öfkelendi. Ayağa kalktı. "Artık gitmem lazım, dostum."

"Tabii tabii, anlıyorum. Benim de gitmem lazım, benim de," dedi Chickie, yapacak hiçbir şeyi olmayanların kendinden aşırı emin tavrıyla. "Aslında bunu sormak istemezdim," dedi Chickie.

İşte geliyor.

"Ama çalıştıracak birini arıyorsan, işe ihtiyacım var. Bir kanepede uyuyorum."

"Anlıyorum."

"Kartvizitin var mı?"

Elini cüzdanına atıp üzerinde AS NAKLİYAT –"Bay Elwood Curtis, Müdür"– yazan kartlardan birini çıkaracaktı ki vazgeçti. "Üzerimde yok."

"Çalışmaya hazırım, istekliyim, söylemek istediğim bu," dedi Chickie. Ablasının telefon numarasını kırmızı bar peçetelerinden birine yazdı. "Beni ara... Eski günlerin hatırına."

"Arayacağım."

Chickie Pete'in gittiğinden emin olunca Broadway'e yöneldi. Nedense canı otobüse binmek istedi, Broadway'den geçen 104 numaralı otobüse. Eve manzaralı yoldan dönüp şehir hayatını içine çekmek istiyordu. Kendini durdurdu; maraton bitmişti ve içindeki tatlı neşeden eser kalmamıştı. Brooklyn ve Queens'te, Bronx ve Manhattan'da arabalar ve kamyonlar kapatılmış caddeleri yeniden ele geçirmiş, maraton parkuru yavaş yavaş silinip gitmişti. Asfalta mavi boyayla çizdikleri güzergâh her yıl göz açıp kapayana dek silinip gidiyordu. Blok boyunca yuvarlanan beyaz plastik torbalar ve dolup taşan çöp kutuları dönmüştü, McDonalds paket kâğıtları ve kırmızı kapaklı minik taş kokain pipoları ayakların altında çatırdıyordu. Bir taksiye atladı, akşam yemeğinde ne yiyeceğini düşündü.

Büyük firarının okulda hâlâ anlatıldığını hayal etmekten o kadar hoşlanması ne komikti. Çocukların onun kaçışından söz ettiğini duyunca okul görevlilerinin sinir olacağını düşünmesi de öyle. Bu şehrin onun için iyi bir yer olduğunu düşünüyordu çünkü burada onu kimse tanımıyordu: onu *tanıyan* tek yerin olmak istemediği yegâne yer olmasındaki çelişki de hoşuna gidiyordu. Doğdukları kasabalardan ve daha kötü yerlerden kaçıp New York'a gelen tüm diğer insanlarla arasında bir bağ olduğunu hissediyordu. Oysa Nickel bile hikâyesini unutmuştu.

Bomboş apartman dairesine döndüğü halde Chickie'nin beceriksizin biri olduğunu düşünüp küçümsedi onu.

Chickie Pete'in verdiği kırmızı peçeteyi yırtıp camdan dışarı attı. Şehrin hayat kalitesini yükseltme kampanyasının şarkısı *Çöp atanları kimse sevmez* geldi aklına. Şarkı o anda aklına geliyorsa kampanya başarılı olmuş demekti. "Cezamı kesin o zaman," dedi.

14

Müdür Hardee okulu eyalet müfettişlerine hazırlamak için dersleri iki günlüğüne askıya almıştı. Aslında habersiz bir teftiş olması gerekiyordu fakat üniversitedeki öğrenci birliğinden bir arkadaşı Tallahassee'deki çocuk esirgeme kurumunda çalışıyordu ve müfettişlerin geleceği tarihi ona telefonla bildirmişti. Öğrencilerin sürekli çalışmasına rağmen ilgilenilmesi gereken pek çok yüzeysel ayrıntı vardı. Basketbol sahasının güneşten çatlamış zemininin ve çemberlerinin elden geçirilmesi gerekiyordu, çiftliklerdeki traktörler ve merdaneli tırmıklar paslanmıştı. Çocuklar yıllardır matbaanın tavan penceresinde birikmiş kir tabakasını silince orada sürekli çalışanlara yabancı gelen bir ışık doldu içeri. Hastaneden okul binalarına ve garajlara tüm yapılar yeniden boyanmaya fena halde ihtiyaç duyuyordu, yatakhaneler ve özellikle siyah öğrencilerin kaldığı binalar da öyle. Yanaklarına bulaşan boyalarla ortak bir amaç için koşturan büyük küçük çocuklar görülecek manzaraydı, çulluklar ellerinde Dixie kutularıyla paytak paytak dolaşıyorlardı.

Cleveland'da, yurt görevlisi Carter şantiyelerde çalıştığı günleri hatırladı ve sağlam Nickel tuğlaları arasındaki çatlakları nasıl derzleyeceklerini gösterdi çocuklara. Çürüyen döşeme tahtaları levyelerle söküldü, yeni tahtalar kesilip yerleştirildi. Hardee uzmanlık gerektiren işler için dışarıdan adam bile tuttu. İki yıl önce gönderilen yeni kazan nihayet yerine takıldı. Tesisatçılar ikinci kattaki kırık pisuvarları değişirdi, irikıyım çatı ustaları akıtan dam kiremitlerini

elden geçirdi. Çatıdan akan sular 2 numaralı yatakhanedeki çocukları sabahın köründe uyandırmayacaktı artık.

Beyaz Saray'a da yeniden bir kat boya atıldı. O binayı kimin boyadığını gören olmadı. Bir gün her zamanki köhneliğiyle arazinin ortasında dikilirken ertesi gün duvarlarından yansıyan güneş ışığı göz alıyordu.

Gelişmeleri denetleyen Hardee'nin yüz ifadesinden anlaşıldığı kadarıyla çocuklar iyi bir gösteriye konu olacaklardı. Yaklaşık on yılda bir okul yolsuzluk veya fiziksel şiddet haberleriyle gazetelere düşer, eyalet soruşturma başlatırdı. Soruşturmalardan sonra "dayak," karanlık hücre ve demir hücre cezaları yasaklanmıştı.Yönetim kaybolma eğilimi gösteren okul gereçlerini daha sık denetlemeye başlamış, öğrencilerin çalıştığı ticarethanelerin yine kaybolmaya meyilli geliri daha sık denetlenir olmuştu. Öğrencilerin kasabadaki ailelere ve işyerlerine kiralanmasından vazgeçilmiş, sağlık görevlilerinin sayısı artırılmıştı. Uzun süredir okulda çalışan diş hekimine kapı gösterilmiş, diş çekimi başına para almayan başka bir hekimle anlaşılmıştı.

Yıllardır Nickel'le ilgili bir şikâyette bulunan olmamıştı. Bu teftiş hükümetin upuzun denetim listesindeki kuramlardan birini daha aradan çıkarmaktan başka bir amaç taşımıyordu.

Çocuklar çalışmalarını –çiftçilik, matbaacılık, tuğla yapımı ve benzeri işler– her zamanki gibi sürdürüyordu çünkü bunlar sorumluluk sahibi olmalarını, karakterlerinin gelişmesini vs. sağlamanın yanında önemli bir gelir kapısıydı. Harper teftişten iki gün önce Elwood ve Turner'ı eski ilçe süpervizörü ve Nickel Erkek Çocuklar Akademisi'nin uzun süreli destekçisi Bay Edward Childs'ın evine bıraktı. Okul yönetimiyle aile arasında eskiye uzanan bağlar vardı. Edward Childs ve Kiwanis Kulübü beş yıl önce futbol

formalarının bedelini birlikte karşılamışlardı. Teşvik edildiği takdirde adamın aynı cömertliği tekrarlayacağı umuluyordu.

Bay Childs'ın babası Bertram, yerel idarede görev almış ve okulun yönetim kurulunda bulunmuştu. Eskiden izin verilen dönemlerde öğrencilerin para karşılığında kiralanmasını var gücüyle destekler, şartlı tahliye edilen öğrencileri çalıştırmak isteyenlere kiralardı. Çocuklar eskiden arka bahçedeki ahırın tüm işlerini yapar, tavuklara bakardı. Elwood ve Turner'ın o gün temizlediği bodrum katında eskiden sözleşmeli köle olarak çalıştırılan çocuklar kalıyordu. Dolunayda karyolalarının üstüne çıkar, odanın çatlak camlı tek penceresinden ayın sarı yüzüne bakarlardı.

Elwood ve Turner temizledikleri bodrum katının geçmişinden habersizdi. Odadaki altmış yıllık döküntüyü temizlemeleri istenmişti, böylece bodrum katı dama tahtasını andıran zemini ve ahşap panelleriyle yeniden kullanıma açılabilecekti. Childs ailesinin yeniyetme çocukları bodrum katının oyun odasına dönüştürülmesi için diretmeyi sürdürüyorlardı ama Edward Childs'ın bu oda için başka planları vardı. Karısı ve çocukları her ağustos ayında iki haftalığına karısının ailesini ziyarete gittiklerinde nihayet kafa dinleme fırsatı buluyordu. Bir köşeye bir bar yerleştirecek, tavana dergilerde gördüğü modern aydınlatmalardan taktıracaktı. Fakat bu hayaller gerçek olmadan önce eski bisikletler, antika sandıklar, kırık çıkrıklar ve bir yığın başka tozlu kalıntı son kez bu odadan çıkartılmalıydı. Çocuklar ağır bodrum katı kapılarını açıp işe koyuldular. Harper minibüste oturmuş sigara içiyor ve maçı dinliyordu.

"Hurdacı çok sevinecek," dedi Turner.

Elwood tozlu *Saturday Evening Post* gazetelerini yukarı taşıdı ve kaldırımda bekleyen *Imperial Nighthawks* yığınının üstüne koydu. *Imperial* bir Klan gazetesiydi, en üstteki sayının kapağında elinde

yanan haç taşıyan siyah giysili bir gece binicisinin resmi vardı. Yığını bir arada tutan ipi kesseydi, gazetenin ilk sayfasında benzerleri sık sık kullanılan popüler bir görsel olduğunu görecekti bunun. Resmi gizlemek için gazeteleri ters çevirince Clementine Tıraş Kremi reklamı çıktı ortaya.

Turner alçak sesle espriler yapıp ıslıkla Martha and the Vandellas şarkıları çalarken Ehvood düşüncelere daldı. Farklı ülkelerin farklı gazeteleri vardı. Dr. King'in *Defender*'daki konuşmasını okuduktan sonra tek cilt ansiklopedisini açıp *agape* sözcüğünün karşılığını bulduğunu hatırladı. Dr. King, Cornell Üniversitesi'ni ziyaret etmiş ve üniversitede yaptığı konuşmanın tamamı gazetede yayınlamıştı. Elwood yıllar boyunca karıştırdığı ansiklopedide bu sözcüğe rastladığını anımsamıyordu, *agape* maddesini daha önce okuduysa bile aklında kalmamıştı. King, *agape*'yi tüm insanların kalbinde bulunan ilahi sevgi olarak tarif ediyordu. Diğerkâm bir sevgi, akkor halinde bir sevgi, sevgilerin en yücesi. Siyahi dinleyicilerinden onlara zulmedenlere karşı bu saf sevgiyi yeşertip büyütmelerini istiyordu, mücadeleyi kazanmalarını sağlayabilecek olan şeylerden biri bu sevgiydi.

Elwood o konuşmayı anlamaya çalışıyordu çünkü artık geçen baharda kafasının içinde dolaşan bir soyutlama değildi Dr. King'in sözleri. Gerçekti.

Bizi hapse atmanıza rağmen sizi seveceğiz. Evlerimizi bombalamanıza, çocuklarımızı tehdit etmenize rağmen, ne kadar zor olsa da, sizi seveceğiz. Kukuletalı saldırganlarınızı gecenin bir yarısı mahallelerimize göndermenize, bizi sürükleyerek evlerimizden çıkarıp ıssız yollara götürmenize ve öldüresiye dövüp bir kenara atmanıza rağmen sizi seveceğiz. Şuna hiç kuşkunuz olmasın; sizi acı çekme yetimizle bitap düşüreceğiz ve bir gün özgürlüğümüzü kazanacağız.

Acı çekme yetisi. Elwood –tüm Nickel Çocukları– o yetiyi yaşıyordu. Onu soluyor, onu yiyor, rüyalarında onu görüyorlardı. Hayatları ondan ibaretti. Aksi takdirde yok olur giderlerdi. Dayaklar, tecavüzler, amansızca hırpalanmak; bunların hepsine dayandılar. Fakat onları yok etmek isteyenleri sevmek? Bu sıçrayışı yapmak? *Fiziksel gücünüze ruhumuzun gücüyle karşılık vereceğiz. Bize ne yaparsanız yapın sizi yine de seveceğiz.*

Elwood başım iki yana salladı. Böyle bir şey nasıl istenirdi? Böyle olanaksız bir şey.

“Duyuyor musun beni?” diye sordu Turner. Parmaklarını Elwood’un dalgın gözlerinin önünde salladı.

“Ne var?”

Turner’ın içeride yardıma ihtiyacı vardı. Her zamanki geciktirme tekniğini uygulamalarına rağmen işi epey ilerletmişlerdi, şimdi merdiven altındaki eski seyahat sandıklarını boşaltmaları gerekiyordu. Çocuklar sandıkları güçlükle odanın ortasına çekerken gümüşçünler ve kırkayaklar dört bir yana kaçıştı. Sandıkları kaplayan yıpranmış siyah kanvas kumaşı süsleyen etiketler Dublin’e, Niagara Şelalesi’ne, San Francisco’ya ve başka uzak limanlara yapılan yolculukların anısıydı. Mazide kalan günlerin egzotik yolculuk hikâyeleri, çocukların ömürleri boyunca görmeyeceği yerler.

Turner ofladı. “Ne var bu koca şeylerin içinde?”

“Her şeyi yazdım,” dedi Elwood.

“Neyi yazdın?”

“Teslimatları. Bahçelerde, evlerde yaptığımız işleri. Evlerinde çalıştığımız herkesin adlarını, tarihleri. Tüm kamu hizmeti görevlerimizi.”

“Zenci, neden böyle bir şey yaptın ki?” Nedenini biliyordu ama arkadaşının nasıl açıklayacağını merak ediyordu.

“Sen söylemiştin. Seni buradan kimse çıkaramaz, yalnızca kendin çıkarabilirsin demiştin.”

“Benim tavsiyelerimi kimse dinlemez... Sen neden dinledin?”

“Başta neden yaptığımı bilmiyordum. Harper’la kasabaya indiğimiz ilk gün gördüğüm her şeyi yazdım. Sonra da devam ettim. Okul defterlerinden birine not aldım. Kendimi daha iyi hissetmemi sağladı. Herhalde bir gün birine anlatmak için yazdım ve artık anlatma zamanı geldi. Bu kayıtları okula gelen müfettişlere vereceğim.”

“Ne yapacaklar sence? *Time* dergisinin kapağına fotoğrafını koyacaklarını mı sanıyorsun?”

“Buna bir son vermek için yaptım.”

“Ahmağın tekisin.” Yukarıdan ayak sesleri geldi –o gün Childs ailesinden kimseyi görmemişlerdi– ve Turner ev sahipleri duvarın diğer tarafını görebilecekmiş gibi telaşla çalışmaya başladı. “İdare ediyorsun. O ilk seferden sonra başın derde de girmedi. Seni arka kapıdan çıkarıp gömecekler, sonra da benim işimi bitirecekler. Derdin ne senin?”

“Yanılıyorsun, Turner.” Elwood rengi atmış kahverengi bir sandığı çekiştirdi, kulpu elinde kaldı. “Engelli koşu parkuru değil bu,” dedi. “Çevresinden dolaşamazsın, ortasından geçmen gerek. Ne olursa olsun başını dik tutmak zorundasın.”

“Sana kefil oldum,” dedi Turner, ellerini pantolonuna silerken. “Sinirlerin bozulduysa, içini dökmen gerekiyorsa sen bilirsin.” Daha fazla konuşmak istemediği belliydi.

Taşıma işi bitince çocuklar ameliyata başladı; evdeki çürümüş dokuyu kesip kaldırımdaki tepsinin üzerine bıraktılar. Harper’ı uyandırmak için minibüsün kapısına pat pat vurdu Turner. Radyodan kesintisiz bir parazit sesi yükseliyordu.

“Nesi var bunun?” diye sordu Harper, Elwood’a. Turner’ın suskunlaştığını fark etmişti.

Elwood başını iki yana salladı ve pencereden dışarı baktı.

Geceyarısından sonra düşünceler kafasının içinde dört dönmeye başladı. Endişelerine Turner’ın öfkeli sorusu da eklenmişti. Beyaz adamların ne yapacağını düşünüyordu, gerekeni yapacaklarına güveniyor muydu?

Bu protestoda tek başınaydı. *The Chicago Defender*’a iki kez yazmıştı ama başka bir isimle yazdığı makaleyi yayımlamış olduklarını belirttiğinde bile onlardan cevap alamamıştı. İki hafta geçmişti. Gazetenin Nickel’de olup bitenlerle ilgilenmemesinden daha korkuncu, bunun gibi pek çok, hatta sayısız mektup aldıklarını ve hepsine karşılık vermeye fırsat bulamadıklarını düşünmekti. Ülke çok büyüktü, zarar verme ve yağmalama iştahı sınırsızdı, küçük büyük tüm haksızlıklarla nasıl başa çıkacaklardı? Sayısız yerden biriydi burası da. New Orleans’ta dağıtması gereken yiyecekleri dağıtmayan bir öğle yemeği tezgâhı, Baltimore’da siyah çocukların ayak parmağını sokmasındansa beton doldurmayı tercih ettikleri bir yüzme havuzu. Tek bir yerdi burası ama böyle bir yer varsa yüzlercesi, acı üreten fabrikalar gibi ülkenin her yanına yayılmış yüzlerce Nickel ve Beyaz Saray olmalıydı.

Mektubu büyükannesine ulaştırıp gazeteye göndermesini istese, onu okuldan bir şekilde çıkarsa bile büyükannesi okuduğu gibi çöpe atardı. Torununun başına geleceklerden korkardı; ona şimdiye dek neler yaptıklarından haberi bile yoktu. Doğru olanı yapması için bir yabancıya güvenmesi gerekiyordu. Sizi yok etmek isteyenleri sevmek gibi, yapması imkânsız bir şeydi bu da, ama hareketin verdiği mesaj açıktı; her insanın kalbinin derinlerindeki nihai ahlak anlayışına güvenmek.

Bu mu yoksa bu mu, hangisi? Adaletsizliğiyle insanı uysallaşıran, silikleştiren bu dünya mı yoksa ona yetişmenizi bekleyen daha gerçek dünya mı?

Eyalet müfettişlerinin geleceği gün sabah kahvaltısında Blakeley ve kuzey kampüsünün diğer yurt babaları o güne dair görüşlerini açıkça belirttiler: "Siz çocuklar işleri berbat edecek olursanız gününüzü görürsünüz." Blakeley, Lincoln'dan Terrance Crowe ve Roosevelt'teki çocuklardan sorumlu Freddie Rich. Sonuncusu her gün aynı bufalo kabartmalı kemer tokasını takıyor, bufalo tasviri kasıklarıyla şiş göbeği arasında tepelerin arasında dolaşan bir hayvan gibi bekliyordu.

Blakeley çocuklara müfettişlerin programını özetledi. Yatmadan önce içmeye bir süredir ara verdiği için tetikte ve uyanıktı. Müfettişlerin siyah çocukları öğleden sonra göreceğini söyledi. Teftiş beyaz yerleşkeden başlayacaktı, okul binası ve yatakhanelerden sonra hastane ve spor salonu gibi büyük tesisleri dolaşacaklardı. Hardee atletizm sahalarını ve yeni basket sahasını gösterip hava atmak istediğinden önce bunlara gidilecek, arkasından Tallahassee'li adamlar tepeyi aşıp çiftlikleri, matbaayı ve ünlü tuğla fabrikasını göreceklerdi. En son siyahların kampüsüne geleceklerdi. "Gömleğinizi özenle pantolonlarınızın içine sokmadıysanız veya kirli çamaşırlarınız sandıklarınızdan sarkıyorsa Bay Spencer bunu görecek ve sizi mutlaka kenara çekecektir," dedi Blakeley. "Nazik şeyler söylemeyeceğinden emin olabilirsiniz."

Üç yurt babası kahvaltı servisi tepsilerinin başında duruyordu ve tepsiler o gün çocukların her sabah yemesi gereken yiyeceklerle doluydu; yağda yumurta, jambon, taze meyve suyu ve armut.

"Buraya ne zaman gelecekler, efendim?" diye sordu çulluklardan biri, Terrance'a. Terrance, gözleri sürekli sulanan, irikıyım, kocaman ak sakallı bir adamdı. Yirmi yıldan uzun süredir Nickel'de çalışıyordu,

demek ki çok farklı kötülük biçimlerine şahit olmuştu. Elwood'a göre bu onu büyük işbirlikçilerden biri yapıyordu.

"Şimdi gelirler," dedi Terrance.

Yurt babaları yerlerine oturduktan sonra çocuklar kahvaltılarına başladı.

Desmond başını tabağından kaldırıp mırıldandı: "Bu kadar güzel bir yemeği en son ne zaman yemiştim biliyor musunuz..." Hatırlayamadı. "Burayı sürekli teftiş etseler ya."

"Konuşmak yok," dedi Jaimie. "Karnını doyur."

Öğrenciler sevinçle tabaklarına yumuldular, tabakları dibini sıyırana kadar bırakmadılar. Sert sözlere rağmen asıl bu rüşvet işe yaramıştı. Lezzetli yemek, yeni giysiler, yeniden boyanan yemekhane çocukları keyiflendirmişti. Dizleriyle paçaları yıpranan pantolonların yerine yenileri verilmişti. Ayakkabıları pırıl pırıldı. Berberin önündeki kuyruk binanın çevresini iki kez dolaşıyordu. Öğrenciler derli toplu görünüyordu. Saçkıran olanlar bile.

Elwood, Turner'ı arandı. Nickel'deki ilk döneminde yatakhane arkadaşı olan birkaç Roosevelt'li çocuğun yanına oturmuştu. Elwood'un ona baktığını fark edince yapmacık yapmacık gülümsedi. Turner, bodrum katındaki günden beri Elwood'la hemen hiç konuşmamıştı. Jaimie ve Desmond'la vakit geçiriyor, Elwood gelince sıvışıp gidiyordu. Dinlenme odasına da pek uğramıyordu, Elwood onun ambardaki çatı arasında takıldığını tahmin ediyordu. Sessizlikle cezalandırma konusunda neredeyse büyükannesi, bu konuda yılların deneyimine sahip büyükannesi kadar iyiydi. Elwood'un alması gereken ders neydi peki? Çenesini kapamak.

Normalde çarşamba günü kamu hizmeti günüydü ama Elwood ve Turner'ın görev yerleri haliyle değiştirilmişti. Kahvaltıdan sonra Harper onları buldu ve tribün ekibine katılmalarını söyledi. Futbol sahasının iki yanındaki açık tribünler eskimişti, sallantılı ve çürük

tahtalardan kıymıklar fışkırıyordu. Bu tür büyük girişimlerin okulda olağan olduğu izlenimini vermek isteyen Hardee, onları yenilemeyi teftiş gününe bırakmıştı. On çocuk sahanın bir yanındaki, on kişilik başka bir ekip de karşı tarafındaki oturak tahtalarını zımparalayacak, yenileyecek, boyayacaktı. Müfettişler beyaz yerleşkeyi dolaşıp sahalara geldiğinde ekipler işi epey ilerletmiş olacaktı. Elwood ile Turner farklı ekiplere düşmüştü.

Elwood'un görevi kırık veya çürük tahtaları belirlemekti; çatlaklar gün ışığından kaçan minicik gri böceklerle doluydu.

Beklenen işaret geldiğinde kendini işe kaptırmış, ritmini bulmuştu – spor salonundan ayrılan müfettişler futbol sahasına doğru ilerliyorlardı. Turner'ın onlara nasıl lakaplar takacağını hayal etmeye çalıştı. Şişman olan tıpkı Jackie Gleason'a benziyordu, başı traşlı olan Mayberry'li göçmenleri andırıyordu ve uzun boylu da JFK'di. Ölen başkan gibi, beyaz Anglosakson Protestanların yüz hatlarına sahip kemikli bir yüzü, onun gibi muntazam, bembeyaz dişleri vardı ve bu benzerliği vurgulayan bir saç kesimini tercih etmişti. Müfettişler güneşi görünce ceketlerini çıkardı –nemli bir gündü– ve ceketlerinin altındaki kısa kollu gömleklerle klipsli kravatları gören Elwood'un aklına Canaveral Burnu'ndaki uzay üssü ve zihinleri akla hayale sığmaz yörüngelerle dolup taşan zeki adamlar geldi.

Nickel üniformasının cebindeki örs gibi ağır sözcükleri taşımakta zorlandığını hissediyordu. *Karanlığı karanlık kovamaz,* demişti Dr. King, *karanlığı yalnızca ışık kovabilir. Nefret nefreti sonlandıramaz, onu yalnızca sevgi sonlandırabilir.* Dört aydır yaptıkları tüm teslimatları, alıcıları, adları ve tarihleri not etmiş, takas edilen malları, pirinç çuvallarını, şeftali konservelerini, etleri, Noel jambonlarını üstelemişti. Mektuba Beyaz Saray ve Siyah İnci hakkında üç satır ekledi ve Griff adlı öğrencinin boks şampiyonası maçından sonra

kaybolduğunu yazdı. En güzel el yazısıyla. Mektubu imzalamadı, böylece yazanın kimliğini bilemeyeceklerini düşünüp avunmaya çalışıyordu ama öyle olmayacağını biliyordu. İhbarcının kimliğini öğreneceklerdi tabii ama hapiste olacaklardı.

Böyle bir his miydi? Sokağın ortasında kol kola yürümek, canlı bir zincirin halkası olmak, köşeyi dönünce beyzbol sopaları, yangın hortumları ve küfürleriyle beyaz bir çeteyle karşılaşacaklarını bilmek. Gerçi Turner'ın o gün hastanede söylediği gibi burada yapayalnızdı.

Beyaz adam onlara hitap etmeden konuşmamayı bellemişti çocuklar. Daha küçükken, okulda, yaşadıkları tozlu kasabaların sokaklarında ve caddelerinde bellemişlerdi bunu. Nickel'de iyice pekiştirilmişti aynı bilgi: Beyaz adamın dünyasında siyah bir çocuksun sen. Teslimatı gerçekleştirebileceği farklı sahneler hayal etti; okul binası, yemekhanenin önü, yönetim binasının yanındaki otopark. Bu seferki özgürlük günü oyununu hayalinde kesintisiz tamamlayamadı bir türlü; Hardee ve Spencer, özellikle de Spencer kaçınılmaz biçimde tahtaların üstüne sıçrayarak sahneyi bozuyorlardı. Müfettişlere müdürle yöneticinin eşlik edeceğini sanmıştı fakat eyalet görevlileri refakatsiz dolaşıyorlardı. Beton patikalarda geziniyor, bir şeyleri işaret edip kendi aralarında konuşuyorlardı. Kısaca sohbet etmek için insanları durdurdular, kütüphaneye koşan bir çocuğu yanlarına çağırdılar, Bayan Baker ve başka bir kadın öğretmenle lafladılar.

Belki de mümkündü.

JFK, Jackie Gleason ve Mayberry yeni basket sahasının kenarında biraz oyalanıp –Hardee'nin kurnaz manevralarından birine konu olan– fubol sahasına yaklaştılar. Harper, "Meşgul görünün çocuklar," diye mırıldandı ve müfettişlere el salladı. Çocukların işine karışmıyormuş gibi görünmek için sahanın ortasına, elli yard çizgisine doğru yürüdü. Elwood bir çam kalasını

beceriksizce yerine yerleştirmeye çalışan Lonnie ile Siyah Mike'ın çevresinden dolaşıp tribünden indi. Adamların yolunu kesmek için uygun bir pozisyondaydı. Zarfı çabucak verebilirdi; Harper ne yaptığını görüp zarfın içinde ne olduğunu soracak olursa, sivil hakların siyahi gençlerin hayatını nasıl etkilediğini anlatan, haftalardır üzerinde çalıştığı bir makaleyi verdiğini söyleyecekti. Turner'ın burun kıvıracağı türde sıkıcı bir şey yani.

Elwood beyaz adamlardan bir buçuk metre kadar uzaktaydı. Kalbi birden sıkıştı. O örsü daha fazla sürükleyemeyecekti. Yolunu değiştirip kalas yığınına yöneldi, ellerini dizlerine koydu.

Müfettişler tepeden yukarı yürümeye devam etti. Jackie Gleason bir şaka yapınca diğer ikisi güldü. Beyaz Saray'a hiç bakmadan yürüyüp gittiler.

Öğle yemeği için mutfakta hazırlananları –hamburger, patates püresi, Fisher's Eczanesi'nde onlara asla servis edilmeyecek olan dondurma– gören çocuklar öyle bir gürültü kopardılar ki Blakeley seslerini kesmelerini söyledi. "Burada sirk yönettiğimizi sanmalarını mı istiyorsunuz?" Elwood'un iştahı kapanmıştı. İşi berbat etmişti. Cleveland'da yeniden denemeye karar verdi. Dinlenme odasında, koridorda yollarını kesip çabucak "affedersiniz efendim" dedikten sonra. Açık havada, yeşilliğin ortasında yapmak yerine orada yaptığını gizlemesi daha kolaydı. Mektubu JFK'e verebilirdi. Peki ya müfettiş onu hemen açıp okursa? Veya tepeden aşağı yürürken okuduğu sırada Hardee ile Spencer onlara yetişip yolcu edene kadar yanlarından ayrılmazsa ne olacaktı?

Elwood'u kamçılamışlardı. Kamçı cezasına göğüs germişti ve hâlâ buradaydı. Beyazların siyahlara daha önce yapmadığı bir şey yapamazlardı ona. Montgomery ve Baton Rouge'da bir yerlerde, gün ortasında, Woolworths'ün önünde, şehrin ortasında ya da olanları anlatacak kimse olmayan adsız bir kır yolunda siyahların

başına gelen şeylerden biri gelecekti onun başına da. Onu kamçılayacaklardı, fena kamçılayacaklardı ama öldüremezlerdi, hükümet burada olanları öğrenirse öldüremezlerdi. Hayallere daldı... Koyu yeşil kamyonlarıyla konvoy halinde Nickel'in kapısından içeri giren Ulusal Muhafızlar'ı, kamyonlardan atlayıp hazırola geçen askerleri görür gibi oldu. Askerler yapmak üzere gönderildikleri görevin amacı konusunda hemfikir olmayabilir veya doğru olandan değil eski düzenden yana olabilirlerdi ama ülke yasalarına uymak zorundaydılar. Little Rock'taki dokuz siyahi çocuğun Merkez Lisesi'ne girmesini sağlamak için öfkeli beyazlarla çocuklar arasında, geçmişle gelecek arasında insan duvarı oluşturdukları zamanki gibi. Vali Faubus buna engel olamamıştı çünkü konu Arkansas'ı ve onun gerici kötülüğünü aşıyordu, konu Amerika'ydı. Otobüste oturmaması söylenen yere oturan bir kadının, sipariş vermesi yasak bir büfede jambonlu çavdar ekmekli tost ısmarlayan bir adamın harekete geçirdiği bir adalet mekanizması vardı. Bir kanıt mektubu da işe yarayabilirdi. *Önemli biri olduğumuza, değerli biri olduğumuza, dikkate değer biri olduğumuza tüm içtenliğimizle inanmalı, bu saygınlık ve önem hissini gündelik hayatta nereye gidersek gidelim korumalıyız.* Bundan başka neyi vardı? Bir dahaki sefere bocalamayacaktı.

Öğle yemeğinden sonra tribün ekibi işbaşı yaptı. Harper kolunu yakaladı. "Bir dakika bekle, Elwood."

Diğer çocuklar yamaçtan aşağı ilerledi. "Ne oldu, Bay Harper?"

"Çiftliğe gidip Bay Gladwell'i bulmanı istiyorum," dedi. Bay Gladwell ve iki asistanı Nickel'deki ekim ve hasat işlerinden sorumluydu. Elwood onunla daha önce hiç konuşmamıştı ama hasır şapkası ve buraya gelmek için Rio Grande'yi yüzerek aşmış gibi görünen yanık çiftçi teniyle Bay Gladwell'i herkes bilirdi. "Eyalet müfettişleri bugün oraya gitmeyecek," diye açıkladı Harper, "çiftlikleri

denetlemesi için başka uzmanlar gönderecekler, özel olarak. Onu bul ve artık rahatlayabileceğini söyle."

Elwood dönüp Harper'ın işaret ettiği yöne, üç müfettişin üzerinde Cleveland'a doğru ilerlediği ana yola baktı. Adamlar içeri girdi. Bay Gladwell arazinin kuzeyinde, Tanrı bilir hangi köşedeydi; geniş misket limonu bahçelerinde veya patates tarlalarında da olabilirdi. Elwood döndüğünde müfettişler okuldan ayrılmış olacaktı.

"Boya işi hoşuma gidiyor, Harper... Küçüklerden birini yollasan olmaz mı?"

"Bay Harper, *efendim,* diyeceksin." Okulda kurallara uygun davranmak zorundaydılar.

"Tribünlerde çalışmayı tercih ederim efendim."

Harper kaşlarını çattı. "Bugün hepiniz delirmiş gibisiniz. Sana ne diyorsam onu yap, cuma günü eski düzene döneceğiz." Elwood'u yemekhane merdivenlerinde bırakıp uzaklaştı. Geçen Noel'de, Desmond ona ve Turner'a Earl'ün midesine olanları anlatırken de aynı yerde duruyordu.

"Ben yaparım."

Turner konuşmuştu.

"Ne dedin?"

"Cebindeki mektubu diyorum," dedi Turner. "Onlara ben vereceğim, lanet olsun. Şu haline bak... Betin benzin solmuş."

Elwood yüzünde gerçekte ne düşündüğünü gösteren bir mimik arayarak arkadaşına baktı. Ama Turner düzenbazlığın adabını biliyordu ve bir düzenbaz elini asla açık etmezdi.

"Yaparım dediysem yaparım. Aklında başka biri mi var?"

Elwood mektubu ona verdi ve tek kelime etmeden kuzeye koştu.

Tatlı patates tarlalarının kıyısında kocaman bir hezaren sandalyeye oturmuş bekleyen Bay Gladwell'i bulması bir saat sürdü. Elwood'u görünce ayağa kalkıp gözlerini kısarak baktı adam.

“Demek öyle? O zaman sigaramı tüttürebilirim herhalde,” diyen adam purosunu yeniden yaktı. Haberciyi görünce çalışmaya ara veren adamlarına haykırdı: “Size durun diyen oldu mu? Hemen işinizin başına!”

Elwood diğerlerinin yanına uzun yoldan, Tahtalıköy’ün etrafını dolaşıp ahırlarla çamaşırhanenin yanından geçerek döndü. Adımlarını yavaş yavaş atıyordu. Turner yakalanmış, onu ispiyonlamış veya mektubu sığınağına götürüp yakmış olabilirdi ve bu sonuçlarla yüzleşmek istemiyordu. Onu bekleyen her neyse oraya ulaştığında hâlâ bekliyor olacaktı, bu yüzden ıslıkla çocukluğundan hatırladığı bir melodiyi, bir blues melodisini çaldı. Şarkının sözlerini, onu annesinden mi yoksa babasından mı duyduğunu hatırlamıyordu ama şarkı gizlice zihnine sokulduğunda iyi hissediyor, ansızın ortaya çıkan bir bulutun gölgesini üstünde hissetmiş gibi serinliyordu, daha büyük bir şeyden kopan küçük bir şeydi şarkı. Süzülerek kendi yoluna gitmeden önce kısa süreliğine ona aitti.

Akşam yemeğinden önce Turner onu ambardaki çatı arasına götürdü. Turner’ın serbestçe dolaşma izni vardı ama Elwood’un yoktu ve içini kaplayan korku dalgasından kurtulması gerekti. O mektubu yazdıysa izin almadan ambara girecek cesarete de sahip demekti. Turner’ın sığınağı sandığından daha küçüktü, arkadaşının Nickel mağarasının duvarını kazıyarak açtığı sıkışık bir girintiydi – kasalardan duvarın arkasında kirli bir asker battaniyesi ve dinlenme odasının kanepesinden alınmış bir minder vardı. Hünerli bir vurguncunun sığınağından çok, yağmurdan kaçmak için yakasını sıkı sıkı tutarak aralık bir kapıdan içeri sızan bir kaçağın sefil barınağıydı.

Turner motor yağı kutusuna sırtını yaslayıp oturdu, dizlerini kollarıyla sardı. “Yaptım,” dedi. *“The Gator* gazetesinin arasına

koydum. Bowling salonunda Bay Garfield lanet polislere rüşveti öyle teslim ederdi. Koşarak adamın arabasının yanına gittim ve 'Gazetemizi görmek istersiniz diye düşündüm,' dedim."

"Hangisine verdin?"

"JFK'ye tabii, kime olacak?" dedi Turner, horgörüyle. *"Balayı Çiftleri*'ndeki adama benzeyene verir miyim sandın?"

"Teşekkürler," dedi Elwood.

"Ben bir şey yapmadım, El. Postayı ulaştırdım, hepsi bu." Elini uzattı, el sıkıştılar.

Akşam yemeğinde yine dondurma vardı. Yurt babaları ve muhtemelen Hardee teftiş gününden memnun kalmışlardı. Ertesi gün derste ve cuma günü kamu hizmetinde Elwood, Lincoln Lisesi'ndeki fen dersinde volkan maketinin fokurdamaya başlamasını bekler gibi gelecek tepkiyi bekledi. Ulusal Muhafız Teşkilatı kamyonları frenlerini gıcırdatarak otoparka doluşmadı, Spencer soğuk elini ensesine koyup "Bir sorunumuz var, çocuk," demedi. Öyle olmadı.

Her zaman nasıl oluyorsa öyle oldu. Gece vakti, yatakhanede, Beyaz Saray'a götürülmek üzere yatağından kaldırılırken yüzünde dolaşan el fenerlerinin ışığında.

15

Restoranın tanıtımını *Daily News*'te okumuş ve görsün diye kesip komodinin üstüne bırakmıştı. Epeydir başbaşa yemeğe çıkmamışlardı. Sekreteri Yvette üç aydır annesine bakmak için işten erken çıktığından gün sonunda ofisi kapatmak ona kalıyordu. Sekreterin annesi bunamıştı ama artık bu hastalığa demans diyorlardı. Millie'ye gelince, mart yaklaşıyordu ve işleri her yılki gibi yoğunlaşmıştı, beyanname günü 15 Nisan kapıdaydı ve herkes vergilerini düzenleme peşindeydi. "İnkârcılık seviyeleri delilik ölçüsünde," demişti karısı. Karısı genelde akşam on bir haberlerinden önce evde olurdu. Randevu gecesini zaten iki kez ertelemişti –kadın dergilerinin moda ettiği *randevu gecesi* artık kelime dağarcığına saplanmış bir kıymıktı– ve Millie bunu da kaçırmasına izin vermezdi. "Dorothy bu restorana iki kez gitmiş, harika olduğunu söylüyor."

Dorothy pek çok başka şeyin de harika olduğunu düşünüyordu, örneğin gospel müziği eşliğinde brunch'ın, *Amerikan İdolü* yarışmasının, açılacak camiye karşı imza toplamanın. Dilini tuttu.

Sekreteri Yvette'ten istediği yeni şirket sağlık sigortası planını bir süre inceledikten sonra ofisten saat yedide çıktı. Bu plan daha ucuza gelecekti ama ortak ödeme saçmalığı uzun vadede aleyhine işleyebilir miydi? Bu tür evrak işleri aklını hep karıştırırdı. Yarın sabah Yvette'ten yeni planı anlatmasını isteyecekti.

Broadway'deki City College durağında indi, yokuş aşağı yürümeye başladı. Hava mart ayı için sıcaktı ama Manhattan'da birkaç kez yakalandığı nisan kar fırtınalarını unutmuyordu ve bahar geldi demek için henüz erken olduğunu biliyordu. "Paltonu dolaba kaldırdın mı kar başlar," dediğinde, Millie ona mağarada yaşayan kaçık bir münzevi gibi konuştuğunu söylemişti.

Camille's adlı restoran 14. Cadde'yle Amsterdam'ın köşesindeki yedi katlı binanın zemin katındaydı. *Daily News*'teki değerlendirme yazısında restoranın mutfağı yeni Güney tarzı diye tarif ediliyordu: "şaşırtmacalı taşra yemekleri." Şaşırtmaca neydi acaba – Afrikalı Amerikalıların *soul food* yemeklerini beyazların yapması mı? Üzerine solgun bir turşu türü yerleştirilmiş bumbar mı? Restoranın vitrininde yanıp sönen neon bir Lone Star birası tabelası vardı, kapının önündeki menünün çevresi eski Alabama plakalarıyla süslenmişti. Gözlerini kıstı; gözleri artık eskisi kadar keskin değildi. *Hillybilly*[5] uyarı işaretlerine rağmen menüdeki yiyecekler güzel ve sade görünüyordu. Restoran hostesinin kürsüsüne ulaşınca müşterilerin çoğunun mahalle sakinleri olduğunu gördü. Siyahlar ve üniversiteye gitmek için çevrede çalışan Latino'lar. Sıkıcı tiplerdi ama orada olmaları yemekler açısından iyiye işaretti.

Karşılama hostesi açık mavi bir hippi elbisesi giymiş beyaz bir kızdı, o klandan biri. İnce kollarına tırmanan Çince dövmeler kim bilir ne anlama geliyordu. Kız onu görmemiş gibi yapınca bir kez daha "Irkçılık mı söz konusu kötü servis mi?" oyununu oynaması gerekti. Fazla düşünmesine fırsat kalmadan kız onu beklettiği için özür diledi, kaşlarını çatıp kürsüsündeki gri ışıklı ekrana bakarken yeni sistemde bir sorun olduğunu söyledi. "Masanıza oturmayı mı tercih edersiniz yoksa diğer konukları mı beklemek istersiniz?"

---

[5] ABD'nin güneydoğu eyaletlerinde, özellikle dağlık bölgelerde yaşayan beyazlar için kullanılan aşağılayıcı sözcük. (ç.n)

Yılların alışkanlığıyla dışarıda bekleyeceğini söyledi ama kaldırıma çıkınca aynı düş kırıklığını yaşadı yine... Millie istediği için sigarayı bırakmıştı. Nikotin sakızı paketinden bir sakız çıkardı.

Ilık, geç bir kış akşamı. Bu blokta daha önce bulunduğunu hatırlamıyordu. 142. Cadde'nin yukarısındaki binalardan birini tanıdı, eski işinde, hâlâ kamyonlarda çalışırken gitmişti oraya. Eski günlerin sancısını ve sızısını bazen hâlâ sırtında hissediyordu. Hamilton Heights'tı burası. Kamyon şoförlerinden biri ilk kez Hamilton Heights'ın yerini sorduğunda, "Onlara Harlem'e taşındıklarını söyle," demişti. Ama isim ısrarla semte tutunmuştu. Emlakçıların eski yerlere yeni isimler uydurması veya eski yerlerin eski adlarını yeniden kullanıma sokması mahallenin tepetaklak olacağını gösterirdi. Genç insanların, beyazların mahalleye döndüğünü anlatırdı. Gerçi bu sayede ofisin kirasını ödeyebiliyor, emrinde adam çalıştırabiliyordu. Hamilton Heights'a veya Aşağı Bilmemnere'ye mi taşınmak istiyordunuz? Belli bir fiyat karşılığında memnuniyetle yardımcı olurdu ama en az üç saatlik vardiya ücreti alırdı.

Tersine beyaz göçü. Adadan yıllar önce kaçanların, ayaklanmalardan, iflas eden şehir yönetiminden ve ne yazarsa yazsın *Siktir git* anlamına gelen grafitilerden kaçanların çocukları ve torunları geri geliyordu. Geldiğinde şehir öyle büyük bir çöplüktü ki onları suçlamıyordu. Onların ırkçılığı, korkusu ve düş kırıklığı sayesinde hayatını kazanmıştı. Long Island, Roslyn'e mi taşınmak istediniz, Horizon Nakliye size memnuniyetle yardımcı olurdu. Bay Betts'in o zamanlar kazandığı saat başı ücreti zamanında, nakit olarak, elden vermesine minnettardı. Adının ne olduğunun, nereden geldiğinin önemi yoktu.

Köşedeki çöp kutusunda *West Side Spirit* gazetesini görünce, Millie'ye o röportajı kabul etmeyeceğini söylemesi gerektiğini anımsadı. Akşamın tadını kaçırmamak için gece yatağa girdiklerinde

veya yarın sabah söyleyecekti. Millie'nin kitap kulübünden bir kadın gazetenin reklam sorumlusuydu ve Millie'ye yerel girişimcilerle ilgili bir haber serisine onu da konuk edebileceklerini söylemişti. "Girişimci Firmalar." Tam istedikleri kişiydi – kendi nakliye şirketi olan, mahalle insanlarına iş veren, akıl hocalığı yapan siyah bir adam.

"Ben kimseye akıl hocalığı yapmıyorum ki," demişti Millie'ye. Mutfakta çöp torbasının ağzım bağlamaya çalışıyordu.

"Büyük bir onur bu."

"Herkesin ilgisine ihtiyaç duyan insanlardan değilim ben," dedi.

Oldukça basit bir haber olacaktı; kısa bir röportaj yapacak, sonra 125. Cadde'deki yeni ofisine bir fotoğrafçı göndereceklerdi. Belki kamyonların önünde bir fotoğrafını çekerlerdi – büyük patronun başarısı iyice anlaşılsın diye. Söz konusu bile olamaz, dedi. Nazik davranacak, gazeteye birkaç kez ilan verecekti ama hepsi bu.

Millie beş dakika gecikmişti. Onun için beklenmedik bir şeydi.

Aklına takılıyordu. Geri çekildi, biraz daha çekildi ve önünde durduğu binayı görünce buraya daha önce geldiğini hatırladı. 70'lerde gelmişti. O zamanlar bu restoran bir toplumsal destek veya sivil yardım merkezi gibi bir yerdi. İçeri girince tüm masaları ve masaların başında oturan size benzer insanları görüyordunuz. Gıda pulu başvuru formunu veya başka devlet dairelerinin formlarını doldurmanıza yardımcı oluyor, cesaret kırıcı bürokratik işlemleri anlamanıza yardım ediyorlardı, herhalde eski Panterler tarafından yönetilen bir yerdi. O zamanlar da hâlâ Horizon için çalıştığına göre 70'li yıllar olmalıydı. Yaz ortasında en üst kata çıkması gerekiyordu ve asansör yoktu. Siyah-beyaz altıgen karolar üzerinde oflaya puflaya en üst kata çıkmıştı. Basamaklar onca ayağın altında ezilmekten gülümsüyor gibi görünüyordu, her kata bir düzine gülümsemeden geçerek ulaşılıyordu.

Tabii ya: yaşlı bir kadın ölmüştü. Oğlu evdeki tüm eşyayı paketleyip Long Island'daki evine götürmelerini istemişti. Orada kutuları bodrum katına indirecek ve kazanla asla dokunulmayan balık oltalarının arasına istifleyeceklerdi. Kutular oğul ölene, çocukları ne yapacaklarına karar verene kadar orada duracak ve sonra her şey yeniden başlayacaktı. Aile yaşlı kadının çoğu eşyasını paketlemiş ama sonra uğraşmaktan vazgeçmişti; insanların ağır iş yükü karşısında pes ettiğini işaretlerden anlayabiliyordunuz. O öğleden sonraya dair bir dizi imge vardı hâlâ zihninde; apartmanın merdivenlerinden inip çıkış, Horizon tişörtlerini sırılsıklam eden ter, evdeki küflü izolasyon ve ölüm kokusunu hapseden sıkı sıkı kapatılmış camlar, boş mutfak dolapları. Yaşlı kadının öldüğü yatak ve üzerindeki çıplak, mavi beyaz döşekte kalan lekeler.

"Şilteyi de alacak mıyız?"

"Almayacağız."

Tanrı biliyor ya, o günlerde öyle ölmekten çok korkuyordu. Kötü koku komşuların dikkatini çekene ve sinirli bina görevlisi polisleri içeri alana dek ne olduğunu kimse bilmez. Bina görevlisi cesedi görene kadar sinirlidir, sonrasında hayat hikâyesini parça parça birleştirme çalışmaları başlar – posta kutusunu boşaltmazdı, bir keresinde yan dairedeki zavallı kadına lanet okuyup kedilerini zehirleyeceğine yemin etmişti. Eski bir odada tek başına ölecekti ve kuyruğu titretmeden önce son düşündüğü şey ne olacaktı dersiniz – Nickel. Son ânında bile, ister beyninde bir damar çatlasın ister kalbi aniden dursun, ona musallat olan Nickel öbür tarafta da peşini bırakmayacaktı. Belki de onu bekleyen ahiret Nickel'di; tepenin aşağısındaki Beyaz Saray, tükenmeyen yulaf lapası ve hasarlı çocukların ebedi kardeşliği. Böyle ölüp gidebileceğini yıllardır düşünmemişti; bu düşünceyi güzelce paketleyip zihninin bodrum

katına, kazanla ihmal edilen balık oltalarının arasına istiflemişti. Eski günlere dair başka şeylerin yanına. Bu nahoş hayali süslemekten uzun zaman önce vazgeçmişti. Hayatında biri olduğu için değil, o kişi Millie olduğu için. Sivrilikleri yontmuştu Millie. Kendisi de onun için aynı şeyi yapabilmiş olmayı umuyordu.

İçine bir his doldu; ona çiçek almak istiyordu, çıkmaya başladıkları günlerde öyle yapardı. Hale Galerisi bağış etkinliğinde özenli el yazısıyla çekiliş biletlerini doldururken görmüştü onu ilk, o tarihin üzerinden sekiz yıl geçmişti. Normal kocalar yapar mıydı bunu, durup dururken eşlerine çiçek alır mıydılar? O okuldan çıkalı uzun yıllar olmasına rağmen hemen her gün normal insanların alışkanlıkları üzerine düşünmek zorunda kalıyordu. Mutlu bir evde, günde üç öğün yemek yiyerek büyüyenler, iyi geceler öpücüğü alanlar ve Beyaz Saray ya da Âşıklar Yolu gibi yerlerden habersiz, sizi cehenneme mahkum eden beyaz hakimleri tanımamış olanlar.

Millie gecikmişti. Acele ederse o buraya gelmeden önce Broadway'e gidip Kore marketinden ucuz bir buket alabilirdi.

"Bu ne için?" diye soracaktı karısı.

Özgür dünyam olduğun için.

Çiçekleri daha önce düşünmeli, ofisin önündeki çiçekçiden veya metro çıkışından almalıydı çünkü o sırada karısı, "İşte yakışıklı kocam da burada," dedi ve randevu gecesi başladı.

16

Köleleri hizada tutmayı babalarından öğrenmiş, bu vahşi aile yadigârını onlardan miras almışlardı. Onu ailesinden ayır, kırbaçtan başka hiçbir şeyi hatırlamayacak hale gelene kadar kırbaçla, zincirden başka bir şey bilmez hale gelene dek zincirle. Demir hücreye tıkmak, güneşin altında beyni pişene kadar hapsetmek erkek köleleri yola getirmenin yollarından biriydi, hiçlikte yüzen, zaman dışı bir odaya benzeyen karanlık hücre cezası da öyle.

İç Savaş'tan sonra, Jim Crow yasaları uyarınca avarelik, izin almadan işveren değiştirme, "saldırgan temas" gibi akla gelebilecek her türlü "suç" için kesilen beş dolarlık para cezaları siyah erkek ve kadınları borç için çalışma tuzağına yeniden düşürdüğünde, beyaz evlatlar aile törelerini hatırladı. Çukurlar kazdılar, demir parmaklıklar yaptılar, güneşin besleyici yüzünü yasakladılar. Florida Endüstri Erkek Okulu açılmadan altı ay önce üçüncü kattaki ardiye dolaplarını tek kişilik hücrelere çevirdiler. İşçilerden biri tüm yatakhaneleri dolaşıp vidaları sıkıştırdı, iş tamamdı. Kapatılan çocuklar 21 yangınında öldükten sonra bile karanlık hücreler kullanımda kaldı. Oğullar eski geleneklere sadıktı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra devlet çocuk cezaevlerinde karanlık hücre ve dar alana kapatma cezalarını yasakladı. Her yerde yüce gönüllü ıslahat dönemiydi, Nickel'de bile. Ama boş, kıpırtısız ve havasız odalar yerlerinde kaldı; terbiye edilmesi

gereken dik başlı çocukları beklediler. Hâlâ bekliyorlar, oğullar ve o oğulların oğulları hatırladığı sürece de bekleyecekler.

Elwood'un Beyaz Saray'da yediği ikinci dayak ilki kadar şiddetli olmadı. Spencer çocuğun mektubunun nasıl bir hasar yarattığından emin değildi – onu başka kim okumuştu, kim umursamıştı, eyalet meclisi binasında ne tür yankıları olacaktı bilmiyordu. "Akıllı zenci," dedi. "Bu akıllı zenciler nereden çıkıyor bilmem." Müdürün her zamanki keyifli halinden eser yoktu. Çocuğu yirmi kez kırbaçladı, sonra dikkati dağıldı ve Siyah İnci'yi ilk kez Hennepin'e uzattı. Earl'ün yerine onu işe alırken ne kadar isabetli bir seçim yaptığının farkında değildi adam. Ama insan benzerini arardı. Hennepin çoğu zaman yüzünde zevzekçe bir hınç ifadesiyle okul arazisinde dolaşır, zalimlik yapma fırsatı bulunca da sevinir, eksik dişlerini göstererek pis pis sırıtırdı. Çocuğu şevkle kırbaçlamaya başladı ama Spencer onu durdurdu. Tallahassee'de neler olduğunu bilmek mümkün değildi. Çocuğu karanlık hücreye götürdüler.

Blakeley'nin odası merdivenlerin başında sağdaydı. Diğer kapının arkasında küçük bir koridor ve üç oda vardı. Odalar teftiş için boyanmış, ihtiyaç fazlası nevresim takımları ve şilteler içeri taşınmıştı. Yeni boya hücrenin eski sakinlerinin duvara kazıdığı adları, yıllar içinde karanlıkta duvarda açılan çizikleri gizlemişti. Harfler, adlar, bir yığın sövgü ve yakarış. Kapılar açıldığında ve çocuklar duvarlara kazıdıkları sözcükleri gördüklerinde, bu hiyeroglifleri yazdıklarını sandıkları şeylere benzetemediler. Demonolojiyi ilgilendiren bir meseleydi bu artık.

Spencer ve Hennepin yatak örtülerini ve şilteleri diğer iki odaya yığdılar. Elwood'u getirdikleri zaman oda boştu. Ertesi gün öğleden sonra yurt görevlilerinden biri çocuğa tuvalet yerine kullanabileceği bir kova getirdi, hepsi bu. Kapının üstündeki aralıktan içeri ışık

sızıyordu, gözleri sonunda bu gri ışığa alıştı. Diğer çocukların kahvaltısından arta kalanları günde bir kez ona veriyorlardı.

Aynı odada kalan son üç tutsağın akıbeti iyi olmamıştı. O oda kötü şans demekti, lanetliydi. Rich Baxter karşılık verdiği için karanlık hücreye hapsedilmişti; beyaz bir gözetmen beklemediği anda başına sert bir darbe indirince Rich adamın üç dişini kırmıştı. Sağ yumruğu çok sıkıydı. Odada bir ay geçirmiş, çıkınca beyaz dünyadan alacağı şanlı intikamın hayalini kurmuştu. Tahribat, cinayet, saldırı. Kanlı parmak eklemlerini iş tulumuna silmişti. Onun yerine okuldan mezun olunca orduya katıldı ve Kore Savaşı'nın bitmesine iki gün kala öldü. Cenaze töreninde tabutu kapalıydı. Beş yıl sonra, Claude Sheppard şeftali çalma suçundan aynı yere gönderildi. Karanlıkta geçirdiği haftalardan sonra bir daha asla eskisi gibi olmadı... İçeri bir çocuk olarak girmiş, topallayan bir adam olarak çıkmıştı. Yaramazlıktan vazgeçti ve benliğini istila eden değersizlik duygusunu hafifletmenin yollarını boş yere aradı. Üç yıl sonra berduşların kaldığı bir Chicago otelinde aşırı dozdan ölen Claude yoksullar mezarlığına gömüldü.

Elwood Curtis'ten önce orada kalan Jack Coker, bir başka öğrenci olan Terry Bonnie'yle eşcinsel ilişkiye girerken yakalanmıştı. Jack karanlık hücre hapsini Cleveland'da, Terry de Roosevelt'in üçüncü katında geçirmişti. Soğuk boşlukta bir çift yıldız. Jack'in çıkar çıkmaz yaptığı ilk şey bir sandalyeyle Terry'nin yüzüne vurmak olmuştu. Aslında yaptığı ilk şey bu değildi. Akşam yemeği saatini beklemesi gerekmişti. Diğer çocuk, yıkıcı yüzünü bir an için görmesini sağlayan bir aynaydı. Elwood'un Nickel'e gelişinden bir ay önce yemekli ve danslı bir barda ölmüştü Jack. Bir yabancının sözlerini yanlış anlamış, sert ve ani bir çıkış yapmıştı. Yabancının bıçağı vardı.

Bir buçuk hafta sonra Spencer korkmaktan bıktı –aslında sürekli korku içindeydi ama bu korkunun kaynağının siyah çocuklarından biri olmasına alışkın değildi– ve Elwood'u ziyaret etti. Hükümet binasında ortalık yatışıyordu, Hardee sakinleşmişti. En kötüsü geçmişti. Hükümetin müdahale yetkisi çok genişti, asıl sorun buydu. Ona göre yani. Durum her yıl daha kötüye gidiyordu. Spencer'ın babası güney yerleşkesinde gözetmendi ve sorumluluğundaki çocuklardan biri boğularak öldürülünce rütbesi indirilmişti. Önemsiz bir kargaşa kontrolden çıkmıştı ve babası günah keçisi olmuştu. Zaten az olan paraları iyice azalmıştı. Spencer o günleri unutmamıştı; küçük mutfağı kokutan konserve sığır eti ve bulyon ocakta kaynarken Spencer ve kardeşleri ellerinde çatlak kâseleriyle sıraya girip beklerdi. Büyükbabası Arkansas, Spadra'daki T. M. Madison Kömür Şirketi için çalışmış, zenci mahkumlara gardiyanlık yapmıştı. İlçeden, merkez ofisten kimse onun görevini yapma biçimine karışamazdı; büyükbabası bir zanaatkârdı ve başarılarıyla itibar kazanmıştı. Spencer'ın çocuklarından birinin onu ispiyonlayan bir mektup yazması onur kırıcı bir şeydi.

Hennepin'i alıp üçüncü kata çıktı. Yatakhanenin kalanı kahvaltıdaydı. "Seni burada daha ne kadar tutacağımızı merak ediyorsundur," dedi. Elwood'u bir süre tekmeleyince Spencer daha iyi hissetti, göğsünde büyüyen bir endişe balonu yükselip patlamıştı sanki.

Elwood'un başına gelen en kötü şey her gün tekrarlanıyordu: O odada uyanıyordu. O karanlık günleri kimseye anlatmayacaktı. Onu kim arayacaktı? Kendini yetim saymıyordu. Annesiyle babası aradıkları şeyi California'da bulabilsin diye geride kalması gerekmişti. Buna yanmak anlamsızdı; bir şeyin olması için başka bir şeyin olması şarttı. Bir gün hükümete yazdığı mektubu babasına anlatacağını hayal ediyordu; babası da savaşa gittiğinde siyah

askerlerin orduda gördüğü haksız muamele konusunda bir mektup yazıp komutanına vermiş ve takdir edilmişti. Ama şimdi Elwood da Nickel'deki çocukların çoğu gibi yetimdi. Onun için gelen biri olmayacaktı.

Dr. Martin King'in Birmingham hapishanesinden yazdığı mektubu, yaptığı güçlü çağrıyı uzun uzun düşündü. Bir şey başka bir şeye yol açıyordu – hapse girmemiş olsa o muazzam eylem çağrısını yapamayacaktı. Elwood'un kalemi de yoktu kâğıdı da, etrafında yalnızca duvarlar vardı ve sözcükleri ustalıkla kullanma becerisi bir yana, doğru dürüst düşünemiyordu bile. Dünya tüm ömrü boyunca kurallarını fısıldamıştı ama o dinlemeyi reddetmiş, daha üstün bir çağrıya kulak kabartmıştı. Dünya yol göstermeyi sürdürüyordu oysa: Sevme çünkü çeker giderler, güvenme yoksa ihanete uğrarsın, başını kaldırma yoksa ezerler. Ama o hâlâ yüce buyrukları duyuyordu: Sev ve sevgine karşılık al, doğru yoldan ayrılma ve kurtuluşa ulaş, mücadele et ve bir şeyler değişsin. Dünyayı dinlememiş, burnunun ucundaki gerçekleri görmemişti ve şimdi dünyadan koparılıp alınmıştı. Duyduğu tek ses alt kattaki çocukların uğultusuydu, acı bir cennetten onların bağrışmalarını, gülüşmelerini ve korkulu çığlıklarını dinliyordu.

Hapishane içinde hapishane. O geçmek bilmez günler boyunca Dr. King'in denklemini anlamaya çalıştı. *Bizi hapse atmanıza rağmen sizi seveceğiz... Şuna hiç kuşkunuz olmasın; sizi acı çekme yetimizle bitap düşüreceğiz ve bir gün özgürlüğümüzü kazanacağız. Yalnız kendi özgürlüğümüzü kazanmakla kalmayacağız, kalplerinize ve vicdanlarınıza öyle hitap edeceğiz ki sizi de kazanacağız ve çifte zaferimizi kutlayacağız.* Hayır, Elwood onun anlattığı sevgiye geçiş yapamıyordu. Ne o dürtüyü anlıyordu, ne önermeyi ne de onu gerçekleştirme iradesini.

Küçükken Richmond Oteli'nin mutfağından yemek salonunu gözlerdi. O yemek salonu onun ırkından gelenlere kapalıydı ama bir gün açılacaktı. Bunu bunca zaman beklemişti. Karanlık hücrede hapisken küçükken tuttuğu nöbeti yeniden düşündü. Görmek istediği şey ten renginin ötesindeydi – ona benzeyen, yakını sayabileceği birini arıyordu. Başkalarının, aynı geleceğin yaklaştığını görenlerin onu kendilerinden biri saymasını istiyordu; gelecek yavaş yaklaşıyordu, tali yollara ve çıkmaz patikalara sapmaya meyilliydi, protestolardaki elle boyanmış pankartlara ve yapılan konuşmaların daha derinindeki müziğe uyum sağlıyordu. O büyük kaldıraca yüklenip dünyayı yerinden oynatmaya hazır olanlar. Asla ortaya çıkmıyorlardı. Ne yemek salonunda ne başka yerlerde.

Merdiven boşluğuna açılan kapının yere sürttüğünü duydu. Karanlık hücrenin önünden ayak sesleri geldi. Elwood yeniden dayak yemeye hazırlandı. Üç hafta sonunda nihayet ona ne yapacaklarını kararlaştırmış olmalıydılar. Hâlâ arka kapıdan çıkarılıp demir halkalara götürülmediyse bunun tek nedeni vardı: kararsızlık. Artık ortalık yatıştığına göre Nickel her zamanki disiplinine ve kuşaktan kuşağa aktarılan geleneklerine dönebilirdi.

Kapının sürgüsü çekildi. Kapı aralığında ince bir gölge belirdi. Turner susmasını işaret etti, eğilip onu yerden kaldırdı.

"Seni yarın arka kapıdan çıkaracaklar," diye fısıldadı.

"Peki," dedi Elwood, sanki Turner başka birinden söz ediyormuş gibi. Başı dönüyordu.

"Gidiyoruz dostum."

Biz demesi Elwood'u şaşırtmıştı: "Blakeley."

"O zenci derin uykuda arkadaş. Şşşt!" Elwood'a gözlüğünü, giysilerini ve ayakkabılarını verdi. Okula geldiği ilk gün dolaba kaldırılan giysileriydi bunlar. Turner'ın üstünde de sokak kıyafetleri vardı, siyah pantolon ve lacivert iş gömleği. *Gidiyoruz.*

Cleveland çocukları gıcırdayan döşeme tahtalarını teftişten önce değiştirmiş ama birkaç tanesini atlamışlardı. Elwood başını yana eğip yurt babasının odasından gelen seslere dikkat kesildi. Kapının yanında bir kanepe vardı. Kalk borusunu duymaz, merdivenleri çıkıp onu uyandırmaya çocuklardan biri gönderilirdi. Odadan ve Blakeley'den ses çıkmadı. Elwood'un bedeni hapsedilmekten ve iki tur dayaktan sonra kaskatıydı. Turner ona destek oldu. Sırtında şişkin bir çanta asılıydı.

Bir veya iki numaralı yatakhanedeki çocuklardan biri gece işemeye kalkıp onları görebilirdi. Ellerinden geldiğince sessiz ve aceleyle merdivenlerden indiler, sonra bir kat daha indiler. "Doğruca içinden geçeceğiz," dedi Turner. Elwood onun Cleveland binasının arka kapısına açılan dinlenme odasından söz ettiğini biliyordu. Birinci katta ışıklar tüm gece yanardı. Elwood saatin kaç olduğunu bilmiyordu. Sabahın biri miydi? İkisi mi? Gece gözetmenlerinin kurallara aykırı da olsa kestireceği kadar geçti yine de.

"Bu gece havuz kenarında poker oynuyorlar," dedi Turner. "Göreceğiz."

Binanın pencerelerinden gelen ışıktan yeterince uzaklaşınca sendeleyerek ana yola doğru koştular. Dışarıdaydılar.

Elwood nereye gittiklerini sormadı. Turner'a sorduğu ilk soru şuydu: "Neden?"

"Lanet olsun... son iki gündür böcekler gibi ortalıkta koşturuyorlardı. Pislik herifler: Spencer. Hardee. Sonra Freddie bana Sam'in Lester'dan duyduklarını anlattı, seni arka kapıdan dışarı çıkarmaktan söz ediyorlarmış." Lester müdürün ofisini temizleyen Cleveland'lı çocuktu ve tüm önemli konular kulağına çalınırdı, haber spikeri Walter Cronkite'ın Nickel versiyonu.

"Peki neden benimle geliyorsun?" Elwood'a ne yöne gideceğini gösterip veda edebilirdi.

“O kadar aptalsın ki seni iki dakikada yakalarlar.”

“Yanına kimseyi almayacağını söylemiştin,” dedi Elwood. “Kaçarken.”

“Sen aptalsın ben de budala,” dedi Turner.

Turner onu kasabaya doğru götürüyordu. Yol boyunca koşuyor, bir araba görünce yol kenarına saklanıyorlardı. Evler sıklaşınca çömeldiler ve yavaşladılar, böylesi Elwood’a daha iyi geldi. Sırtı ağrıyordu, Spencer ve Hennepin’in Siyah İnci’yle doğradığı bacakları acıyordu. Kaçmanın heyecanı acısını hafifletmişti. Evlerin önünden geçerken birilerinin lanet köpekleri üç kez yaygarayı kopardı, her seferinde koşmak zorunda kaldılar. Köpekleri görmediler ama seslerini duymak bile yetmişti.

“Bu ay boyunca Atlanta’da olacak,” dedi Turner. Onları Bay Charles Grayson’ın, boks maçı gecesi doğum günü şarkısı söyledikleri bankerin evine götürüyordu. Kamu hizmeti günlerinden birinde adamın garajını boşaltıp boyamışlardı. Büyük ve ıssız bir evdi. Adamın ikiz oğulları üniversiteye gitmişti. Elwood ve Turner ikizlerin çocukluğundan kalma sayısız oyuncağı atmışlardı. Çocukların birbirinin eşi kırmızı bisikletlerini hatırlıyordu Elwood. Bisikletler hâlâ bıraktıkları yerde, bahçe alet edevatının yanında duruyordu. Ay ışığında kolayca buldular onları.

Turner lastikleri şişirdi. Pompayı araması bile gerekmedi. Bu planı ne zaman yapmıştı? Elwood nasıl her şeyin listesini tuttuysa Turner’ın da kendine göre bir kayıt sistemi vardı – bu evden belli bir konuda yardım alabilirdi, diğerinden başka bir konuda.

Köpekler izlerini bulduğu zaman onlardan kurnazlıkla kurtulmanın mümkün olmadığını söyledi Turner. “En iyisi becerebildiğin kadar uzaklaşmak,” dedi. “Onlarla arana kilometreler koymak.” Lastikleri eliyle yoklayıp kontrol etti. “Tallahassee iyi bir seçim bence,” dedi. “Büyük. Kuzeye gidelim derdim ama orası nasıldır bilmiyorum.

Tallahassee'den otostopla başka bir yere geçebiliriz, o köpekler kanatlansa da yakalayamaz bizi."

"Beni öldürüp arka tarafa gömeceklerdi," dedi Elwood.

"Orası kesin."

"Beni oradan çıkardın," dedi Elwood.

"Evet," dedi Turner. Bir şey daha söyleyecekken durdu. "Binebilecek misin?"

"Binebilirim."

Tallahassee arabayla bir buçuk saat uzaktaydı. Peki bisikletle? Güneş doğmadan önce arka yollardan ne kadar ilerleyebileceklerdi kim bilir. Arkalarından gelen ilk araba onları gafil avladı, başka yola sapmak için çok geçti, ifadesiz yüzlerle pedal çevirmeye devam ettiler. Kırmızı pikap yanlarından olaysız geçti gitti. Yola devam ettiler ve Elwood'un hızının izin verdiği ölçüde ilerlediler.

Güneş doğdu. Elwood eve gidiyordu. Orada kalamayacağını biliyordu ama bu beyaz sokaklardan sonra kendi şehrine dönmek içini yatıştıracaktı. Turner nereye derse oraya gidecekti ve güvenliğe ulaşınca her şeyi yeniden kâğıda dökecekti. *Defender*'a yeniden yazacak, *The New York Times*'ı deneyecekti. Herkesin bildiği bir gazeteydi bu, demek ki sistemi koruma görevini üstlenmişti ama hak mücadelesi haberlerini yayınlamak konusunda epey yol kat etmişti yine de. Bay Hill'e ulaşmayı deneyebilirdi yeniden. Nickel'e gönderildikten sonra eski öğretmeniyle temas kurmaya çalışmamıştı –avukatı onu bulacağına söz vermişti– ama öğretmeninin tanıdıkları vardı. Şiddet Karşıtı Öğrenciler Koordinasyon Komitesi'nden ve Dr. King'in çevresinden insanlar. Elwood başarısız olmuştu ama aynı mücadeleye yeniden girişmekten başka şansı yoktu. Bir şeylerin değişmesini istiyorsa mücadele etmekten başka ne yapabilirdi?

Turner'a gelince, atlayacakları treni ve kuzeyi hayal ediyordu o. Burası kadar kötü değildi kuzey, siyahlar orada bir şeyler başarabilirdi. Özgür bir adam olabilirdi. Kendi işinin patronu olabilirdi. Trene binemezse emekleyerek de olsa gidecekti kuzeye.

Sabah oldu, trafik yoğunlaştı. Turner bu yoldan mı diğer kır yolundan mı gideceğini uzun uzun düşünmüş, sonunda bunu seçmişti. Haritada bu yol daha boş görünüyordu, mesafe de aynı sayılırdı. Gelip geçen araçlardaki şoförlerin onları incelediğinden emindi. En iyisi önlerine bakmaktı. Elwood'un hızına uyum sağladığını fark edince şaşırdı. İlerideki dönemeçten sonra yol dikleşiyordu. Hücreye kapatılan ve birkaç kez dayak yiyen Turner olsaydı, fazla dik olmasa bile bu tepe onu yavaşlatırdı. Dirençli – Elwood buydu işte.

Turner elini dizine koyup pedal çevirmeye devam etti. Arkadan gelen arabalara dönüp bakmayı bırakmıştı ama içi ürperince başını çevirip baktı. Bir Nickel minibüsü yaklaşıyordu. Sonra aracın paslı ön tamponunu gördü. Kamu hizmeti minibüsüydü gelen.

Yolun bir yanında boş bir tarla vardı –sürülmüş toprak yığınları–, diğer taraf çayırlıktı. Etrafta ağaç bile yoktu. Beyaz çitle çevrili çayır daha yakındı. Turner dönüp ortağına seslendi. Koşarak kaçmak zorundaydılar.

Gidonları yol kenarına çevirip bisikletlerden atladılar. Elwood çite Turner'dan önce ulaştı. Sırtındaki kesiklerden biri kanamış, gömleğine bulaşan kan kurumuştu. Turner ona hemen yetişti, yan yana koşmaya devam ettiler. Esintide sallanan uzun çimenlerin ve yabani otların arasından koştular. Minibüsün kapıları açıldı, Harper ve Hennepin çite tırmandı. İkisi de birer av tüfeği taşıyordu.

Turner dönüp onlara baktı. "Daha hızlı!"

Eğimin sonunda bir çit daha vardı, sonra da ağaçlar.

"Başardık!" dedi Turner.

Elwood ağzı açık, nefes nefese koşuyordu.

İlk atış isabetsizdi. Turner dönüp yeniden baktı. Ateş eden Hennepin'di. Sonra Harper diz çöktü. Tüfeği küçük bir çocukken babasının gösterdiği gibi tuttu. Babası sık sık ortadan kaybolurdu ama ateş etmeyi öğretmişti oğluna.

Turner zikzaklar çizerek koştu, saçmadan kaçabilecekmiş gibi başını önüne eğdi. *Kimse yakalayamaz beni, herkesten kaçar Zencefilli Kurabiye Adam.* Harper tetiği çektiği anda dönüp yeniden arkasına baktı. Elwood un kolları açıldı, ellerini uzun bir koridorun duvarlarının sağlamlığını test ediyormuş gibi iki yana uzattı; uzun süredir o koridorda ilerliyordu ve sonunu hâlâ göremiyordu. Sendeledi, çimlerin üzerine devrildi. Turner koşmaya devam etti. Daha sonra Elwood'un haykırıp haykırmadığını, ses çıkarıp çıkarmadığını anımsamaya çalıştı ama başaramadı. Koşuyordu ve yalnızca başının içinde hızla dönen kanı hissediyordu.

Sonsöz

Ekranları ne kadar dürtüklerse dürtüklesin elektronik biletin çıkışını almayı bir türlü beceremedi. Kontuara gidip danışmaya karar verdi. Sıra beklediği kürsünün arkasında yirmili yaşlarının ortasında, ciddi tavırlı siyah bir kız vardı. Yeni nesil farklı yetişiyordu, Millie'nin yeğenleri gibi bu kız da kimsenin saçmalıklarıyla uğraşmayacak, bunu da yüzünüze söyleyecek birine benziyordu.

"Tallahassee'ye uçmam gerekiyor," dedi Turner. "Soyadım Curtis."

"Kimliğiniz?"

Saçını artık sürekli kısacık kestirdiğinden ehliyetini yenilemesi gerekiyordu. Fotoğraftaki haline benzemiyordu. Eski haline. Tallahassee'ye ulaşınca ehliyete ihtiyacı kalmayacaktı zaten. Tarih olacaktı bu kimlik.

Nickel'den ayrıldıktan iki hafta sonra iş istediği restoran sahibi adını sorduğu zaman "Elwood Curtis," deyivermişti. Aklına gelen ilk şeyi söylemişti ona. Doğru gelmişti böylesi. Ondan sonra adını soran herkese arkadaşını onurlandırmak için aynı adı vermişti.

Onun için yaşayacaktı.

Elwood'un ölümü gazetelere çıkmıştı. Tallahassee'li olduğunu, kimsenin kanundan kaçamayacağını yazmışlardı, bu gibi saçmalıklar işte. Siyah beyaz harflerle diğer kaçağın "siyah bir genç" olduğunu yazmış ve adını vermiş ama onu tarif etmemişlerdi. Sorun çıkaran siyah bir çocuk daha vardı, bunu bilmeniz yeterliydi. Turner,

Jaimie'nin eski çöplüğüne gizlenmişti – All Saints'teki terk edilmiş tren bakım istasyonları. Bir gece tehlikeyi göze alıp depoda kaldı, sonra kuzeye giden bir yük trenine atladı. Farklı yerlerde geçici işlerde çalışarak –restoranlar, günlük tarla işi, inşaat– sahil boyunca kuzeye gitti. Sonunda New York şehrine geldi ve burada kaldı.

1970'te Florida'ya ilk kez döndü ve Elwood'un doğum belgesinin kopyasını istedi. İnşaat alanlarında ve pis mutfaklarda sağlam pabuç olmayan adamlarla birlikte çalışmanın kötü yanı bu adamların güvenilir olmamasıydı ama şaibeli işlerden anlıyorlardı, örneğin ölen bir adamın doğum belgesinin nasıl alınacağını biliyorlardı. Ölen bir çocuğun. Doğum tarihi, ebeveynlerinin adı, doğum yeri. O zamanlar bu işler daha kolaydı, Florida yönetimi akıllanıp denetimi sıkılaştırmamıştı. İki yıl sonra sosyal güvenlik belgesi için başvurdu ve kartı postadan çıktı, bir A&P broşürünün üstünde duruyordu.

Kontuarın arkasındaki yazıcı vızlamaya, tıkırdamaya başladı. "İyi uçuşlar efendim," dedi görevli. Gülümsedi. Yardımcı olabileceğim başka bir konu var mı?"

Kendine geldi. "Teşekkürler." Eskilere dalıp gitmişti. Kırk üç yıl sonra Florida'ya ilk gelişiydi. Şehir televizyon ekranından uzanıp yakalamış, kendine çekmişti onu.

Millie önceki gece işten eve gelince ona Nickel ve mezarlıklar hakkındaki iki haber metninin çıkışını getirmişti. "Korkunç bir şey," demişti. "Yaptıklarının hepsi bu adamların yanına kâr kalmış." Haber metinlerinden birinde Spencer'ın birkaç yıl önce öldüğü yazıyordu ama Earl hâlâ hayattaydı. Doksan beş yaşındaydı, emekliydi, "Eleanor cemiyetinin saygın üyelerinden biriydi" ve 2009'da kasabanın Yılın En İyi Vatandaşı Ödülü'nü almıştı. Gazetedeki fotoğrafta çökmüş görünüyordu eski gözetmen, bastonuna yaslanmış evinin verandasında duruyordu ama çelik bakışlı soğuk gözleri Turner'ın içini ürpertti.

“Bir kayışla çocuklara otuz-kırk kez vurduğunuz oldu mu?” diye soruyordu muhabir.

“Bu kesinlikle doğu değil efendim. Çocuklarım üstüne yemin ederim. Biraz disiplin kazandırdık onlara, hepsi bu,” diyordu Earl.

Millie yanında durmuş yazanlara bakıyordu. “O ihtiyar kesin dövdü çocukları,” dedi. *“Biraz disiplin’*miş.”

Anlamıyordu. Nasıl anlasındı, hayatı boyunca özgür dünyada yaşamıştı. “Ben oradaydım eskiden,” dedi Turner.

Ses tonu. “Elwood?” Ağırlığını taşır mı diye buzu hafifçe yoklar gibi.

Nickel’deydim. İşte burası. Sana ıslahevine girdiğimi söylemiştim ama yerin adını söylememiştim.”

“Elwood, gel buraya,” dedi Millie. Kanepeye oturdular. Cezası dolmadan oradan kaçtığını ona yıllar önce anlatmıştı. Şimdi de hikâyenin geri kalanını, arkadaşının başına gelenleri anlattı. “Adı Elwood’du,” dedi.

İki saat kanepede oturdular. Gerçi arada Millie yatak odasına gidip kapıyı kapadı ve on beş dakika boyunca odadan çıkmadı: “Biraz yalnız kalmam gerek, üzgünüm.” Döndüğünde gözleri kıpkırmızıydı, konuşmaya kaldıkları yerden devam ettiler.

Turner bir bakıma öldüğü günden beri arkadaşının hikâyesini anlatıyordu; onu yıllar boyunca yeniden gözden geçirip düzelterek anlatısını kusursuz hale getirmiş, gençliğindeki huzursuz sokak serseriliği günlerini geride bırakıp Elwood’un gurur duyacağını umduğu bir adama dönüşmüştü. Ölmemek yeterli değildi, yaşamak da gerekiyordu – gündüz Broadway’de yürürken veya kitap okuyarak geçirdiği uzun gecelerin sonunda Elwood’un sesini duyuyordu kulaklarında. Nickel’e belli stratejiler, emek vererek öğrenilmiş üçkâğıtlar ve kargaşadan yakasını sıyırma becerisiyle girmişti Turner. Çayırın diğer tarafındaki çitin üstünden atlayıp

ormana dalmış, derken iki çocuk da yitip gitmişti. Elwood'un adını kullandı ve izleyecek başka bir yol bulmaya çalıştı kendine. İşte şimdi buradaydı. Tuttuğu yol onu nereye getirmişti?

"Tom'a küsmüştün hani," dedi Millie. Birlikte geçirdikleri on dokuz yıldan belli anlar akıllarına düştü. Ayrıntılara odaklanmak daha kolaydı. Küçük şeylere takılıyor, büyük resmi görmekte zorlanıyordu Millie. Aldığı ilk bağımsız işte nakliye kamyonunda onunla birlikte çalışan Tom'la kavga etmişti, evet. Uzun zamandır arkadaştılar. Port Jefferson'a, Tom'un evine Dört Temmuz barbeküsüne gitmişlerdi. Vergi kaçırma suçundan hapse giren bir rapçiden konu açıldığında Tom: "Cezasını çekemeyecek olan suç işlemesin," demişti, şu eski polis dizisinin açılış müziği melodisiyle.

"İşte bu yüzden yaptıkları yanlarına kâr kalıyor," demişti Tom, "senin gibiler hak ettiklerini düşündüğü için." Kocası –Kimdi? Elwood mu? Turner mı? Evlendiği adam– neden şu avantacıyı savunmuştu? Neden birden aşırı öfkelenmişti? Komik önlüğüyle barbekü başında burger çeviren Tom'a tüm konukların önünde bağırmıştı. Manhattan'a dönüş yolunda konuşmamışlardı birbirleriyle. Başka küçük şeyler de geliyordu aklına: Sinemada film izlerken birden "Sıkıldım," deyip dışarı çıkardı, aslında izlediği sahnelerden biri –şiddet veya çaresizlik ânı– onu ele geçirip Nickel'e geri götürüyordu. Her zaman çok sakindi ama sakinliğinde bile karanlık bir yan vardı. Polisler, suç üreten adalet sistemi ve saldırganlar hakkında öfkeli söylevler verirdi – polislerden herkes nefret ediyordu ama o biraz daha farklıydı ve bağırıp çağırmaya başladığında susup içini dökmesine izin vermeyi öğrenmişti Millie, çünkü yüzünde vahşi bir ifade belirir, ateşli tavırlarla konuşurdu. Bir de uykusunda ona işkence eden, hatırlamadığını iddia ettiği kâbuslar vardı –Millie gönderildiği ıslahevinin kötü bir yer olduğunu biliyordu ama bu yer olduğunu bilmiyordu. Ağlamaya başlayan kocasının başını kucağına

bastırdı, başparmağıyla kulağındaki sokak kedisi çentiğini okşadı. Sürekli gözlerinin önünde olduğu halde fark etmediği yarayı.

Peki kimdi kocası? Oydu işte, hep olduğu adam. O ilk gece yapabildiği kadarıyla onu anladığını söyledi. Onu tanıyordu. Aynı yaştaydılar. Aynı ten rengiyle aynı ülkede büyümüşlerdi. Kendisi 2014'te New York şehrinde yaşıyordu. Bazen eskiden her şeyin ne kadar kötü olduğunu hatırlamak zordu –Virginia'daki ailesini ziyaret ettiği zaman yalnız siyahlara ayrılmış musluktan su içmek, onlara eziyet etmek için var güçleriyle çabalayan beyazlar– derken birden büyük küçük hepsi üzerine çullandı; kaldırımda durup taksi durdurmaya çalıştığı zamanları hatırladı, bu düzenli aşağılanmayı beş dakika sonra unutmak zorundaydı çünkü unutmazsa delirebilirdi ve büyük şeylerle kafayı bozabilirdi, aynı güçlü çabayla yok edilmiş bir mahalleden arabayla geçmek veya polis kurşunuyla ölen bir başka çocuk gibi: Kendi ülkemizde insanlık dışı muamele görüyoruz. Böyle olageldi. Belki hep böyle olacak. Kocasının adının önemi yoktu. Söylediği büyük bir yalandı ama dünyanın onu nasıl sıkıştırdığını anladıkça, hikâyesini dinledikçe ona hak verdi. O yerden çıkıp kendine bir hayat inşa etmiş ve sevmeyi becerebilen bir adama, onun sevdiği adama dönüşmüştü... Hayatı boyunca başardıklarının yanında söylediği yalanın bir önemi yoktu.

"Kendi kocamın adını bilmiyorum."

"Jack. Jack Turner." Annesi ve teyzesi hariç hayatında kimse ona Jack diye hitap etmemişti.

"Deneyeyim," dedi Millie. "Jack, Jack, Jack."

Karısının adını söylediğini duymak ona iyi geldi. Ağzından her çıkışında daha gerçekti adı.

Bitkin düşmüşlerdi. Yatakta Millie ona, "Bana her şeyi anlatmalısın," dedi. "Bu gece konuştuklarımızla yetinmeyelim." "Biliyorum. Anlatacağım."

“Ya seni hapse atarlarsa?”

“Ne yaparlar bilmiyorum.”

Millie onunla gitmesi gerektiğini hissetti. Onunla birlikte gitmek istiyordu. Ama o bunu istemedi. Yapması gerekeni yaptıktan sonra yollarına devam edeceklerdi. Ne olursa olsun oraya gitmesi gerekiyordu.

Ondan sonra konuşmadılar. Uyumadılar. Millie onun sırtına sokuldu, o da hâlâ gerçek olduğundan emin olmak istercesine elini onun bacağına koydu.

Uçağa bindi, oturduğu sırada bir tek o vardı. Uzanıp biraz uyudu, gece uykusuz kalmıştı. Uçakta uyandığı zaman ihanet konusunu kendi kendine tartışmaya devam etti. Millie her şeyi değiştirmişti. Artık eskisi gibi kapana kısılmış hissetmiyordu kendini. Ama onu kandırmıştı. O mektubu teslim ederek Elwood’a da ihanet etmişti. Mektubu yakmalı, sessiz kalmak yerine arkadaşını o aptalca plandan vazgeçirmeliydi. Çocuk sessizlikten başka bir şey görmemişti. “Haksızlığa karşı koyacağım,” demişti ve dünya sessiz kalmıştı. Elwood’un ahlaki zorunluluklar ve insanların düzelme yetisine dair güzel düşünceleri. Dünyanın iyileşme yetisine dair düşünceleri. Elwood’u arka bahçedeki iki demir halkadan, gizli mezarlıktan kurtarmıştı. Ama onu Tahtalıköy’e göndermişti.

O mektubu yakması gerekirdi.

Son birkaç yıl boyunca Nickel hakkında yazılanlardan anladığı kadarıyla soruşturmadan kaçmak için ölen çocukları çabucak, ailelerine bile haber vermeden gömüyorlardı ama kimin çocuğunu eve götürüp gömecek parası vardı ki zaten? Harriet’ın yoktu. Turner onun ölüm ilanını yerel bir Tallahassee gazetesinin internet arşivinde bulmuştu. Kadın Elwood’dan bir yıl sonra ölmüştü, kızı Evelyn hayattaydı. Kadının cenazeye gelip gelmediği belli değildi. Turner artık arkadaşına gerçek bir cenaze töreni düzenleyebilecek

paraya sahipti ama ne yapacağı belli değildi. Millie'ye gerçekte kim olduğunu anlattığı zaman söylediği gibi... Nickel'e döndükten sonra neler olacağını hiç bilmiyordu.

Tallahassee havaalanının önünde, taksi sırasında beklerken onca saat uçakta tıkılı kaldıktan sonra hevesle sigara yakanlardan bir sigara istememek için kendini zor tuttu Turner. Millie'nin sert yüz ifadesi aklına gelince vazgeçti ve oyalanmak için ıslıkla "Gidecek Belli bir Yerim Yok"u çaldı. Radisson'a doğru yola çıkınca *Tampa Bay Times*'da yayımlanan yazıyı yeniden inceledi. O yazıya o kadar sık bakmıştı ki parmakları harfleri silmişti – eve dönünce Yvette'e yazıcı mürekkebinin kalitesizliğinden şikâyet etmeliydi. As Nakliyat'ın bir geleceği olabilirdi, belki.

Basın toplantısı onbirdeydi. Gazeteye bakılırsa, Eleanor Şerifi mezarlar hakkındaki soruşturmayla ilgili bilgi verecek ve South Florida Üniversitesi'nden bir arkeoloji profesörü ölen çocukların adli muayenesinden elde edilen sonuçlarla ilgili açıklama yapacaktı. Beyaz Saray'a giden çocuklardan bazıları başlarına gelenleri anlatacaktı. Birkaç yıldır internet sitesinden takip ediyordu onları; buluşmalarından, okuldaki ve sonrasındaki hayatlarından, olanları anlama girişimlerinden haberdardı. Bir anıt ve devletten bir özür talep ediyorlardı. Seslerini duyurmak istiyorlardı. Kırk, elli yıl önce olanları anlatıp sızlandıkları için acınası bulmuştu onları önceleri, ama şimdi aslında kendi zavallılığından tiksindiğini anlıyordu; okulun adını, fotoğraflarını görünce nasıl da korkmuştu. Şimdi ve geçmişte nasıl görünmeye çalışırsa çalışsın, Elwood'un ve diğer çocukların karşısında ne kadar cesur davranmaya çalışırsa çalışsın hep korkmuştu. Hâlâ korkuyordu. Florida eyaleti burayı üç yıl önce kapamıştı ve olanlar şimdi ortaya çıkıyordu; sanki herkes, tüm çocuklar hikâyesini anlatmak için okulun ölmesini beklemek zorunda kalmışlardı. Artık canlarını yakamaz, gecenin bir yarısı

yataklarından alıp işkence edemezdi onlara. Yalnızca eski tanıdık yöntemlerle zarar verebilirdi.

İnternet sitesindeki adamların hepsi beyazdı. Siyah çocuklar adına kim konuşuyordu? Birinin konuşması gerekiyordu.

Akşam haberlerinde bahçeyi ve hayaletli binaları görünce oraya dönmek zorunda olduğunu anlamıştı. Başına ne gelmiş olursa olsun, Elwood'un hikâyesini anlatması gerekiyordu. Kendisi aranan biri miydi? Turner yasaları bilmiyordu ama sistemin çarpıklığını asla hafife almamıştı. Ne o zaman, ne şimdi. Ne olacaksa olacaktı. Elwood'un mezarını bulacak ve arkadaşına çayırda yere devrilişinden sonra yaptıklarını anlatacaktı. O ânın Turner'ın içinde nasıl büyüdüğünü ve hayatının akışını değiştirdiğini. Şerife kendini tanıtacak, Elwood'un hikâyesini paylaşacak ve işlenen suçları engellemeye kalkıştığı zaman başına gelenleri anlatacaktı.

Beyaz Saray çocuklarına onlardan biri olduğunu, onlar gibi hayatta kalmayı başardığını söyleyecekti. İlgilenen herkese eskiden orada yaşadığını anlatacaktı.

Radisson şehir merkezinde, Monroe Caddesi üzerindeydi. Sonradan yeni katlar eklenmiş eski bir oteldi burası. Siyah modern pencereler ve yeni bölümlerdeki metal kaplama alttaki üç katın kırmızı tuğlalarıyla uyuşmuyordu ama binayı yıkıp yeniden inşa etmelerinden iyiydi yine de. Son zamanlarda pek çok eski binayı yerle bir ediyorlardı, özellikle Harlem'de. Onca şey görmüş geçirmiş binaları dümdüz ediveriyorlardı. Eski otel iyi bir temel oluşurmuştu. Gençken aşina olduğu Güney mimarisini, açık verandaları, şeytan merdiveni gibi katlara tırmanan beyaz balkonları görmeyeli uzun zaman olmuştu.

Turner odasına yerleşti. Bavulunu açınca midesi guruldamaya başladı, otel restoranına indi. Yemek saati olmadığından restoran boştu. Garson saçları simsiyah boyalı solgun bir genç kızdı, barın

yanında bekliyordu. Turner'ın bilmediği bir müzik grubunun tişörtünü giymişti kız, siyah tişörtün üstünde gülen yeşil bir kurukafa vardı, bir heavy metal grubu falan olmalıydı. Elindeki dergiyi bırakan kız, "Nereye isterseniz oturun," dedi.

Otel zinciri restoranı çağdaş bir şekilde döşemişti, silinebilir yeşil plastik yüzey boldu içeride. Duvarlara asılmış üç televizyon farklı yerlerden aynı haber programını gösteriyordu, haberler her zamanki gibi kötüydü, gizli kolonlardan 80'ler popu çalıyordu, bol sintesayzırlı, enstrümantal şarkılar. Menüyü inceledi, burger yemeye karar verdi. Restoranın adı –Blondie's!– altın sarısı kabartma harflerle menünün kapağına yazılmıştı, altında mekânın tarihini anlatan bir paragraf vardı. Bir zamanlar Richmond Oteli olarak hizmet veren bina Tallahassee'nin önemli kent simgelerinden biriydi. Eski klasik müessesenin ruhunu korumak için büyük özen gösterilmişti. Resepsiyonun yanındaki dükkânda binanın kartpostalları satılıyordu.

Bu kadar yorgun hissetmeseydi otelin adını küçükken duyduğu bir hikâyeden, otel mutfağında macera kitapları okumaktan hoşlanan bir çocuğun hikâyesinden hatırlayabilirdi ama hatırlamadı. Karnı açtı, restoran gün boyu açıktı ve bu kadarı yeterliydi.

Teşekkürler

Nickel Çocukları kurmaca bir hikâye ve tüm karakterler bana ait fakat bu kitabı Florida, Marianna'daki Dozier Erkek Çocuk Okulu'nun hikâyesinden esinlenerek yazdım. Bu okulun adını ilk olarak 2014 yazında duydum ve Ben Montgomery'nin *Tampa Bay Times*'daki ayrıntılı makalelerini keşfettim. Yazıları bizzat okumak için gazetenin arşivinden yararlanabilirsiniz. Bay Montgomery'nin yazıları beni South Florida Üniversitesi'nden Dr. Erin Kimmerle ve arkeoloji öğrencilerine götürdü. Mezarlar hakkındaki kıymetli patoloji çalışmalarını şu raporda bulabilirsiniz: *Report on the Investigation into the Deaths and Burials at the Former Arthur G. Dozier School for Boys in Marianna, Florida.* Rapor üniversitenin internet sitesinde de yayınlandı. Elwood'un okul revirinde okuduğu broşürdeki bilgileri okuldaki günlük aktiviteler hakkındaki raporlarından alıntıladım.

Officialwhitehouseboys.org adresinde Dozier okuluna gidip hayatta kalanların internet sitesi bulunuyor, bu sitede eski öğrencilerin kendi ağızlarından hikâyelerini okuyabilirsiniz. Dördüncü bölümde Spencer'ın disiplinle ilgili görüşlerini Beyaz Saray çocuğu Jack Townsley'nin sözlerinden alıntıladım. Roger Dean Kiser'ın anı kitabı *The White House Boys: An American Tragedy* ve Robin Gaby Fisher'in *The Boys of the Dark: A Story of Betrayal and Redemption in the Deep South!* (Michael O'McCarthy ve Robert W. Straley ile birlikte yazılmış) çok iyi anlatılar.

Nathaniel Penn'in GQ'daki makalesi "Buried Alive: Stories From Inside Solitary Confinement" Danny Johnson adlı bir mahkumla yaptığı görüşmenin kayıtlarını da içeriyor. "Hücre hapsinde başıma gelen en kötü şey her gün tekrarlanıyor. Uyandığımda kendimi orada sanıyorum," diyor. Bay Johnson yirmi yedi yıl boyunca tecrit hücresinde kalmış; onun bu sözünü on altıncı bölümde kullandım. Eski gardiyan Tom Murton, Joe Hyams'la ortak yazdığı kitabı *Accomplices to the Crime: The Arkansas Prison Scandal*'da Arkansas hapishane sistemini anlatıyor. Hapishanelerdeki yozlaşmayı birinci elden anlatan bu kitap, hâlâ görmediyseniz izlemeniz gereken *Brubaker* filminin de arkasındaki hikâyeydi. Julianne Hare'nin *Historic Frenchtown: Heart and Heritage in Tallahassee* adlı kitabı Afrikali-Amerikalıların yaşadığı Frenchtown'ın tarihini güzelce anlatıyor.

Martin Luther King Jr.'dan sık sık alıntı yaptım ve onun sesini zihnimde duymak bana güç verdi. Elwood onun, 'Karma Okullar için Gençlik Yürüyüşü Öncesindeki Konuşması'ndan (1959); 1962 tarihli uzun çaları *Martin Luther King Zion Tepesinde'*den, özellikle de "Eğlence Kasabası" bölümünden; 'Birmingham Hapishanesi'nden Mektup'undan ve Cornell Üniversitesi'nde yaptığı 1962 tarihli konuşmadan alıntılar yapıyor. James Baldwin'in "Zenciler Amerikalıdır" tümcesini *Notes of a Native Son'*ın "Many Thousands Gone" bölümünden aldım.

3 Temmuz 1975'te televizyonda ne gösterildiğini bulmaya çalıştım. *The New York Times* arşivinde o gecenin televizyon programlarını buldum ve bir altın madeniyle karşılaştım.

Doubleday'den yayımlanan dokuzuncu kitabım bu. Kusursuz ve muhteşem editörüm ve yayıncım Bill Thomas'a çok, çok teşekkürler. Cömert yardımları, emekleri ve inançlarıyla yıllardır bana destek olan Michael Goldsmith, Todd Doughty,

Suzanne Herz, Oliver Munday ve Margo Shickmanter'a da teşekkürler. Onsuz aylak bir yazar müsvettesine dönüşeceğime kuşkum olmayan muhteşem temsilcim Nicole Aragi'ye, Grace Dietsche'ye ve tüm Aragi ekibine teşekkürler. Book Group'taki güzel insanlara da cesaret veren sözcükleri için teşekkürler. Aileme de sevgi ve minnettarlıkla: Julie, Maddie ve Beckett. Hayatımda olduğunuz için çok şanslıyım.

Arka Kapak

Çağdaş edebiyatın parlak yıldızı Colson Whitehead'den fırsatlar ülkesinin karanlık yüzüne bakan iddialı bir roman: *Nickel Çocukları.* Whitehead, yakın zamana değin faal olan bir okuldaki gerçek olaylardan yola çıkan bu sürükleyici metinde siyaha ve beyaza, geçmişe ve bugüne dair bir öykü anlatıyor; gelecek hayalleri kuran genç bir oğlanın peşi sıra altmışlı yıllara, bir zamanlar Amerika'ya uzanıyor. *Nickel Çocukları*, büyük düzensizliklerle damgalanmış bir çağda büyüyen Elwood Curtis'in izini sürüyor ve onun, idealizmle dolu düşlerinden acımasız hakikatlere uyanışını izliyor. Yakın geçmişe ayna tutan bu sürprizli roman, *Yeraltı Demiryolu*'nun koyduğu noktanın ardından yeni bir sayfa açıyor ve Pulitzer ödüllü Colson Whitehead'i gündeş edebiyatın en kayda değer isimleri arasına taşıyor. Colson Whitehead, Amerikan rüyasını sorgulamayı sürdüren *Nickel Çocukları*'nda herkese eşit şartlar sunmayan zalim bir dünyada sağ kalmanın bedelini ortaya koyuyor.

"Nickel Çocukları, bu yılın en çok beklenen kitabı olabilir."

– ***Los Angeles Times***

"Whitehead geçmişte korku ve kıyamet romanları yazmıştı ama burada anlattığı gerçek öyküler, onlardan daha dehşetli."

– ***The New York Times***

"Nickel Çocukları, ustalığa erişmiş yazarın maharetini sergiliyor ve ele aldığı her konunun altından kalkabileceğini gösteriyor. Colson Whitehead, Amerika'nın en iyi romancılarından biri olarak kendini kanıtlıyor."

– ***The Wall Street Journal***